

FSMA

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

JAARVERSLAG 2022

INHOUD

Voorwoord	3
De FSMA en haar toezichtsuniversum	11
De blikvangers in 2022	21
Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten	35
Gedragsregels beschermen consumenten	67
Actie tegen onregelmatige activiteiten	79
Transparantie van de financiële markten	91
Toezicht op de financiële dienstverleners	109
Bescherming van het aanvullend pensioen	143
Bestrijding van financiële inbreuken	171
Financiële educatie	179
Internationale activiteiten	193
Wetgeving en regelgeving	201
De organisatie van de FSMA	211
Jaarrekening van het boekjaar 2022	231
Lijst van de afkortingen	244

VOORWOORD

Geachte lezer,

2022 was in vele opzichten een bijzonder jaar, met tal van veranderingen en nieuwe uitdagingen. Aan de ene kant was 2022 het jaar van de terugkeer naar een 'normale' situatie, na de bijzondere covid-periode die we wereldwijd meemaakten. Maar terwijl de covid-pandemie op zijn laatste benen liep, werd de wereld al in een nieuwe crisis gestort met de oorlog in Oekraïne.

Oorlog eist zware geopolitieke en economische tol

De Russische inval in Oekraïne heeft, naast het leed op het terrein zelf, ook een zware geopolitieke en economische tol geëist. Geopolitiek lijken we terug in de Koude Oorlog beland, waarbij ook voeding en energie als wapen gehanteerd worden. Na jaren zonder enige noemenswaardige inflatie, kwamen we plots terecht in een nieuwe situatie van grote prijsstijgingen.

Daardoor moest ook het beleid bijgestuurd worden: overheden namen steunmaatregelen, centrale banken moesten hun monetair beleid drastisch omgooien en de wereldhandel lijkt te botsen op een nieuw protectionisme. Met andere woorden: we kwamen in 2022 in een volledig nieuwe economische realiteit terecht.

De geopolitieke en economische onzekerheden wogen ook op de financiële markten. De renteverhogingen om de inflatie te bestrijden, gaven de beurzen wereldwijd rake klappen. Veel retailbeleggers hadden hun centen eerder nodig om hun rekeningen te betalen, dan om op de beurs te investeren. En zij die een gok waagden door cryptomunten aan te kopen, betaalden die vaak duur toen de ene na de andere cryptospeler in de problemen belandde.

Klimaatverandering staat hoog op de agenda ...

Ook andere globale uitdagingen zijn er niet kleiner op geworden. Dat geldt in de eerste en belangrijkste plaats voor de opwarming van het klimaat, die wereldwijd zorgt voor ongeziene effecten. Denk maar aan de recordtemperaturen die tijdens de zomer van 2022 op verschillende plaatsen werden opgemeten en ons met de neus op de realiteit van de klimaatuitdaging drukken.

Het recentste verslag van het Internationaal Klimaatpanel laat geen twijfels bestaan over de noodzaak om de emissies snel te verminderen. Klimaatverandering staat dus terecht hoog op de internationale agenda en de financiële sector heeft een erg belangrijke rol te spelen in deze problematiek. Want voor een omslag naar een duurzamere economie zijn enorme investeringen nodig.

Een drastische vermindering van de uitstoot is niet alleen een streefdoel van de opeenvolgende internationale klimaatconferenties, waaronder de recentste COP27 waaraan ik zelf kon deelnemen als nieuwe voorzitter van IOSCO, de wereldwijde organisatie van toezichthouders op de financiële sector. Maar het is ook een vraag van de consument. 'John and Mary in the street' - zoals ik de gewone consument graag benoem in internationale fora - zijn vragende partij om te kunnen investeren in een vergroening van de economie en het zijn zij die de beleidsmakers dwingen om op die manier te handelen.

... en de financiële sector heeft een sleutelrol te spelen

Dit is dus een positief verhaal: het gaat om een fundamentele omslag in de financiële sector die niet het gevolg is van een crisis, maar voortvloeit uit een vraag van de consumenten. Om die omslag te maken, is er volop werk bezig om normen op te stellen voor duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en om ervoor te zorgen dat groene investeringen wel degelijk bij de goede sectoren en bedrijven terecht komen en er dus geen sprake is van greenwashing. Dit werk is van essentieel belang om ervoor te zorgen dat beleggers vertrouwen hebben in de capaciteit van de financiële sector om zijn rol in de klimaatomslag te spelen, met name ertoe bijdragen om de financieringskanalen te oriënteren naar de projecten die ter zake het nuttigst zijn.

De inzet is eigenlijk nog ruimer, want behalve duurzaamheidsnormen zullen investeringen die beantwoorden aan de zogenaamde ESG-criteria ook moeten voldoen aan sociale en governance normen. Zoals u in dit verslag kunt lezen, was duurzame financiering een belangrijk aandachtspunt in 2022. En het spreekt voor zich dat dit een belangrijk aandachtspunt zal blijven voor de komende jaren.

Ook technologie zorgt voor nieuwe uitdagingen ...

Een tweede grote uitdaging voor de financiële sector zou ik willen samenvatten onder de noemer 'technologie'. Technologische ontwikkelingen in de financiële sector zijn niet nieuw en zullen ook de komende jaren doorgaan. Ze bieden vaak nieuwe mogelijkheden en opportuniteiten. Ze kunnen ons het leven gemakkelijker maken, maar zoals met alle nieuwe evoluties brengen ze ook nieuwe vragen en uitdagingen met zich mee. Een belangrijke vraag in dat verband is dan ook welke richting die ontwikkelingen uit zullen gaan en hoe ver ze zullen gaan. Met andere woorden: zijn er grenzen aan de digitalisering?

Kijk naar wat er eind 2022 gebeurd is op de cryptomarkten. Met het faillissement van cryptobeurs FTX rezen toen plots grote vraagtekens over de toekomst van digitale munten. En de roep om regulering ervan klinkt steeds luider, want het faillissement heeft klanten over de hele wereld getroffen. Op internationaal en Europees vlak wordt er dan ook volop gewerkt aan normen en regels hierover, wat het mogelijk gemaakt heeft om binnen IOSCO een historisch akkoord te bereiken.

... en heeft een impact op het gedrag van de consumenten

De technologische evoluties hebben ook een impact op het gedrag van de financiële consumenten en op de manier waarop die consumenten beschermd kunnen en moeten worden. De aanpak van die consumentenbescherming door financiële toezichthouders zal dus steeds meer rekening moeten houden met de nieuwe realiteit.

De jonge generatie potentiële beleggers haalt zijn informatie immers steeds vaker online. Ze bekijken sociale media, leggen hun oor te luisteren bij influencers, ze maken gebruik van apps met ingebouwde elementen van gamification die niet gemaakt zijn om alle verplichte informatie in een oogopslag weer te geven. De FSMA, als toezichthouder, is beginnen rekening houden met die gewijzigde consumentengewoontes.

Hetzelfde geldt voor de bescherming van de consument tegen fraude. De fraudeurs evolueren mee met de technologie en worden steeds inventiever en gesofisticeerder. Daardoor is het voor consumenten steeds moeilijker om de fraude te doorzien. Ook daar is er werk aan de winkel als toezichthouder en moeten we kort op de bal spelen.

Dat doet de FSMA ook. Een goed voorbeeld daarvan is de oprichting van onze cel data-analyse, die ons in staat stelt om grote hoeveelheden informatie snel en efficiënt te verwerken. Zoals u verder in dit verslag kunt lezen, zet de FSMA die data-analyse in op steeds meer domeinen, en met goede resultaten. Dat is wat verwacht wordt van een moderne en reactieve toezichthouder. En dat is wat we ook de komende jaren zullen moeten doen om de snelle evoluties in de sector te blijven volgen.

De FSMA identificeert 20 projecten voor de toekomst

In deze tijden van verandering en onzekerheid wordt de rol van een toezichthouder nog belangrijker. Daarom nam de FSMA de twintigste verjaardag van de wet op het financieel toezicht te baat om proactief 20 projecten te identificeren voor de toekomst. Deze 20 projecten zijn gebaseerd op de ervaringen van de FSMA in haar verschillende toezichtsdomeinen.

De projecten hebben als streefdoel om zelf maatregelen te nemen als dat kan of een debat op te starten wanneer een bepaalde problematiek buiten de bevoegdheid van de FSMA valt. De projecten hebben betrekking op zeven actuele thema's, met als centrale leidraad een nog meer doorgedreven bescherming van de financiële consumenten en aandeelhouders. Een aantal van de projecten is al uitgevoerd of in uitvoering; van de overige zal de komende tijd werk gemaakt worden of zal de FSMA het debat mee helpen voeren indien het gaat om projecten die op een of andere wijze aanpassingen in de wetgeving met zich meebrengen.

Digitalisering en duurzaamheid

Een aantal van de projecten sluit nauw aan bij de twee grote uitdagingen waarover ik het al had. Zo is digitalisering een van de belangrijke thema's. In die context werd midden mei 2023 een FSMA-toezicht ingevoerd op de reclame voor cryptomunten. Zoals u in dit verslag kunt lezen, is de bedoeling ervan de potentiële beleggers in cryptomunten te waarschuwen voor de risico's ervan en erop toe te zien dat de reclame voldoende evenwichtig en niet misleidend is. Ook de werking van trading apps en financiële inclusie, in het bijzonder voor mensen die de toegang tot bankdiensten dreigen te verliezen, maken deel uit van de 20 projecten.

De 20 werven gaan ook over duurzaamheid, waarbij we bijvoorbeeld via data-analyse mogelijke gevallen van greenwashing zullen opsporen. De FSMA gaat ook aanbevelingen formuleren voor vennootschappen om hun communicatie over duurzaamheid adequaat te organiseren. Daarnaast pleit de FSMA voor een Europees toezicht op aanbieders van ESG-data en -ratings in verband met milieu, duurzaamheid en deugdelijk bestuur.

***Value for money* en het klantenbelang**

Een ander thema is transparantie over de kosten van financiële producten. In dit verslag leest u meer over de studie die de FSMA in 2022 uitvoerde om de kosten voor beleggingsfondsen in kaart te brengen. Er lopen gelijkaardige initiatieven voor andere producten. U vindt verder in dit verslag ook meer informatie over het FSMA-reglement dat de premiebetalingen voor multimedieverzekeringen aan banden legt. We werken ook aan een vereenvoudiging van de contracten voor brandverzekeringen, die nu vaak moeilijk verstaanbaar zijn.

Een vierde thema van de toekomstprojecten is het feit dat het klantenbelang centraal moet staan in de financiële sector. Vandaar dat de FSMA technische voorstellen gedaan heeft in het kader van de invoering van een bankierseed. Via die eed zullen personen die in de sector werken, zich ertoe engageren om een aantal deontologische regels na te leven. Essentieel voor het klantenbelang is ook de compliancefunctie. Daarom wenst de FSMA de contacten met de compliance officers nog beter te omkaderen en ook regelingen te voorzien voor de compliancefunctie bij kleine ondernemingen.

Voorstellen over genoteerde vennootschappen en geschillenbeslechting

De voorstellen gaan ook over mogelijke aanpassingen van een aantal regels voor genoteerde vennootschappen, onder meer om de rol van de onafhankelijke bestuurders te verankeren. Er is tevens een voorstel om via de wetgeving een beroepsverbod in te voeren voor bestuurders die veroordeeld worden, naar analogie met wat er bestaat voor bestuurders van bijvoorbeeld kredietinstellingen. De FSMA stelt ook voor om bij wet een systeem in te voeren dat aandeelhouders inspraak geeft bij de overdracht van significante activa van de vennootschap.

Een zesde en voorlaatste thema gaat over geschillenbeslechting, waarbij we voorstellen om de bewijslast om te keren voor beleggers die een nadeel ondervinden van marktmisbruik. Ook de interactie tussen de FSMA en het gerecht kan versterkt worden, bijvoorbeeld door het gemakkelijker te maken om bepaalde documenten over te maken aan burgerlijke rechtbanken. De FSMA lanceerde ten slotte voorstellen in verband met een systeem van alternatieve geschillenbeslechting.

Financiële educatie en tien jaar Wikifin

Het laatste thema houdt verband met financiële educatie. Toen de FSMA opgericht werd in 2011, hebben we ervoor gepleit om ons ook een missie toe te vertrouwen inzake financiële educatie. Daardoor konden we in januari 2013 ons programma voor financiële educatie, Wikifin, lanceren. En dat betekent dat we al de tiende verjaardag van Wikifin kunnen vieren.

In die tien jaar is het Wikifin-programma uitgegroeid tot een referentie. Iedereen erkent vandaag de kwaliteit en de toegevoegde waarde ervan. In de loop van de jaren hebben we het programma steeds verder uitgebreid, waardoor we vandaag een volwaardig aanbod hebben voor zowel het grote publiek als het onderwijs.

En met de lancering van het Wikifin Lab zetten we de kroon op het werk. Niet alleen kent het Lab een enorm succes bij de leerlingen en leraren. Ook internationaal krijgt het Lab veel lof en wordt het als een referentie beschouwd. In het kader van de 20 toekomstprojecten, gaan we onderzoeken hoe we ons aanbod inzake financiële educatie nog verder kunnen uitbreiden.

Verantwoordelijkheid op het hoogste internationale niveau

Met deze 20 projecten wenst de FSMA haar verantwoordelijkheid op te nemen en haar maatschappelijke rol voluit te spelen. Maar niet alleen in eigen land neemt de FSMA het voortouw. Dat geldt ook voor onze activiteiten op internationaal niveau. Internationale samenwerking is voor de FSMA steeds een prioriteit geweest. In 2022 is dat nog beter tot uiting gekomen door de oprichting van een dienst die zich specifiek toelegt op internationale relaties. En dat is geen overbodige luxe, want Europese en wereldwijde samenwerking gaan een steeds grotere rol spelen in de aanpak van een aantal fenomenen en evoluties.

De FSMA heeft ervoor gekozen om een erg actieve rol te spelen in die internationale samenwerking. De voorbije jaren had ik de eer om een aantal sleutelfuncties te kunnen opnemen op wereldwijd vlak, zoals het voorzitterschap van de IFRS Foundation Monitoring Board, samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende vooraanstaande marktregulators en overheden die toezien op de goede werking van de organisatie die de wereldwijd gehanteerde IFRS-boekhoudnormen uitvaardigt en op de ISSB, de International Sustainability Standards Board, die wereldwijde normen gaat uitwerken die ondernemingen zullen hanteren wanneer ze rapporteren over klimaat of andere duurzaamheidsaspecten. De FSMA was ook co-voorzitter, samen met de Amerikaanse SEC, van de Monitoring Group. Deze behartigt het openbaar belang bij de vaststelling van internationale auditstandaarden.

In oktober 2022 werd ik unaniem verkozen tot voorzitter van de Board van IOSCO, waar ik al vele jaren ondervoorzitter van was. De toezichthouders die lid zijn van IOSCO controleren samen 95 procent van de wereldwijde financiële markten. De voorzitter van IOSCO neemt ook deel aan de vergaderingen van de Financial Stability Board, de internationale organisatie die de G20 oprichtte na de financiële crisis. De FSB monitort het financiële systeem en doet aanbevelingen aan de G20.

Deze verkiezing geeft aan dat de FSMA en haar teams bijzonder geapprecieerd worden op internationaal vlak en daardoor mee aan het stuur kunnen zitten in die belangrijke fora die de richting bepalen van de internationale financiële regelgeving. Dat is een unieke positie, zeker voor een toezichthouder uit een land dat geen deel uitmaakt van de G20. Het maakt van de FSMA een belangrijke gesprekspartner op het internationale toneel en het geeft ons ook de kans om veel gemakkelijker internationale contacten te leggen.

Over deze internationale rol en over tal van andere thema's verneemt u veel meer in de rest van dit verslag. Ik wens u een interessante lectuur.

* * * * *

Ik houd er in het bijzonder aan een dankwoord te richten aan Gregory Demal, die de functie van lid van het directiecomité bekleed heeft van bij de start van de FSMA in 2011 tot september 2022, de datum waarop hij ervoor gekozen heeft andere professionele activiteiten uit te oefenen. Dankzij zijn ruime ervaring, grote werkkracht, heldere inzichten, oog voor detail, zijn loyaliteit, zijn collegialiteit en de nauwgezetheid waarmee hij dagelijks zijn dossiers beheert, heeft Gregory Demal niet alleen gezorgd voor de goede werking van de diensten onder zijn operationele leiding, maar tevens een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de succesvolle start van de FSMA en de verdere ontplooiing van haar activiteiten.

Jean-Paul SERVAIS
Voorzitter

FSMA

AUTORITEIT
VOOR FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

AUTORITÉ
DES SERVICES
DES MARCHÉS
FINANCIERS

DE FSMA EN HAAR TOEZICHTSUNIVERSUM

Missie en visie	12
De bevoegdheden van de FSMA	13
De FSMA in 2022	14
Toezicht	14
Financieel landschap	14
Enkele kerndata	15
Kort overzicht in cijfers	18

Missie en visie

De FSMA streeft naar een financieel systeem waarin consumenten kunnen vertrouwen op correcte financiële dienstverlening en op transparante en open markten, waarin consumenten financiële producten kopen die afgestemd zijn op hun noden en wensen, en waarin de financiële actoren ten dienste staan van de samenleving en bijdragen tot een gezonde financiering van de reële economie.

De FSMA stelt het belang van de consument centraal. Daarom identificeert ze voortdurend trends en risico's en zet ze maximaal in op toezichtstaken. Ze spant zich ook in om de financiële geletterdheid te vergroten. Op die manier wil ze bij consumenten een kritisch vertrouwen in de financiële sector ontwikkelen.

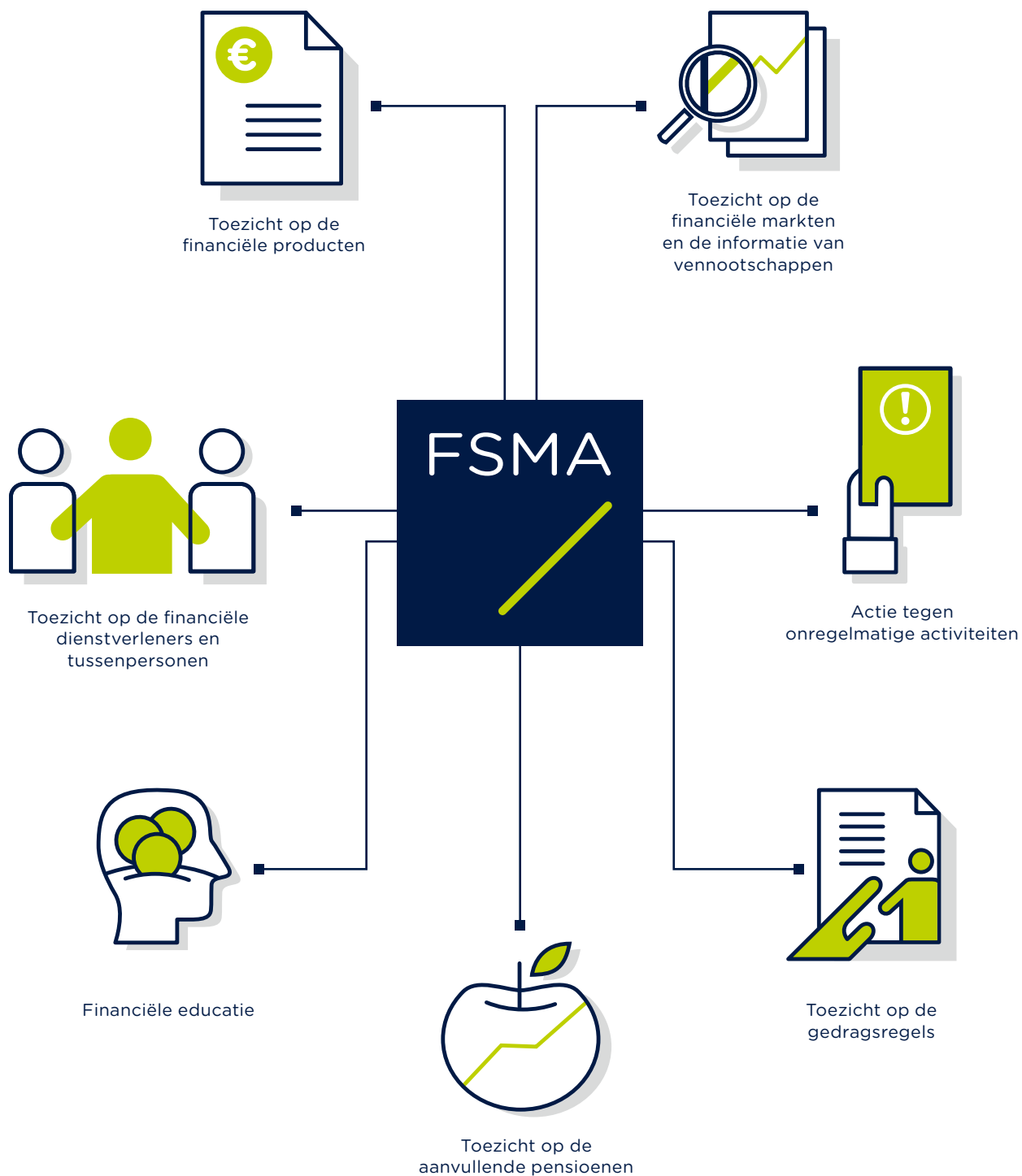
Daarnaast zet de FSMA zich in om de actoren onder haar toezicht bij te staan met transparante en tijdige informatie en zo een toegevoegde waarde te bieden voor hun correcte werking.

Om haar missie te vervullen, identificeerde de FSMA vijf prioriteiten als organisatie:

- het engagement ten aanzien van de financiële consument versterken, onder meer door bij te dragen tot financiële educatie;
- zoveel mogelijk middelen inzetten op toezichtstaken;
- de risico's sneller detecteren, de prioriteiten scherpstellen en de uitvoering en resultaten opvolgen;
- een moderne organisatie uitbouwen;
- het beheer en gebruik van de beschikbare informatie optimaliseren.

Jaarlijks legt de FSMA in een actieplan vast op welke manier ze deze organisatie-prioriteiten ten uitvoer gaat brengen. Het actieplan wordt goedgekeurd door de raad van toezicht en bepaalt de focus voor het komende jaar. De FSMA brengt in haar jaarverslag ook verslag uit over haar activiteiten.

De bevoegdheden van de FSMA

De FSMA in 2022

Toezicht

106

kredietinstellingen,
verzekeringsondernemingen
en beursvennootschappen
naar Belgisch recht

182

genoteerde vennootschappen

20.151

ingeschreven
tussenpersonen

153

pensioenfondsen
naar Belgisch recht

4,17 miljoen

werknemers en zelfstandigen,
aangesloten bij een Belgisch pensioenplan

Financieel landschap

Deposito's bij
kredietinstellingen
naar Belgisch recht¹:

794,5 miljard euro

Balans totaal van de
pensioenfondsen:

40,2 miljard euro

Bedrag onder beheer
bij fondsen naar
Belgisch recht:

184 miljard euro

Marktw waarde van
Euronext Brussels:

485 miljard euro

Balans totaal van de
kredietinstellingen
naar Belgisch recht²:

1.209 miljard euro

Bedragen van de ontvangen
premies op de Belgische
verzekeringmarkt:

30,5 miljard euro

¹ September 2022.
² September 2022.

Enkele kerndata

— 28 januari

Meer dan 2.300 tussenpersonen nemen deel aan een FSMA-webinar over de gedragsregels in de verzekeringssector. Dergelijke webinars zijn voor de FSMA een nieuwe stap in de steeds verdere digitalisering van haar communicatie.

— 2 maart

Na klachten van consumenten over misleidende verkooppraktijken legt de FSMA vennootschap S. een verbod op de distributie van verzekeringsproducten op.

— 18 maart

75.000 leerlingen nemen deel aan de Week van het Geld. Het doel van deze week is geldzaken zo breed mogelijk bespreekbaar te maken en extra aandacht te schenken aan het belang van financiële educatie.

— 21 maart

De FSMA publiceert een studie over jongeren op de beurs. Daaruit blijkt dat sinds het begin van de coronacrisis jongeren makkelijk hun weg vinden naar de beurs. Bij de nieuwkomers op de beurs vormen twintigers de grootste groep.

— 4 april

Een nieuwe regelgeving voor crowdfundingdienstverleners treedt in werking. Elke kandidaat-crowdfundingdienstverlener die onder het toepassingsgebied van de verordening valt, kan vanaf nu een vergunningsaanvraag indienen bij de FSMA.

— 1 mei

De activiteiten van aanbieders van diensten voor het wisselen en bewaren van virtuele valuta worden gereguleerd. Ze moeten voldoen aan verschillende voorwaarden, onder meer wat betreft de naleving van de antiwitwaswetgeving.

— 2 juni

De FSMA sluit een minnelijke schikking met een kredietinstelling naar Belgisch recht voor een bedrag van 500.000 euro. Aanleiding voor de minnelijke schikking is de niet-naleving van bepaalde MiFID-gedragsregels over de geschiktheid en passendheid van de verstrekte diensten.

— 23 juni

De FSMA ontwikkelt een nieuwe methodologie om de misleidende praktijken van *closet indexers* op te sporen, waarbij een beleggingsfonds als actief beheerd gepromoot wordt, terwijl het eigenlijk een referentie-index volgt.

— 23 juni

Naar aanleiding van de publicatie van haar jaarverslag 2021, maakt de FSMA de resultaten bekend van haar studie over de naleving van de MiFID-gedragsregels. De jongste tien jaar is er een positieve evolutie in de naleving van deze regels. Er blijven evenwel verbeterpunten. Die hebben voornamelijk betrekking op de wijze waarop producten ontwikkeld worden, onder meer op het vlak van kosten en potentieel rendement.

— 6 juli

De FSMA publiceert de eerste editie van haar nieuwe *dashboard* met statistieken en een overzicht van de belangrijkste trends op het vlak van beleggingsfraude.

— 2 augustus

De wet over het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten bestaat 20 jaar. Naar aanleiding van de verjaardag van deze basiswet start de FSMA 20 nieuwe projecten die in de komende jaren verder worden uitgewerkt. Deze projecten hebben als centrale leidraad een nog meer doorgedreven bescherming van de financiële consumenten en aandeelhouders.

— 3 oktober

De FSMA neemt deel aan de *World Investor Week* van de wereldwijde organisatie van beurstoezichthouders, IOSCO. De bedoeling van deze jaarlijkse themawEEK is om educatie en bescherming van de beleggers te promoten.

— 3 oktober

De FSMA organiseert haar eerste AMLCO Day, een digitaal event voor AML complianceofficers, die een sleutelfunctie uitvoeren in de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Er nemen 2.300 mensen deel aan dit event.

— 11 oktober

Voor haar inspanningen om haar ecologische voetafdruk te verkleinen behaalt de FSMA een derde ster van het label Ecodynamische Onderneming van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het gaat om de hoogste onderscheiding van het label. Als instelling en werkgever staan zowel maatschappelijke verantwoordelijkheid als duurzaamheid hoog op de agenda van de FSMA.

— 18 oktober

Jean-Paul Servais, de voorzitter van de FSMA, is verkozen tot nieuwe voorzitter van IOSCO, de internationale organisatie van beurstoezichthouders. IOSCO is een organisatie van meer dan 130 nationale toezichthouders, waaronder de FSMA, bevoegd voor het toezicht op de financiële markten en het gedrags- en producttoezicht. De IOSCO-leden houden toezicht op 95 procent van de wereldwijde financiële markten. Het is de eerste maal dat een Belg voorzitter wordt van deze internationale organisatie.

— 7 november

De FSMA lanceert een nieuwe publiciteitscampagne om haar programma voor financiële educatie, Wikifin, te promoten. De slagzin van de campagne is: 'Je kan niet overal expert in zijn. Gelukkig is er Wikifin voor jouw vragen over geld.'

— 9 november

Op de klimaatconferentie COP27 in Sharm-el-Sheikh wordt mede onder impuls van IOSCO-voorzitter Jean-Paul Servais een aanzet gegeven voor standaarden voor duurzaamheidsrapportering door beursgenoteerde bedrijven.

— 13 november

De FSMA verbiedt via een reglement verzekeringsovereenkomsten met variabele premies bij de verkoop van smartphones en andere multimedietoestellen na tal van klachten over misleidende verkooppraktijken.

— 3 december

De FSMA publiceert een studie over de kosten die verbonden zijn aan beleggingsfondsen. De studie biedt consumenten de mogelijkheid om meer inzicht te verwerven in de aangerekende kosten en om ze beter te kunnen begrijpen en vergelijken.

Kort overzicht in cijfers

De FSMA startte **80 (pre-) analyses** op over mogelijk marktmisbruik. Ze legde 39 maal de handel in een aandeel stil.

De FSMA onderwierp **16 gestructureerde producten met nieuwe kenmerken** aan een grondig onderzoek. Op basis van dit onderzoek oordeelde de FSMA dat vijf van de producten bijzonder complex waren. Deze producten kwamen niet op de retailmarkt.

De FSMA ontving **2.599 meldingen** van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Bijna twee derde van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten.

Dankzij de meldingen van de FSMA kon het parket de toegang blokkeren tot **293 frauduleuze websites** met illegale beleggingsaanbiedingen.

De FSMA analyseerde **2.973 reclame-uitingen** voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en gestructureerde schuldinstrumenten, derivaten en obligaties aangeboden door financiële instellingen.

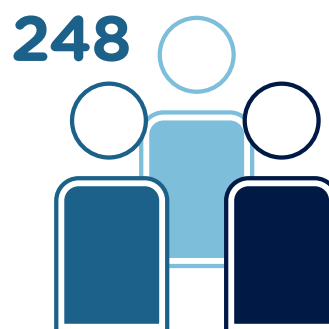
De Wikifin-website bestaat tien jaar en krijgt intussen naar schatting **4 miljoen bezoeken per jaar**.

De FSMA heeft **24 minnelijke schikkingen** aanvaard in het kader van administratieve sanctieprocedures. Deze schikkingen voorzien in de betaling van een geldboete en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA. De minnelijke schikkingen brachten in totaal **1.573.160 euro** op voor de Schatkist.

De FSMA publiceerde **267 waarschuwingen**. Die publicaties waarschuwen het publiek voor de gevaren van (mogelijk) onwettige aanbiedingen.

De FSMA schrapt de inschrijving van **248 tussenpersonen**.

De campagne die de FSMA voerde om Wikifin in de kijker te zetten via online-advertenties en radiospots kende een groot succes. In totaal werden de advertenties meer dan **19 miljoen keer getoond**. Het aantal bezoeken aan de website steeg met 35 procent.

De FSMA verwerkte **1.606 meldingen** van transacties van bedrijfsleiders.

DE BLIKVANGERS IN 2022

Dit hoofdstuk gaat in op enkele actuele thema's die betrekking hebben op meerdere toezichtsdomeinen van de FSMA. Daarnaast gaat ieder hoofdstuk van dit verslag dieper in op de thema's die markant zijn voor elk toezichtsdomein van de FSMA.

De FSMA wordt voorzitter van de wereldwijde organisatie IOSCO	22
Data-analyse, risicomodellen en webscrapen: speerpunten in het toezicht van de FSMA	25
Correcte melding van transacties leidinggevend	25
Detecteren van closet indexing	26
Risicomodel voor witwaspraktijken bij verzekeringsmakelaars	26
Opsporen van frauduleuze kredietwebsites	27
Cryptoactiva	28
Invoering van een kader voor de reclame voor virtuele munten	28
Kwalificatie van crypto-activa	30
Verplichte inschrijving voor <i>Virtual Asset Service Providers</i> (VASP's)	31
De FSMA zet in op een duurzamere financiering	31
Focus op kosten en rendementen	32

De FSMA wordt voorzitter van de wereldwijde organisatie IOSCO

De verkiezing van de FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais tot voorzitter van IOSCO, de internationale organisatie van effectentoezichthouders, in oktober 2022 was een historische mijlpaal. Deze benoeming voor een hernieuwbaar mandaat van twee jaar is het resultaat van vele jaren hard werken, waarin de FSMA haar grote geloofwaardigheid bevestigde en een invloedrijk internationaal netwerk uitbouwde. Het IOSCO-voorzitterschap heeft de FSMA wereldwijd in de schijnwerpers gezet op het vlak van financiële reglementering. Dankzij deze bevoorrechte positie zal zij haar invloed op strategisch belangrijke onderwerpen zoals duurzame financiering, digitale financiering en niet-bancaire financiële intermediaatie verder kunnen uitbouwen. De doelstellingen van IOSCO – consumentenbescherming vergroten, eerlijke, efficiënte en transparante markten handhaven en financiële systeemrisico's verkleinen – sluiten perfect aan bij de doelstellingen van de FSMA.

De FSMA-voorzitter oefende al verschillende andere internationale mandaten uit. Zo speelt hij bij IOSCO al jarenlang een rol op het allerhoogste niveau. Sinds 2016 was hij ondervoorzitter van IOSCO en van de *Board* van IOSCO, en sinds 2014 staat hij aan het hoofd van het Europees Regionaal Comité en het Financieel en Auditcomité van IOSCO. Bovendien leidt de FSMA-voorzitter binnen IOSCO ook het netwerk dat de ontwikkelingen in verband met *Special Purpose Acquisition Companies* (SPAC'S) opvolgt.

Verder bekleedt de FSMA-voorzitter internationaal een toonaangevende positie op het vlak van duurzame financiering. In 2022 zette hij zijn mandaat voort als voorzitter van de *Monitoring Board* van de *IFRS Foundation*, die toeziet op de werkzaamheden rond duurzaamheidsrapportering van de *International Sustainability Standards Board* (ISSB). Hij is ook covoorzitter van de *Monitoring Group*, die belast is met de versterking van de onafhankelijkheid van de internationale normalisatie op auditvlak, en de ontwikkeling van audit- en ethische standaarden voor de audit van niet-financiële informatie.

In november 2022 woonde Jean-Paul Servais de COP27 in Sharm-el-Sheikh bij. In naam van IOSCO zette hij er de IOSCO-initiatieven ter bevordering van duurzame financiering³ uiteen: de strijd tegen greenwashing, de koolstofmarkten⁴ ⁵ en de internationale standaarden voor de rapportering door de vennootschappen over klimaataangelegenheden en andere duurzaamheidsaspecten.

3 Zie IOSCO-persbericht van 9 november 2022, beschikbaar op de website www.iosco.org.

4 Zie IOSCO, *Compliance Carbon Markets Consultation Report*, november 2022, beschikbaar op de website www.iosco.org.

5 Zie IOSCO, *Voluntary Carbon Markets Discussion Paper*, november 2022, beschikbaar op de website www.iosco.org.

De afgelopen jaren werkte IOSCO nauw samen met de *Financial Stability Board* (FSB), de internationale organisatie die over de stabiliteit van het financieel stelsel waakt. IOSCO wordt rechtstreeks door haar voorzitter vertegenwoordigd op FSB-niveau en wil haar stem laten horen over de deskundigheid van de regelgevers van markten en effecten. Die betrokkenheid biedt IOSCO en de FSMA een unieke gelegenheid om bij te dragen tot de totstandbrenging van reglementeringen die essentieel zijn om de financiële stabiliteit te vergroten. De FSMA nam vroeger bij IOSCO al een prominente plaats in binnen het *Financial Stability Engagement Forum*, de informele groep die instaat voor de samenwerking tussen IOSCO en de FSB.

Onder het voorzitterschap van Jean-Paul Servais zal IOSCO haar banden met de FSB nog verder aanhalen. Ze zullen samenwerken rond thema's als de parallele banksector, de digitalisering van financiële diensten, de cryptoactiva en de financiële risico's als gevolg van de klimaatverandering.

Als reactie op de grotere aanwezigheid van retailbeleggers op de financiële markten en de markten voor cryptoactiva tijdens de voorbije jaren, zagen verschillende nieuwe initiatieven het licht in 2022. De FSMA nam onder meer deel aan een IOSCO-werkgroep over de gedragsregels voor retailbeleggers (*Retail Market Conduct Task Force*). Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een eindverslag over belangrijke onderwerpen zoals de distributie en marketing van financiële producten via digitale media, en de opkomst van handelsplatformen die werken met betalingen voor de orderstroom (*Payment For Order Flow - PFOF*). Het verslag vermeldt tal van initiatieven van de FSMA als goede praktijken voor de bescherming van retailklanten.

Verder kwam er in 2022 een einde aan de spectaculaire groei van de cryptomarkt, wat tot de ondergang van een van de belangrijkste actoren van de sector leidde. Die gebeurtenissen vestigden de aandacht op de tekortkomingen van de dienstverleners in die sector en op de risico's die de beleggers op die markten lopen. Wat de reglementering betreft, benadrukten ze dat er nood is aan passende standaarden ter zake en aan internationale samenwerking tussen toezichthouders. IOSCO telt 129 leden. Die wereldwijde scope levert haar een voordeel op bij de coördinatie van de verwezenlijking van wereldwijde coherente standaarden. In overeenstemming met de internationale consensus bevestigde de FSMA in 2022 dat het beginsel van de technologische neutraliteit het uitgangspunt moet vormen van nieuwe beleidsvorming ter zake. Sinds maart 2022 maakt de FSMA deel uit van een *Task Force Fintech* van IOSCO. Die *Task Force* heeft tot taak de IOSCO-agenda inzake fintech en cryptoactiva ten uitvoer te leggen. Hoewel het mandaat van de *Task Force* zowel de cryptomunten als de materies inzake gecentraliseerde financiering betreft, spitst het werkplan zich in een eerste fase op de reglementering van de cryptomunten toe.

FOCUS 2023

IOSCO speelt een belangrijke rol inzake duurzame financiering, vooral wat de niet-financiële verslaggeving betreft. Na de publicatie van de eerste niet-financiële standaarden door de ISSB in 2023, zal IOSCO zich moeten buigen over een eventuele goedkeuring van die ISSB-standaarden. Die eventuele goedkeuring zou een aanzet kunnen vormen voor de goedkeuring van een eerste wereldwijde en inclusieve benchmark voor de duurzaamheidsrapportering door ondernemingen. De maximalisering van de interoperabiliteit tussen de wereldwijde benchmark en de rechtskaders zal een belangrijke factor zijn in het goedkeuringsproces door IOSCO. Dit werk draagt bij tot het versterken van het beleggersvertrouwen in de strijd tegen greenwashing en tot het aanmoedigen van de essentiële beleggingsstromen in duurzame producten.

Wat de digitale financiering betreft, blijft de marktinfrastructuur relatief gecentraliseerd, ondanks de beloften over de decentralisering en de desintermediatie van de sector. Ze wordt gekenmerkt door een klein aantal handelsplatformen voor cryptoactiva of dienstverleners, die een groot percentage van het marktaandeel en het volume vertegenwoordigen. Ook wordt een sterke verticale integratie vastgesteld, waarbij een enkele entiteit vele diensten en activiteiten verricht. De waai-er aan diensten die tussenpersonen in cryptoactiva aanbieden, doet onvermijdelijk belangencon-flicten en integriteitsproblemen ontstaan. Die tekortkomingen mogen niet worden genegeerd, en IOSCO is voornemens om de autoriteiten te raadplegen en de voor hen bestemde aanbevelingen te finaliseren, om zo in 2023 te komen tot de regulering van en het toezicht op de sector van de cryptomunten.

Inzake financiële stabiliteit tot slot speelt IOSCO ook een hoofdrol, vooral naast de *Financial Stability Board*, bij de totstandbrenging van standaarden die van toepassing zijn op de sector van de niet-bancaire financiële intermediaat (NBF). Daarover worden verschillende verslagen ver-wacht in 2023.

Data-analyse, risicomodellen en *webscrapen*: speerpunten in het toezicht van de FSMA

De FSMA zet volop in op het exploiteren van data voor het realiseren van haar opdracht als toezichthouder. Dat doet ze op verschillende manieren. Ze analyseert data om te kijken of financiële spelers zich houden aan hun wettelijke verplichtingen. Ze verzamelt data voor het opstellen van risicomodellen om haar controle-opdracht op een efficiënte en doeltreffende wijze uit te voeren. Door de techniek van scrapen gaat ze zelf ook op zoek naar data op het internet om inbreuken op de financiële wetgeving op te sporen.

Het toepassen van deze verschillende technieken levert de FSMA belangrijke informatie op die haar toelaat om haar toezicht te versterken. Begin 2022 richtte ze een expertisecentrum voor data-analyse op. Dit centrum werkt op een projectmatige manier samen met de operationele diensten van de FSMA. Met deze aanpak speelt de FSMA een voortrekkersrol in Europa.

Hieronder volgen een aantal concrete voorbeelden van deze datagedreven aanpak.

Correcte melding van transacties leidinggevenden

Leidinggevenden van beursgenoteerde ondernemingen zoals ceo's, financiële en operationele directeurs zijn verplicht om transacties in effecten te melden aan de FSMA. Meer bepaald gaat het om het aangeven van aankopen of verkopen van aandelen, obligaties of andere financiële instrumenten. De melding moet gebeuren binnen de drie werkdagen na het voltooien van de operatie. Meldplicht is er ook voor de personen die nauw verbonden zijn met de leidinggevenden.

De FSMA bezit de lijsten van de leidinggevenden van alle op Euronext genoteerde bedrijven. De FSMA beschikt ook over alle gegevens van transacties in beursgenoteerde effecten die onder haar toezicht vallen. Door de verschillende data met elkaar te vergelijken en te analyseren, kan ze nagaan of leidinggevenden en hun nauw verbonden personen hun meldplicht nakomen. Deze manier van werken levert de FSMA informatie op waarover ze vroeger niet beschikte.

Detecteren van closet indexing

Closet indexing is de praktijk waarbij een beleggingsfonds als een actief beheerd fonds wordt gepromoot, terwijl het beleggingsfonds in de praktijk een referentie-index van dichtbij volgt. Deze misleidende praktijk is nadelig voor de beleggers. Enerzijds kunnen ze niet terugvallen op het actieve beheer dat wordt beschreven in het beleggingsbeleid. Anderzijds moeten ze kosten betalen die hoger liggen dan de kosten voor passief beheer. De beleggers krijgen dus een passief beheer, maar betalen voor een actief beheer.

De FSMA ontwikkelde een methodologie om closet indexers op de markt van de Belgische openbare fondsen op te sporen. Deze methodologie kan op alle fondsen worden toegepast, ongeacht hun beleggingsbeleid (aandelen, obligaties of beide). De methodologie vergelijkt daartoe onder meer de prestaties van de fondsen met de prestaties van combinaties van indices. Door te werken met die combinaties van indices kan het toepassingsgebied worden uitgebreid. Vele fondsen, vooral gemengde fondsen, gebruiken immers verschillende indices als benchmark, bijvoorbeeld een index voor het aandelenluik van hun portefeuille en een andere voor het obligatieluik. Deze methodologie vereist performante analysetools en -technieken, omdat het aantal mogelijke combinaties enorm groot is⁶.

Risicomodel voor witwaspraktijken bij verzekeringsmakelaars

De controle op de naleving van de regels over het voorkomen van witwassen en financiering van terrorisme bij spelers in de financiële sector heeft de voorbije jaren aan belang gewonnen. De controle richt zich onder meer op de bijna 5.500 verzekeringstussenpersonen die hun activiteiten uitoefenen onder het statuut van makelaar. Voor deze groep heeft de FSMA een risicomodel opgesteld. Dat model levert inzichten op die haar toelaat op een efficiënte en doeltreffende manier haar controle te organiseren.

Het risicomodel start met het opvragen van kwantitatieve informatie bij verzekeringsondernemingen en kwalitatieve informatie bij de makelaars. Vervolgens worden alle ontvangen antwoorden omgezet in een numerieke waarde op basis van een duidelijk omschreven set van hypothesen en marktregels. Deze scores worden daarna samengevoegd in thema's en subthema's die elk een verschillend facet van een risico waarderen. De samenvoeging van al deze scores levert voor elke makelaar een risicobeoordeling op. Die omvat vijf niveaus: van een zeer laag potentieel risico, over laag, gemiddeld, hoog tot een zeer hoog potentieel risico.

6 Zie ook dit verslag, p. 47.

Opsporen van frauduleuze kredietwebsites

De FSMA is bevoegd voor het opsporen van fraude en onregelmatige praktijken in de financiële sector. Kredietfraude is een praktijk die de jongste jaren in de lift zit. Consumenten melden steeds meer gevallen van oplichting door frauduleuze websites⁷. Om dit fenomeen beter in kaart te brengen, maakt de FSMA gebruik van een computertechniek waarbij op het internet wordt gespeurd naar mogelijke inbreuken. Deze techniek heet webscrapen.

De FSMA ontwikkelde een methode om potentiële frauduleuze kredietwebsites te identificeren. Op basis van kenmerken van gekende frauduleuze websites wordt een zoekopdracht gelanceerd om nieuwe potentieel frauduleuze websites op te sporen. De methode om de kenmerken te verkrijgen, is zelflerend en dus evolueert deze tool mee met de kennis over nieuwe frauduleuze websites.

De door webscraping verkregen data krijgen een score op basis van verschillende indicatoren. Verdere analyse leidt tot een classificatie van potentiële frauduleuze kredietwebsites en biedt de FSMA de mogelijkheid om zulke websites verder te onderzoeken en in geval van fraude actie te ondernemen.

FOCUS 2023

De FSMA zal in 2023 een webscrapingtool ontwikkelen om influencers op sociale media op te sporen. Door deze tool zal de FSMA mogelijke inbreuken op de financiële wetgeving makkelijker kunnen opsporen en aanpakken. De FSMA zal onder meer aandacht hebben voor mogelijke inbreuken op het reglement rond cryptoreclame, op het verbod op de commercialisering aan consumenten van derivaten op virtueel geld en van binaire opties en forex-derivaten en CFD's met een hefboomeffect. De FSMA zal ook bekijken of de activiteiten van influencers onderworpen zijn aan een inschrijvingsplicht, bijvoorbeeld bij het geven van beleggingsadvies.

7 Zie ook dit verslag, p. 87.

Cryptoactiva

Invoering van een kader voor de reclame voor virtuele munten

Sinds enkele jaren worden virtuele munten sterk gepromoot bij het grote publiek. Ondertussen zijn ze ook erg populair als beleggingsvoorwerp. Virtuele munten worden niet enkel via klassieke marketingkanalen gepromoot, maar ook via sociale netwerken of applicaties, zoals TikTok of Instagram. Soms wordt daarbij een beroep gedaan op personaliteiten, zogenaamde ‘influencers’, die bekend zijn bij het grote publiek, en die worden vergoed om virtuele munten bij hun volgers te promoten.

Virtuele munten hebben echter kenmerken die van hen een erg risicovol beleggingsobject maken.

Eerst en vooral zijn gedecentraliseerde virtuele munten, zoals Bitcoin of Ether, niet gekoppeld aan een actief met een intrinsieke economische waarde. In die zin verschillen ze dus fundamenteel van klassieke financiële activa. De prijs die voor een virtuele munt van die categorie kan worden verkregen, hangt bijgevolg uitsluitend af van het bedrag dat een andere belegger subjectief bereid is te betalen om die munt te kopen. Bepaalde andere cryptoactiva die als virtuele munten kunnen worden gekwalificeerd, zoals stablecoins, hebben daarentegen wel een onderliggende waarde, die zowel kan bestaan uit reële activa (bijvoorbeeld een nationale munt) als uit andere cryptoactiva of virtuele valuta. Uit de recente financiële actualiteit blijkt echter dat ook dit type instrument grote risico's inhoudt, en – ondanks de kwalificatie ‘stabiel’ – op korte tijd zeer sterke waardeschommelingen kan ondergaan. Bovendien is op de markt van de virtuele munten geen enkel wettelijk mechanisme voorhanden om marktmanipulatie of misbruik van voorkennis te voorkomen: de integriteit van het prijsvormingsproces is dus niet gegarandeerd. Door de sterke koersvolatiliteit van de virtuele munten sinds eind 2021 hebben beleggers in virtuele munten grote verliezen geleden. Velen van hen waren consumenten die ‘onderweg zijn ingestapt’ toen de markt een hoogtepunt kende, en die zich door de euforie van het moment hebben laten meeslepen.

De sector van de virtuele munten blijkt ook bijzonder kwetsbaar voor illegale activiteiten. Zo zijn al een aantal handelsplatformen of platformen van digitale portemonnees gehackt, wat tot het verlies van de virtuele munten heeft geleid die er werden verhandeld of opgeslagen. Ook de grote aanwezigheid van malafide actoren op de markt van de virtuele munten wordt vermeld. Ze viseren met name de consumenten omwille van hun beperkte kennis en ervaring⁸. Tot slot is gebleken dat virtuele munten op grote schaal worden gebruikt om de antiwitwasregels te omzeilen en illegale activiteiten te financieren.

Tot slot zijn ook vanuit technisch oogpunt specifieke risico's verbonden aan virtuele munten. Deze zijn bovendien volledig afhankelijk van een zeer specifieke computertechnologie en –infrastructuur.

8 Zie ook dit verslag, p. 79.

Door de sterke koersvolatiliteit van de virtuele munten eind 2021 en begin 2022 hebben de beleggers in die munten grote verliezen geleden. Bij bepaalde handelsplatformen zijn ook groot-schalige grove fraudepraktijken aan het licht gekomen, waarvan miljoenen consumenten het slachtoffer zijn geworden⁹.

Door een wetgevende evolutie¹⁰ kan de FSMA reglementen goedkeuren die *'beperkende voorwaarden opleggen op de commercialisering of bepaalde vormen van commercialisering, aan niet-professionele klanten, van virtuele munten of van bepaalde categorieën van virtuele munten'*. Door die machtiging kan de FSMA de commercialisering van virtuele munten afhankelijk stellen van de naleving van reclameregels.

De FSMA heeft bijgevolg op 3 januari 2023 een reglement goedgekeurd dat specifieke reclame-regels oplegt voor virtuele munten. Dat reglement¹¹ is op 17 mei 2023 in werking getreden.

Dat reglement geldt voor de reclame die bij de consumenten wordt verspreid bij de commercialisering, als gewone professionele activiteit of op occasionele basis tegen vergoeding, van virtuele munten in België.

Het reglement berust op drie elementen:

- de informatie die via de reclame aan de consumenten wordt verstrekt, mag niet misleidend of onjuist zijn. Uit die algemene regel vloeien een aantal specifieke toepassingsregels voort, die worden verduidelijkt in het tweede lid van artikel 3 van het ontwerpreglement;
- gelet op de erg specifieke aard van de beleggingen in virtuele munten, acht de FSMA het opportuun dat elke reclame die bij de consumenten wordt verspreid bij de commercialisering van virtuele munten, een korte waarschuwing bevat (*'Virtuele munten, reële risico's. De enige garantie in crypto is het risico.'*). De reclame moet, in voorkomend geval, ook vermelden of de natuurlijke of rechtspersoon die erin voorkomt, of van wie de beeltenis op een andere manier in die reclame wordt gebruikt, wordt vergoed of enig ander voordeel ontvangt;
- tot slot moet in de reclame ook voor de risico's worden gewaarschuwd. Die waarschuwing moet de aandacht vestigen op de verschillende risico's voor de consumenten die in virtuele munten beleggen. Ze moet *in extenso* in de reclame worden vermeld, behalve als de vorm van de reclame dat technisch niet toelaat: in dat geval moet de waarschuwing toch kunnen worden geraadpleegd via een klik op een link of via een andere soortgelijke referentie, zoals een QR-code.

Het toezicht dat de FSMA ter zake uitoefent, berust op een risicogebaseerde benadering. Om die reden wordt een onderscheid gemaakt tussen reclame die in het kader van een massacampagne wordt verspreid, en reclame die in een kleinschaliger kader wordt verspreid. Het begrip 'massacampagne' viseert de verspreiding van reclame bij minstens 25.000 consumenten. De uitgewerkte toezichtsregeling voor massacampagnes berust op de verplichte voorafgaande kennisgeving aan de FSMA. Op reclame die buiten de context van een massacampagne wordt verspreid, oefent de FSMA een a-posterioritoezicht uit in het kader van voornoemde risicogebaseerde benadering.

9 Bijvoorbeeld in het kader van het faillissement van het platform FTX.

10 Wet van 5 juli 2022 houdende diverse financiële bepalingen.

11 Reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten van 5 januari 2023 dat beperkende voorwaarden verbindt aan de commercialisering van virtuele munten bij consumenten.

FOCUS 2023

Ter ondersteuning van de door het nieuwe reglement geïmplementeerde marktoperatoren, zoals platformen voor virtuele munten, emittenten van virtuele munten of influencers, zal de FSMA in 2023 verschillende documenten publiceren en een sensibiliseringscampagne voeren.

Na de uitvaardiging van het reglement zullen daarom een vragen- en antwoordenlijst (FAQ's), een praktijkgids over de kennisgevingen inzake massacampagnes en een nieuwsbrief met een samenvatting van de belangrijkste elementen van het reglement worden gepubliceerd.

Vóór het reglement in werking treedt, zal de FSMA ook twee webinars organiseren voor de in België actieve platformen, enerzijds, en de influencers, anderzijds. Beide webinars hebben tot doel de verwachtingen van de FSMA over de toepassing – door de betrokken actoren – van de nieuwe regels voor de commercialisering van virtuele munten in België, zo duidelijk mogelijk toe te lichten.

Kwalificatie van crypto-activa

De FSMA ontving aanzienlijk meer vragen over de toepassing van de financiële regels op cryptoactiva. Die gaan vaak over de vraag wanneer cryptoactiva een effect of beleggingsinstrument zijn als bedoeld in de prospectusverordening¹² en de prospectuswet¹³. In geval van aanbieding aan het publiek is dan een prospectus of informatienota verplicht, met toezicht door de FSMA, inclusief op de reclame die daarbij gebruikt wordt. Ook andere traditionele financiële wetgeving kan van toepassing zijn, zoals de gedragsregels op basis van de MiFID-richtlijn¹⁴ indien de cryptoactiva financiële instrumenten¹⁵ zijn.

De FSMA heeft daarom een stappenplan¹⁶ opgesteld. Dit plan geeft schematisch de meest voorkomende situaties weer en helpt te bepalen of een cryptoactief gekwalificeerd moet worden als een effect of beleggingsinstrument en de financiële wetgeving dus van toepassing is.

Het stappenplan is enkel een hulpmiddel. Een grondige analyse van alle specifieke kenmerken en de voorstellingswijze van het product in het licht van de reglementering blijft nodig. Er mogen ook geen besluiten getrokken worden louter op basis van de benaming van een product.

12 Artikel 2, a) van de Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereguleerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG.

13 Artikel 3, § 1 van de wet van 11 juli 2018 op de aanbieding van beleggingsinstrumenten aan het publiek en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt.

14 Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU. Zie verder artikel 26 en volgende van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

15 Artikel 2, lid 1, 1° van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

16 Mededeling FSMA_2022_25 van 22 november 2022 : 'Kwalificatie van cryptoactiva als effecten, beleggingsinstrumenten of financiële instrumenten'.

Verplichte inschrijving voor *Virtual Asset Service Providers* (VASP's)

Sinds 1 mei 2022 moet een inschrijving gevraagd worden voor de activiteiten van de aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en van de aanbieders van een bewaarportemonnee (VASP's), als gevolg van de omzetting van de vijfde antiwitwasrichtlijn.

Rechtspersonen die deze activiteiten op 1 mei 2022 als gewone professionele activiteiten uitoefenden waren wettelijk toegelaten om hun activiteiten voorlopig voort te zetten, op de dubbele voorwaarde om dit voor 30 juni 2022 te melden aan de FSMA en om voor 1 september een aanvraag tot inschrijving in te dienen, en dit tot de FSMA zich had uitgesproken over hun aanvraag tot inschrijving. Op 31 december 2022 was geen enkele VASP in het FSMA-register ingeschreven¹⁷.

De FSMA zet in op een duurzamere financiering

In de loop van 2022 waren duurzaamheid en duurzame financiering volop in de actualiteit. Ook voor de FSMA is dit een belangrijk thema en ze levert op verschillende manieren een bijdrage om te komen tot een duurzamere financiering en meer duurzaamheid.

De voorzitter van de FSMA nam als nieuwe voorzitter van de *Board* van IOSCO deel aan de COP27-conferentie in Sharm-el-Sheikh, waar deze thema's uitgebreid aan bod kwamen. IOSCO legt in het kader van duurzame financiering de nadruk op drie thema's : de strijd tegen greenwashing, de markten voor koolstof en de normen die vennootschappen gaan moeten hanteren voor de informatie over duurzaamheid en die momenteel door de *International Sustainability Standards Board* (ISSB) ontwikkeld worden¹⁸.

De FSMA nam ook deel aan de werkzaamheden op Europees niveau in het kader van een uniforme interpretatie en toepassing van de Europese regels inzake duurzaamheid. Die gaven aanleiding tot de publicatie van *guidance* en opinies in dit verband van zowel ESMA als EIOPA¹⁹.

EIOPA organiseerde ook een klimaatstresstest voor pensioenfondsen, waar de FSMA aan deelnam. De stresstest diende om de impact te meten van een abrupte wijziging van het klimaatbeleid. De test toonde aan dat de Belgische pensioenfondsen in staat zijn om het klimaatscenario van de stresstest goed te absorberen²⁰.

Ook in haar eigen toezichtactiviteiten staat duurzaamheid centraal. De FSMA ziet erop toe dat de informatie die ondernemingen onder haar toezicht publiceren over duurzaamheid correct, duidelijk, niet-misleidend, toereikend en transparant is om zo greenwashing te bestrijden.

17 Zie dit verslag, p. 121.

18 Zie dit verslag p. 197.

19 Zie dit verslag p. 198.

20 Zie dit verslag p. 166.

In 2022 deed de FSMA onderzoeken bij zowel verzekeringsondernemingen als bij beheervenootschappen van beleggingsfondsen over de naleving van de regels inzake duurzame financiering. Deze onderzoeken spitsten zich toe op de informatie die deze ondernemingen ter beschikking stellen over duurzaamheid. Op basis van deze enquêtes heeft de FSMA haar toezichtverwachtingen verduidelijkt²¹.

Met het oog op de inwerkingtreding op 1 januari 2023 van de verplichting voor beheervenootschappen om een informatiefiche te publiceren over de duurzaamheidskenmerken van ICB's, heeft de FSMA haar verwachtingen en standpunten inzake deze fiches gecommuniceerd²².

Ook bij de genoteerde vennootschappen ging er bijzondere aandacht naar de publicatie van duurzaamheidsinformatie naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Europese taxonomie-verordening. De FSMA publiceerde een mededeling voor de genoteerde vennootschappen met de krachtlijnen van de nieuwe regels²³.

De FSMA heeft ten slotte ook in haar eigen organisatie veel aandacht voor duurzaamheid. Ze deed bijzondere inspanningen om onder meer het energie- en papierverbruik te verminderen, een 'groener' aankoopbeleid te hanteren en bij te dragen tot een duurzamer woon-werkverkeer. Deze inspanningen leverden de FSMA in 2022 een derde ster op van het 'Ecodynamisch label' van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest²⁴.

Focus op kosten en rendementen

De FSMA heeft bijzondere aandacht voor kosten en rendementen van financiële producten en nam in dat kader verschillende acties in 2022. Een van die initiatieven was een onderzoek naar de kosten die gepaard gaan met een investering in een beleggingsfonds. De FSMA publiceerde de resultaten van dit onderzoek om de consumenten in staat te stellen de kosten die hij moet betalen wanneer hij in een fonds belegt, beter te begrijpen en te vergelijken. De studie laat ook toe de impact van de kosten op het uiteindelijke rendement van het fonds duidelijk te maken²⁵.

Ook de 'value for money' van verzekeringsproducten werd onder de loep genomen. De FSMA voerde een sectoronderzoek over dit thema en ze deed ook specifieke controleacties gericht op verzekeringsproducten met een beleggingscomponent. Daaruit bleek dat de kosten vaak hoog liggen en een negatieve impact hebben op het rendement van de verzekeringsproducten. De FSMA heeft er in dit verband op gewezen dat bij de ontwikkeling van verzekeringsproducten het belang van de klant steeds centraal moet staan²⁶.

21 Zie dit verslag p. 50 en 58.

22 Zie dit verslag p. 49.

23 Zie dit verslag p. 96.

24 Zie dit verslag p. 225.

25 Zie dit verslag, p. 47.

26 Zie dit verslag, p. 60.

Ook op Europees niveau zijn de kosten van financiële producten een belangrijk aandachtspunt. De FSMA nam in 2022 deel aan twee nieuwe gezamenlijke initiatieven van ESMA over de kostenrapportering aan retailklanten. Een eerste initiatief was een inspectie over de informatie die ondernemingen jaarlijks aan klanten moeten verstrekken over alle kosten en lasten verbonden aan financiële instrumenten en aan beleggings- en nevendiensten. De FSMA ging na of de rapportering de kosten en lasten correct en volledig weergaf en of de ondernemingen ze tijdig verstrekten.

Het tweede gezamenlijk ESMA-initiatief waaraan de FSMA deelnam, ging over de *ex ante*-informatie over kosten en lasten. Voor het eerst coördineerde ESMA een mysteryshoppingoefening over de informatie die de klant moet krijgen vooraleer hij een transactie aangaat. De oefening bestond uit twee onderdelen. In een eerste scenario bezochten mysteryshoppers bankkantoren om er beleggingsadvies te krijgen. In een tweede scenario bezochten ze een website of een applicatie om er op eigen initiatief, zonder beleggingsadvies, een belegging te doen²⁷.

Ook bij haar toezicht op de aanvullende pensioenen is informatieverstrekking over kosten en rendementen een belangrijk aandachtspunt. In 2022 rondde de FSMA een controle-actie af waarbij de focus lag op de informatie die pensioeninstellingen geven over kosten en rendementen, ingegeven door de toegenomen aandacht voor *value for money*.

Daaruit bleek dat er sinds een vorige controle in 2016 heel wat vooruitgang is geboekt. Maar er zijn opnieuw problemen vastgesteld, onder meer inzake een ontoereikende informatie over de kostenstructuur. Daarnaast informeert een aantal pensioeninstellingen onvoldoende over de reële beleggingsrendementen die bij het beheer van het aanvullend pensioen worden gerealiseerd. De FSMA zal erop toezien dat de betrokken pensioeninstellingen deze tekortkomingen wegwerken²⁸.

27 Zie dit verslag, p. 73.

28 Zie dit verslag, p. 150.

BEGRIJPELIJKE EN BETROUWBARE FINANCIËLE PRODUCTEN

Om te vermijden dat consumenten het moeilijk hebben om financiële producten te begrijpen en zich daardoor niet bewust zijn van de financiële risico's die ze nemen, controleert de FSMA financiële producten. Ze neemt initiatieven om problemen te voorkomen en het vertrouwen van de consument in financiële producten te vergroten. Haar toezicht wil ertoe bijdragen dat de aangeboden producten begrijpelijk, veilig, nuttig en kostentransparant zijn.

Toezicht op fondsen	36
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen	36
Minder zelfbeheerde ICB's en ICB's met Belgische beheerverenootschap	37
Verdere daling van aantal compartimenten van Belgische ICB's	38
Belgische openbare ICB's	39
Datagedreven en risicogebaseerd toezicht	44
Asset management en niet-bancaire financiële intermediaat	44
Convergentie van de toezichtspraktijken	46
Geen Closet Indexing vastgesteld	47
Q&A's verduidelijken nieuwe publiciteitsregels voor ICB's	48
Overzicht van de Belgische bepalingen met verhandelingsvereisten voor ICB's	48
Nieuwe regels voor informatie over duurzaam beleggen door ICB's	49
Toezicht op beleggingsproducten	51
Eenvoudigere gestructureerde producten dankzij het moratorium	51
De markt van gestructureerde producten in cijfers	52
Tendenzen op de markt van gestructureerde producten in 2022	53
Aanbevelingen en <i>toolkit</i> voor productgovernance	55
Huisindexen enkel voor geschikt doelpubliek	55
KID informeert over retail- en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten	56
Toezicht op spaarrekeningen	57
De rente op spaarrekeningen stijgt	57
De FSMA formuleert aanbevelingen voor spaarders	57
Toezicht op verzekeringsproducten	58
Enquête bij verzekeringsondernemingen over duurzaamheid	58
<i>Value for money</i>	59
Impact van het optrekken van de pensioenleeftijd op de verzekeringsovereenkomsten	61
IDD-cartografie	62
Beter leesbare brandverzekeringsovereenkomsten	63
Informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en begrijpelijk zijn	64

Toezicht op fondsen

Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen

Beleggingsfondsen of instellingen voor collectieve belegging (ICB's) verzamelen kapitaal bij beleggers en beheren dat geld collectief volgens een vastgelegd beleggingsbeleid. De FSMA houdt toezicht op openbare ICB's. Deze onderscheiden zich van institutionele en private ICB's doordat zij een openbaar aanbod doen. Openbare ICB's richten zich voornamelijk op particuliere beleggers.

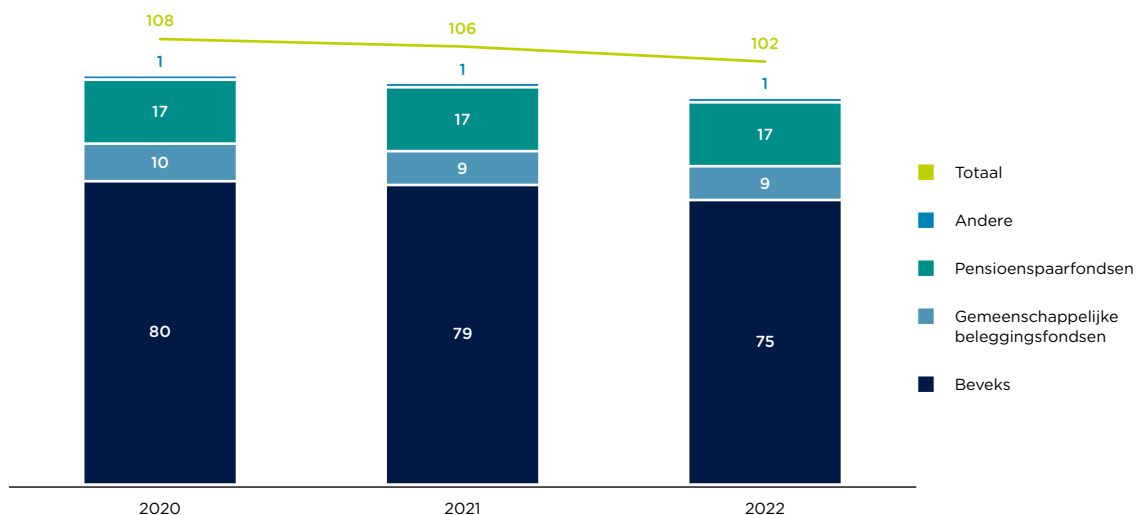
De FSMA controleert de kwaliteit van informatie die ICB's aan beleggers verstrekken wanneer zij een openbaar aanbod doen. Het gaat bijvoorbeeld om het prospectus, de essentiële beleggersinformatie en publiciteit. De goedkeuring door de FSMA van het merendeel van deze informatie is een voorwaarde voor de commercialisering van de ICB's. De FSMA ziet ook toe op de organisatie en werking van de Belgische openbare ICB's.

Belgische openbare ICB's hebben bijna allemaal een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Dat betekent dat hun eigen vermogen hoger of lager wordt naarmate beleggers toe- of uittreden. Deze ICB's komen hoofdzakelijk voor in de vorm van gemeenschappelijke beleggingsfondsen en van beleggingsvennootschappen met veranderlijk kapitaal, ook wel beveks genoemd (zie grafiek 1)²⁹.

Een specifiek type van openbaar gemeenschappelijk beleggingsfonds zijn pensioenspaarfondsen. Een dergelijk fonds dient om individueel een aanvullend pensioen op te bouwen, de zogenaamde derde pijler. Wie belegt in een pensioenspaarfonds, geniet bepaalde fiscale voordelen.

Er werden in 2022 zowel bestaande ICB's vereffend als nieuwe ICB's opgericht. Het totale aantal ICB's daalde licht, van 106 tot 102.

²⁹ De statistieken over de ICB's kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een ICB of een compartiment van een ICB op een bepaalde datum wordt geschrapt, met ingang van deze schrapping op een eerdere datum of wanneer een ICB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

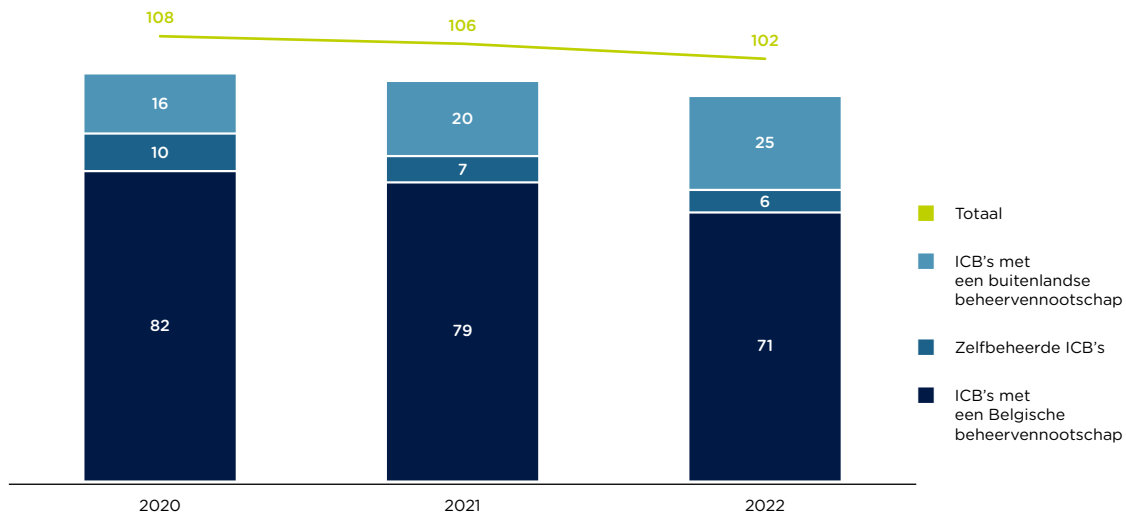
Grafiek 1: Evolutie van het aantal Belgische openbare ICB's opgedeeld volgens juridische vorm

Minder zelfbeheerde ICB's en ICB's met Belgische beheervenootschap

De ruime meerderheid van de Belgische openbare ICB's wordt beheerd door een beheervenootschap. Dat is steeds het geval voor gemeenschappelijke beleggingsfondsen, die geen rechtspersoonlijkheid hebben. Ook ICB's onder de vorm van een beleggingsvenootschap kunnen een beheervenootschap aanstellen. In dat geval staat de beheervenootschap in voor het beheer van de beleggingsportefeuille, de administratie en de verhandeling van de rechten van deelneming. Beleggingsvenootschappen die geen beheervenootschap aanstellen, zijn zelfbeheerde ICB's. Zij moeten zelf beschikken over een beleidsstructuur die past bij hun werkzaamheden.

Belgische ICB's kunnen zowel een Belgische als een buitenlandse beheervenootschap hebben. Duidelijke trends de laatste jaren zijn de toename van het aantal ICB's met een buitenlandse beheervenootschap en de daling van het aantal zelfbeheerde ICB's (zie grafiek 2). Einde 2022 hadden 25 van de 102 ICB's een buitenlandse beheervenootschap, terwijl er nog zes zelfbeheerde ICB's zijn.

Grafiek 2: Evolutie van het aantal Belgische openbare ICB's opgedeeld volgens het beheertype en de nationaliteit van de beheerverenootschap

Verdere daling van aantal compartimenten van Belgische ICB's

De meeste openbare ICB's bestaan uit verschillende compartimenten. Een compartiment is een afgescheiden gedeelte van een ICB met een eigen beleggingsbeleid. De rechten van deelneming in compartimenten kunnen worden beschouwd als de feitelijke 'producten' die worden aangeboden aan de beleggers³⁰.

Eind 2022 waren er bij de FSMA 5.384 compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming geregistreerd. Daarvan waren er 4.761 compartimenten van buitenlandse ICB's en 623 compartimenten van Belgische openbare ICB's³¹ (zie grafiek 3).

Bijna alle buitenlandse compartimenten die openbaar aangeboden kunnen worden in België, zijn compartimenten van ICB's die voldoen aan de voorwaarden van de UCITS-richtlijn. Ze worden ook wel instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) genoemd. Deze ICBE's beschikken over een Europees paspoort, waardoor ze vrij verhandeld kunnen worden binnen de EER.

Er bestaan ook openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's). Daarvoor bestaat er geen geharmoniseerd Europees toezichtsregime en paspoortregeling. Buitenlandse AICB's die in België openbaar worden aangeboden, vallen onder het toezicht van zowel de bevoegde autoriteit van hun land van herkomst als de FSMA.

³⁰ Binnen een ICB of een compartiment kunnen, onder voorwaarden, ook zogenaamde klassen van rechten van deelneming worden gecreëerd, die bijvoorbeeld zijn uitgedrukt in verschillende munten, of waarop verschillende kosten van toepassing kunnen zijn. De verschillende klassen van rechten van deelneming kunnen worden aangeboden aan een verschillend doelpubliek.

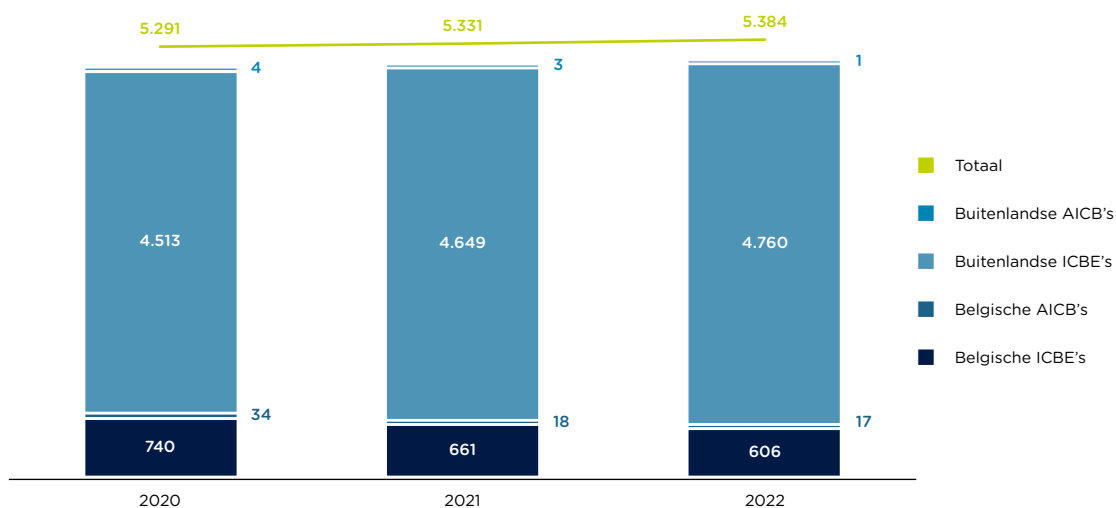
³¹ Sommige van deze Belgische of buitenlandse ICB's zijn niet ingedeeld in compartimenten. Voor deze ICB's wordt de ICB zelf als een compartiment beschouwd voor deze statistieken.

Het aantal geregistreerde compartimenten van buitenlandse ICBE's steeg in 2022 verder tot 4.760. Het aantal compartimenten van Belgische ICBE's daalde tot 606. Het aantal geregistreerde compartimenten van Belgische openbare AICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming bleef relatief stabiel op 17 compartimenten.

De daling in het aantal compartimenten van Belgische ICB's is deels te verklaren doordat er de laatste jaren diverse gestructureerde compartimenten op eindvervaldag kwamen, terwijl er in deze periode veel minder nieuwe gestructureerde compartimenten gecommmercialiseerd werden. Ook fusies binnen de sector spelen hierin een rol.

Grafiek 3: Evolutie van het aantal compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming

Belgische openbare ICB's³²

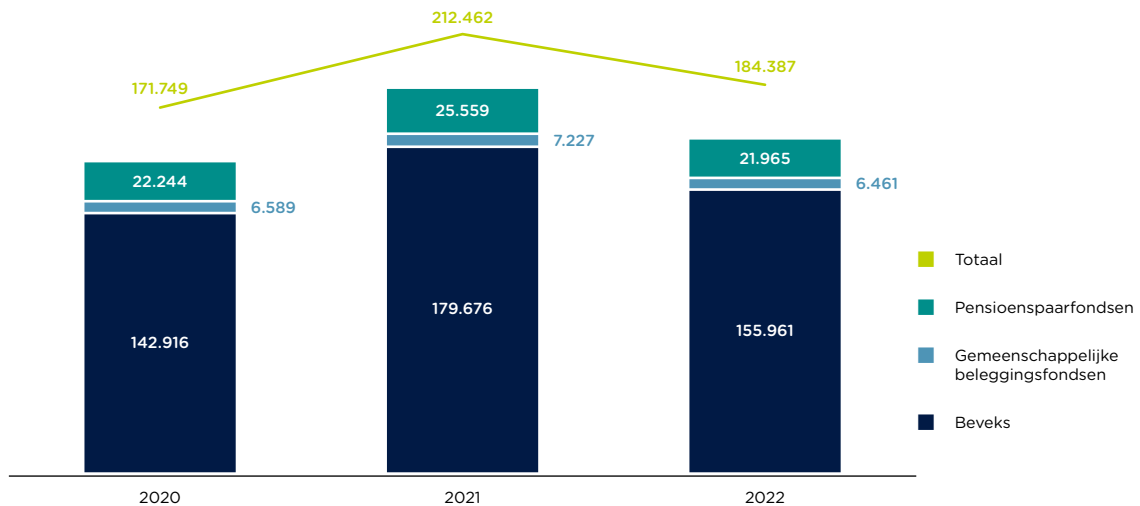
Activa van de fondsensector krimpen; inschrijvingen nemen toe

De totale waarde van het nettoactief³³ van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming daalde in de loop van 2022 stelselmatig tot 184 miljard euro (zie grafiek 4). Deze afname is een gevolg van de turbulentie die de financiële markten tijdens 2022 kenmerkte en die leidde tot minwaarden op de financiële instrumenten die de ICB's in portefeuille hadden. Zowel de aandelenmarkten als de obligatiemarkten werden gekenmerkt door een periode van verhoogde onzekerheid, gestegen volatiliteit en dalende prijzen. Ondanks deze marktontwikkelingen, kenden de ICB's, over het volledige kalenderjaar, meer inschrijvingen dan uitredingen.

³² Dit deel van het jaarverslag bevat een selectie van statistieken over de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. De FSMA publiceert op haar website op kwartaalbasis ook een dashboard met een ruimer aanbod aan statistieken over de evolutie van deze sector.

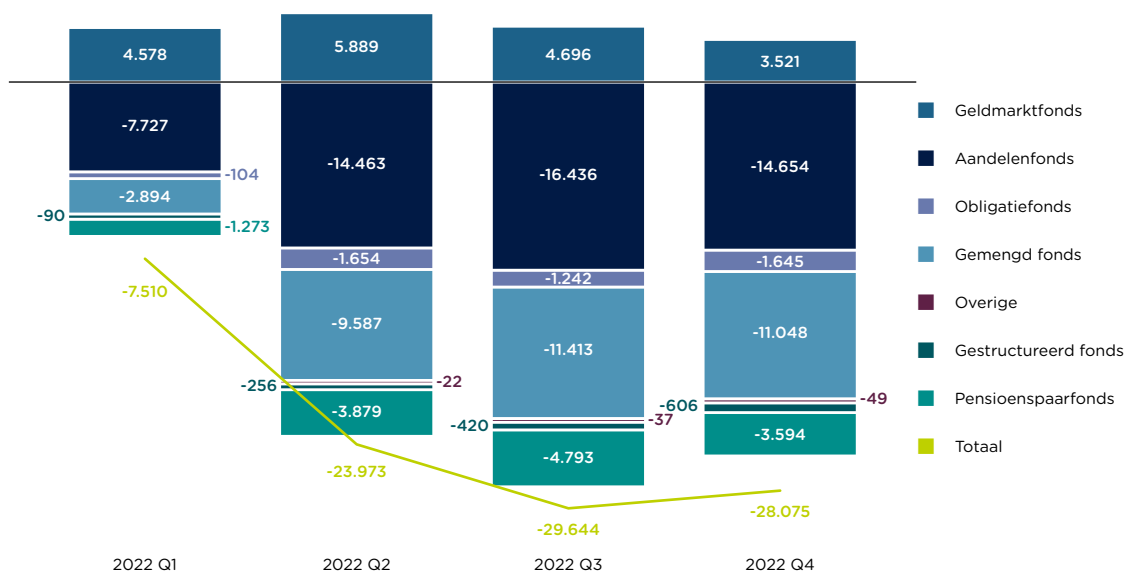
³³ Het totaal nettoactief is de waarde van de activa van de ICB's na aftrek van hun eventuele schulden.

Grafiek 4: Evolutie van het totaal nettoactief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming (in miljoen euro)

Op het einde van het eerste kwartaal van 2022 was het totale nettoactief van de ICB's al met bijna 8 miljard euro afgenomen (zie grafiek 5). Einde september 2022 was de daling verder opgelopen tot bijna 30 miljard euro. Einde 2022 bedroeg de afname ten opzichte van het vorige jaar meer dan 28 miljard euro, een daling van meer dan 13 procent ten opzichte van einde 2021. Deze afname is de belangrijkste daling van het totale nettoactief over één kalenderjaar sinds 2011. Zij volgt op een langere periode die gekenmerkt werd door een quasi voortdurende toename van het totale nettoactief.

Grafiek 5: Evolutie van het nettoactief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens beleggingsbeleid (in miljoen euro)

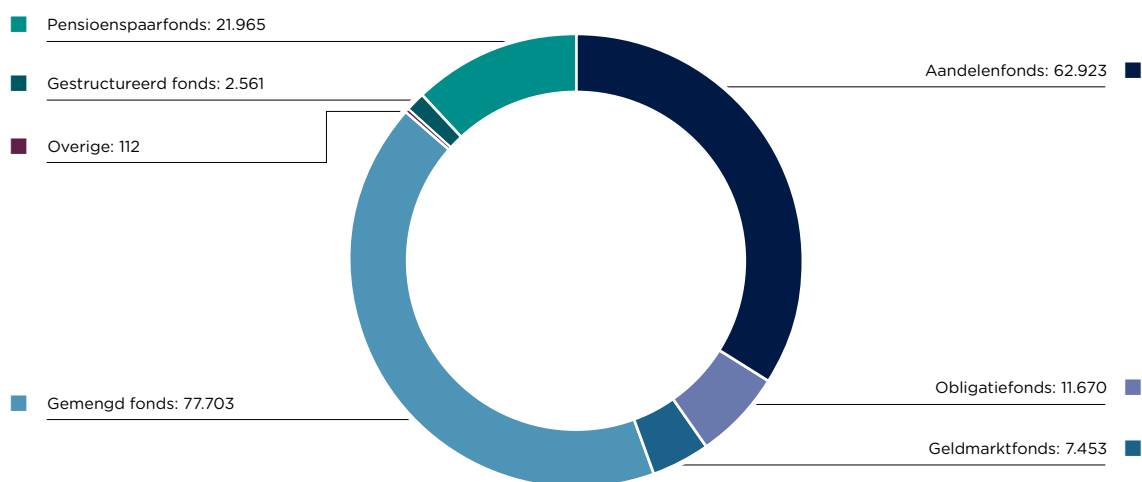
Gemengde fondsen en aandelenfondsen zijn grootste categorieën

Op basis van het gevolgde beleggingsbeleid telt de Belgische openbare-fondsensector zeven verschillende categorieën: aandelenfondsen, obligatiefondsen, gemengde fondsen, gestructureerde fondsen, geldmarktfondsen, pensioenspaarfondsen en de overige fondsen³⁴ (zie grafiek 6).

De gemengde fondsen zijn veruit de grootste categorie, goed voor 42 procent van het totale nettoactief. Gemengde fondsen beleggen vooral in aandelen en obligaties. Ook de pensioenspaarfondsen zijn gemengde fondsen, maar door hun specifieke beleggingsbeleid en toegelaten activa worden zij als een aparte categorie beschouwd. Zij vormen de derde grootste categorie, goed voor 12 procent van het totale nettoactief.

Aandelenfondsen en obligatiefondsen zijn de tweede en vierde grootste categorieën. Zij vertegenwoordigen respectievelijk 34 procent en 6 procent van het totale nettoactief van de sector. Samen zijn de vier grootste categorieën goed voor bijna 95 procent van het totale nettoactief. De fondsen met een belangrijke blootstelling op aandelen en obligaties kenden een sterke afname van het nettoactief als gevolg van de minwaarden van de onderliggende financiële instrumenten.

Grafiek 6: Totaal nettoactief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens beleggingsbeleid (in miljoen euro, per 31 december 2022)

³⁴ De indeling hierbij gebeurt hierbij op het niveau van de compartimenten. Hier verwijst de term 'fonds' dan ook naar een compartiment van een instelling voor collectieve belegging, voor zover deze is ingedeeld in meerdere compartimenten. Compartimenten kunnen soms ook het voorwerp uitmaken van een statistische herclassificatie.

De aandelenfondsen kenden bovendien globale netto-uitredingen tijdens 2022. Samen met het effect van de dalende aandelenkoersen, resulteert dit in een afname van het nettoactief van 19 procent. Voor de obligatiefondsen is de daling in het nettoactief met meer dan 12 procent zo goed als volledig toe te wijzen aan de netto-prestaties van de onderliggende obligatieportefeuilles. De gemengde fondsen en de pensioenspaarfondsen tekenden tijdens 2022 een surplus aan inschrijvingen op, wat het effect van de marktturbulentie op de evolutie van het totale nettoactief voor deze fondscategorieën beperkte. Hun nettoactief daalde met respectievelijk 12 en 14 procent.

Fondsen kunnen ervoor opteren om rechtstreeks in bepaalde activa te beleggen. Ze kunnen dat ook onrechtstreeks doen door te beleggen in andere fondsen. De fondsen die ervoor opteren om voornamelijk in andere fondsen te beleggen, worden dakfondsen genoemd. De Belgische dakfondsen waren eind 2022 goed voor 39 procent van het totale nettoactief van de sector en behoren voornamelijk tot de categorie van de gemengde fondsen.

Geldmarktfondsen groeien, belang gestructureerde fondsen blijft dalen

Geldmarktfondsen zijn goed voor 4 procent van het totale nettoactief van de sector. Deze fondsen trachten een rendement te bieden dat dicht bij het rendement van de geldmarkt aanleunt en beleggen overwegend in geldmarktinstrumenten. Ze trekken beleggers aan die waarde hechten aan een relatief stabiele belegging en aan de mogelijkheid om dagelijks uit te treden.

De evolutie van de geldmarktfondsen is vooral toe te schrijven aan inschrijvingen en uitredingen. Tijdens het eerste halfjaar groeiden de nettoactiva van deze fondsen sterk aan; daarna volgde een lichte daling. De geldmarktfondsen sloten 2022 af met een stijging van het nettoactief van 90 procent ten opzichte van einde 2021.

Gestructureerde fondsen bieden beleggers op vooraf bepaalde data een rendement dat verband houdt met de evolutie van bepaalde onderliggende financiële activa, indexen of referentieportefeuilles. Deze categorie bevat onder meer de fondsen met kapitaalbescherming. Het aantal gestructureerde fondsen en hun nettoactief zijn de jongste jaren gedaald. Deze trend zette zich voort in 2022 omdat er meer gestructureerde fondsen op vervaldag kwamen dan er nieuwe fondsen gelanceerd werden. Bovendien wogen ook de evoluties op de financiële markten op het rendement. Op het einde van 2022 bedroeg de daling 19 procent ten opzichte van eind 2021. De gestructureerde fondsen waren eind 2022 goed voor 1,4 procent van het totale nettoactief van de sector.

Fondsen met duurzaamheidskenmerken zijn populair

Fondsen kunnen in verschillende categorieën worden ingedeeld op basis van de informatie die zij moeten meedelen volgens de Europese regels met betrekking tot informatieverschaffing over duurzaamheid³⁵.

³⁵ Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector, of 'SFDR'.

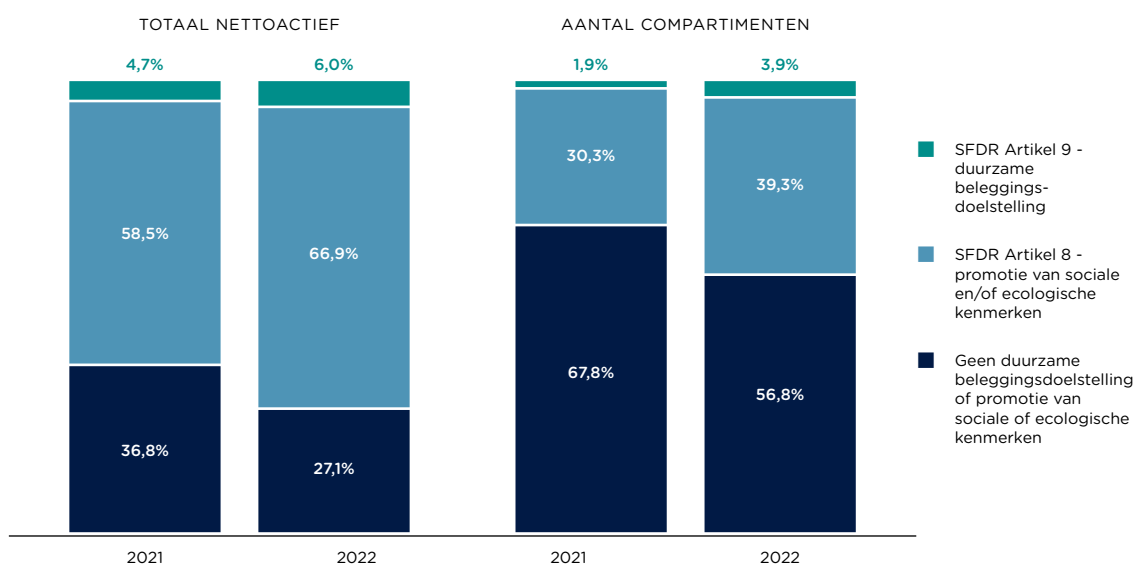
Fondsen die onder andere ecologische of sociale kenmerken, of een combinatie van die kenmerken, promoten, vormen met twee derde van het totale nettoactief de grootste categorie binnen de Belgische sector van de openbare ICB's. Deze categorie wordt ook 'artikel 8 fondsen' genoemd. Einde 2021 was deze categorie nog goed voor 58 procent van het totale nettoactief. Het relatieve belang van deze categorie stijgt snel als gevolg van zowel een surplus aan inschrijvingen als het groeiend aantal fondsen binnen deze categorie. Terwijl het einde 2021 nog ging om 30 procent van het aantal fondsen, groeide het belang einde 2022 aan tot 40 procent van de sector.

Fondsen die duurzame beleggingen tot doel hebben, zijn goed voor 6 procent van het totale nettoactief. Deze 'artikel 9 fondsen' vormen de kleinste, maar snelst groeiende, categorie. Hun nettoactief nam tijdens 2022 toe met 11 procent. Ook voor deze categorie wordt de groei zowel verklaard door een surplus aan inschrijvingen als door het toegenomen aantal fondsen binnen deze categorie.

Fondsen die geen duurzame beleggingen tot doel hebben en ook geen ecologische of sociale kenmerken promoten, vertegenwoordigden einde 2022 nog 27 procent van het nettoactief. Het belang van deze categorie slinkt, onder meer omdat het bedrag van de uittredingen groter was dan het bedrag van de inschrijvingen. Ook het aantal fondsen binnen deze categorie neemt af.

Tijdens 2022 werd het beleggingsbeleid en de precontractuele informatie voor meerdere fondsen zodanig aangepast dat dit tot effect had dat zij van categorie wijzigden. Samen met de lanceringen van nieuwe fondsen en de concentratie van globale netto-inschrijvingen binnen de fondscategorieën met duurzaamheidskenmerken en van netto-uittredingen bij de fondsen zonder duurzaamheidskenmerken, zijn ook deze herzieningen een belangrijke oorzaak voor het toegenomen belang van de fondsen met duurzaamheidskenmerken.

Grafiek 7: Totaal nettoactief en aantal compartimenten van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens een classificatie op basis van de SFDR (in %)

Datagedreven en risicogebaseerd toezicht

Bestendinging van de rapportering van kerngegevens

Sinds de start van de coronacrisis in maart 2020 verzamelde de FSMA een beperkt aantal kerngegevens over de Belgische openbare ICB's op een hogere frequentie. Deze dataverzameling had betrekking op gegevens die een inzicht trachten te bieden in de evolutie van de activa en het liquiditeitsrisico, waaronder het totaal nettoactief, de waarde van de inschrijvingen en de terugbetalingen, en informatie over het gebruik van *liquidity management tools*.

De FSMA stelde vast dat deze kerngegevens haar toelaten om een gedetailleerd en tijdig inzicht te verwerven in de voornaamste evoluties en bepaalde risico's binnen de sector. Daarom vormen deze gegevens sinds juni 2022 een integraal onderdeel van het rapporteringsschema van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Deze gegevens vormen ook de basis voor de statistieken over de evolutie van de sector die de FSMA op kwartaalbasis op haar website publiceert onder de vorm van een dashboard.

Blijvende aandacht voor datakwaliteit

De kwaliteit van de data die de FSMA van de ICB's ontvangt, is van cruciaal belang voor de implementatie van haar risicogebaseerd en datagedreven toezicht. Daarom is de FSMA opnieuw overgegaan tot een controle van de datakwaliteit op basis van een geautomatiseerde procedure. De FSMA heeft de ICB's waarvoor fouten werden vastgesteld, verzocht om de rapportering te corrigeren. Ook de Belgische vergunde en geregistreerde beheerders van AICB's werden in 2022 gecontacteerd in het kader van een controle van de datakwaliteit.

De FSMA zal blijvend aandacht besteden aan de kwaliteit van deze gegevens, en indien nodig bijkomende acties ondernemen om de datakwaliteit verder te verbeteren. In dit verband organiseerde de FSMA tevens een workshop gericht op de kleinschalige beheerders van AICB's om, aan de hand van voorbeelden uit de praktijk, verdere verduidelijking te geven bij de rapporteringsvereisten. Tijdens deze workshop deelde de FSMA ook haar bevindingen mee over de gegevens die in de praktijk gerapporteerd werden en reikte zij goede praktijken aan voor het invullen van de rapportering.

Asset management en niet-bancaire financiële intermediatie

In 2017 publiceerden de FSMA en de NBB een eerste gezamenlijk verslag over asset management en niet-bancaire financiële intermediatie. In 2022 werd een vierde updateverslag gepubliceerd³⁶. Dit verslag bevat geactualiseerde gegevens en een analyse van de nationale en internationale ontwikkelingen op het vlak van asset management en niet-bancaire financiële intermediatie.

³⁶ Update on Asset Management and Non-bank financial intermediation in Belgium, november 2022. Zie de website van de FSMA.

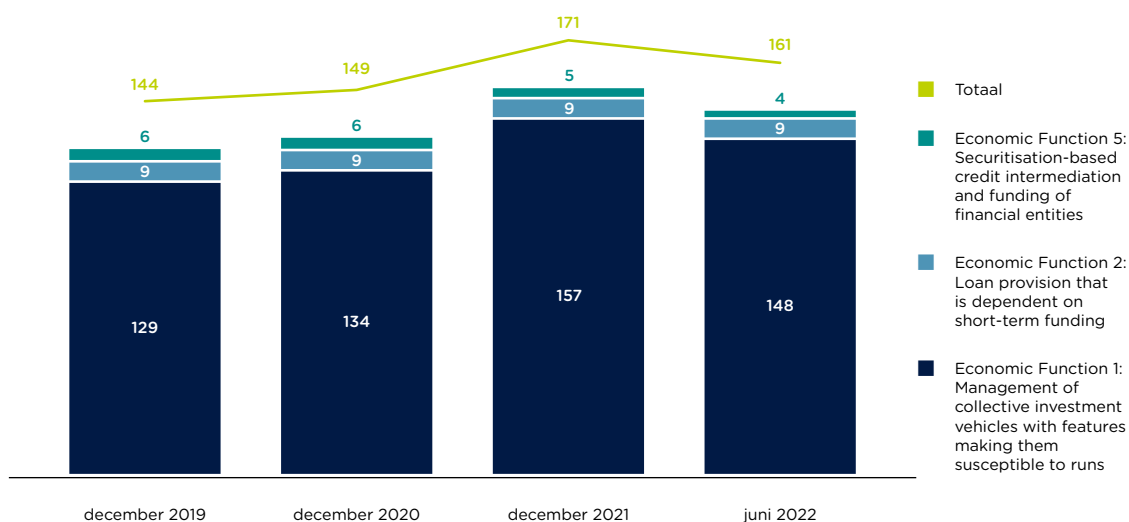
Deze verslagen gaan in op de evolutie naar een meer marktgeoriënteerd financieel systeem. Marktgeoriënteerde financiering kan een alternatief bieden voor het ophalen van geld door banken en helpt zo de economie te ondersteunen. Maar het kan ook bepaalde risico's met zich mee brengen, zowel voor de financiële stabiliteit als voor beleggers.

De belangrijkste doelstelling van deze verslagen is om een vinger aan de pols te houden. Hierbij hebben de FSMA en de NBB bijzondere aandacht voor de risico's verbonden aan asset management-activiteiten en niet-bancaire financiële intermediatie en hun verwevenheid met andere sectoren.

De FSMA en de NBB berekenden op basis van de definitie van de Financial Stability Board (FSB) de omvang van de entiteiten die actief zijn in de sector van de niet-bancaire financiële intermediatie in België. Eind juni 2022 bedroegen de totale activa in deze categorie 161 miljard euro (zie grafiek 8³⁷). Deze activa bestaan hoofdzakelijk uit activa aangehouden door beleggingsfondsen die niet kwalificeren als aandelenfondsen, waarvan de grote meerderheid onder toezicht van de FSMA staat.

Volgens de definitie die de Europese Bankautoriteit (EBA) hanteert, bedroeg de omvang van deze sector 24 miljard euro. Deze EBA-definitie neemt beleggingsfondsen niet in aanmerking indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Grafiek 8: Evolutie van de activa aangehouden door de entiteiten die actief zijn in de sector van de niet-bancaire financiële intermediatie in België op basis van de definitie van de FSB (*narrow measure*) (in miljard euro)

37 De FSB identificeert binnen de zogenaamde *narrow measure* van niet-bancaire financiële intermediatie vijf economische functies (EF). *Economic Function 1* (EF1) bestaat uit bepaalde beleggingsfondsen. Het betreft het grootste segment van de niet-bancaire financiële intermediatie, zowel in België als op mondiaal niveau. Meer gedetailleerde informatie is terug te vinden in de verslagen van de FSMA en de NBB, beschikbaar op de website van de FSMA, of in het meest recente *Global Monitoring Report on Non-Bank Financial Intermediation* van de FSB, beschikbaar op de website van de FSB.

Uit de monitoringoefening blijkt dat de Belgische beleggingsfondsen in 2022 nogmaals blijken te hebben gegeven van hun schokabsorptievermogen. De economische en geopolitieke evoluties en de ontwikkelingen op de financiële markten gingen gepaard met aanzienlijke minwaarden op de aangehouden financiële activa in de Belgische beleggingsfondsen. Deze gaven echter geen aanleiding tot wanordelijke of gedwongen verkopen van activa. Deze veerkracht van de Belgische beleggingsfondsen tegenover marktschokken getuigt van het algemeen voorzichtig risicobeheer van dergelijke fondsen, dat ook wordt bevorderd door het regelgevend kader.

In de voorbije jaren hebben de FSMA en de NBB zowel op nationaal als internationaal vlak acties ondernomen en initiatieven gesteund die gericht waren op een betere monitoring van ontwikkelingen in dit segment van de financiële sector, een gezonder beheer van de risico's door de financiële instellingen actief in deze sector en een bijsturing, waar nodig, van het regelgevend kader.

De FSMA en de NBB identificeerden geen wezenlijke systemische risico's in verband met asset management en niet-bancaire financiële intermediatie. Maar de ontwikkelingen in beide activiteiten, en de verbanden met andere sectoren van de economie, moeten wel nog nauwlettend opgevolgd worden, inclusief mogelijke reputatierisico's bij financiële dienstengroepen. De NBB en de FSMA blijven daarom actief deelnemen aan internationale werkzaamheden om de Europese en mondiale ontwikkelingen in niet-bancaire financiële intermediatie nog beter in kaart te brengen en om, waar nodig, het regelgevende kader te versterken.

Convergentie van de toezichtspraktijken

De FSMA neemt deel aan de *Common Supervisory Actions (CSA)*, de gezamenlijke toezichtsacties op initiatief van ESMA. Die acties zijn gericht op welbepaalde aspecten en willen binnen de Europese Unie meer convergentie brengen in het financiële toezicht. Een CSA draagt bij aan het uitbouwen van een gemeenschappelijke toezichtscultuur van alle bevoegde nationale autoriteiten, waarbij ervaringen uitgewisseld kunnen worden. De FSMA heeft deelgenomen aan verschillende toezichtsacties op het vlak van vermogensbeheer, telkens gecoördineerd door ESMA.

CSA over het toezicht op het liquiditeitsrisico

Op Belgisch niveau heeft de FSMA bij een aantal Belgische openbare fondsen een diepgaande analyse van het liquiditeitsrisicobeheer uitgevoerd. In een volgende stap heeft ze die analyse opengetrokken naar andere openbare fondsen, meer bepaald om de aanbevelingen van de ESRB over het liquiditeitsrisico bij beleggingsfondsen in praktijk te brengen.

Daartoe heeft de FSMA contact opgenomen met de beheerders van Belgische openbare fondsen die mogelijk een liquiditeitsrisico lopen door een mismatch tussen de liquiditeit van hun activa en passiva. Dankzij die gesprekken kon de FSMA een aantal beheerders ertoe brengen hun procedures te verstrengen, hun beleggingsbeleid te wijzigen of de frequentie te verminderen van de terugbetalingen die ze hun beleggers bieden. De FSMA heeft ook van de gelegenheid gebruik gemaakt om de goede praktijken die ze heeft opgemerkt, te delen met alle beheerders van Belgische openbare fondsen.

CSA over het toezicht op kosten en baten

Uit de kosten-batenanalyse is naar voren gekomen dat de fondsen in België hoog scoren op het vlak van kostentransparantie. Dat de FSMA de juridische documenten van de openbare fondsen alsook hun reclame vooraf goedkeurt, kan dit deels verklaren.

In vervolg op deze analyse heeft de FSMA de kosten die de Belgische openbare fondsen aanrekenen onder de loep genomen. Voor de consumenten heeft ze een mededeling gepubliceerd met informatie om beter te begrijpen welke kosten hun worden aangerekend wanneer ze beleggen in een fonds. Ze licht vooral toe welke verschillende kosten er verbonden kunnen zijn aan een fonds. Zo wil ze het voor particuliere beleggers gemakkelijker maken om de kosten die ze betalen te vergelijken met de kosten die Belgische fondsen doorgaans aanrekenen. Ze vestigt de aandacht op de impact die de kosten van een fonds hebben op het uiteindelijke rendement voor de belegger. Deze mededeling kan worden geraadpleegd op de website van de FSMA³⁸.

Geen Closet Indexing vastgesteld

Closet Indexing is de praktijk waarbij een beleggingsfonds gepromoot wordt als een actief beheerd fonds, terwijl het eigenlijk een referentie-index (benchmark) van dichtbij volgt. Deze praktijk is nadelig voor de beleggers omdat ze, enerzijds, niet kunnen terugvallen op het actieve beheer dat wordt beschreven in het beleggingsbeleid, en, anderzijds, hogere kosten moeten betalen dan de kosten die voor een passief beheer worden aangerekend. De beleggers krijgen dus een passief beheer, maar betalen voor een actief beheer.

De FSMA heeft, op basis van de input van haar expertisecentrum voor data-analyse, een totaal nieuwe methodologie ontwikkeld voor de opsporing van potentiële Closet Indexers. Deze methodologie kan op alle fondsen worden toegepast, ongeacht hun beleggingsbeleid (aandelen, obligaties of gemengd).

Via de analyses kon geen enkele *Closet Indexer* worden geïdentificeerd, wat goed nieuws is voor de beleggers. Bij een diepgaande analyse heeft de FSMA evenwel vastgesteld dat bij het beheer van een klein aantal fondsen naar een index wordt verwezen. Dat wordt echter niet vermeld in de informatie die ter beschikking wordt gesteld van de klanten.

Het gaat hier echter niet om Closet Indexing omdat die fondsen er niet naar streven hun beleggingsbeleid af te stemmen op de samenstelling van de index. Het feit dat die fondsen een index gebruiken, bijvoorbeeld omdat zij beter willen presteren dan die index, moet echter wel aan de beleggers worden meegedeeld. De betrokken fondsen hebben hun documentatie aangepast om de transparantie naar de beleggers toe te vergroten.

38 Zie de website van de FSMA.

Q&A's verduidelijken nieuwe publiciteitsregels voor ICB's

Sinds 15 december 2022 zijn nieuwe publiciteitsregels³⁹ van toepassing op de publicitaire mededelingen die betrekking hebben op ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming en die worden verspreid bij niet-professionele beleggers.

Om de nieuwe publiciteitsregels te verduidelijken, heeft de FSMA een mededeling⁴⁰ gepubliceerd met Q&A's. Deze Q&A's geven toelichting over de publiciteitsregels die gelden in diverse situaties en over het toezicht dat de FSMA hierop uitoefent. Ze gaan ook dieper in op enkele aspecten die specifiek zijn voor de publicitaire mededelingen die betrekking hebben op een openbaar aanbod van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming.

In de Q&A's wordt rekening gehouden met het feit dat de openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming vanaf 1 januari 2023 over een PRIIP's-KID moeten beschikken⁴¹.

Aangezien deze nieuwe Q&A's alle informatie bevatten in verband met de voorafgaande kennisgeving aan de FSMA van publicitaire mededelingen met het oog op de ex-anteverificatie ervan, werd Mededeling FSMA_2019_15⁴² overbodig en werd deze verwijderd van de FSMA-website.

Overzicht van de Belgische bepalingen met verhandelingsvereisten voor ICB's

De CBDF-verordening⁴³ heeft tot doel de grensoverschrijdende verhandeling van ICB's te bevorderen. Zij beoogt dit te bereiken door onder meer de transparantie en de beleggersbescherming te bevorderen en te zorgen voor een betere toegankelijkheid van informatie.

De verordening verplicht de bevoegde autoriteiten om volledige en actuele informatie te publiceren over de toepasselijke nationale bepalingen die betrekking hebben op verhandelingsvereisten voor ICB's. In deze context heeft de FSMA een mededeling⁴⁴ gepubliceerd in verband met de verhandelingsvereisten voor ICBE's en AICB's.

De mededeling werd begin 2023 geüpdatet, vooral naar aanleiding van de nieuwe publiciteitsregels voor ICB's⁴⁵ en de verplichting voor openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming om een PRIIP's-KID⁴⁶ te publiceren.

39 Voor meer informatie inzake het koninklijk besluit van 5 december 2022 tot omzetting van de Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2021/1270 van de commissie van 21 april 2021 tot wijziging van Richtlijn 2010/43/EU wat betreft voor instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) in aanmerking te nemen duurzaamheidsrisico's en duurzaamheidsfactoren, tot aanpassing van de regels over de publicitaire mededelingen van de instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, en houdende diverse bepalingen, zie dit verslag, p. 203.

40 Mededeling FSMA_2022_29 van 12 december 2022: 'Q&A's over de publicitaire mededelingen voor ICB's'.

41 Zie dit verslag, p. 56.

42 Mededeling FSMA_2019_15 van 30 juli 2019 over de procedure voor het voorleggen van reclame met betrekking tot ICB's die worden gecommmercialiseerd in België.

43 Verordening (EU) 2019/1156 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het faciliteren van de grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging en houdende wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 345/2013, (EU) nr. 346/2013 en (EU) nr. 1286/2014.

44 Mededeling FSMA_2022_05 van 25 januari 2022: 'Nationale bepalingen over verhandelingsvereisten voor ICBE's en AICB's'.

45 Voor meer informatie over de Q&A's over de nieuwe publiciteitsregels voor ICB's en inzake het Koninklijk besluit van 5 december 2022 tot omzetting van de Gedelegeerde richtlijn (EU) 2021/1270 van de Commissie van 21 april 2021 tot wijziging van Richtlijn 2010/43/EU wat betreft voor instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) in aanmerking te nemen duurzaamheidsrisico's en duurzaamheidsfactoren, tot aanpassing van de regels over de publicitaire mededelingen van de instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, en houdende diverse bepalingen, zie dit verslag, p. 48 en 203.

46 Zie dit verslag, p. 56.

Nieuwe regels voor informatie over duurzaam beleggen door ICB's

Verplichting om een informatiefiche te publiceren als bijlage bij het prospectus

Vanaf 1 januari 2023 moeten beheervenootschappen van ICB's bij het prospectus een precontractuele informatiefiche publiceren voor elke ICB die beantwoordt aan de transparantievereisten van artikel 8 of 9 van de SFDR. Die fiche bevat de kerninformatie over de duurzaamheidskenmerken van de ICB (ecologische en/of sociale kenmerken of duurzame belegging), alsook de methodologie en de criteria voor het selecteren van de activa waaruit de portefeuille van de ICB bestaat.

In de precontractuele informatiefiche wordt die informatie gestandaardiseerd weergegeven. Zo kan de belegger de verschillende ICB's vergelijken en wordt duidelijk waar de ICB naar streeft op het vlak van duurzaamheid. De reglementering schrijft niet voor dat de FSMA de ingevulde precontractuele informatiefiches a priori moet goedkeuren. Die controle gebeurt a posteriori. Toch verwacht de FSMA dat de ingevulde modelfiches haar systematisch worden overgemaakt wanneer ze gepubliceerd worden. Hoe ze haar precies moeten worden overgemaakt, heeft de FSMA uiteengezet in een mededeling⁴⁷.

Standpunt van de FSMA over de toepassing van de Taxonomie

In de modelfiche wordt een onderscheid gemaakt naargelang al dan niet belegd wordt in economische activiteiten die door de Europese taxonomie als ecologisch duurzaam worden aangemerkt. Om die precontractuele informatiefiches in te vullen, moeten de beheerders zich zoveel mogelijk baseren op de verslagen die de emittenten verstrekken. Op 1 januari 2023 waren die verslagen van de emittenten conform de Taxonomieverordening evenwel nog niet beschikbaar. Ze zullen overigens pas vanaf 2025 op beperkte schaal geauditeerd worden (*reporting* over het boekjaar 2024).

Op dit ogenblik is de *reporting* van de vennootschappen over het aligneren van hun activiteiten op de Taxonomie nog niet afgerond, noch geauditeerd. Dit indachtig, is de FSMA van oordeel, teneinde het risico op greenwashing te voorkomen, dat de beheerders van producten 'artikel 9 SFDR' en producten 'artikel 8 SFDR', tot nader order, in de informatiefiche het vak 'in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam worden aangemerkt in de zin van de Taxonomie van de EU' niet mogen aankruisen.

De FSMA zal haar standpunt herbekijken in functie van de evolutie van de reglementaire vereisten en de toekomstige stellingnames op Europees niveau.

⁴⁷ Mededeling FSMA_2022_18 van 10 mei 2022 over de elektronische overmaking van informatie met betrekking tot instellingen voor collectieve belegging aan de FSMA.

Q&A's over SFDR-verordening

Op 1 januari 2023 is een gedelegeerde verordening in werking getreden⁴⁸. Die geeft gestalte aan de transparantievereisten van de SFDR-verordening, meer bepaald door het gebruik van precontractuele en periodieke informatiefiches voor te schrijven. Om de beheerders daarbij te ondersteunen, heeft de FSMA Q&A's⁴⁹ gepubliceerd waarmee ze tegemoetkomt aan de vragen en bezorgdheden van de sector. In die Q&A's bundelt ze de, voor de ICB's, meest relevante verduidelijkingen die onlangs zijn gepubliceerd door de Europese Commissie en de Europese toezichthouders, en vermeldt ze wat ze precies verwacht op het vlak van de toepassing van de gedelegeerde verordening.

Onderzoek bij beheervenootschappen

In mei 2022 heeft de FSMA bij de beheervenootschappen van ICBE's en AICB's een enquête ingesteld naar de naleving van de SFDR-verordening⁵⁰. Hiermee wilde de FSMA vooral nagaan of deze vennootschappen op hun website informatie publiceren over de manier waarop ze rekening houden met de duurzaamheidsrisico's en de ongunstige effecten van hun beleid op de duurzaamheidsfactoren.

Algemeen kon de FSMA vaststellen dat de informatie die de vennootschappen in hun antwoord vermeldden, niet altijd even vlot toegankelijk was op hun website en aanvulling behoefde om beter te voldoen aan de verplichtingen als opgelegd door Gedelegeerde Verordening 2022/1288⁵¹ die op 1 januari 2023 in werking zou treden.

Uitgaande van de ontvangen antwoorden, heeft de FSMA een document opgesteld voor de vennootschappen waarin ze een aantal van haar verwachtingen nader toelicht. Het doel van dit document is drievoudig:

- de vennootschappen inzicht verschaffen in de manier waarop de FSMA beoordeelt hoe zij de regels over duurzame financiering toepassen;
- convergentie brengen in de implementatie van deze regels;
- de vennootschappen nadere informatie verstrekken over haar verwachtingen inzake toezicht die vanaf 1 januari 2023 gelden.

In een latere fase zal de FSMA een update verrichten van haar analyse van de informatie die door de beheervenootschappen was gepubliceerd ingevolge de SFDR-verordening.

48 Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1288 van de Commissie van 6 april 2022 tot aanvulling van Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen tot nadere bepaling van de inhoud en presentatie van de informatie met betrekking tot het beginsel "geen ernstige afbreuk doen", en tot nadere bepaling van de inhoud, methoden en presentatie van informatie met betrekking tot duurzaamheidsindicatoren en ongunstige effecten op de duurzaamheid en van de inhoud en presentatie van de informatie met betrekking tot het promoten van ecologische of sociale kenmerken en doelstellingen voor duurzaamheidsbeleggingen in precontractuele documenten, op websites en in periodieke verslagen.

49 Mededeling FSMA_2023_01 van 24 januari 2023: 'Q&A's over de inwerkingtreding van de Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1288 van de Commissie van 6 april 2022 tot aanvulling van de SFDR-verordening met technische reguleringsnormen inzake activabeheer'.

50 Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatievervalsing over duurzaamheid in de financiële dienstensector.

51 Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1288 tot aanvulling van de SFDR-verordening met technische normen.

Toezicht op beleggingsproducten

Eenvoudigere gestructureerde producten dankzij het moratorium

Gestructureerde producten zijn ingewikkelde beleggingsproducten. Via afgeleide producten zoals opties zijn ze onrechtstreeks aan een of meer activa gekoppeld. Gestructureerde producten verschillen van klassieke beleggingsproducten omdat ze de koersbewegingen van de onderliggende activa niet altijd volgen. Ze reageren soms heftig of soms zwak op een koersbeweging. Dat maakt gestructureerde producten moeilijk te begrijpen voor retailbeleggers, waardoor die de risico's slecht inschatten.

Om de beleggers te beschermen, lanceerde de FSMA in 2011 een moratorium op de commercialisering van bijzonder ingewikkelde gestructureerde producten. Dat moratorium legt de criteria vast op basis waarvan de commercialisering van gestructureerde producten die te complex in elkaar zitten, kan worden verboden. Daarnaast wil het moratorium beleggers een beter inzicht bieden in de kosten, het kredietrisico en de marktwaarde van gestructureerde producten.

In België hebben bijna alle aanbieders van gestructureerde producten het moratorium onderschreven. Daarmee hebben ze zich ertoe verbonden om voor retailbeleggers geen producten te commercialiseren die, volgens de criteria van het moratorium, als bijzonder ingewikkeld worden beschouwd. De FSMA screent de markt voortdurend om te zien of die distributeurs zich aan het moratorium houden.

Als er twijfels bestaan over de vraag of een gestructureerd product al dan niet als bijzonder ingewikkeld moet worden beschouwd, wordt het grondig geanalyseerd.

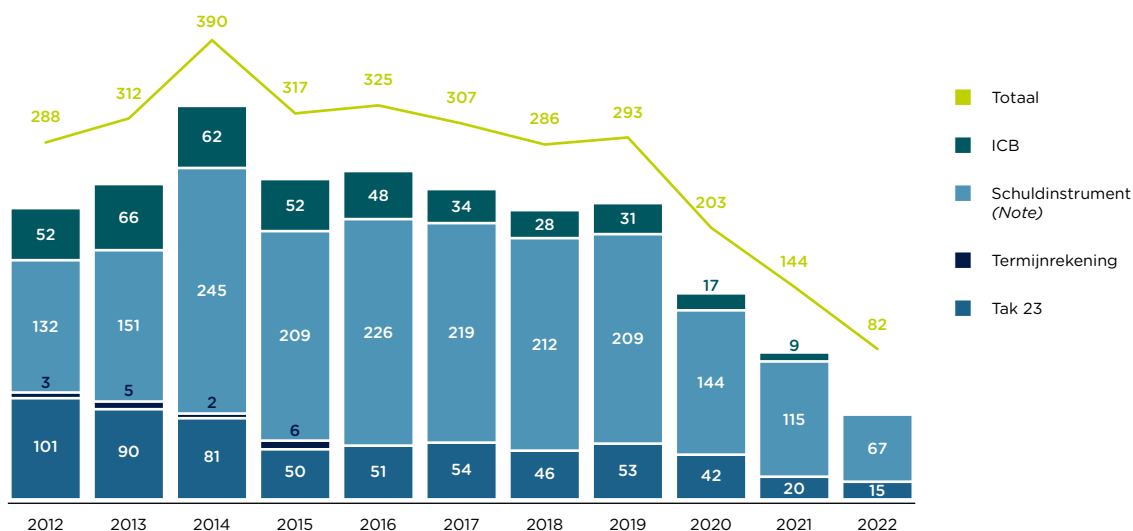
In 2022 heeft de FSMA 16 producten met nieuwe kenmerken onderzocht. Uiteindelijk heeft ze vijf van die producten als bijzonder ingewikkeld aangemerkt. Die zijn dus niet op de retailmarkt gebracht. Daarnaast heeft de FSMA in de sector een toename opgemerkt van het aantal aanvragen voor de kwalificatie van indexen. Zo kreeg ze in de loop van 2022 12 kwalificatieaanvragen. Meer dan de helft van die indexen wordt beschouwd als een 'huisindex'⁵².

52 Doorgaans verwijst 'huisindex' naar een index die niet aan de volgende cumulatieve voorwaarden voldoet: 1° hij bestaat sinds minstens één jaar, 2° zijn koers kan via een toegankelijke bron worden geconsulteerd, en zijn berekeningswijze en samenstelling worden op passende wijze bekendgemaakt, 3° hij wordt door meerdere andere professionele en niet-verwante marktpartijen gebruikt, 4° hij heeft één duidelijke beleggingsdoelstelling om voldoende representatief te zijn voor de markt waarop hij betrekking heeft, 5° hij is voldoende gediversifieerd, 6° zijn herijkingsfrequentie is maximum driemaandelijks.

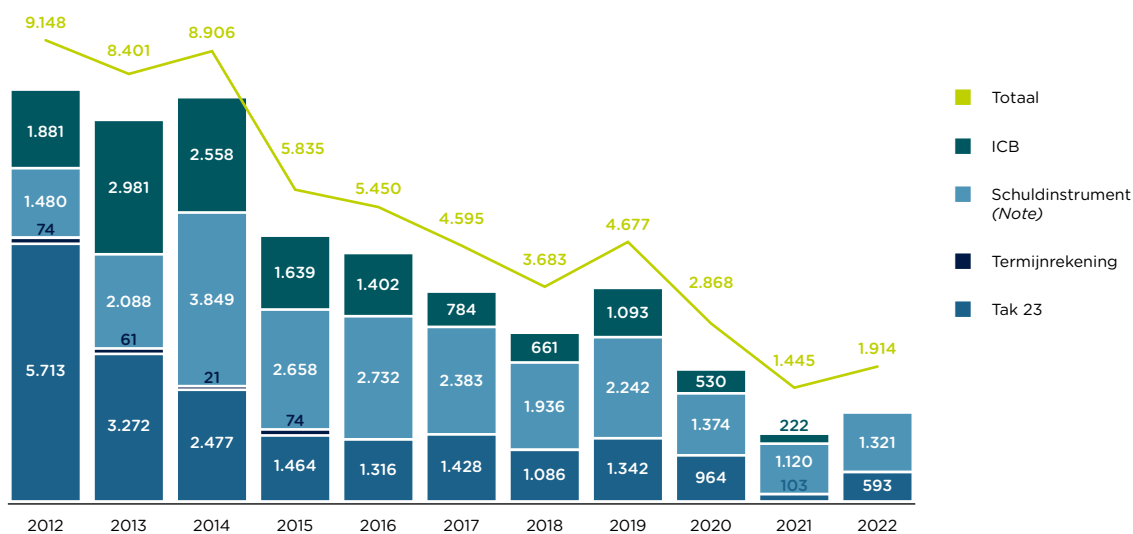
De markt van gestructureerde producten in cijfers

Sinds de lancering van het moratorium in 2011 zijn in België 6.397 gestructureerde producten gecommmercialiseerd (zie tabel 1). Iets meer dan de helft daarvan – 3.287 gestructureerde producten – vallen onder het moratorium. De overige – 3.110 gestructureerde producten – vallen onder de opt-outregeling⁵³.

Grafiek 9: Evolutie van het aantal in België gecommmercialiseerde gestructureerde producten (per jaar)

Grafiek 10: Evolutie van het uitgiftevolume van in België gecommmercialiseerde gestructureerde producten (in miljoen euro per jaar)

53 De opt-outregeling biedt aanbieders de mogelijkheid om het moratorium niet toe te passen op klanten van wie de deposito's en de financiële instrumenten bij die aanbieders, op het ogenblik van de commercialisering, een roerend vermogen van minstens 500.000 euro vertegenwoordigen. De opt-out geldt enkel voor het deel van het vermogen boven de drempel van 500.000 euro.

Tabel 1: In België gecommmercialiseerde gestructureerde producten sinds de lancering van het moratorium (1 augustus 2011 - 31 december 2022)

	Aantal producten uitgegeven sinds de lancering van het moratorium	Uitgiftevolume (in miljoen euro) exclusief private notes en producten die onder de opt-outregeling vallen
Tak 23	617	20.387,89
Conform het moratorium	616	20.387,89
Opt-out	1	niet-beschikbaar
Schuldinstrument (Note)	2.093	23.799,51
Conform het moratorium	1.984	23.799,51
Opt-out	109	niet-beschikbaar
Termijnrekening	18	245,48
Conform het moratorium	18	245,48
ICB's	440	14.142,76
Conform het moratorium	427	14.142,76
Opt-out	13	niet-beschikbaar
Private Note	3.229	niet-beschikbaar
Conform het moratorium	242	niet-beschikbaar
Opt-out	2.987	niet-beschikbaar
Totaal	6.397	58.575,64

Tendenzen op de markt van gestructureerde producten in 2022

Geïnvesteed bedrag hoger, aantal producten blijft dalen

In 2020 en 2021 daalden de investeringen van Belgische beleggers in gestructureerde producten aanzienlijk. Die trend zette zich niet door in 2022. Er werd meer geïnvesteed dan in 2021, vooral in gestructureerde tak 23-producten en, zij het in mindere mate, in gestructureerde schuldinstrumenten. In 2022 werd er geen enkele gestructureerde ICB gecommmercialiseerd voor Belgische beleggers. Het aantal gestructureerde producten dat per jaar wordt gecommmercialiseerd blijft daarentegen gestaag dalen voor alle juridische vormen van gestructureerde producten. Daarentegen wordt bij alle juridische vormen van gestructureerde producten een gestage daling opgetekend van het aantal gestructureerde producten dat per jaar wordt gecommmercialiseerd.

Minder producten in dollar

Sinds 2018 werden er steeds meer producten uitgegeven in Amerikaanse dollar. Die tendens heeft zich niet doorgezet in 2022. Meer dan 90 procent van de gestructureerde producten werd uitgegeven in euro (zowel qua uitgiftebedrag als qua aantal producten).

Meer kapitaalbescherming

De jongste jaren hebben distributeurs zich hoe langer hoe meer toegelegd op de commercialisering van gestructureerde producten die recht geven op een terugbetaling van minstens 90 procent. In 2022 werden er, zowel in termen van aantal producten als van uitgiftebedrag, meer producten gecommmercialiseerd die recht geven op een terugbetaling van het kapitaal op de vervaldag. In totaal waren ze goed voor meer dan 90 procent van het in 2022 uitgegeven bedrag. Minder dan 5 procent van de uitgegeven bedragen bood geen enkele kapitaalbescherming. Die gegevens bevestigen dat de Belgische belegger zich, bij het nemen van een beleggingsbeslissing, in grote mate laat leiden door het recht op terugbetaling van het kapitaal op eindvervaldag.

Kortere looptijden

De FSMA had vastgesteld dat de looptijden van de gecommmercialiseerde gestructureerde producten, door het lage-renteklimaat van de voorbije jaren, langer waren. Door de rentestijging in 2022 werden die looptijden weer korter. Meer dan de helft van de uitgegeven bedragen van gestructureerde producten had een looptijd tussen 5 en 8 jaar.

Meer rentevoeten als onderliggend actief

Historisch gezien waren aandelenkorven de meest voorkomende onderliggende activa. Sinds 2013 gaven producenten van gestructureerde producten steeds meer de voorkeur aan een huisindex als onderliggend actief. In die huisindexen waren veelal mechanismen⁵⁴ ingebouwd om hun volatiliteit te minimaliseren of om een vast dividend af te trekken. De huisindexen speelden vaak in op actuele thema's, zoals ESG. In 2021 tekende die trend zich nog scherper af en waren huisindexen het meest voorkomende onderliggende actief bij producenten van gestructureerde producten, zowel qua uitgiftebedrag als qua aantal producten. In 2022 waren we getuige van de comeback van de rentevoeten als onderliggende waarde. Ze vertegenwoordigden meer dan de helft van de gestructureerde producten in termen van uitgiftebedrag voor 2022.

54 Bij die huisindexen gaat, bij de selectie en/of de weging, de voorkeur vaak uit naar aandelen met een historisch lage volatiliteit.

Aanbevelingen en *toolkit* voor productgovernance

In 2021 heeft de FSMA een reeks inspecties uitgevoerd in het kader van een *Common Supervisory Action* (CSA) van het EU-agentschap ESMA. Daarbij heeft ze haar aandacht toegespitst op de wijze waarop de regels voor productgovernance, als voorgeschreven door MiFID II, werden toegepast op de ontwikkeling en distributie van beleggingsfondsen, gestructureerde schuldinstrumenten en warrants.

De FSMA heeft de voornaamste vaststellingen, goede praktijken en aanbevelingen die naar voren zijn gekomen tijdens deze CSA gebundeld in een sectorrapport⁵⁵. Als bijlage bij dit rapport stelt de FSMA de sector ook een *toolkit* over productgovernance ter beschikking. Bedoeling is de ondernemingen bij te staan bij de organisatie en toepassing van het productgovernanceproces.

Een van de voornaamste vaststellingen bij deze CSA had betrekking op de kostenstructuur van de gestructureerde schuldinstrumenten. Ontwikkelaars en distributeurs bleken onvoldoende te verantwoorden en te documenteren hoe zij de kostenstructuur evalueren in het licht van de behoeften, kenmerken en doelstellingen van de beoogde doelmarkt, en hoe zij erover waken dat de rendementsverwachtingen niet ondermijnd worden door de kostenstructuur van het instrument.

Huisindexen enkel voor geschikt doelpubliek

In haar vorige jaarverslag⁵⁶ had de FSMA er op gewezen dat distributeurs sinds 2013 steeds vaker gestructureerde producten op een huisindex commercialiseren. Een huisindex is een op maat gemaakte index die tot doel heeft om een specifieke beleggingsstrategie te volgen door periodiek de bestanddelen van de index aan te passen volgens een vooraf bepaalde methodologie. Tevens worden de methodologie en de selectiefilters steeds diverser en complexer. Ook maakt men frequenter gebruik van zogenaamde synthetische dividenden. Daarbij wordt de index periodiek verminderd met een forfaitaire aftrek.

Uit de inspectie van het productgovernance-proces bij verschillende banken bleek dat deze bij de ontwikkeling en distributie van deze producten dikwijls geen bijzondere kennis vragen in hoofde van het doelpubliek. Het is nochtans essentieel dat deze producten terechtkomen bij het juiste publiek. De FSMA meent daarom dat deze producten enkel zouden moeten aangeboden worden aan een doelpubliek dat over een zeer goede financiële kennis beschikt en dat bekwaam is om de impact van de selectiefilters op het rendement en de economische realiteit die wordt gevolgd, correct in te schatten.

55 Zie de website van de FSMA: 'Sectorrapport over productgovernance', juli 2022.

56 Zie het jaarverslag 2021 van de FSMA, p. 37.

De FSMA heeft dit standpunt tijdens de verslagperiode meegedeeld aan de distributeurs van gestructureerde producten voor retailbeleggers in België. De FSMA heeft er tevens op gewezen dat klanten met een gemiddelde financiële kennis of een basiskennis in financiële zaken deel zouden moeten uitmaken van de negatieve doelmarkt. De FSMA heeft haar standpunt tevens opgenomen in het sectorrapport over productgovernance⁵⁷.

Sinds ze haar standpunt over gestructureerde producten op een index kenbaar heeft gemaakt en het sectorrapport over productgovernance heeft gepubliceerd (zie hierboven), heeft de FSMA een toename opgemerkt van het aantal aanvragen dat de sector indient voor de kwalificatie van indexen. Om die aanvragen te behandelen, gaat de FSMA uit van FAQ 10 van het moratorium. Die vermeldt de criteria waaraan een index moet voldoen om als benchmark te worden gekwalificeerd. Om de transparantie te bevorderen, heeft de FSMA voorgesteld om FAQ 10 te wijzigen. De wijziging heeft betrekking op de manier waarop de begrippen 'niet-verwante marktpartijen' en 'voldoende gediversifieerd' geïnterpreteerd moeten worden.

KID informeert over retail- en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten

Op 1 januari 2023 is de nieuwe Gedelegeerde Verordening 'PRIIPs' in werking getreden. Sindsdien zijn instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) verplicht om een PRIIPs-KID (*Key Information Document*) op te stellen. In een mededeling⁵⁸ beschrijft de FSMA op welke wijze de ICB's haar een PRIIPs-KID vooraf moeten voorleggen. De nieuwe gedelegeerde verordening heeft een aantal wijzigingen aangebracht in de vorige gedelegeerde verordening⁵⁹ waarvan de voornaamste hieronder worden overlopen:

- toevoeging van een nieuwe methode voor de berekening van prestatiescenario's voor categorie 2-producten (voornamelijk uitgewerkt door de beleggingsfondsen);
- verplichting voor de ICBE's, de alternatieve beleggingsfondsen en de unit-linked verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten om de prestaties van het product in het verleden te publiceren;
- de presentatie en de berekeningsmethode van de kostenindicatoren; en
- de specifieke presentatie van kosten door verpakte retailbeleggingsproducten en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (PRIIP's) die een scala van beleggingsopties bieden.

PRIIP-aanbieders zijn verplicht om hun niet-professionele klanten een document met kerngegevens (KID) ter beschikking te stellen. Het KID is een bondig document waarin de essentiële informatie over een PRIIP is opgenomen in begrijpelijke taal. Het moet op uniforme wijze worden opgesteld, zowel qua inhoud als qua vorm. Zo kunnen consumenten de KID's van verschillende PRIIP's vergelijken.

57 Zie de website van de FSMA: 'Sectorrapport over productgovernance', juli 2022.

58 Mededeling FSMA_2022_18 van 10 mei 2022 over de elektronische overmaking van informatie met betrekking tot instellingen voor collectieve belegging aan de FSMA.

59 Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/653 van de Commissie van 8 maart 2017.

Vooraleer een PRIIP in België gecommmercialiseerd kan worden, moet het KID worden voorgelegd aan de FSMA. In 2022 ontving de FSMA 223 kennisgevingen van KID's voor verpakte retailbeleggingsproducten. Het merendeel van die KID's had betrekking op gestructureerde producten (119) en AICB's (58). De kennisgevingen waren afkomstig uit het Groothertogdom Luxemburg (121), België (69), Duitsland (14), het Verenigd Koninkrijk (13) en Frankrijk (6).

In 2022 ontving de FSMA, in verband met verzekeringsproducten, 23 KID's voor nieuwe contracten en 142 KID's in het kader van een update. Datzelfde jaar ontving zij ook 21 documenten over nieuwe investeringsopties en 283 documenten met updates van bestaande investeringsopties. Naast Belgische ontwikkelaars hebben vooral Luxemburgse ontwikkelaars KID's en documenten overgemaakt.

Toezicht op spaarrekeningen

De rente op spaarrekeningen stijgt

In een klimaat van lage rentevoeten boden banken jarenlang een minimumvergoeding voor een gereguleerde spaarrekening: 0,01 procent basisrente en 0,10 procent getrouwheidspremie.

De laatste maanden van 2022 hebben ze de rentevoeten op deze rekeningen opgetrokken. Die verhoging ligt in lijn met de renteverhogingen die de ECB doorvoerde. Dit zorgde voor een grote toename van het aantal publicitaire mededelingen en documenten met essentiële spaardersinformatie die ter goedkeuring werden voorgelegd aan de FSMA⁶⁰. Zo keurde de FSMA in 2022 75 procent meer publicitaire mededelingen goed dan het jaar voordien.

De FSMA formuleert aanbevelingen voor spaarders

De FSMA heeft een nieuwe trend opgemerkt bij de aanbiedingen van spaarrekeningen. Naast het optrekken van de rente op bestaande spaarrekeningen, brengen de banken nieuwe spaarrekeningen met hogere rentevoeten op de markt. Enkel klanten die een nieuwe rekening openen, genieten de hogere vergoeding. Op die manier worden de belangen van de spaarders niet altijd behartigd.

Via de nieuwsbrief van Wikifin heeft de FSMA de consumenten aangeraden om na te gaan welke voorwaarden er gelden voor hun spaarrekening, alsook om de aanbiedingen van de banken te vergelijken om zo te achterhalen welke spaarrekening voor hen het meest voordelig is. Spaarders moeten niet aarzelen om zo nodig een nieuwe spaarrekening te openen bij dezelfde bank of over te stappen naar een andere bank.

⁶⁰ Artikel 28ter, § 2 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten stelt dat de FSMA bevoegd is om te controleren of een spaarrekening die door een kredietinstelling wordt voorgesteld als een gereguleerd spaardeposito, voldoet aan de wettelijk vastgestelde criteria. Wanneer het gaat om publicitaire mededelingen voor gereguleerde spaarrekeningen en documenten met essentiële spaardersinformatie verricht de FSMA deze controle a priori. Voor niet-gereguleerde spaarrekeningen kan de FSMA a posteriori nagaan of publicitaire mededelingen voldoen aan de beginselen van het KB Pub.

Toezicht op verzekeringsproducten

De FSMA ziet erop toe dat verzekeringsproducten die aan Belgisch recht onderworpen zijn, in overeenstemming zijn met de wet. Het toezicht heeft zowel betrekking op de productvoorwaarden als op de precontractuele en contractuele informatieverstrekking over deze producten. Daarnaast streeft de FSMA ernaar om bij te dragen tot de bescherming van de verzekeringsnemers, onder meer door bepaalde thema's toe te lichten of voor bepaalde risico's te waarschuwen.

Het toezicht op verzekeringsproducten is risicogericht en omvat twee pijlers. De eerste pijler zijn onderzoeken rond een bepaald thema. De tweede pijler is reactief toezicht, dat wordt opgestart naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis of de vaststelling van een probleem.

Enquête bij verzekeringsondernemingen over duurzaamheid

De FSMA ziet erop toe dat de informatie die ondernemingen onder haar toezicht publiceren over duurzaamheid correct, duidelijk, niet-misleitend, toereikend en transparant is om zo greenwashing te bestrijden. Voor wat betreft de Belgische verzekeringsondernemingen deed de FSMA in 2022 een enquête over de naleving van de regels inzake duurzame financiering.

In het kader van die enquête bleek dat de meeste ondernemingen verklaren dat ze de duurzaamheidsrisico's integreren in hun beleggingsbeslissingen en rekening houden met de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren.

Maar terwijl de meeste ondernemingen inderdaad een aantal elementen beschrijven van het proces voor de integratie van duurzaamheidsrisico's, zoals hun uitsluitingsbeleid, en vermelden wanneer deze worden geïntegreerd, is deze informatie niet voldoende gedetailleerd om volledige transparantie voor de belegger te garanderen.

De informatie is ook niet altijd gemakkelijk terug te vinden op de website en sommige ondernemingen verwarren de informatie inzake duurzaamheidsrisico's enerzijds met de informatie over de transparantie van ongunstige effecten op de duurzaamheidsfactoren anderzijds in hun documenten.

Op basis van deze enquête heeft de FSMA een lijst opgesteld met toezichtsverwachtingen, te verbeteren praktijken en andere vaststellingen. Dit document werd aan de betrokken ondernemingen overgemaakt.

Value for money

De FSMA besteedt bijzondere aandacht aan de implementatie van de vereisten inzake toezicht en governance van verzekeringsproducten (*Product oversight and governance* – POG). De POG-regels zijn in de eerste plaats bedoeld om ervoor te zorgen dat een verzekeringsproduct is afgestemd op de behoeften, doelstellingen en verwachtingen van zijn doelmarkt, en dit zowel bij de ontwikkeling van het product als tijdens de levensduur of commercialisering ervan⁶¹.

In 2022 heeft de FSMA onderzoek verricht naar de wijze waarop de POG-regels worden toegepast in de verzekeringssector, meer bepaald bij verzekeringen die verbonden zijn met beleggingsfondsen (tak 23), schuldsaldoverzekeringen gekoppeld aan een consumentenkrediet, multimediamiaverzekeringen en reisverzekeringen, en in het bijzonder wat de uitsluitingen betreft. Die verschillende controles kaderen in de *Union-wide Strategic Supervisory Priorities* waartoe het initiatief genomen is door EIOPA, de Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen.

61 Het merendeel van de POG-regels is vastgelegd in Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie 'IDD' (geïmplementeerd door de Belgische wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen) en Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/2358 van de Commissie van 21 september 2017 tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot vereisten inzake producttoezicht en -governance voor verzekeringsondernemingen en verzekeringsdistributeurs (POG).

KAREL DE BONDT OVER TOEZICHT EN GOVERNANCE VAN VERZEKERINGSPRODUCTEN

“Bij de ontwikkeling van een verzekeringsproduct moet het belang van de klant centraal staan.”

De coronacrisis en de sterke volatiliteit van de markten kunnen een weerslag hebben op de verzekeringsproducten. “De FSMA moet erop toezien dat een verzekeringsproduct altijd is afgestemd op de behoeften, kenmerken en doelen van de consument”, onderstreept *Karel De Bondt*, adjunct-directeur, daarbij verwijzend naar de acties die de FSMA in 2022 op touw heeft gezet om de naleving van de POG-regels te controleren.

Welke stappen onderneemt de FSMA bij haar toezicht op de verzekeringsproducten om ervoor te zorgen dat de POG-regels (*Product Oversight and Governance*) worden nageleefd?

“In 2021 had de FSMA verschillende verzekeringsondernemingen al een vragenlijst voorgelegd om te achterhalen welke impact de coronacrisis had op de toepassing van de POG-regels. In 2022 heeft de FSMA haar toezicht op de POG-regels aangescherpt, met de bedoeling dit in 2023 nog te verstrengen.

Er werd een sectorbrede enquête uitgevoerd met als thema de kosten-batenverhouding van de verzekeringsproducten, beter bekend als de *value for money*, en de uitsluitingen. In dit kader werd er een vragenlijst voorgelegd aan 15 verzekeringsondernemingen en twee verzekeringsdistributeurs voor verschillende categorieën van verzekeringen.

Naast die enquête heeft de FSMA verschillende specifieke controles verricht naar de *value for money* van verzekeringsproducten met een beleggingscomponent (IBIP's). Voor die controles werd hoofdzakelijk uitgegaan van de kwantitatieve gegevens in de documenten met kerngegevens die zijn opgesteld conform de PRIIP-reglementering. In dat opzicht hebben we onze gegevensbasis aanzienlijk kunnen uitbreiden, wat ons toelaat om risicogebaseerde analyses te verrichten om *outliers* in kaart te brengen bij verschillende aspecten, zoals de kosten, het rendement, enz.”

Wat is het doel van de toezichtsacties?

“Bij die controles gaat de FSMA na of het product voldoende rekening houdt met de behoeften, kenmerken en doelen van de afgelijnde doelmarkt. En of het product de doelmarkt *value for money* biedt. Het is de bedoeling dat de verzekeringsproducten die op de markt worden gebracht, te allen tijde voldoen aan de behoeften, kenmerken en doelstellingen van de consumenten voor wie ze bestemd zijn. Toch moet worden vastgesteld dat dit niet steeds het geval is.”

“De FSMA gaat na of het product voldoende rekening houdt met de behoeften, kenmerken en doelen van de doelmarkt.”

Kan u hier een voorbeeld van geven?

“Bij levensverzekeringen gekoppeld aan beleggingsfondsen, zien we soms een zodanig hoge kostenstructuur dat die een ingrijpende impact heeft op het rendement dat de consument behaalt. Dat roept volgens ons vragen op over het *value for money*-karakter van het product. Die problematiek doet zich bijvoorbeeld ook voor bij verzekeringsproducten met dermate ruime uitsluitingen dat ze weinig voordelig meer zijn voor de verzekeringnemer. Dat aspect kan ook naar voren komen uit de kwantitatieve gegevens zoals de schaderatio.”

Welke raad geeft de FSMA aan de verzekerings-ondernemingen?

“Allereerst benadrukt de FSMA dat het belang van de klant centraal moet staan bij de analyse van het *value for money*-karakter van een verzekeringsproduct. Dit betekent dat heel duidelijke en welomschreven criteria of normen moeten worden uitgewerkt aan de hand waarvan kan worden aangetoond dat het product daadwerkelijk interessant is voor de consument. Om dit te verduidelijken voor de sector

zal de FSMA haar verwachtingen en aanbevelingen publiceren voor de POG-vereisten inzake *value for money* en uitsluitingen. Tot slot mag niet uit het oog worden verloren dat het toezicht op de naleving van de POG-regels een absolute prioriteit is voor zowel de FSMA als de Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (EIOPA).”

Impact van het optrekken van de pensioenleeftijd op de verzekeringsovereenkomsten

De wettelijke pensioenleeftijd wordt in 2025 opgetrokken naar 66 jaar en in 2030 naar 67 jaar⁶². De FSMA heeft via een enquête gepeild naar de impact die het stapsgewijs optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd heeft op de bestaande verzekeringsovereenkomsten, de verzekeringen van de tweede pensioenpijler buiten beschouwing gelaten. Met deze enquête wilde de FSMA voor de Belgische markt in kaart brengen op welk type verzekeringscontracten dit een invloed zou kunnen hebben, en een overzicht opstellen van de contractuele regeling of, als die er niet is, van de strategie die de verzekeraars toepassen.

Uit deze enquête is naar voren gekomen dat de verzekeraars voor levensverzekeringen doorgaans niet contractueel regelen welke impact het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd heeft op de verzekeringsovereenkomsten.

Niet-beroepsgebonden arbeidsongeschiktheidsverzekeringen lopen tot de leeftijd van 65 jaar of, in sommige gevallen, tot een jongere leeftijd. Deze verzekeringsproducten zijn zinvol zolang de verzekerden de wettelijke pensioenleeftijd niet hebben bereikt. Voor hen is een verlenging van de dekking in lijn met de pensioenleeftijd dan ook bijzonder interessant.

62 Wet van 10 augustus 2015 tot verhoging van de wettelijke leeftijd voor het rustpensioen, de voorwaarden voor de toegang tot het vervroegd pensioen en de minimumleeftijd voor het overlevingspensioen.

Bij beroepsgebonden ziekteverzekeringen, met name de ziektekostenverzekeringen, de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en de invaliditeitsverzekeringen, is de 'pensioenleeftijd' slechts bij een heel beperkt aantal contracten de einddatum van de dekking. Wat daarbij onder 'pensioenleeftijd' moet worden verstaan, wordt ingevuld door de geldende wetgeving op het tijdstip van pensionering. De einddatum verandert dus zonder dat het contract op dit punt moet worden aangepast tijdens zijn looptijd. In alle andere gevallen is in het contract een termijn bepaald die kan afwijken van de pensioenleeftijd. De enquête heeft uitgewezen dat verzekeraars zeer uiteenlopende strategieën hanteren: sommige verzekeraars weigeren elke verlenging, andere aanvaarden aanvragen tot verlenging van de dekking zonder bijpremie en zonder andere voorwaarden, terwijl nog andere verzekeraars enkel aanvaarden om de looptijd van de dekking te verlengen als er een bijpremie wordt betaald en/of op andere voorwaarden (zoals een nieuw medisch onderzoek). Ook hier is het voor de verzekerden bijzonder interessant als de dekking verlengd wordt, afgestemd op de wettelijke pensioenleeftijd.

In juni 2017 heeft de sector een gedragscode ingevoerd voor de verzekeringen gewaarborgd inkomen. Omdat de wettelijke pensioenleeftijd werd opgetrokken, werd ook de looptijd van deze verzekeringen verlengd. Deze gedragscode gold voor aanvragen tot verlenging van een verzekering gewaarborgd inkomen die vóór 1 juni 2021 waren ingediend bij de verzekeraar.

Aangezien het verlengen van de dekkingen om ze af te stemmen op de wettelijke pensioenleeftijd bijzonder interessant blijft voor de verzekerden, heeft de FSMA van de sector geëist om een nieuwe gedragscode op te stellen en de betrokken verzekeringnemers hierover grondig te informeren.

IDD-cartografie

Voor een gericht en efficiënt toezicht op de regels van de richtlijn over verzekeringsdistributie (IDD) heeft de FSMA basisinformatie nodig over de activiteiten van verzekeringsdistributie van de Belgische verzekeringsondernemingen en de in België gevestigde bijkantoren van buitenlandse ondernemingen. Daarnaast heeft de FSMA ook cijfergegevens nodig over bepaalde verzekeringsproducten voor niet-professionele klanten.

Om deze informatie te verkrijgen, komt er een periodieke rapportering, met name de IDD-cartografie. Dankzij deze cartografie kan de FSMA een risicoprofiel van de sector samenstellen. Net zoals de MiFID-cartografie maakt de IDD-cartografie het voorwerp uit van een reglement van de FSMA. Praktische aspecten van de rapportering worden in een mededeling van de FSMA bekendgemaakt.

De cartografie vraagt basisgegevens op per merk. Deze opvraging is beperkt tot algemene informatie, zoals de identificatie van de merken, het aantal distributiepunten in het *face-to-face* netwerk, het gebruik van distributiekkanalen op afstand, ...

Daarnaast vraagt de cartografie ook actuele cijfers op over een aantal producten die worden verkocht aan natuurlijke personen. Zo wordt onder meer informatie opgevraagd over het product met de hoogste commissieratio, het product met de laagste claimsratio, het product met het hoogste aantal geweigerde schadegevallen, het product met de sterkste toename in aantal nieuwe verzekeringscontracten, ...

Deze rapportering is van toepassing vanaf 30 juni 2023 en moet jaarlijks door de ondernemingen worden ingevuld. De FSMA verwacht dat de verzekeringsondernemingen op 30 september 2023 een eerste rapportering aanleveren over hun activiteiten tijdens het kalenderjaar 2022. Vanaf het daarop volgende jaar moeten de verzekeringsondernemingen de rapportering jaarlijks aanleveren op 30 juni, over hun activiteiten tijdens het kalenderjaar dat eraan voorafgaat.

Beter leesbare brandverzekeringscontracten

Brandverzekeringscontracten zijn vaak moeilijk te begrijpen voor consumenten. De nasleep van de overstromingen van juli 2021 hebben dit nogmaals duidelijk gemaakt. Deze contracten zijn heel complex en bevatten veel ingewikkelde begrippen. Dit maakt dat brandverzekeringscontracten moeilijk leesbaar zijn.

De Ombudsman van de Verzekeringen beaamt dit in zijn jaarverslag over het jaar 2021, waarin 1.335 tussenkomsten voor dit type van producten worden vermeld, een stijging van 20 procent ten opzichte van 2020.

Om aan deze problematiek tegemoet te komen, gaat de FSMA in het kader van de lancering van haar 20 projecten voor de toekomst, na hoe de brandverzekeringscontracten kunnen worden vereenvoudigd. Beginselen die daarbij gehanteerd worden, is het feit dat de contracten opgesteld moeten worden in een duidelijke en toegankelijke taal met gebruik van korte en eenvoudige zinnen. De contracten moeten ook overzichtelijk gestructureerd zijn en duidelijke begrippen gebruiken. Ten slotte geldt het 'alles is gedekt, behalve...' wat als voordeel heeft dat het voor consumenten duidelijk is welke schadegevallen niet worden gedekt.

FOCUS 2023

In 2023 zal de FSMA bijkomend onderzoek wijden aan POG, vooral aan het thema *value for money*. Belangrijk is immers dat verzekeringsproducten een goede kosten-batenverhouding bieden, afgestemd op de behoeften, kenmerken en doelstellingen van de doelmarkt. Dit geldt zowel voor verzekeringsproducten leven als niet-leven.

Daarnaast zal de FSMA ijveren voor duidelijke en leesbare verzekeringsovereenkomsten, vooral bij brandverzekeringen die maar al te vaak ingewikkeld blijven voor verzekeringnemers.

Informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en begrijpelijk zijn

De FSMA ziet toe op de reclame voor financiële producten. Aangezien consumenten doorgaans via reclame de eerste informatie krijgen over financiële producten, is dat toezicht van groot belang. De consument moet immers met kennis van zaken financiële producten kunnen beoordelen. Daarom moeten reclameboodschappen juist en leesbaar zijn.

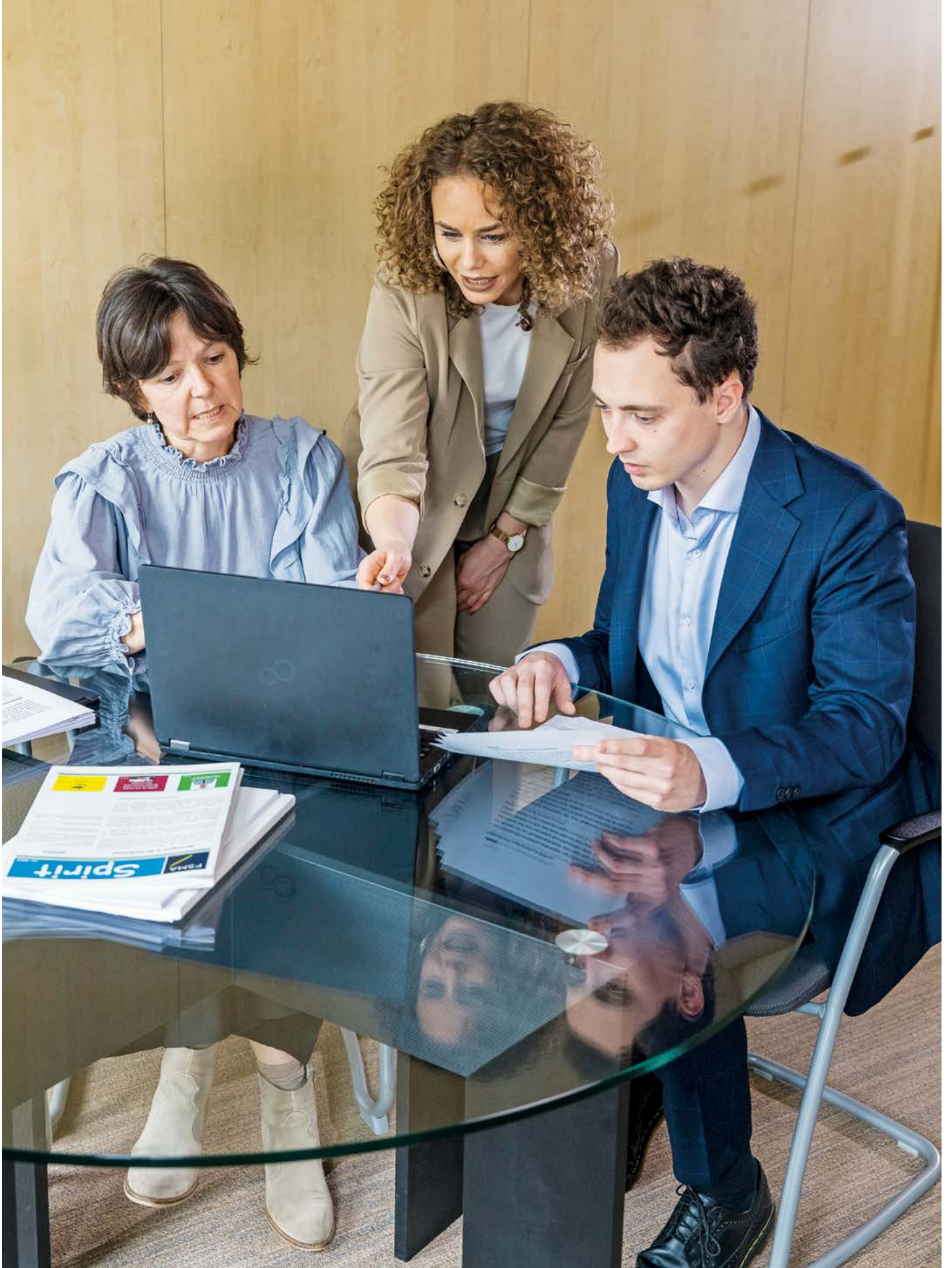
De reclame voor financiële producten moet voldoen aan de vereisten die de Belgische wetgeving oplegt. De informatie moet correct en begrijpelijk zijn en verduidelijkingen geven over risico's en kosten die verbonden zijn aan het product. De reclame moet de aandacht vestigen op zowel de voor- als de nadelen van een product, en moet die op een evenwichtige manier voorstellen. Misleidende informatie is verboden.

Reclame voor bepaalde financiële producten ondergaat een voorafgaande screening door de FSMA. Dat is het geval voor reclame voor openbare fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en bepaalde beleggingsinstrumenten. Die controle laat de FSMA toe om op te treden op een nuttig moment, namelijk vóór de belegger zou kunnen intekenen op basis van onjuiste, onvolledige of misleidende informatie of reclame. Zo kan de FSMA schade vermijden.

In 2022 heeft de FSMA 2.973 reclame-uitingen geanalyseerd voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en gestructureerde schuldinstrumenten, derivaten en obligaties aangeboden door financiële instellingen. Een reclame-uiting is elke vorm van informatieverstrekking met een wervend karakter voor een financieel product. De FSMA verzond 1.746 mails met opmerkingen over publiciteit voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Meestal gaan deze opmerkingen over de verplichte minimale inhoud van publiciteit en over de voorstelling van historische rendementen. In 2022 bedroeg het aantal publiciteitsdossiers voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en gestructureerde schuldinstrumenten, derivaten en obligaties aangeboden door financiële instellingen 1.104. Het merendeel van de publiciteitsdossiers, met name 688 dossiers, had betrekking op fondsen.

Tabel 2 : Publiciteitstoezicht in cijfers in 2022

	Aantal dossiers	Dossiers over internetsites	Aantal reclame-uitingen	Aantal mails met opmerkingen van de FSMA
Fondsen	688	242	2.029	1.286
Gereguleerde spaarrekeningen	94	72	191	222
Verzekeringproducten	126	38	380	238
Gestructureerde schuldinstrumenten, derivaten en obligaties aangeboden door financiële instellingen	196	niet beschikbaar	373	niet beschikbaar
Totaal	1.104	352	2.973	1.746

GEDRAGSREGELS BESCHERMEN CONSUMENTEN

Ondernemingen onder toezicht van de FSMA moeten consumenten op loyale, billijke en professionele wijze behandelen. Ze moeten beschikken over een passende organisatie en volgen bepaalde procedures zodat ze consumenten een correcte en zorgvuldige behandeling kunnen verzekeren bij het verlenen van financiële diensten. De FSMA doet onder meer inspecties om te controleren of de ondernemingen onder haar toezicht deze gedragsregels naleven.

Draagwijdte van de gedragsregels	68
Gedragsregels in de banksector: focus op productgovernance en rapportering over kosten en lasten	69
Gedragsregels in de verzekeringssector: toezichtsacties over de IDD-gedragsregels	72
De erkende complianceofficers vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels	74
De inspecties in 2022	75

Draagwijdte van de gedragsregels

Gedragsregels beschermen consumenten door te voorkomen dat ze financiële producten kopen die niet passen bij hun risicoprofiel of beleggingsdoelstellingen en door te vermijden dat de belangen van financiële ondernemingen boven die van consumenten gaan.

Gedragsregels zijn er niet enkel om consumenten te beschermen. Bepaalde gedragsregels gelden ook voor professionele klanten van ondernemingen.

Afhankelijk van de activiteiten zijn er verschillende gedragsregels. Voor banken en beleggingsondernemingen zijn er de MiFID-gedragsregels⁶³. Voor het verzekeringswezen zijn er de IDD-gedragsregels⁶⁴. Andere gedragsregels zijn van toepassing voor activiteiten op het vlak van crowdfunding, financiële planning en kredietverlening aan kleine en middelgrote ondernemingen.

Bij iedere aanvraag voor het bekomen van een vergunning of een bijkomende vergunning controleert de FSMA of ondernemingen beschikken over een passende organisatie en duidelijke beleidslijnen hebben om de naleving van de gedragsregels te verzekeren.

Daarnaast doet de FSMA inspecties om na te gaan of ondernemingen de gedragsregels naleven die voor hen gelden. Bij die inspecties controleert ze ook of de ondernemingen passend georganiseerd zijn om deze regels toe te passen en of ze de regels ook effectief naleven. Als de FSMA overtredingen op de gedragsregels vaststelt, pakt ze die aan zodat zwakke punten of tekortkomingen in de organisatie van ondernemingen worden weggewerkt.

In 2022 onderzocht de FSMA bepaalde aanvragen voor een vergunning of een uitbreiding ervan, als die een impact konden hebben op de naleving van de gedragsregels. Dit was bijvoorbeeld het geval voor de crowdfundingplatformen, thans 'crowdfundingdienstverleners' genoemd. Zij moeten immers een nieuwe vergunning aanvragen nu de Europese verordening in werking is getreden die de crowdfundingdienstverlening harmoniseert⁶⁵. Bij het doorlopen van de vergunningsprocedure voor een dienstverlener toetst de FSMA zijn beleidslijnen en procedures voor de zorgplicht, belangenconflicten en klachtenbehandeling, nauwgezet aan de gedragsregels. Naleving van de gedragsregels is een van de bedrijfsuitoefeningsvoorwaarden en wordt dus ook nog gecontroleerd nadat de vergunning is verleend.

63 MiFID staat voor *Markets in Financial Instruments Directive*.

64 IDD staat voor *Insurance Distribution Directive*.

65 Verordening (EU) 2020/1503 van het Europees Parlement en de Raad van 7 oktober 2020 betreffende Europese crowdfundingdienstverleners voor bedrijven en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1129 en Richtlijn (EU) 2019/1937.

2022 staat geboekstaafd als het kanteljaar waarin duurzame financiering geïntegreerd werd in de IDD- en MiFID-gedragsregels⁶⁶. Aan de beleggingsdoelen van klanten zijn voortaan hun duurzaamheidsvoorkeuren (ESG) toegevoegd. Het is dan ook de taak van de ondernemingen om bij hun klanten te peilen naar deze voorkeuren. Vermogensbeheer of beleggingsadvies dat voorbijgaat aan de duurzaamheidsvoorkeuren van een klant, wordt niet langer als passend beschouwd. Ook de regels voor productgovernance werden aangepast om rekening te houden met de ESG-kenmerken van een product bij, onder meer, het aflijnen van de doelmarkt. Tot slot moeten ondernemingen, wanneer ze nagaan welke belangenconflicten zich kunnen voordoen bij het verstrekken van vermogensbeheer of beleggingsadvies, voortaan rekening houden met belangenconflicten die voortvloeien uit de duurzaamheidsvoorkeuren van hun klanten.

In 2022 heeft de FSMA deelgenomen aan talrijke werkzaamheden op Europees niveau die, hetzij meer convergentie moeten brengen in de interpretatie en toepassing van de gedragsregels, hetzij de toekomstige hervormingen op dit vlak moeten voorbereiden. Sommige werkzaamheden geven richting aan de sector voor de toepassing van de nieuwe regels inzake duurzame financiering⁶⁷, andere zijn een denkoefening op Europees niveau over de te volgen strategie voor de bescherming van retailbeleggers⁶⁸. Algemeen gezien houden de Europese werkzaamheden tal van uitdagingen in en verricht de FSMA steeds vaker controles in een ruimere context die op Europees niveau wordt vastgelegd.

Zo nam de FSMA in 2022 opnieuw deel aan gezamenlijke toezichtsacties van het Europese agentschap ESMA⁶⁹.

Gedragsregels in de banksector: focus op productgovernance en rapportering over kosten en lasten

In 2022 rondde de FSMA een inspectie af die plaats had op initiatief van ESMA, over de productgovernanceverplichtingen voor ontwikkelaars en distributeurs van financiële instrumenten (zie jaarverslag 2021). De FSMA gaf gedetailleerde feedback aan de gecontroleerde ondernemingen over de acties die zij moeten ondernemen om hun verplichtingen na te komen. De FSMA blijft de uitvoering van deze maatregelen nauwgezet opvolgen.

66 Zie Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/1253 van de Commissie van 21 april 2021 tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/565 wat betreft de integratie van duurzaamheidsfactoren, -risico's en -voorkeuren in bepaalde organisatorische vereisten en voorwaarden voor de bedrijfsvoering voor beleggingsondernemingen, Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2021/1269 van de Commissie van 21 april 2021 tot wijziging van Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2017/593 wat betreft de integratie van duurzaamheidsfactoren in de productgovernanceverplichtingen en de Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/1257 van de Commissie van 21 april 2021 tot wijziging van Gedelegeerde Verordeningen (EU) 2017/2358 en Verordening (EU) 2017/2359 wat betreft de integratie van duurzaamheidsfactoren, -risico's en -voorkeuren in de vereisten inzake producttoezicht en -governance voor verzekeringsondernemingen en verzekeringsdistributeurs en in de regels inzake bedrijfsvoering en beleggingsadvies voor verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten.

67 Die werkzaamheden hebben ertoe geleid dat de EIOPA-'Guidance' werd opgesteld (*Guidance on the integration of sustainability preferences in the suitability assessment under the Insurance Distribution Directive (IDD)*, 20 juli 2022) en dat er een luik 'ESG' werd opgenomen in de bestaande guidelines van ESMA voor de geschiktheidstest (*Guidelines on certain aspects of the MiFID II suitability requirements*, 23 september 2022).

68 Zie *Calls for advice to the European Supervisory Authorities on the protection of retail investors*, 3 augustus 2021.

69 Gezamenlijke toezichtsacties of *Common Supervisory Actions* streven naar meer convergentie van het financieel toezicht in de Europese Unie.

De FSMA identificeerde op basis van deze gezamenlijke actie goede en te verbeteren praktijken die in een sectorrapport werden toegelicht. De bijhorende toolkit productgovernance is bedoeld om ondernemingen te helpen bij de organisatie en de concrete toepassing van het productgovernanceproces voor gestructureerde schuldinstrumenten. De FSMA publiceerde in 2022 nog twee andere sectorrapporten, over de passendheidstoetsing en de geschiktheidstoetsing⁷⁰.

De FSMA nam in 2022 deel aan twee nieuwe gezamenlijke initiatieven van ESMA over de kostenrapportering aan retailklanten. Een eerste initiatief was een inspectie over de ex-postkostenrapportering⁷¹. Dat is de informatie die ondernemingen sinds 2018 jaarlijks aan klanten moeten verstrekken over alle kosten en lasten verbonden aan financiële instrumenten en aan beleggings- en nevendiensten. De focus van de inspectie lag op rapportering over Europese UCITS-aandelenfondsen, aandelen, plainvanillaobligaties⁷², gestructureerde notes of obligaties en producten die direct of indirect onderhevig zijn aan wisselkoerskosten.

De FSMA ging na of de rapportering de kosten en lasten correct en volledig weergaf, met inbegrip van alle impliciete en expliciete kosten, en of de ondernemingen ze tijdig verstrekten. De FSMA analyseerde de procedures van de ondernemingen en deed een steekproefsgewijze controle op de meest recente rapportering. Ook hier ontvingen de gecontroleerde ondernemingen gedetailleerde feedback over de acties die zij moeten ondernemen om hun verplichtingen na te komen en blijft de FSMA de uitvoering van deze maatregelen nauwgezet opvolgen. De FSMA zal in 2023 een sectorrapport publiceren over de ex-postkostenrapportering.

Het tweede gezamenlijk ESMA-initiatief waaraan de FSMA deelnam, ging over de *ex ante*⁷³-informatie over kosten en lasten. Voor het eerst coördineerde ESMA een mysteryshoppingoefening (zie interview) over de informatie die de klant moet krijgen vooraleer hij een transactie aangaat. De oefening bestond uit twee onderdelen. In een eerste scenario bezochten mysteryshoppers bankkantoren om er beleggingsadvies te krijgen. In een tweede scenario bezochten ze een website of een applicatie om er op eigen initiatief, zonder beleggingsadvies, een belegging te doen. In beide scenario's lag de focus bij beleggingsfondsen en obligaties. De mysteryshoppers waren zowel bestaande klanten als nieuwe klanten. Ze voerden geen transacties uit. De mysteryshoppers vulden na hun bezoek een evaluatieformulier en bezorgden alle ontvangen informatie aan de FSMA, die ze analyseerde.

Voor de online-bezoeken werd onder meer nagegaan of de ondernemingen alle kosten en lasten volledig rapporteerden en categoriseerden, met inbegrip van eventuele wisselkoerskosten, of ze de cumulatieve effecten van de kosten op het rendement correct weergaven en of ze de wettelijk verplichte documentatie over de producten verstrekten.

70 De sectorrapporten van de FSMA zijn terug te vinden op haar website onder het thema Gedragsregels.

71 Deze rapportering wordt *ex post* genoemd omdat ze wordt bezorgd na de transactie, in tegenstelling tot de *ex ante*-informatie (zie hierna).

72 De term *plainvanilla* slaat op vaak gebruikte en verhandelde financiële producten.

73 Deze informatie wordt *ex ante* genoemd omdat ze aan de klant moet worden bezorgd voor hij een transactie aangaat, in tegenstelling tot de *ex-postkostenrapportering* (zie hoger).

Voor de bezoeken aan de kantoren ging de FSMA na of de bankmedewerkers alle verplichte informatie bezorgden over de bank, haar diensten en de voorgestelde producten, met bijzondere aandacht voor de kosten en lasten. Voor zover mogelijk ging zij ook na of de medewerkers de nodige informatie inwonen om een geschiktheidstoetsing uit te voeren vooraleer ze een product adviseerden, en of zij de klant tijdig een geschiktheidsverklaring bezorgden.

Zoals gebruikelijk bij dit type van toezichtsactie, waarbij de ondernemingen niet de mogelijkheid hebben om toelichting te geven bij vastgestelde tekortkomingen, nam de FSMA geen herstelmaatregelen louter op basis van de resultaten van de mysteryshopping. De FSMA gaf na afloop wel gedetailleerde feedback aan de gecontroleerde ondernemingen en vroeg hen om een actieplan op te stellen.

De FSMA voerde over de periode 2020-2022 ook een controle uit op de naleving van de regels over de zogenaamde RTS⁷⁴ 28-rapportering. Die bepaalt dat de ondernemingen jaarlijks op 30 april de vijf belangrijkste plaatsen van uitvoering van orders op hun website moeten openbaar maken (kwantitatief gedeelte), samen met een samenvatting van hun conclusies over de kwaliteit van de orderuitvoering (kwalitatief gedeelte).

In een eerste fase ging de FSMA na of de ondernemingen de rapportering tijdig hadden gepubliceerd en of de inhoud ervan aan de regels voldeed. Voor een selectie van ondernemingen voerde zij een tweede, diepgaandere controle uit, die ook betrekking had op het orderuitvoeringsbeleid. Deze ondernemingen kregen gedetailleerde feedback en stelden een actieplan op.

De FSMA voerde ook een inspectie uit over de commerciële doelstellingen, de *incentives* en het vergoedingssysteem dat een bank in het leven had geroepen voor haar bankagenten. De FSMA stelde vast dat dit systeem aanleiding gaf tot belangenconflicten en dat het *incentives* bevatte die de bankagenten ertoe zouden kunnen brengen dat ze hun eigen belangen of die van de onderneming boven de belangen van de klanten zouden stellen. De FSMA stelde bovendien vast dat het beleid van de bank en haar register van belangenconflicten te beperkt waren opgevat en dat de compliancefunctie onvoldoende was betrokken bij de uitwerking van en de controle op het vergoedingsbeleid. De FSMA beval de bank om bepaalde objectieven onmiddellijk stop te zetten en om voor het overige op korte termijn herstelmaatregelen te nemen.

74 RTS staat voor *Regulatory Technical Standards*. RTS28 is een technische standaard van de Europese Commissie over verplichte rapportering over de plaatsen van uitvoering van orders en over de kwaliteit van de uitvoering.

Gedragsregels in de verzekeringssector: toezichtsacties over de IDD-gedragsregels

In 2022 heeft de FSMA een reeks inspecties bij makelaars voortgezet die ze in 2021 had aangevat. Daarbij werd nagegaan of ze hun zorgplicht nakomen wanneer ze spaar- en beleggingsverzekeringen distribueren. Uit deze inspecties is naar voren gekomen dat vele makelaars de inzameling van gegevens over de kennis, ervaring, financiële situatie en beleggingsdoelen van hun klanten onvoldoende documenteren. Sommige makelaars blijken niet echt te peilen naar de kennis van hun klanten maar nemen genoegen met een evaluatie die de klanten eigenhandig verrichten van hun kennis. Andere makelaars verstrekken de verplichte informatie niet op een correcte wijze, bijvoorbeeld de informatie over de aard van het advies dat ze verlenen aan hun klanten (bijvoorbeeld: is het advies gebaseerd op een onpartijdige analyse?). De FSMA zorgt nauwlettend voor begeleiding van de makelaars bij het verhelpen van vastgestelde inbreuken. Ze verstrekt de nodige toelichting tijdens follow-upmeetings en verwijst hen naar de praktische gids⁷⁵ die ze in januari 2022 heeft gepubliceerd.

Door de toevloed aan klachten van klanten, is de FSMA ook, zonder verwittiging, ter plaatse inspecties gaan verrichten bij de netwerken van nevenverzekeringstussenpersonen in de sector van multimedieverzekeringen. Bij één inspectie werden talrijke en ernstige tekortkomingen vastgesteld, wat leidde tot een verbod op het uitoefenen van de betrokken bemiddelingsactiviteiten. De FSMA heeft dit verbod gepubliceerd en gehandhaafd tot alle tekortkomingen waren verholpen.

In 2021 was onder de coördinatie van het Europese agentschap EIOPA een gezamenlijke actie opgezet rond het thema productgovernance, in verband met een product dat op het grondgebied van verschillende lidstaten werd gecommmercialiseerd. Deze actie liep verder in 2022. In België werd dit product door slechts één makelaar verdeeld. De FSMA heeft de inspectie bij deze makelaar in 2022 afgerond. Ze had verschillende ernstige inbreuken vastgesteld op de regels voor productgovernance en *inducements*, alsook op de zorgplicht. Inmiddels heeft de makelaar de commercialisering van het betrokken product stopgezet. De FSMA verwacht dat deze makelaar de vastgestelde tekortkomingen verhelpt, alsook dat hij haar een voorafgaande analyse bezorgt van de *inducements* mocht hij besluiten om opnieuw gelijkaardige verzekeringsproducten van de betrokken verzekeraar te commercialiseren.

De FSMA heeft in 2022 ook verschillende off-site controleacties op touw gezet. Zo heeft ze het beleid en de procedures voor productgovernance van verschillende verzekeringsondernemingen gecontroleerd, naast controleacties waarbij ze de producten zelf onder de loep nam.

Voorts heeft de FSMA, nog steeds op het vlak van productgovernance, verschillende verzekeraars ondervraagd om na te gaan op welke wijze ze in hun beleidslijnen en procedures rekening houden met de specifieke kenmerken van de lokale doelmarkten wanneer ze verzekeringsproducten ontwerpen die bestemd zijn voor klanten uit andere lidstaten en gedistribueerd worden in het kader van de vrije dienstverrichting.

De FSMA heeft eveneens een actie opgestart bij verschillende verzekeraars waarbij de naleving van de *inducement*regels bij de distributie van spaar- en beleggingsverzekeringen wordt gecontroleerd, alsook een actie waarbij de naleving van de gedragscode voor *inducements* in het kader van verzekeringen leven en niet-leven wordt gecontroleerd⁷⁶.

75 Praktijkgids FSMA_2022_06 over de IDD-gedragsregels, 25 januari 2022.

76 Even ter herinnering: deze gedragscode werd opgesteld door de sector en goedgekeurd bij koninklijk besluit van 17 juni 2019.

ELS DE KEYSER OVER MYSTERYSHOPPING

ALS TOEZICHTSINSTRUMENT

“Via mysteryshopping houdt de FSMA de vinger aan de pols: hoe behandelen de ondernemingen hun klanten?”

De FSMA heeft de voorbije jaren sterk ingezet op aangekondigde inspecties ter plaatse. Maar voor gedragsregels is *mysteryshopping* een belangrijk aanvullend controlemiddel, zegt directeur *Els De Keyser*.

Waarom is *mysteryshopping* zo waardevol voor het toezicht op de gedragsregels?

“Om de gedragsregels correct toe te passen, is het essentieel dat de ondernemingen beschikken over adequate procedures, systemen en interne controles. Tijdens inspecties en controles vanop afstand gaat de FSMA daarom na of alle aspecten van de regelgeving voldoende zijn ‘ingebouwd’ in de organisatie van de ondernemingen. Via steekproeven op klantendossiers vormt ze zich een beeld van de mate waarin de gedragsregels correct zijn toegepast. Als ze lacunes vaststelt, legt ze herstelmaatregelen op en moeten de ondernemingen hun organisatie verbeteren. Maar een perfecte organisatie leidt niet noodzakelijk tot een goede toepassing van de gedragsregels. Om de ondernemingen en hun medewerkers echt ‘in actie’ te zien, kan de FSMA daarom een beroep doen op *mysteryshoppers*. Die gaan onaangekondigd ter plaatse, in een kantoor of digitaal, en brengen verslag uit over hun ervaring als klant. Dat laat de FSMA toe om pijnpunten te identificeren in de werking van de ondernemingen.

De FSMA geeft achteraf feedback aan de ondernemingen en kan om een actieplan vragen. Omdat de ondernemingen niet vooraf op de hoogte zijn en dus ook niet de kans hebben om te reageren op de bevindingen, neemt de FSMA nooit formele maatregelen louter op basis van *mysteryshopping*.”

Zijn die *mysteryshoppers* wel objectief?

Lokken ze bijvoorbeeld geen ‘fout’ gedrag uit?

“Het is van het grootste belang dat *mysteryshopping* zo objectief mogelijk gebeurt. De FSMA doet meestal een beroep op gespecialiseerde ondernemingen, op basis van een overheidsopdracht. Maar ook medewerkers van de FSMA mogen *mysteryshoppen*.

Alle *mysteryshoppers* beantwoorden aan een vooropgesteld profiel en volgen een scenario, dat hen tijdens een opleiding is toegelicht. Ze moeten na hun bezoek een evaluatieformulier invullen en alle ontvangen informatie aan de FSMA bezorgen. Het is de FSMA die deze informatie analyseert en de conclusies formuleert.

Uit de besprekingen van de FSMA met de betrokken ondernemingen begrijpt de FSMA dat deze vaak zelf *mysteryshoppers* inzetten om na te gaan of hun medewerkers de gedragsregels naleven. De frequentie en het aantal bezochte verkooppunten ligt doorgaans zelfs veel hoger dan bij de FSMA. Opvallend is dat ongeacht het aantal bezoeken, de globale conclusies van de ondernemingen en van de FSMA gelijklopen. Dat lijkt erop te wijzen dat de methodologie van de FSMA doeltreffend is”.

“Een perfecte organisatie leidt niet noodzakelijk tot een goede toepassing van de gedragsregels”

Voeren de *mysteryshoppers* ook transacties uit?

“Tot op heden voeren de *mysteryshoppers* van de FSMA geen transacties uit. Als ze een kantoor bezoeken om beleggingsadvies te krijgen, zullen ze dus niet tot de belegging zelf overgaan. Daardoor kan de FSMA momenteel geen volledig beeld krijgen van alle aspecten van de gedragsregels. Tijdens de door het Europese agentschap ESMA gecoördineerde oefening is gebleken dat sommige van onze buurlanden wel beschikken over een aangepast regelgevend kader om transacties te kunnen uitvoeren. De FSMA onderzoekt momenteel wat er moet gebeuren om hetzelfde te kunnen doen.”

De erkende complianceofficers vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels

De FSMA erkent de complianceofficers. In 2022 ontvingen 13 kandidaten een erkenning. Alvorens te worden erkend, heeft elke kandidaat een gesprek met de FSMA. Soms gebeurt dat samen met de Nationale Bank van België. Tijdens dat gesprek, dat een aanvulling vormt op het erkenningsdossier, kan worden nagegaan of de kandidaat aan bepaalde erkenningsvoorwaarden voldoet, zoals de voorwaarde inzake passende ervaring. Bovendien is dat gesprek de gelegenheid voor een eerste contact met de toekomstige complianceofficer.

De complianceofficers bij gereguleerde ondernemingen vervullen een sleutelfunctie. Zij maken het immers mogelijk bepaalde garanties te bieden in verband met de naleving van de gedragsregels. Zij dragen zo bij tot de bescherming van de consument.

De complianceofficers zijn de bevoorrechte gesprekspartners van de FSMA bij de gereguleerde ondernemingen. Doorgaans zijn zij haar aanspreekpunt tijdens inspecties. De FSMA is zich terdege bewust van hun cruciale rol. Ze organiseert daarom, op basis van een risicogebaseerde benadering, gesprekken met complianceofficers die hun functie bij een onderneming neerleggen. Tijdens die gesprekken kunnen de complianceofficers de balans opmaken van hun ervaring.

FOCUS 2023

Een grotere convergentie bij de interpretatie van de gedragsregels op zowel Belgisch als Europees vlak is voor de FSMA ook in 2023 een prioriteit. Dat doet ze door haar bijdragen in Europese werkgroepen en door de publicatie van nieuwe mededelingen en sectorrapporten rond de gedragsregels.

Zij neemt deel aan nieuwe Europese initiatieven om inspecties uit te voeren rond de gedragsregels, in het bijzonder rond de informatieverstrekking aan retailklanten. Dat gebeurt in het kader van de MiFID-gedragsregels en met bijzondere aandacht voor duurzaamheidsaspecten. Zij neemt initiatieven om de implementatie van de regels over duurzaamheidsvoorkeuren door de ondernemingen in kaart te brengen en op die basis toezichtsinitiatieven te nemen.

De inspecties in 2022

Het Centraal Inspectieteam staat in voor alle inspecties in de domeinen waarop de FSMA toeziet en voor inspecties voor rekening van het College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren⁷⁷. Ze voerde in 2022 inspecties uit op de naleving van de MiFID- en IDD-gedragsregels. Ze deed ook inspecties over de naleving van de vergunnings- of registratievoorwaarden, onder meer door de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening, de onafhankelijk financieel planners, de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en de beheervenootschappen van (A)ICB's, over de naleving van de witwasregels door wisselkantoren, verzekeringstussenpersonen, de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en de beheervenootschappen van (A)ICB's en over de kwaliteitscontrole van bedrijfsrevisoren.

De FSMA hanteert doorgaans een risicogebaseerde benadering bij de selectie van de ondernemingen waar ze inspecties doet. Daarbij houdt ze rekening met verschillende factoren, zoals de impact van de activiteiten van de ondernemingen op het vlak van het aantal retailklanten of professionele klanten, het soort producten en diensten dat ze aanbieden, hun marktaandeel en de waarschijnlijkheid dat een risico zich zal voordoen.

De inspecties hebben onder meer als doel te beoordelen of de activiteiten van deze ondernemingen de consument schade kunnen berokkenen of een negatieve impact kunnen hebben op het vertrouwen in het financiële stelsel. In de meeste gevallen probeert de FSMA ook een zo breed mogelijke marktdekking te garanderen wanneer zij de ondernemingen onder haar controle voor een inspectie selecteert.

⁷⁷ Voor meer informatie over het College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren: www.ctr-csr.be.

Tabel 3: Aantal inspecties per thema

	Thema	Aantal inspecties
MiFID	Belangenconflicten	1
	<i>Ex post</i> -rapportering over kosten en lasten	6
	Productgoedkeuringsproces	4
IDD	Zorgplicht	7
	Productgoedkeuringsproces	1
Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening	Databeheer	9
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	Bedrijfsuitoefeningsvoorwaarden	1
Beheervenootschappen van (A)ICB's	Bedrijfsuitoefeningsvoorwaarden	1
Wisselkantoren	Witwassen (AML)	1
Tussenpersonen	Inschrijvingsvoorwaarden	2
<i>Virtual Asset Service Provider</i>	AML	2
Marktmisbruik		1
Auditkantoren	<i>EQCR</i> ⁷⁸ en <i>Acceptance & Continuance</i> ⁷⁹	3 ⁸⁰

78 *Engagement Quality Control Review* (Opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling) – Een proces opgezet om uiterlijk op de datum van de controleverklaring, een objectieve evaluatie te verschaffen van de significante oordeelsvormingen van het opdrachtteam en de conclusies die zijn getrokken bij het formuleren van de controleverklaring.

79 Procedures voor het aanvaarden van een nieuwe klant en/of een nieuwe opdracht en procedures voor het voortzetten van een revisorale opdracht.

80 Dit cijfer houdt enkel rekening met de inspectieprocedures en niet met de werkzaamheden die verricht zijn door het College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren.

ACTIE TEGEN ONREGELMATIGE ACTIVITEITEN

Financiële consumenten kunnen een doelwit zijn van oplichters. De FSMA heeft als taak consumenten te waarschuwen voor onregelmatige activiteiten zoals fraude via boiler rooms, binaire opties, virtuele munten of piramidespelen. Zij onderzoekt aanwijzingen van verdachte aanbiedingen. Ze doet dat op basis van informatie van derden, meldingen van consumenten of eigen vaststellingen. Naast de publicatie van waarschuwingen kan haar onderzoek leiden tot sancties of maatregelen om onregelmatige activiteiten te stoppen.

Onregelmatige activiteiten	80
Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen	80
Frauduleuze onlinetradingplatformen vormen het meest voorkomende type van beleggingsfraude	81
Op een eerste oplichting volgt bijna systematisch een tweede	83
Valse kredieten maken nog steeds vele slachtoffers	83
Publicatie van een dashboard om de fraudestatistieken te volgen	84
Opsporing van de <i>Virtual Asset Service Providers</i> (VASP's) die actief zijn zonder inschrijving	84
Behandeling van klokkenluidersmeldingen	85
Meldingen van consumenten	87

Onregelmatige activiteiten

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en blokkering van de toegang tot 293 frauduleuze websites

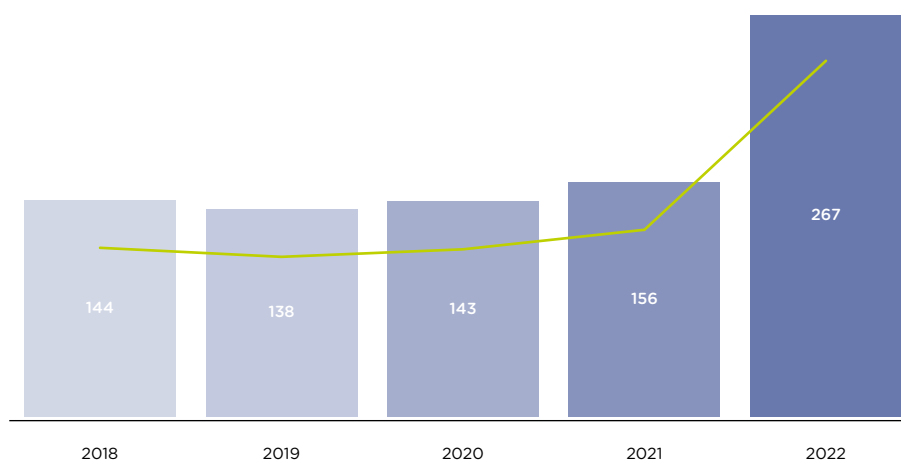
Als de FSMA vermoedt dat financiële producten of diensten op onregelmatige wijze aangeboden worden, kan ze besluiten om een onderzoek in te stellen. Komen er tijdens dat onderzoek strafbare feiten aan het licht, dan maakt ze het dossier over aan de gerechtelijke autoriteiten. Als een gerechtelijk onderzoek effectief leidt tot een vervolging voor de strafrechter, kan die strafrechter, in tegenstelling tot de FSMA, ook uitspraak doen over de burgerlijke belangen en een schadevergoeding toekennen aan de gedupeerden die zich burgerlijke partij hebben gesteld.

In de dossiers die naar het parket worden doorgestuurd, is er veelal sprake van aanwijzingen van beleggingsfraude, vaak in een internationale context. Hiervoor zijn verregaande onderzoeksmaatregelen vereist die bij voorkeur leiden tot strafrechtelijke vervolging. Als de FSMA zo'n dossier aan de gerechtelijke autoriteiten overmaakt, stelt ze daarbij telkens voor om de toegang tot de frauduleuze websites te blokkeren. Dankzij de dossiers die de FSMA in 2022 aan het parket heeft doorgegeven, kon de toegang vanuit België tot 293 frauduleuze websites worden geblokkeerd.

Publicatie van 267 waarschuwingen

Naast haar samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten, publiceert de FSMA zelf waarschuwingen op haar website waarin ze het publiek attent maakt op de gevaren van bepaalde aanbiedingen. In 2022 heeft ze 267 waarschuwingen gepubliceerd.

Grafiek 11: Waarschuwingen

Naast haar eigen waarschuwingen publiceert de FSMA ook de waarschuwingen van haar Europese collega-toezichthouders. Die krijgt ze via ESMA. In 2022 heeft de FSMA 776 dergelijke waarschuwingen gepubliceerd.

Voorts plaatst ze op haar website de hyperlink naar de waarschuwingen van toezichthouders buiten de Europese Unie die lid zijn van IOSCO.

Frauduleuze onlinetradingplatformen vormen het meest voorkomende type van beleggingsfraude

Net als in 2021⁸¹ heeft de FSMA vastgesteld dat frauduleuze onlinetradingplatformen zonder enige twijfel het meest voorkomende type van beleggingsfraude vormen. Dit geldt zowel voor het aantal ontvangen klachten als voor het aantal opgespoorde frauduleuze entiteiten.

Dat soort fraude volgt steeds hetzelfde patroon: de consumenten lezen op sociale media persartikelen waarin bekende personen beweren rijk te zijn geworden door te beleggen in virtuele munten. In werkelijkheid wordt de identiteit van die personen misbruikt. Zodra de consumenten hun contactgegevens hebben ingevuld, worden ze verzocht te beleggen in derivaten of in cryptomunten. Later blijken die beleggingen louter fictief te zijn, en slagen de consumenten er niet meer in om het gestorte geld te recupereren.

Meer dan één vraag op twee die de FSMA in de laatste maanden van 2022 over onregelmatige activiteiten ontving, betrof dat soort fraude. Ze publiceerde in 2022 waarschuwingen voor 149 frauduleuze handelsplatformen. Op basis van de informatie waarover ze beschikt, raamt de FSMA dat de Belgische consumenten tussen mei 2019 en januari 2023 meer dan 69 miljoen euro op die platformen hebben belegd. Omdat dit fenomeen steeds sterker om zich heen grijpt, zal het ook in 2023 een prioritair aandachtspunt blijven.

81 Zie het jaarverslag 2021 van de FSMA, p. 69.

CHLOÉ VANHEEUVERSWYN OVER DE KLASSIEKE WERKWIJZE BIJ BELEGGINGSFRAUDE

“Doorgaans gebruiken fraudeurs erg vergelijkbare methodes om de consumenten op te lichten. We zien bijna altijd verschillende identieke stadia.”

Uit de vele FSMA-onderzoeken en uit de consumentenmeldingen en -klachten blijkt dat gebruik wordt gemaakt van een zeer goed geolied beleggingsfraudeschema dat vaak bijna identiek verloopt. “De fraudeurs volgen systematisch een proces in meerdere fasen om hun doel te bereiken”, verduidelijkt *Chloé Vanheeuverswyn*, coördinator gespecialiseerd in de strijd tegen beleggingsfraude.

Wat is de eerste stap van dat beleggingsfraudeproces?

“Alles begint met het ronselen van beleggers: de fraudeurs maken reclame op sociale media of gebruiken valse informatiesites. Ze beloven extreem hoge rendementen en risicoloze beleggingen.”

Wat gebeurt er als de belegger toehapt?

“De tweede stap is de belegging zelf. De consument laat zich overtuigen door de mooie woorden van een ervaren verkoper en belegt een eerste klein bedrag. Tot hier lijkt alles perfect te verlopen: de contactpersonen gedragen zich zeer professioneel. Ze beantwoorden alle vragen en oproepen van de consument, die zijn portefeuille probleemloos online kan volgen. Hij ziet dat zijn belegging resultaten oplevert en hem mooie rendementen bezorgt. Dit overtuigt hem ervan grotere bedragen te storten.

Dan komt echter de ontuchtering: hij kan zijn geïnvesteerde geld onmogelijk recupereren en moet voortdurend nieuwe taksen en andere kosten betalen.”

Hoe reageren de fraudeurs als het geld is gestort?

“Ofwel laten de fraudeurs niets meer van zich horen, ofwel doen ze precies het tegenovergestelde en worden ze erg opdringerig en agressief, op het intimiderende af zelfs. Dit is het moment waarop de slachtoffers absoluut klacht moeten indienen bij politie en gerecht, en bij de FSMA. Ook wordt hun aangeraden hun bank te contacteren om te proberen de schade te beperken.”

Is er voor de slachtoffers uiteindelijk nog hoop dat ze hun geïnvesteerde geld zullen recupereren?

“Voor de slachtoffers is het natuurlijk erg moeilijk om het geld te recupereren dat ze bij zo’n frauduleuze organisaties hebben belegd. Ze blijven wel steeds hopen dat hen dat ooit zal lukken. Ook de fraudeurs weten dat en proberen vaak zelfs die hoop nog in hun voordeel te gebruiken. Ze doen zich dan voor als vertrouwenspersonen of misbruiken de identiteit van betrouwbare vennootschappen, ja zelfs van financiële autoriteiten, om het slachtoffer te doen geloven dat ze hem gaan helpen zijn geld te recupereren. In bepaalde gevallen worden de gegevens van de slachtoffers doorverkocht aan andere frauduleuze entiteiten. Om zijn geld zagezegd te kunnen recupereren, zal het slachtoffer opnieuw moeten betalen. Dan is er sprake van ‘recoveryroomfraude’. Het is cruciaal dat de slachtoffers van beleggingsfraude zich ervan bewust zijn dat ze in het kader van recoveryroomfraude kunnen worden gecontacteerd. Het spreekt voor zich dat ze geen cent meer mogen betalen omdat hun geld later toch nooit zal worden terugbetaald!”

“In het begin lijkt alles perfect te verlopen, maar de zaken worden snel gecompliceerd. Je moet steeds erg op je hoede zijn, zelfs wanneer alles er op het eerste gezicht goed uitziet.”

Op een eerste verplichting volgt bijna systematisch een tweede

Recoveryroomfraude is geen nieuw fenomeen. Al heel lang kloppen fraudeurs immers bij slachtoffers van eerdere fraudepraktijken aan met valse voorstellen om hen te helpen hun verloren geld te recupereren.

In 2022 stelde de FSMA echter vast dat bijna systematisch werd geprobeerd recoveryroomfraude te plegen, *a fortiori* voor de slachtoffers van frauduleuze tradingplatformen. Doorgaans gedragen de fraudeurs zich erg opdringerig: sommige slachtoffers ontvangen zelfs tot vijf voorstellen van verschillende recoveryrooms.

Om hun beloften geloofwaardiger te maken en het vertrouwen van hun slachtoffers te winnen, maken de fraudeurs gebruik van de techniek van de identiteitsdiefstal. Daarbij doen ze zich voor als vennootschappen gespecialiseerd in cryptomunten, als advocatenkantoren of zelfs als toezichthouders op de financiële sector. Bijgevolg is de grootste waakzaamheid geboden.

Valse kredieten maken nog steeds vele slachtoffers

Valse kredietvoorstellen zijn een constante geworden bij de ontvangen fraudeklachten. In 2022 vertegenwoordigden ze zo'n 20 procent van de fraudemeldingen bij de FSMA.

Het gaat om een 'eenvoudige en efficiënte' fraude, waarvan de werkwijze de laatste jaren niet echt is veranderd. Door de moeilijke economische context zoeken vele consumenten echter extra budget in de vorm van een krediet. Zo komen ze - vaak via reclame op sociale media - in contact met valse kredietverstrekkers.

In feite zijn die vermeende kredieten enkel bedoeld om consumenten geld afhandig te maken. De personen die zo'n kredieten aanbieden, doen zich voor als vergunde kredietgevers of geregistreerde kredietbemiddelaars. Soms aarzelen ze zelfs niet om de naam of het logo van legitieme financiële-dienstverleners te gebruiken.

In 2022 heeft de FSMA waarschuwingen gepubliceerd voor 95 valse kredietverleners. Een groot aantal van hen werd opgespoord dankzij een nieuwe webscrapingtool die de FSMA in gebruik heeft genomen. Die tool maakt de actieve opsporing van frauduleuze actoren mogelijk, en wordt zo een van de a-posteriorimiddelen van de FSMA die op consumentenklachten en -meldingen zijn gebaseerd.

Publicatie van een dashboard om de fraudestatistieken te volgen

In 2022 heeft de FSMA een dashboard gelanceerd met haar cijfers over fraude en onregelmatige activiteiten. Dat dashboard wordt gepubliceerd in de vorm van een driemaandelijks verslag en is beschikbaar op de FSMA-website.

Het dashboard bevat statistieken over het aantal meldingen dat de FSMA ontvangt, de fraude-categorieën waarop die meldingen betrekking hebben, en de cijfers over de in de periode gepubliceerde waarschuwingen. Die cijfers worden toegelicht en vergeleken met eerdere periodes.

Om de zes maanden wordt een extra blad – ‘Focus’ getiteld – toegevoegd dat bijkomende toelichting geeft bij een specifieke problematiek.

Opsporing van de *Virtual Asset Service Providers (VASP's)* die actief zijn zonder inschrijving

Sinds de inwerkingtreding van een nieuw koninklijk besluit⁸² op 1 mei 2022 moeten bepaalde dienstverleners die actief zijn in de sector van de virtuele munten, zich verplicht laten registreren⁸³.

Na de inwerkingtreding van die regeling heeft de FSMA verschillende actoren opgespoord die zonder de vereiste inschrijving actief waren op Belgisch grondgebied. Na analyse zijn passende gevolgen gegeven aan die dossiers. Voor zo'n dossiers onderhoudt de FSMA nauwe contacten met de gerechtelijke autoriteiten en met de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI).

De FSMA heeft bovendien een monitoringtool ontwikkeld die ze gebruikt om de partijen die op onregelmatige wijze actief zijn, zoveel mogelijk proactief op te sporen.

82 Koninklijk besluit van 8 februari 2022 over het statuut van en het toezicht op aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en aanbieders van bewaarportemonnees.

83 Voor meer toelichting hierover, zie ook dit verslag, p. 121.

FOCUS 2023

De strijd tegen beleggingsfraude impliceert noodzakelijkerwijs ook preventieve acties. Zoals het spreekwoord zegt, is voorkomen beter dan genezen. Op preventief vlak wil de FSMA haar inspanningen in 2023 vooral toespitsen op twee aspecten.

Eerst en vooral zal ze nieuwe sensibiliseringsacties opzetten voor het grote publiek. Zo zal ze in 2023 een nieuwe sensibiliseringscampagne lanceren op sociale media om het grote publiek te waarschuwen voor beleggingsfraude, en om nogmaals de aandacht te vestigen op de goede praktijken op het vlak van beleggen. Het is cruciaal dat de consumenten de juiste reflexen aanleren om passend te kunnen reageren op de vele beleggingsaanbiedingen die op het internet circuleren.

Verder is de FSMA ook voornemens zich specifiek tot de jongeren te richten, een groep die erg kwetsbaar is voor bepaalde vormen van beleggingsfraude. Weldra zullen de leerlingen die een bezoek brengen aan het Wikifin Lab⁸⁴, het centrum voor financiële educatie van de FSMA, kennismaken met de risico's van beleggingen in cryptomunten, via verschillende nieuwe modules die hen ook attent zullen maken op de gevaren van beleggingsfraude.

Parallel daarmee zal de FSMA haar intensieve werkzaamheden rond de opsporing van nieuwe fraudefenomenen voortzetten. Daartoe heeft ze nieuwe monitoringtools ontwikkeld en getest⁸⁵. In 2023 zal ze haar analyses voortzetten met het oog op een grootschaligere toepassing van die nieuwe tools.

Behandeling van klokkenluidersmeldingen

Sinds 28 september 2017 heeft de FSMA een 'Contactpunt Klokkenluiders' voor meldingen van daadwerkelijke of potentiële inbreuken op de financiële wetgeving. Die meldingen helpen haar mogelijke tekortkomingen op te sporen en op gepaste wijze aan te pakken.

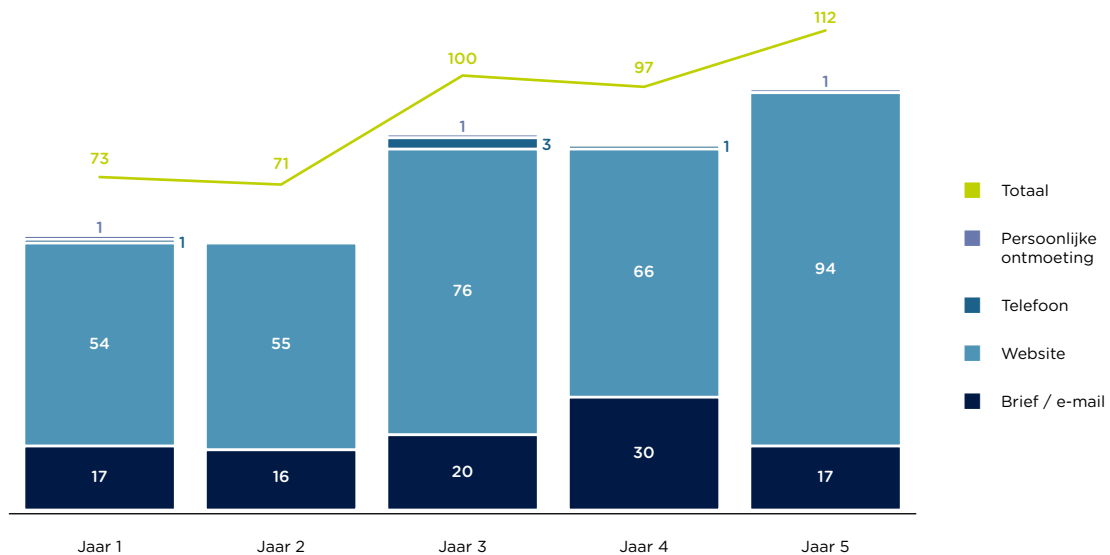
Een klokkenluider is een persoon die bij de FSMA een inbreuk meldt die hij heeft vastgesteld op de financiële wetgeving waarop zij toezicht houdt. Klokkenluiders werken veelal in de financiële sector. Als ze te goeder trouw een misstand melden, worden ze beschermd tegen eventuele vergeldingsmaatregelen van hun werkgever.

Het Contactpunt Klokkenluiders analyseert alle meldingen. Klokkenluiders hebben vier mogelijke kanalen om misstanden te melden: via het formulier op de FSMA-website, per brief, tijdens een persoonlijke ontmoeting of telefonisch. Uit de volgende grafieken blijkt dat de meeste misstanden elektronisch en, in mindere mate, per brief worden gemeld.

84 Zie ook dit verslag, p. 186.

85 Zie ook dit verslag, p. 25, voor meer toelichting bij de *data analytics* die de FSMA gebruikt in het kader van haar toezichtsopdrachten.

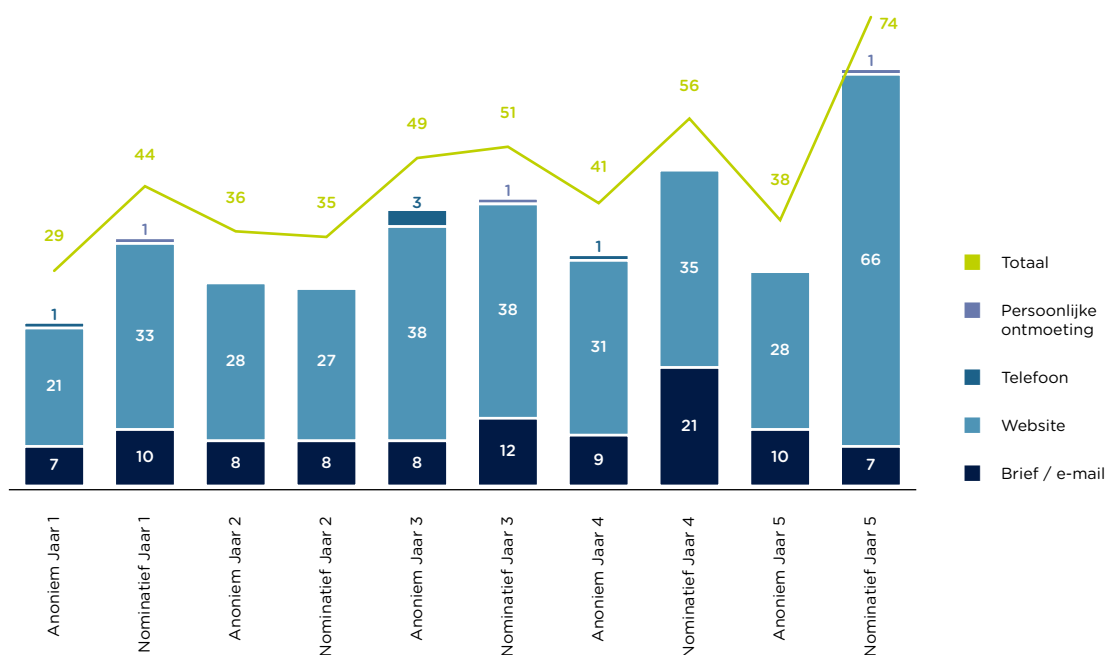
Grafiek 12: Overzicht van de klokkenluidermeldingen per meldingskanaal (van september 2017 tot september 2022)

Het aantal meldingen is lichtjes gestegen in het vijfde werkingsjaar van het Contactpunt Klokkenluiders, dat op 30 september 2022 werd afgesloten: er werden 112 meldingen verricht, tegenover 97 in het vierde werkingsjaar.

Het laatste jaar waren er opmerkelijk meer nominatieve dan anonieme meldingen. Die trend was het jaar voordien al opgemerkt en heeft zich doorgezet in 2022.

Grafiek 13: Verhouding tussen anonieme en nominatieve klokkenluidersmeldingen per meldingskanaal (van september 2017 tot september 2022)

Wegens het beroepsgeheim waaraan ze gebonden is, kan de FSMA geen individuele feedback geven over de onderzoeken die ze verricht naar aanleiding van de waarschuwingen die ze ontvangt en over de maatregelen die naar aanleiding daarvan zijn genomen.

Meldingen van consumenten

De FSMA beschikt over een meldpunt. Consumenten kunnen er terecht met vragen, klachten, informatie en suggesties.

Twee derde van de meldingen betreft fraude en onregelmatige aanbiedingen

De FSMA ontving in het verslagjaar 2.599 meldingen van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Dat is 16 procent minder dan in 2021. In dat jaar registreerde de FSMA 3.101 vragen en klachten.

Ongeveer twee derde van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten⁸⁶. In 2022 ontving de FSMA in totaal 1.653 meldingen in deze categorie, 18 procent minder dan het jaar voordien.

Het gros van de meldingen in deze categorie handelde over frauduleuze onlinehandelsplatformen (660 meldingen) en valse kredietaanbiedingen (295 meldingen). Het betreft klachten over oplichting, maar ook vragen over de correctheid van een financiële aanbieding. De FSMA gebruikt deze informatie om consumenten te waarschuwen voor oplichting en om in samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten op te treden tegen fraudeurs.

De categorie van fraude en onregelmatige aanbiedingen bevat voorts meldingen over fraude met boiler rooms, recovery rooms, cryptomunten, piramide- en ponzifraude en phishing.

De FSMA ontving daarnaast honderden meldingen over andere thema's.

86 Zie dit verslag, p. 79.

Consumenten stuurden 195 vragen en klachten over pensioenen. Ze deden een beroep op de expertise van de FSMA als toezichthouder op de aanvullende pensioenen. Hun vragen en klachten hadden voornamelijk betrekking op de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering en over hun pensioengegevens die ze kunnen raadplegen op de website Mypension.be.

De FSMA kreeg 205 meldingen over beleggen. Die sloegen op vragen en klachten over effecten, beleggingsfondsen, beleggingsverzekeringen, vermogensbeheer, de toepassing van de MiFID- en IDD-regelgeving ter bescherming van beleggers en de duurzaamheid van financiële producten.

In haast alle categorieën ging het aantal meldingen achteruit na pieken in 2020 en 2021, waarin de corona-epidemie het openbaar leven verlamde.

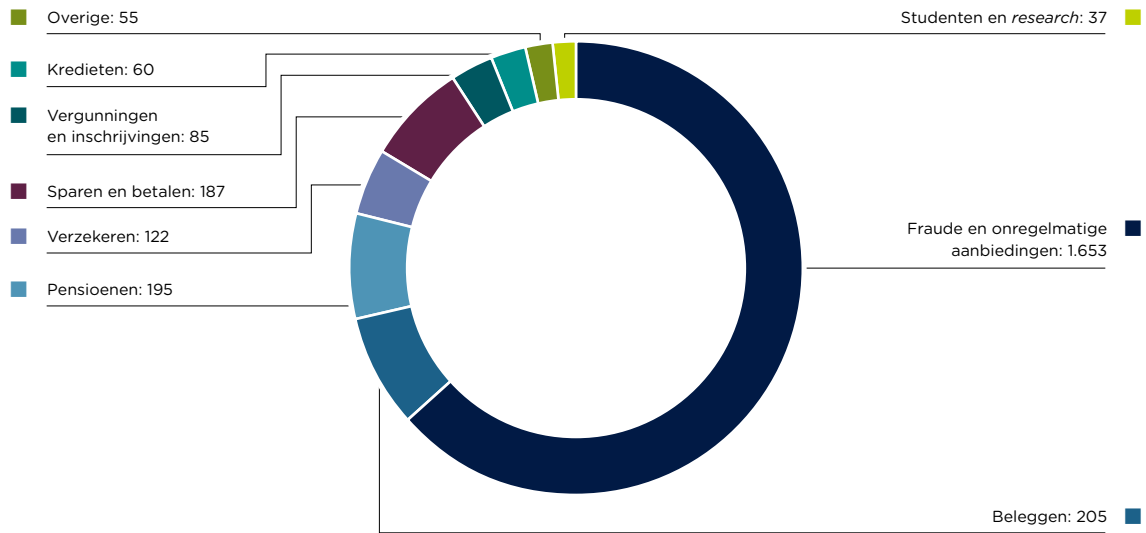
Meldingen bevatten belangrijke signalen voor de FSMA

Meldingen van consumenten zijn een belangrijke bron van informatie voor de FSMA. Ze bieden inzicht in problemen over financiële producten en diensten. Op die manier zijn ze belangrijke signalen voor het toezicht van de FSMA op de financiële sector.

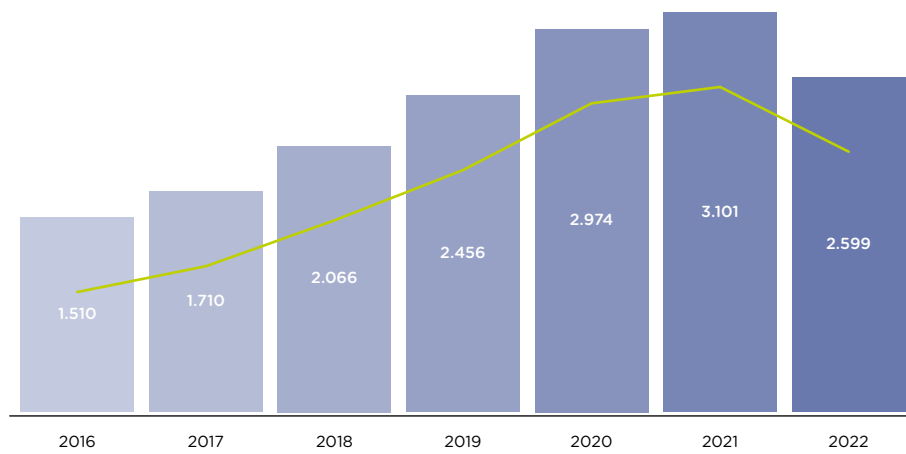
De FSMA mag niet bemiddelen indien een consument een klacht heeft over een financieel product of een financiële dienst. Bemiddeling is de taak van de Ombudsman voor financiële geschillen en de Ombudsman van Verzekeringen.

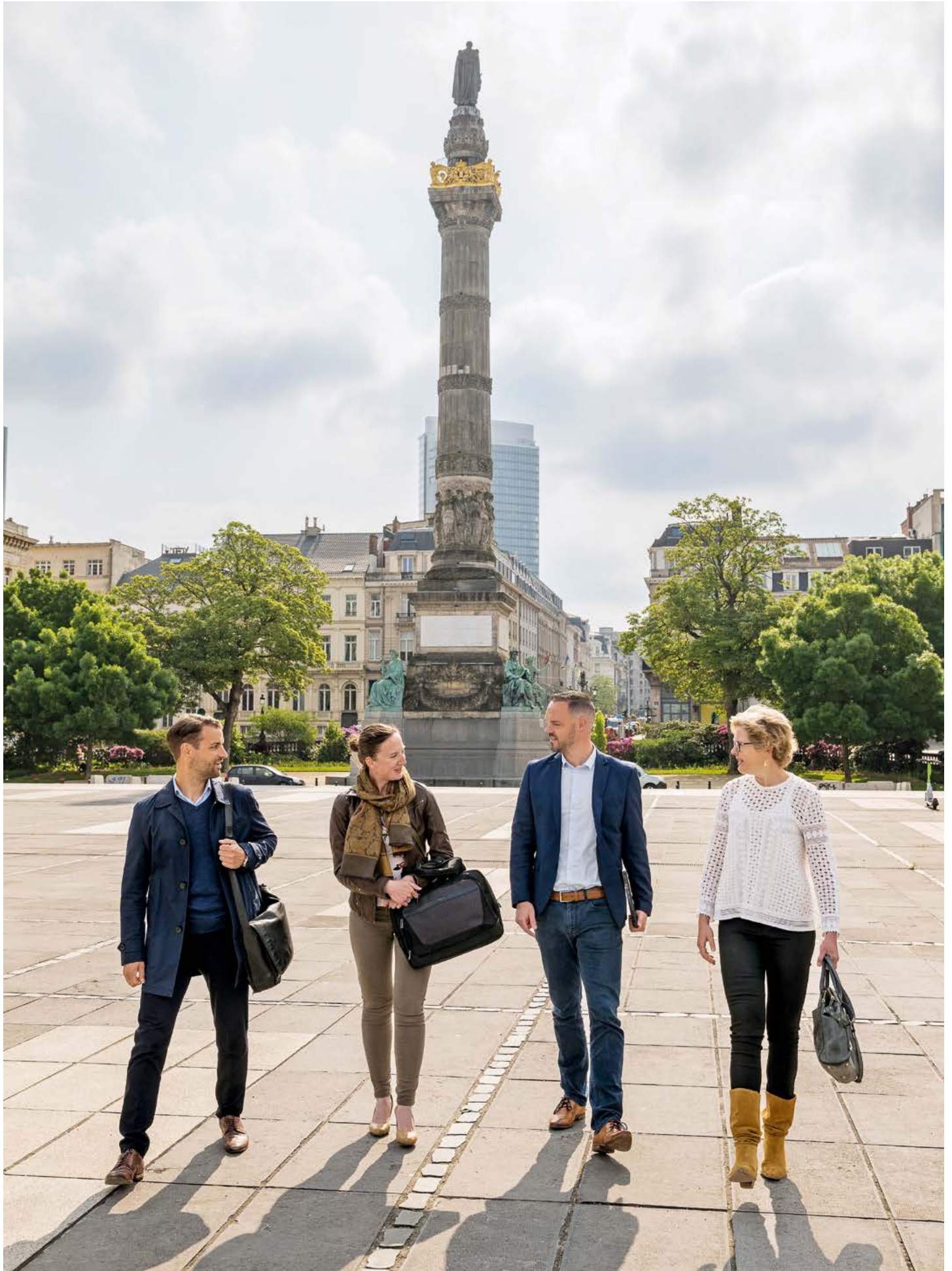
Sommige meldingen gaan over onderwerpen die buiten de bevoegdheid van de FSMA vallen, bijvoorbeeld over vergunningen van verzekeraars, fiscale kwesties of betalingstransacties. In dat geval verwijst de FSMA consumenten door naar andere instellingen zoals de Nationale Bank van België, de FOD Financiën en de FOD Economie. De FSMA is partner van het Meldpunt voor fraude van de FOD Economie.

Grafiek 14a: Aantal meldingen van consumenten per categorie

Grafiek 14b: Aantal meldingen van consumenten per jaar

TRANSPARANTIE VAN DE FINANCIËLE MARKTEN

Beleggers hebben correcte informatie nodig over ondernemingen om met kennis van zaken een beleggingsbeslissing te nemen. De FSMA ziet erop toe dat de informatie van beursgenoteerde ondernemingen getrouw, nauwkeurig en oprecht is en tijdig en op een correcte manier ter beschikking wordt gesteld van het brede publiek. De FSMA ziet eveneens toe op de correcte en transparante werking van de markten waarop deze ondernemingen genoteerd zijn. Daarnaast controleert de FSMA de informatie van niet-beursgenoteerde ondernemingen op het ogenblik dat zij een openbare uitgifte van effecten doen om geld op te halen bij beleggers.

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen	92
Uitgiften en noteringen	92
Verschillende dossiers over openbare overnameaanbiedingen	92
Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen	95
182 emittenten	95
Een risicogebaseerde toezichtsbenadering	96
Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen	103
16 uitgifteprospectussen in 2022	103
De informatienota's	103
Toezicht op de financiële markten	104

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen

Bij een openbare aanbieding van haar beleggingsinstrumenten of bij de toelating van haar beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, moet een genoteerde vennootschap in beginsel een prospectus publiceren dat door de FSMA is goedgekeurd. De informatie in dat prospectus moet volledig, begrijpelijk en consistent zijn.

Uitgiften en noteringen

In 2022 waren er geen beursintroductions ('IPO') op de gereguleerde markt van de beurs van Brussel.

Drie genoteerde vennootschappen lanceerden een openbare aanbieding van aandelen. Zes genoteerde vennootschappen vroegen de FSMA om goedkeuring van een prospectus voor de beursnotering van aandelen ingevolge private plaatsingen, waarvan een aantal in het kader van grootschalige herfinancieringen of herkapitalisaties⁸⁷.

Voorts keurde de FSMA drie prospectussen goed voor openbare aanbiedingen van genoteerde obligaties en vier prospectussen voor de notering van obligaties. Daarnaast werden er zeven universele registratiedocumenten bij haar ingediend.

Verskillende dossiers over openbare overnameaanbiedingen

Vrijwillig bod op een gereguleerde vastgoedvennootschap

In februari 2022 kondigde RE Invest Belgium NV een vrijwillig openbaar overnamebod aan op de gereguleerde vastgoedvennootschap Befimmo. In dit dossier dienden zowel de overnamewetgeving als de wetgeving over de gereguleerde vastgoedvennootschappen (GVV) te worden nageleefd.

De GVV-wet voorziet in een freefloatverplichting van 30 procent. Die verplichting heeft gevolgen voor wie meer dan 70 procent van de stemrechtverlenende effecten van een GVV verwerft bij een openbaar bod. Die moet er dan voor zorgen dat hij ofwel 100 procent van de stemrechtverlenende effecten in bezit krijgt dan wel zijn deelneming opnieuw onder de 70 procent brengt.

87 Zie in dit verband p. 100 van dit verslag: 'FSMA waarschuwt voor uitgiften van vennootschappen in financieringsnood'.

In dit geval kon de bieder, als hij 95 procent zou verwerven, een vereenvoudigd uitkoopbod uitbrengen om aldus aan 100 procent te komen. In het geval hij evenwel na het bod zou uitkomen op een deelneming van tussen 70 procent en 95 procent, dan voorzag hij in verschillende scenario's om ofwel opnieuw onder de 70 procent te dalen ofwel aan 100 procent te komen.

Voor de aandeelhouders van Befimmo was het belangrijk te weten wat de bieder zou doen in elk van deze scenario's. Daarom werden deze scenario's uitgebreid beschreven in het prospectus:

- Als de bieder de drempel van 70 procent slechts in beperkte mate zou overschrijden, zou hij proberen daar opnieuw onder te zakken.
- Indien hij de drempel van 70 procent ver zou overschrijden, zou hij alles in het werk stellen om te proberen de drempel van 95 procent alsnog te bereiken om vervolgens te kunnen overgaan tot een vereenvoudigd uitkoopbod.
- Indien dit laatste echter niet zou lukken, dan zou hij een alternatief scenario ten uitvoer leggen.

De bieder onderscheidde drie mogelijke alternatieve scenario's. Op verzoek van de FSMA verbond hij er zich toe elk daarvan, vóór de uitvoering ervan, te laten voorafgegaan door een nieuw openbaar bod. Dat zou dan een overnamebod zijn door een controlerende aandeelhouder. De bieder verbond zich er bovendien toe geen dergelijk bod uit te brengen tegen een prijs beneden de biedprijs van het eerste bod.

De initiële aanvaardingsperiode van het vrijwillig overnamebod liep van 7 juni tot 5 juli. Op 12 juli kondigde de bieder aan dat hij 84,94 procent van de stemrechtverlenende effecten van Befimmo had verworven. Daarop volgde, vanaf 29 augustus tot 16 september, een vrijwillige heropening van het bod. Omdat aandeelhouder AG Finance vlak voor 16 september de beslissing nam haar resterende deelneming in Befimmo in het bod in te brengen, werd de vrijwillige heropening conform de overnamewetgeving met een aantal dagen verlengd, meer bepaald tot 30 september.

Na afloop van de vrijwillige heropening bezat de bieder 96,90 procent van de stemrechtverlenende effecten van Befimmo, zodat vervolgens - van 25 oktober tot 3 januari 2023 - een vereenvoudigde squeeze-out kon worden uitgebracht.

Vrijwillig ruilbod van Tessenderlo Group op Picanol

In juli 2022 kondigden Picanol en Tessenderlo Group een ruilbod aan van Tessenderlo Group op Picanol. Aan dit dossier waren enkele bijzondere aspecten verbonden. Het betrof met name:

- een ruilbod,
- een bod door een dochter op haar moeder (want Tessenderlo Group was een dochteronderneming van Picanol),
- een bod waarbij twee op Euronext Brussels genoteerde vennootschappen betrokken waren: de ene als bieder, de andere als doelvennootschap,
- een bod dat werd uitgebracht door de controlerende aandeelhouder van beide betrokken vennootschappen, waar er dus een belangenconflict speelde.

In geval van belangenconflict voorziet de wetgeving in specifieke waarborgen ter bescherming van de minderheidsaandeelhouders, waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor de onafhankelijke bestuurders.

De bescherming van de minderheidsaandeelhouders van de doelvennootschap wordt in zo'n geval geregeld in de overnamewetgeving⁸⁸. De wetgeving voorziet in de aanstelling van een onafhankelijk expert door de onafhankelijke bestuurders van de doelvennootschap. De expert moet de effecten waarop het bod slaat en de effecten die in ruil worden gegeven, waarderen en een analyse doen van de waarderingswerkzaamheden die de bieder heeft verricht.

In dit geval bevatte het verslag van de expert wel zijn standpunt over beide waarderings, maar sprak hij zich enkel uit over de billijkheid van de ruilverhouding vanuit het oogpunt van de aandeelhouders van de doelvennootschap. Het verslag van de expert werd als bijlage bij het prospectus openbaar gemaakt.

De bescherming van de minderheidsaandeelhouders van de bieder wordt geregeld in de vennootschapswetgeving⁸⁹. Die voorziet in de aanstelling van een comité van ten minste drie onafhankelijke bestuurders die zich kunnen laten bijstaan door één of meer onafhankelijke experts. Zij moeten over de voorgenomen verrichting een advies geven aan de raad van bestuur.

Oorspronkelijk baseerde het comité zijn oordeel over de billijkheid van de ruilverhouding vanuit het oogpunt van de minderheidsaandeelhouders van Tessengerlo Group op de werkzaamheden die een door de raad van bestuur van Tessengerlo Group aangestelde waarderingsexpert had uitgevoerd. Op verzoek van de FSMA stelde het comité een eigen financieel expert aan. Die concludeerde dat de ruilverhouding vanuit financieel oogpunt billijk was voor de aandeelhouders van de bieder. De *opinion letter* van deze expert werd als bijlage bij het prospectus openbaar gemaakt.

Een ander aspect van het dossier had betrekking op de notering van de nieuwe aandelen van Tessengerlo Group. Tessengerlo Group stelde hiervoor een vrijstellingsdocument⁹⁰ op. Het Overnamebesluit⁹¹ vereist dat de gegevens in dit document over de als vergoeding aangeboden effecten en over de emittent van die effecten ook in het overnameprospectus worden opgenomen. Omdat zij enkel het overnameprospectus goedkeurt en niet het vrijstellingsdocument heeft de FSMA de bieder gevraagd ervoor te zorgen dat het overnameprospectus en het vrijstellingsdocument goed van elkaar konden worden onderscheiden. Het vrijstellingsdocument werd aldus door middel van verwijzing in het overnameprospectus opgenomen.

Andere overnamedossiers

Zoals reeds aangekondigd in het vorige jaarverslag werd er in 2022 een verplicht bod gelanceerd op AKKA Technologies en op Resilux⁹². Beide ondernemingen verdwenen na afloop van het bod van de beurs.

88 Meer bepaald in de artikelen 20 tot en met 23 van het Overnamebesluit.

89 Meer bepaald in artikel 7:97 van het WVV.

90 Zoals bedoeld in gedelegeerde Verordening (EU) 2021/528 van de Commissie van 16 december 2020 tot aanvulling van Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de informatie die ten minste moet worden vermeld in het document dat moet worden gepubliceerd voor een prospectusvrijstelling in verband met een overname middels een openbaar aanbod tot ruil, een fusie of een splitsing.

91 Rubriek 4.1.6 van Bijlage I bij het Overnamebesluit.

92 Zie het jaarverslag 2021 van de FSMA, p. 79.

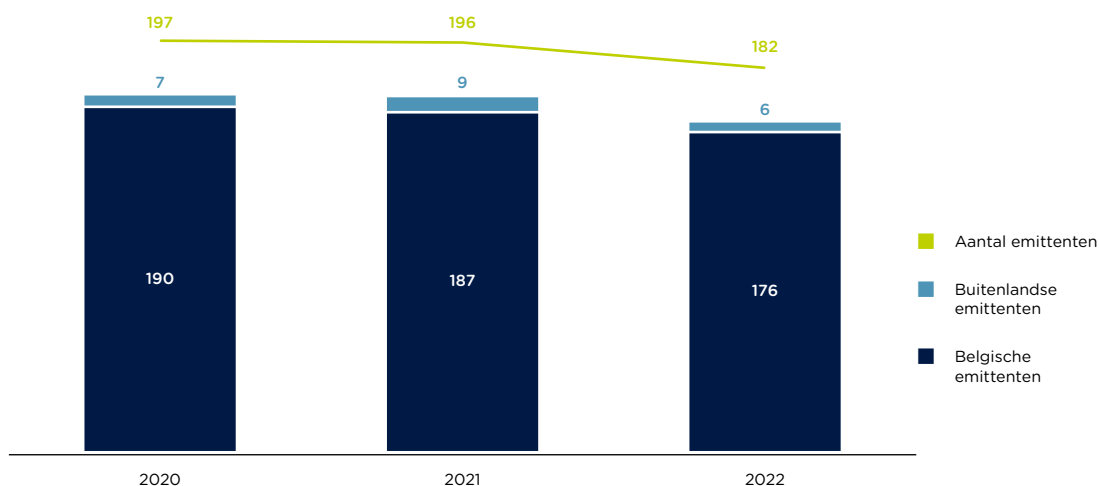

Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen

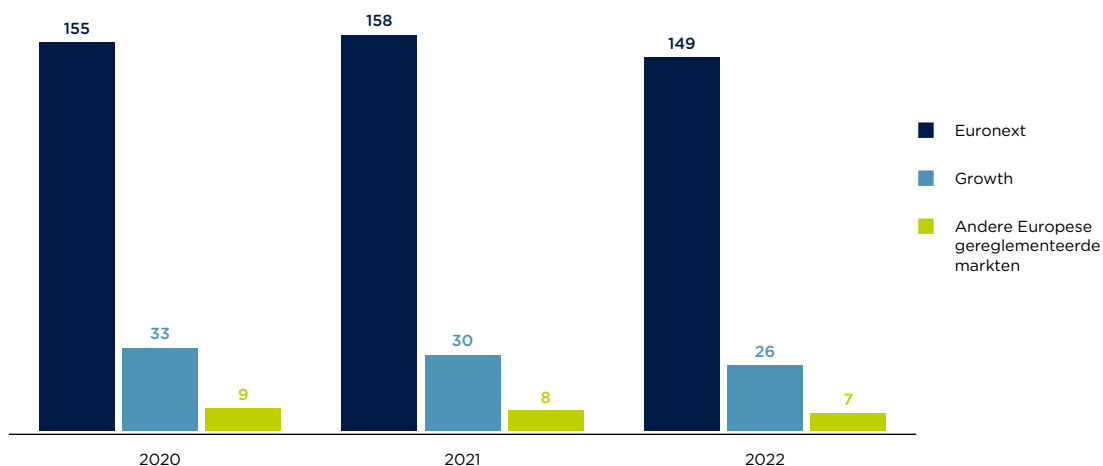
De FSMA houdt niet alleen toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen, maar ook op de gereguleerde informatie die zij ter beschikking stellen van het publiek. Dat is zowel de informatie die ze op regelmatige basis publiceren als de informatie die wordt beschouwd als voorwetenschap.

182 emittenten

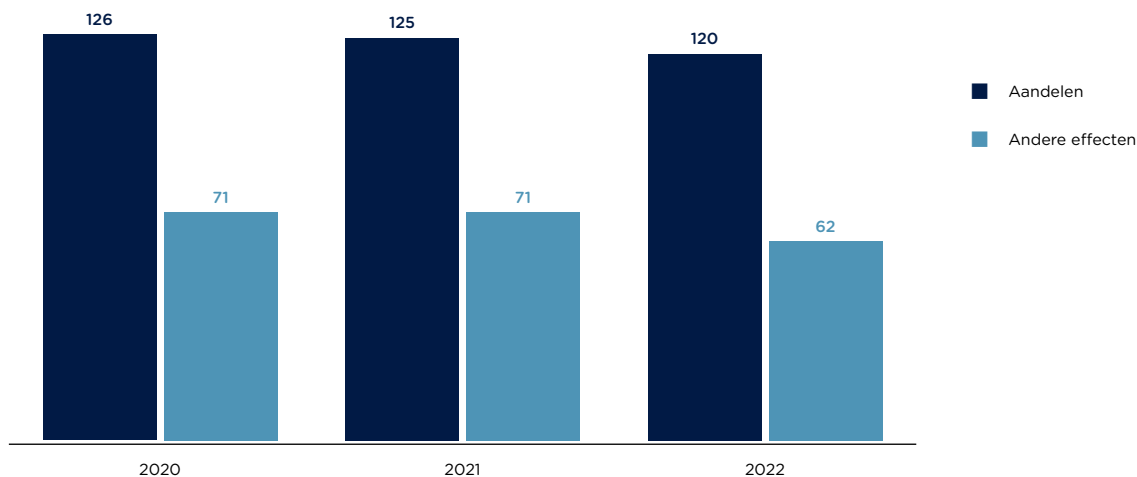
Grafiek 15a: Emittenten waarvan de FSMA de gereguleerde informatie controleert

Grafiek 15b: Emittenten per markt

Grafiek 15c: Emittenten per type instrument

Een risicogebaseerde toezichtsbenadering

Wanneer de FSMA signalen ontvangt die wijzen op een concreet risico bij een emittent onder toezicht zal zij onmiddellijk proactief actie ondernemen en een onderzoek opstarten. Dergelijke signalen kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit contacten met het management, de bestuurders of de revisoren van genoteerde vennootschappen of uit meldingen van klokkenluiders. Daarnaast kunnen dergelijke onderzoeken ook worden opgestart naar aanleiding van specifieke transacties die risico's inhouden op vlak van informatieverplichtingen zoals bijvoorbeeld transacties met belangenconflicten.

Naast dergelijke gerichte onderzoeken op basis van concrete risico's legt de FSMA eenmaal per jaar een controleplan vast voor het toezicht op de periodieke financiële verslaggevingsverplichtingen van de genoteerde vennootschappen onder toezicht. De selectie van vennootschappen voor het controleplan gebeurt aan de hand van een combinatie van selectiecriteria op basis van risico, rotatie en steekproef.

De onderzoeken die de FSMA ieder jaar opstart omvatten verschillende aspecten van het informatietoezicht.

Toezicht op de niet-financiële informatie

Als onderdeel van haar controleplan 2022 heeft de FSMA de niet-financiële verklaringen gecontroleerd van de vennootschappen die zijn opgenomen in het controleplan en onder de wet van 3 september 2017 vallen waarmee de NFRD-richtlijn wordt omgezet (*Non-Financial Reporting Directive*). Voor het verrichten van die controles is de FSMA uitgegaan van de transparantievereisten in deze wet.

Ze heeft haar aandacht ook gericht op de publicatie van informatie als bedoeld in artikel 8 van de Taxonomieverordening.

In het kielzog van de inwerkingtreding van deze verordening heeft de FSMA, in haar mededeling van 16 februari 2022⁹³, de krachtlijnen van de regels voor duurzame financiering toegelicht voor de genoteerde vennootschappen. Ze geeft een bondig overzicht van de nieuwe transparantievereisten die de verordening oplegt, en overloopt welke vereisten wanneer van kracht worden.

Bij de periodieke controles die ze in 2022 heeft verricht, is de FSMA ook nagegaan of de emittenten in hun niet-financiële verklaringen de vereiste kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) hadden gepubliceerd over het in aanmerking komen van hun activiteiten voor de taxonomie, en of ze een beschrijving van hun methodologie hadden gegeven die aansloot bij de beschrijving in de Gedelegeerde Verordening 'artikel 8'.

Voor deze eerste toepassing van de Taxonomieverordening is de FSMA, naast de periodieke controles, nagegaan of alle emittenten die onder haar toezicht staan en onder de wet van 3 september 2017 vallen, de KPI's over het in aanmerking komen van hun activiteiten voor de taxonomie hadden opgenomen in hun niet-financiële verklaring. De FSMA heeft vastgesteld dat verschillende emittenten de KPI's niet hadden vermeld in hun niet-financiële verklaring. Zij heeft hen aangeschreven met de vraag om deze lacune te verhelpen in hun volgend jaarlijks financieel verslag.

Op 29 september 2022 heeft de FSMA deelgenomen aan een deskundigenpanel tijdens een seminarie dat georganiseerd was door de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO - CFDD). Thema van het seminarie was de duurzaamheidsverslaggeving door bedrijven. De uiteenzetting die er werd gegeven, schetste de krachtlijnen van de ontwikkelingen die het regelgevend kader voor de publicatie van duurzaamheidsverklaringen door genoteerde vennootschappen gekend heeft, daarbij verwijzend naar de infasering van de nieuwe transparantievereisten ingevolge artikel 8 van de Taxonomieverordening en de nakende toepassing van de CSRD-richtlijn (*Corporate Sustainability Reporting Directive*) en de Europese standaarden voor duurzaamheidsverslaggeving (*European Sustainability Reporting Standards - ESRS*). De CSRD-richtlijn werd inmiddels gepubliceerd op 16 december 2022. De uiteenzetting lichtte ook de beginselen toe die ten grondslag liggen aan de controle van de niet-financiële informatie in het kader van de huidige toepassing van de NFRD en de eerste toepassing van de nieuwe transparantievereisten ingevolge artikel 8 van de Taxonomieverordening.

In het kader van de voorbereiding van de Europese ontwerpstandaarden voor duurzaamheidsverslaggeving (de ESRS) heeft de FSMA, samen met de andere nationale toezichthouders, deelgenomen aan de werkzaamheden van de ESMA-werkgroepen. Die werkgroepen hebben zich gebogen over de ESRS die door EFRAG waren gepubliceerd. Ze hebben meegewerkt aan het opstellen van de reactie van ESMA op de raadpleging van EFRAG. ESMA heeft haar reactie begin augustus 2022 op haar website gepubliceerd⁹⁴. Het is in het kader van die werkgroepen dat de FSMA deelneemt aan het opstellen van de ESMA-opinie over de ontwerpstandaarden ESRS die EFRAG op 22 november 2022 heeft voorgelegd aan de Europese Commissie. Het gaat om 12 standaarden, namelijk 2 transversale standaarden die de algemene beginselen uiteenzetten, en 10 standaarden over specifieke duurzaamheidsthema's, waarvan 5 over milieuaspecten, 4 over sociale aspecten en 1 over governance.

93 Zie mededeling FSMA_2022_09 van 16 februari 2022 'Krachtlijnen van de regels over duurzame financiering - genoteerde vennootschappen'.

94 Zie ESMA, 'ESMA provides comments on first draft of European Sustainability Reporting Standards', 8 augustus 2022, beschikbaar op de website www.esma.europa.eu.

De verslaggevingsvereisten zullen gefaseerd in werking treden, afgestemd op de verschillende types van ondernemingen. Zo zullen de eerste ondernemingen de standaarden moeten toepassen voor het financieel jaar 2024, dus voor de verslagen 2025. De genoteerde kmo's worden hiertoe verplicht vanaf 2026, met een opt-outoptie tot 2028.

Toezicht op de verspreide financiële informatie

Bij de onderzoeken van de (half)jaarrekeningen van emittenten onder toezicht besteedde de FSMA in 2022 bijzondere aandacht aan:

- de informatieverschaffing over de eventuele langetermijnpact van de covidpandemie of het herstel ervan; en
- de impact van het klimaatrisico op de financiële staten: in dit kader nam de FSMA onder andere de consistentie tussen de financiële staten die opgesteld werden volgens de IFRS-normen en de verklaringen over niet-financiële informatie onder de loep.

De Europese autoriteit ESMA had deze thema's aangeduid als de Europese gezamenlijke toezichtsprioriteiten voor de jaarlijkse financiële staten over het boekjaar 2021.

Bij het uitoefenen van haar toezicht op de financiële informatie heeft de FSMA aandacht voor het gebruik van alternatieve prestatemaatstaven, zogenaamde APM's. Naast financiële informatie afkomstig uit de financiële staten vormen APM's in de praktijk immers vaak een essentieel onderdeel van de communicatie tussen een emittent en haar (potentiële) investeerders.

APM's kunnen bijvoorbeeld helpen om het onderliggende resultaat van de bedrijfsactiviteiten te tonen door bepaalde eenmalige elementen te elimineren. Daarnaast kunnen ze inzicht geven in de maatstaven waarop het management van de vennootschap wordt beoordeeld. Gelijktijdig bestaat het risico dat APM's opportunistisch worden gebruikt om bepaalde winstdoelstellingen te halen of een positiever beeld te schetsen van de prestaties van de vennootschap.

Tijdens haar onderzoeken gaat de FSMA onder meer na of de emittenten de principes uit de richtsnoeren van ESMA over APM's naleven. Het gaat dan bijvoorbeeld over het gebruik van betekenisvolle benamingen en duidelijke definities van de APM's, duidelijke reconciliaties tussen de IFRS-cijfers en de APM's en consistente berekeningswijzen. Net zoals in voorgaande jaren stelde de FSMA in 2022 regelmatig inbreuken tegen deze richtsnoeren vast. Het ging voornamelijk om het gebruik van misleidende labels zoals bijvoorbeeld de verwijzing naar '*recurring* EBITDA' en het gebrek aan of onvolledige reconciliaties tussen de IFRS-cijfers en de APM's.

De FSMA beoogt met haar onderzoeken van de financiële informatie een algemene verbetering van de kwaliteit van de financiële rapportering. Hiertoe gaat zij regelmatig in dialoog met de emittenten onder toezicht, hun revisoren en met collega-toezichthouders - onder meer via de *European Enforcers Coordination Sessions* (EECS) - en is ze actief in nationale en internationale overlegfora.

Een voorbeeld van het analyseren van de financiële communicatie door een genoteerde vennootschap

In de loop van 2021 en 2022 onderzocht de FSMA de financiële informatie die een vennootschap op een gereguleerde markt had verspreid.

Een belangrijk aandachtspunt tijdens dit onderzoek was de activering van uitgestelde belastingvorderingen die voortvloeien uit overgedragen fiscale verliezen. De aanleiding hiervoor was de vaststelling dat deze balanspost de voorbije jaren fors was gestegen ondanks verslechterde operationele resultaten.

De FSMA betrok zowel de vennootschap als haar commissaris bij het onderzoek. Ze vroeg de berekeningen ter ondersteuning van het geactiveerde bedrag op, deed een analyse en challengede de hypothesen uit het businessplan.

Als gevolg van de bevindingen van de FSMA publiceerde de vennootschap een persbericht waarin ze aankondigde dat:

- er een fout was geslopen in de berekening van de geactiveerde overgedragen fiscale verliezen aan het einde van de boekjaren 2019 en 2020. Als gevolg van deze fout werden de balanspost, het eigen vermogen en de resultaten naar beneden bijgesteld⁹⁵; en
- de methodologie voor de berekening van de geactiveerde overgedragen fiscale verliezen werd aangepast om rekening te houden met de onzekerheid die verbonden was aan de realisatie van het businessplan.

De vennootschap verstreekte in het persbericht eveneens aanvullende informatie over de bronnen van schattingonzekerheden in verband met de activering van de uitgestelde belastingvorderingen. De aanvullende informatie bevatte onder andere een sensitiviteitsanalyse van de geactiveerde overgedragen fiscale verliezen voor de belangrijkste veronderstellingen en schattingen die aan hun berekening ten grondslag liggen.

Toezicht op het Europees uniform elektronisch verslagleggingsformaat (ESEF)

Vennootschappen met een notering op een gereguleerde markt moeten hun jaarlijks financieel verslag opstellen in het Europees uniform elektronisch verslagleggingsformaat (ESEF)⁹⁶. Dat gebeurde voor het eerst in het boekjaar 2021. Het uniform elektronisch formaat vergemakkelijkt de analyse en vergelijkbaarheid van de geconsolideerde jaarrekeningen van genoteerde vennootschappen.

In een eerste fase was louter de markering van de primaire geconsolideerde financiële staten in IFRS verplicht. Vanaf 1 januari 2022 kwam daar *block tagging* van de toelichtingen bij. *Block tagging* verplicht emittenten blokken tekst uit hun toelichtingen te markeren, maar niet de individuele cijfers die in de toelichtingen vermeld staan.

95 In overeenstemming met IAS 8.

96 Zie ook het jaarverslag 2021 van de FSMA, p. 85.

Vierentachtig procent van de emittenten met ESEF-verplichting publiceerde uiterlijk vier maanden na het einde van hun boekjaar hun jaarlijks financieel verslag 2021 in ESEF. Emittenten die niet tijdig in orde waren, kregen een herinnering waarna ze het juiste formaat hebben gepubliceerd.

De FSMA voerde ook toezicht uit op de toepassing van de technische reguleringsnormen van ESEF. Dit gebeurde door softwarematige controles bij het opladen van het ESEF-document op haar platform eCorporate. Het toezicht vond ook plaats door diepgaandere manuele controles, onder meer op de volledigheid en correctheid van tagging en het gebruik van extensies.

Op basis van de gedane vaststellingen bij de controles van ESEF en naar aanleiding van aanpassingen aan het handboek van ESMA en de bijkomende verplichting tot *block tagging* heeft de FSMA de Q&A op haar website over het gebruik van ESEF geactualiseerd.

Sensibiliseringsacties naar aanleiding van specifieke verrichtingen

Publicatie van een waarschuwing voor uitgiften van converteerbare obligaties door vennootschappen in financieringsnood

De FSMA heeft vastgesteld dat genoteerde vennootschappen in financiële moeilijkheden steeds vaker converteerbare obligaties uitgeven om hun activiteiten te financieren. Ze heeft de aandeelhouders van zulke bedrijven dan ook gewaarschuwd voor de grote risico's die ze lopen als er zo'n uitgiften gebeuren⁹⁷.

Een converteerbare obligatie biedt de houder ervan het recht om de obligatie om te zetten in aandelen. Dat gebeurt tegen een conversieprijs die op voorhand is vastgelegd. Meestal zal de conversieprijs hoger zijn dan de beurskoers van de uitgevende vennootschap op het ogenblik van de uitgifte van de converteerbare obligatie.

In sommige gevallen is de conversieprijs echter lager dan de beurskoers op het ogenblik van conversie. Het is in die gevallen dat er voor aandeelhouders grote risico's verbonden zijn aan dit type van financiering. De omzetting in aandelen leidt dan vaak tot een significante verwatering. Bovendien kan er ook een sterke negatieve druk op de beurskoers ontstaan.

De FSMA stelde bij negen genoteerde vennootschappen onder haar toezicht vast dat ze een beroep deden op zulke converteerbare obligaties om te voldoen aan hun financieringsnood. Het merendeel van deze vennootschappen is actief in de biotechnologie of in de medische technologie.

De partijen die dit soort financiering verstrekken, zijn voornamelijk buitenlandse investeringsfondsen die zich specialiseren in dit type transacties. In ruil voor hun financiering ontvangen ze hoge vergoedingen en een voordelige conversieprijs. Ze kunnen hun obligaties omzetten in aandelen met een korting op de beurskoers op het moment van conversie.

⁹⁷ Zie mededeling FSMA_2023_02 van 1 februari 2023: 'Risico's verbonden aan uitgiften van converteerbare obligaties en soortgelijke equity lines bij genoteerde vennootschappen in financieringsnood'.

Die korting bedraagt gewoonlijk vijf à acht procent, maar loopt in sommige gevallen op tot 20 procent. Van zodra de omzetting in aandelen rond is, verkopen de investeringsfondsen de aandelen op de beurs. Meestal hebben ze niet de intentie om aandeelhouder te worden.

De FSMA beveelt de aandeelhouders aan kennis te nemen van de informatie die vennootschappen daarover ter beschikking stellen. Op die manier kunnen ze het risico op koersdruk en op significante verwatering beter inschatten en op de algemene vergadering van aandeelhouders kritische vragen stellen bij dit type van financiering.

Daarnaast heeft de FSMA de genoteerde vennootschappen en hun bestuurders gevraagd om goed na te denken alvorens tot de uitgifte van zulke converteerbare obligaties over te gaan en zich bewust te zijn van de verantwoordelijkheid die zij daarbij nemen. De verstrekkers van deze vorm van financiering moeten vooral uitkijken dat ze zich bij de verkoop van de aandelen niet schuldig maken aan marktmanipulatie.

Actualisatie van de Q&A en verdere responsabilisering van de onafhankelijke bestuurders met betrekking tot inbrengen in natura, fusies, splitsingen en gelijkgestelde verrichtingen

In 2016 publiceerde de FSMA een Q&A over inbrengen in natura, fusies, splitsingen en gelijkgestelde verrichtingen die belangenconflicten doen rijzen bij de personen die de verrichting initiëren. Hoewel deze Q&A over het algemeen zeer goed wordt nageleefd, heeft de FSMA er enkele verfijningen aan aangebracht op grond van haar ervaringen in recente dossiers⁹⁸.

De belangrijkste verfijningen zijn:

- De FSMA dringt erop aan dat het comité van onafhankelijke bestuurders altijd, naast een eventuele juridische expert, een onafhankelijk financieel expert aanstelt om de billijkheid van de ruilverhouding te beoordelen.
- Zij dringt er ook op aan dat de onafhankelijk financieel expert een volwaardige billijkheidsbeoordeling aflevert. Om daarvan te kunnen spreken moet de waarderinganalyse aan een aantal voorwaarden voldoen: een professionele en onafhankelijke partij moet haar afleveren en wezenlijke beperkingen aan de opdracht zijn niet wenselijk.

Voor de wettelijke verslagen van de raad van bestuur heeft de FSMA haar verwachtingen in verband met de cijfermatige rapportering van de belangrijkste hypothesen waarop de waarderingen steunen verder toegelicht.

98 Zie de website van de FSMA: 'Vragen en antwoorden met betrekking tot inbrengen in natura, fusies, splitsingen en gelijkgestelde verrichtingen'.

SONJA D'HOLLANDER OVER

DE TOOLBOX VOOR INVESTOR RELATIONS

“De wereld van de genoteerde vennootschappen is volop in beweging. De FSMA geeft richting aan de spelers in deze sector zodat ze hun verplichtingen zo goed mogelijk naleven, vooral op het vlak van informatieverstrekking aan de beleggers.”

Op 13 oktober 2022 heeft de FSMA, tijdens een vergadering van de Belgian Investor Relations Association (BellR), een nieuwe toolbox⁹⁹ voorgesteld, bestemd voor de genoteerde vennootschappen onder haar toezicht, en meer bepaald voor de verantwoordelijken voor investor relations. “Met de nieuwe toolbox willen we die personen een aantal kapstokken bieden om hun interactie met de FSMA te vergemakkelijken”, verduidelijkt coördinator *Sonja D’Hollander*.

Waarom heeft de FSMA dit instrument ontwikkeld?

“Het in formatietoezicht op de genoteerde vennootschappen behelst heel veel verschillende facetten, die bovendien voortdurend evolueren. Om enkele voorbeelden te geven: er zijn niet alleen regels in verband met periodieke informatie, zoals jaarverslagen en halfjaarverslagen, maar ook regels aangaande doorlopende, niet-periodieke informatie, zoals voorwetenschap en transparantiekennisgevingen. Er zijn regels in verband met de inhoud van de informatie, maar ook inzake de wijze en de termijnen voor openbaarmaking ervan. Nog een aspect: genoteerde vennootschappen moeten informatie niet enkel openbaar maken, maar ook opslaan, op hun website en op STORI, zodat de informatie kan worden geraadpleegd.

De FSMA heeft diverse circulaires, mededelingen, praktijkgidsen, Q&A's enzovoort gepubliceerd over de verschillende facetten van het informatietoezicht. Bovendien actualiseert ze die documenten geregeld. Zij begrijpt evenwel dat het voor, bijvoorbeeld, een nieuwe genoteerde vennootschap of voor een nieuwe verantwoordelijke voor investor relations niet evident is om door de bomen het bos te zien en te begrijpen aan welke verplichtingen een genoteerde vennootschap precies moet voldoen en op welke wijze. Juist daarom heeft de FSMA deze toolbox ontwikkeld.”

Het is dus een preventieve actie?

“Ja. Preventie is een belangrijk onderdeel van het toezicht dat de FSMA uitoefent op de informatie die de genoteerde vennootschappen verstrekken.

De FSMA is altijd beschikbaar om vragen van de genoteerde vennootschappen te beantwoorden, bij-

voorbeeld over de inhoud van hun informatieverplichtingen, over de modaliteiten voor openbaarmaking van voorwetenschap ... Zo'n aanpak kan echter alleen maar werken als de persoon die een vraag heeft, weet bij wie hij daarmee terecht kan.”

Welke thema's behandelt de toolbox?

“In de toolbox komen slechts een beperkt aantal thema's aan bod. Dat is een bewuste keuze om te vermijden dat het document te lang wordt en de lezers erin verdwalen.

Eerst worden er enkele heel praktische aspecten beschreven, zoals hoe contact op te nemen met de FSMA. Vervolgens gaat de toolbox verder in op de openbaarmaking en opslag van verschillende soorten gereguleerde informatie. Daarnaast vestigt hij de aandacht op enkele specifieke regels in verband met kapitaalverhogingen in het kader van het toegestaan kapitaal. Tot slot wordt een woordje gewijd aan transacties van leidinggevenden.”

“Cruciaal is dat de personen die instaan voor de investor relations weten bij wie ze terechtkunnen met vragen.”

Hoe reageren de genoteerde vennootschappen op dit initiatief?

“Tot nu toe waren de vele reacties alleen maar positief. De toolbox komt dus tegemoet aan een reële behoefte in de sector.”

99 De Toolbox staat op de website van de FSMA.

Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen

De FSMA heeft op haar website FAQ's gepubliceerd waarin ze een samenvatting geeft van de grondbeginselen uit de Prospectusverordening en de Prospectuswet voor aanbiedingen aan het publiek¹⁰⁰. In die FAQ's is informatie opgenomen voor een beter begrip van de wettelijke en reglementaire vereisten voor aanbiedingen aan het publiek van beleggingsinstrumenten zonder tussenkomst van crowdfundingdienstverleners.

16 uitgifteprospectussen in 2022

De FSMA is ook belast met het toezicht op prospectussen van niet-genoteerde emittenten. In het kader van die opdracht heeft ze in 2022 zestien prospectussen goedgekeurd, waarvan vijf over de uitgifte van aandelen in coöperatieve vennootschappen en elf over tax shelters.

De informatienota's

De prospectuswet van 11 juli 2018 stelt dat een informatienota moet worden opgesteld voor aanbiedingen aan het publiek van vijf miljoen euro of acht miljoen euro of minder, naargelang het geval, alsook voor toelatingen tot Euronext Growth en Euronext Access.

Tussen 1 januari en 31 december 2022 werden er 413 informatienota's en 35 aanvullingen neergelegd bij de FSMA.

Praktijkgids over informatienota's

Na afsluiting van de open consultatie, die liep van 1 tot en met 15 februari 2023, heeft de FSMA de finale tekst van de praktijkgids over informatienota's gepubliceerd.

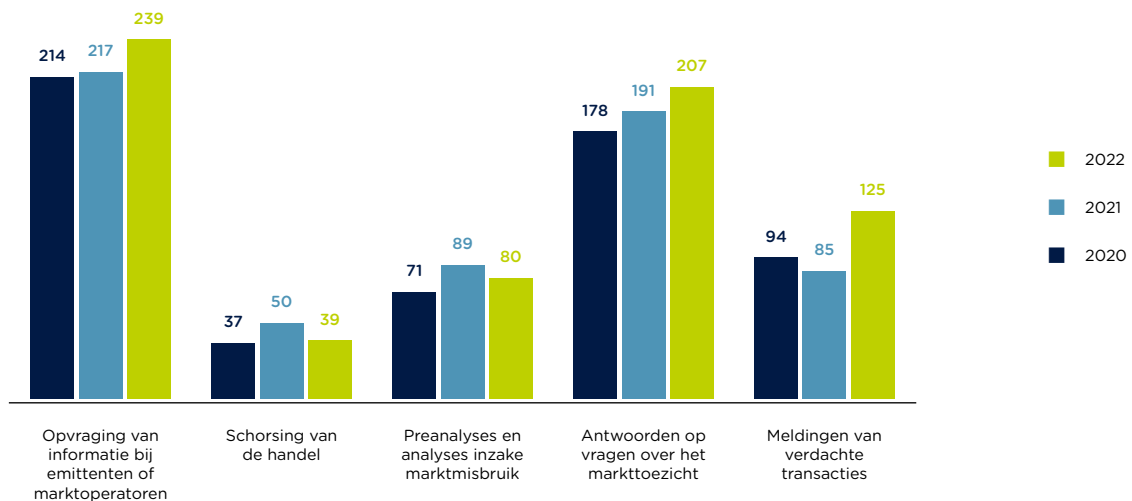
De praktijkgids behandelt de inhoud en de beschikbaarstelling van informatienota's over aanbiedingen van beleggingsinstrumenten en bevat naast de geldende regels ook interpretaties, verwachtingen en aanbevelingen van de FSMA.

De praktijkgids heeft tot doel om als leidraad te dienen bij het opstellen van informatienota's voor verrichtingen van kleinere omvang. Dit moet de verantwoordelijken voor de informatienota toelaten om tijdig kwalitatieve informatienota's ter beschikking te stellen van het publiek, wat uiteindelijk de bescherming van de beleggers ten goede komt.

100 Zie de website van de FSMA: 'FAQ - Regels over de aanbiedingen aan het publiek van beleggingsinstrumenten zonder tussenkomst van een crowdfundingdienstverlener'.

Toezicht op de financiële markten

Grafiek 16: Real-timetoezicht en opsporing van marktmisbruik

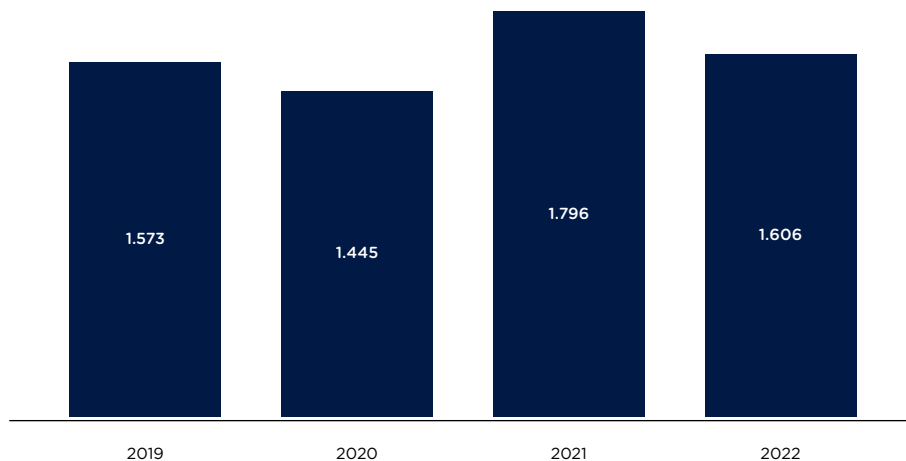
In het kader van het voorkomen van en van de opsporing van mogelijk marktmisbruik, doet de FSMA een real-time-toezicht op de handel in effecten van de emittenten onder haar toezicht. Grafiek 16 geeft een overzicht van de verschillende acties die in dat verband genomen werden.

Meldplicht voor leidinggevenden

Personen met leidinggevende verantwoordelijkheden bij een genoteerde vennootschap en personen die nauw met hen verbonden zijn, zijn verplicht om melding te maken van de transacties die ze verrichten in financiële instrumenten die verband houden met die vennootschap¹⁰¹.

In 2022 is het aantal meldingen van leidinggevenden en nauw met hen verbonden personen lichtjes gedaald. Die meldingen zijn gepubliceerd op de website van de FSMA.

101 Zie ook dit verslag p. 25.

Grafiek 17 : Transacties van leidinggevenden

Afschaffing van het gebruik van een embargo op persberichten

De FSMA heeft het gebruik van een embargo op persberichten onderzocht.

Een embargo geeft genoteerde vennootschappen de mogelijkheid om tijdens de beursuren een persbericht te versturen zonder dat de inhoud ervan onmiddellijk openbaar wordt gemaakt. Pas na het verstrijken van het embargo - in de regel is dit na de beursuren - kan de inhoud van het persbericht worden vrijgegeven.

Rekening houdend met de evolutie van de communicatiemiddelen is de FSMA van oordeel dat een dergelijke praktijk niet meer nodig is in de context van de digitalisering van de media. Bovendien stelde de FSMA vast dat vrijwel geen enkele Europese regelgever deze praktijk nog toestaat.

Bijgevolg heeft de FSMA de genoteerde vennootschappen verzocht om niet langer gebruik te maken van een embargo¹⁰².

De FSMA herinnerde de genoteerde vennootschappen eraan dat zij moeten zorgen voor een ruime verspreiding van hun gereguleerde informatie die een snelle toegang mogelijk maakt voor alle belanghebbenden.

Verkrijging en vervreemding van eigen effecten

Op verzoek van de FSMA zijn twee wijzigingen aangebracht in het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (KB WVV). De wijzigingen gaan over de verkrijging en vervreemding van eigen effecten door genoteerde vennootschappen.

De eerste wijziging beoogt de gelijke behandeling van de effectenhouders bij verkrijging of vervreemding van eigen effecten in geval van intragroepstransacties die plaatsvinden buiten de markt. Hiervoor is een specifieke regel ingevoerd om de gelijke behandeling te verzekeren door middel van gelijkwaardigheid van de geboden prijs bij verkrijging van eigen effecten en van de gevraagde prijs bij vervreemding van eigen effecten.

102 Zij heeft haar circulaire FSMA_2012_01 overeenkomstig aangepast.

De tweede wijziging stelt genoteerde vennootschappen vrij van de publicatie van persberichten over de vervreemding van eigen aandelen in het kader van aandelenoptieplannen voor het personeel.

Gelijkwaardigheid van de prijs en intragroepstransacties uitgevoerd buiten de markt

Genoteerde vennootschappen kunnen de gelijke behandeling van de effectenhouders bij een verkrijging of vervreemding buiten de markt door de genoteerde moedervenootschap of haar dochtervennootschappen van eigen effecten zoals aandelen, winstbewijzen en certificaten verzekeren door middel van een gelijkwaardige prijs.

In geval van een verkrijging van eigen effecten buiten de markt, bepaalt het KB WVV¹⁰³ dat de geboden prijs gelijkwaardig is indien deze ten hoogste gelijk is aan de hoogste actuele onafhankelijke biedprijs of maximale referentieprijs. Op die manier hebben de effectenhouders van de genoteerde moedervenootschap de garantie dat er niet wordt gekocht aan een hogere prijs dan de prijs waartegen zij op de markt kunnen verkopen.

In geval van een vervreemding van eigen effecten buiten de markt, bepaalt het KB WVV¹⁰⁴ dat de vraagprijs gelijkwaardig is indien deze hoger is dan of gelijk is aan de laagste actuele onafhankelijke laatprijs of minimale referentieprijs. Op die manier hebben de effectenhouders de garantie dat er niet wordt verkocht aan een lagere prijs dan de prijs waartegen zij op de markt kunnen kopen.

In geval van een intragroepstransactie kunnen genoteerde vennootschappen niet tegelijk aan beide eisen voldoen aangezien de laagste laatprijs in de praktijk altijd hoger zal liggen dan de hoogste biedprijs. Om deze lacune weg te werken, voorziet het KB WVV in een bijzondere regel voor intragroepstransacties.

Die luidt als volgt: de gelijkwaardigheid van de geboden prijs voor een verkrijging en van de vraagprijs voor een vervreemding is gewaarborgd als deze gelijk is aan de laatst gedane koers. Indien de intragroepstransactie buiten beursuren plaatsvindt, is dit de laatste slotkoers in het centraal orderboek. Indien de transactie plaatsvindt tijdens beursuren is dit de koers op het ogenblik van de transactie. De liquiditeit op de markt garandeert opnieuw de gelijkwaardigheid van deze marktprijs en dus de gelijke behandeling van de effectenhouders.

Vrijstelling openbaarmaking over de vervreemding van eigen aandelen in het kader van aandelenoptieplannen voor het personeel

De tweede, inhoudelijke wijziging stelt de genoteerde vennootschappen vrij van de verplichting¹⁰⁵ om de verrichtingen tot vervreemding aan het personeel in het kader van aandelenoptieplannen openbaar te maken, uiterlijk op het einde van de zevende beursdag die volgt op de datum van uitvoering van deze verrichtingen.

In de praktijk blijkt deze verplichting een zware administratieve last voor genoteerde vennootschappen die niet evenredig is met de transparantiedoelstelling, mede gelet op de informatie vevat in het jaarverslag en de openbaarmakingsverplichting voor personen met leidinggevende verantwoordelijkheid.

103 Artikel 8:5 van het koninklijk besluit WVV.

104 Artikel 8:7 van het koninklijk besluit WVV

105 Op grond van artikel 8:6 van het koninklijk besluit WVV.

Inspectie waarbij gepeild wordt naar de naleving van de regels voor opsporing van marktmisbruik

In 2022 heeft de FSMA een inspectie verricht bij een grote Belgische bank om na te gaan of zij de regels voor het opsporen van marktmisbruik naleefde. Aanleiding voor deze inspectie was het resultaat dat de FSMA had verkregen na het uitvoeren van een risicoanalyse.

De inspectie had vooral tot doel de regelingen, systemen en procedures te controleren die de bank had ingevoerd om handel met voorwetenschap, marktmanipulatie en pogingen daartoe op te sporen conform artikel 16 van de Europese Verordening nr. 596/2014 (hierna 'art. 16 MAR') en artikel 31 en 54 van Richtlijn 2014/65/EU.

Aldus kon de FSMA tien tekortkomingen en zwakke punten aan het licht brengen. Twee hiervan hebben geleid tot een bevel, acht tot een aanbeveling. De twee bevelen hadden betrekking op de volgende aspecten:

- **Het proces voor opsporing van marktmisbruik**

De FSMA heeft vastgesteld dat de regelingen, systemen en procedures van de bank onvoldoende doeltreffend en effectief zijn en er niet toe leiden dat de bank een analyse kan doen, individueel en vergelijkend, van iedere uitgevoerde transactie en ieder geplaatst, gewijzigd, geannuleerd of verworpen order.

- **De afbakening van het opsporingsproces**

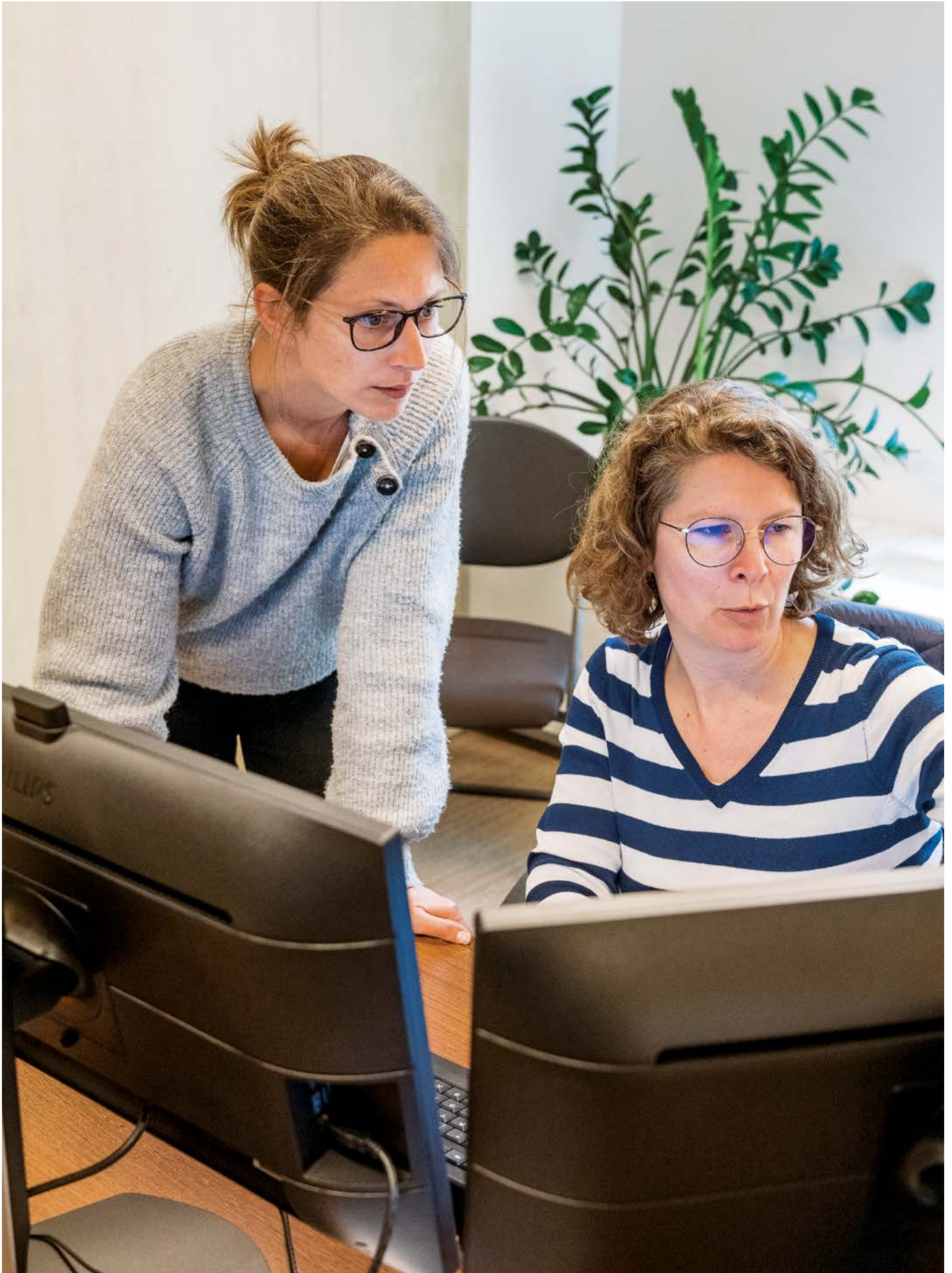
De FSMA heeft vastgesteld dat de regelingen, systemen en procedures voor het detecteren van marktmisbruik, of de pogingen daartoe, geen rekening houden met orders die de bank ontvangt vanuit Luxemburg.

De FSMA heeft de bank bevolen om binnen een bepaalde termijn de nodige maatregelen te nemen om te remediëren aan de vastgestelde tekortkomingen. Als na afloop van deze termijn de toestand niet zou zijn verholpen, kan de FSMA altijd overgaan tot herstelmaatregelen of administratieve sancties.

FOCUS 2023

Op het vlak van de criteria voor milieu, maatschappij en governance (ESG) zal de FSMA haar aandacht in 2023 vooral toespitsen op de naleving van de informatieverplichtingen die de Taxonomieverordening oplegt, op de voorbereiding door de genoteerde vennootschappen van hun informatieverplichtingen die voortvloeien uit de CSRD-richtlijn (*Corporate Sustainability Reporting Directive*) en op het uitwerken van Europese ontwerpstandaarden voor duurzaamheidsrapportering (*ESRS - European Sustainability Reporting Standards*).

Daarnaast heeft de Europese Commissie op 7 december 2022 haar *Listing Act Initiative* gepubliceerd. Dit initiatief, dat ingebed is in het ruimere kader van de *Capital Market Union Package*, moet de EU aantrekkelijker maken voor de beursnotering van kmo's. Daartoe worden onder meer de reglementeringen voor het prospectus en voor marktmisbruik gewijzigd. De onderhandelingen in de Raad zijn opgestart op 27 januari 2023 en zullen naar verwachting duren tot eind 2023. Het tripartiet overleg zal hoogstwaarschijnlijk plaatsvinden tijdens het Belgische EU-voorzitterschap in het eerste semester van 2024.

TOEZICHT OP DE FINANCIËLE DIENSTVERLENERS

Elke consument moet kunnen vertrouwen op zijn financiële onderneming. Die moet degelijk zijn en haar medewerkers integer en bekwaam. De FSMA controleert verschillende types van ondernemingen in de financiële sector. De controles slaan op diverse onderwerpen zoals de organisatie en de continuïteit van de bedrijfsvoering, de professionele betrouwbaarheid en deskundigheid van bestuurders, deugdelijk bestuur, de naleving van opleidingsvoorwaarden en de naleving van de wetgeving over witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Overzicht van de financiële dienstverleners	110
Financiële dienstverleners met vergunning van de FSMA	110
Financiële dienstverleners met inschrijving bij de FSMA	110
Financiële dienstverleners met registratie bij de FSMA	111
Financiële dienstverleners met Europees paspoort	111
Toezicht op de tussenpersonen	112
Actie tegen de commercialisering van bepaalde multimediaverzekeringen	112
De FSMA schrapt 248 tussenpersonen uit de registers	115
Gebruik van valse diploma's door kandidaat-tussenpersonen	115
Geen <i>fit & proper</i> zonder transparantie	116
Harmonisatie van de kennisvereisten voor de verschillende categorieën van de tussenpersonen	117
Beroepskennis van tussenpersonen: online-examens definitief erkend	118
Collectieve inschrijvingen beëindigd	118
PCP in kredietbemiddeling: uitbreiding definitie	119
De FSMA zet in op administratieve vereenvoudiging	119
Toezicht op kredietgevers, crowdfunding en andere dienstverleners	121
Verplichte inschrijving van bepaalde aanbieders van diensten met virtuele valuta	121
Behandeling van vergunningsdossiers van crowdfundingplatformen	121
Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme	122
Centralisatie van de bevoegdheden bij de FSMA	122
Organisatie van de eerste editie van de AMLCO DAY	123
Diversiteit van de controles en informatieverstrekking aan de onderworpen entiteiten	123
Toezicht op beheervenootschappen van beleggingsfondsen en vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	124
Beheervenootschappen van beleggingsfondsen	124
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	133
Geschiktheid aandeelhouders van vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	136
Uitbesteding clouddiensten beter monitoren	138
Uitbestedingen vereisen de juiste omkadering met het oog op het behoud van een passende organisatie	138
De FSMA beoordeelt hefboomfinanciering bij AICB's	140
Afwijking van regels voor prudentiële consolidatie van beleggingsondernemingsgroepen	141

Overzicht van de financiële dienstverleners

De FSMA ziet toe op verschillende soorten van financiële dienstverleners. Afhankelijk van hun statuut moeten ze beschikken over een vergunning, een inschrijving, een registratie of een Europees paspoort om activiteiten in België te verrichten.

Financiële dienstverleners met vergunning van de FSMA

Tabel 4: Ondernemingen met vergunning	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Beheervenootschappen van ICBE's	9	10	10
Beheervenootschappen van AICB's	14	14	17
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	17	17	19
Kredietgevers in hypothecair krediet	111	107	102
Kredietgevers in consumentenkrediet	79	77	75
Crowdfundingdienstverleners	8	8	8
Onafhankelijk financieel planners ¹⁰⁶	6	7	8

Financiële dienstverleners met inschrijving bij de FSMA

Tabel 5: Kredietbemiddelaars met inschrijvingen	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Kredietbemiddelaars in hypothecair krediet	3.899	3.625	3.390
Makelaar	1.687	1.554	1.435
Verbonden agent	1.963	1.808	1.692
Subagent	249	263	263
Kredietbemiddelaars in consumentenkrediet	6.064	5.778	5.510
Makelaar	1.367	1.280	1.189
Verbonden agent	2.028	1.912	1.809
Agent in een nevenfunctie	2.669	2.586	2.512

Tabel 6: Verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen met inschrijvingen	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Verzekeringstussenpersonen	10.005	9.821	9.407
Makelaar	6.027	5.795	5.490
Agent	1.625	1.533	1.410
Subagent	2.248	2.053	1.959
Nevenverzekeringstussenpersoon	66	395	496
Gevolmachtigde onderschrijver	39	45	52
Herverzekeringstussenpersonen	24	33	32
Makelaar	18	24	25
Agent	6	9	7

¹⁰⁶ Naast deze specifiek vergunde ondernemingen kunnen bepaalde andere gereguleerde ondernemingen van rechtswege deze activiteiten uitoefenen zonder bijkomende vergunning.

Tabel 7: Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten met inschrijvingen	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten	2.067	1.924	1.812
Makelaar	23	22	19
Agent	2.044	1.902	1.793

Financiële dienstverleners met registratie bij de FSMA

Tabel 8: Ondernemingen met registratie	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Wisselkantoren	7	8 ¹⁰⁷	9
Kleinschalige beheerders	140	176	197

Financiële dienstverleners met Europees paspoort

Tabel 9: Ondernemingen met een bijkantoor in België¹⁰⁸	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Beleggingsondernemingen	21	21	21
Beheervenootschappen van ICB's	17	19	20

Tabel 10: Ondernemingen die in België actief zijn in vrij verkeer van diensten	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Beheervenootschappen van (A)ICB's uit de EER	244	264	270
Beleggingsondernemingen uit de EER	968	998	1.013
Beleggingsondernemingen uit een derde land	82	398	408

107 De betalingsinstellingen die diensten van valutawissel verrichten, zijn niet inbegrepen in dit aantal. Zij staan onder toezicht van de Nationale Bank van België.

108 Deze tabel vermeldt alleen de bijkantoren onder toezicht van de FSMA. Beleggingsondernemingen die diensten leveren die in België aan beursvenootschappen zijn voorbehouden, moeten hun bijkantoren aanmelden bij de Nationale Bank van België.

Toezicht op de tussenpersonen

De FSMA controleert de toegang tot het beroep van de tussenpersonen in de financiële sector. Het gaat om de tussenpersonen in verzekeringen en herverzekeringen, de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en de bemiddelaars in hypothecair krediet en in consumentenkrediet. De FSMA behandelt de aanvragen voor de inschrijving in de verschillende registers van tussenpersonen. Ze houdt deze publieke registers bij en controleert of de tussenpersonen zich houden aan de wettelijke voorwaarden voor de uitoefening van hun beroep.

Op 31 december 2022 waren er bij de FSMA 20.151 tussenpersonen ingeschreven in de registers. De FSMA registreerde 9.407 verzekeringstussenpersonen, 32 herverzekeringstussenpersonen en 1.812 tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten. Inzake kredietbemiddeling waren er 3.390 bemiddelaars in hypothecair krediet en 5.510 bemiddelaars in consumentenkrediet ingeschreven.

Actie tegen de commercialisering van bepaalde multimedieverzekeringen

De vennootschap S. baatte in België verschillende winkels voor mobiele telefonie uit.

Ze was sinds 25 januari 2022 bij de FSMA ingeschreven als nevenverzekeringstussenpersoon. Als dusdanig mocht ze haar klanten verzekeringsproducten aanbieden ter dekking van de door haar verkochte producten. Zo kon een klant bij de vennootschap S. terecht voor een telefoon en een verzekeringsovereenkomst ter dekking ervan (bijvoorbeeld dekking bij diefstal). De vennootschap S. werkte daarvoor samen met een in Frankrijk ingeschreven makelaar naar Frans recht die, krachtens het Europees paspoort, zijn activiteiten in België mocht uitoefenen.

Begin 2022 ontving de FSMA klachten waaruit bleek dat consumenten werden 'gedwongen' een verzekeringsovereenkomst te sluiten of dat ze zonder hun medeweten zo'n overeenkomst hadden gesloten.

De FSMA onderzocht de verzekeringsdistributiepraktijken van de vennootschap S. Ook voerde ze gelijktijdig inspecties uit in de maatschappelijke zetel van de vennootschap S. en in drie van haar verkooppunten.

Na afloop van haar onderzoek verbood de FSMA de vennootschap S., bij beslissing van 2 maart 2022, nog aan verzekeringsdistributie te doen. Die beslissing was een gevolg van de bevindingen van de FSMA tijdens haar inspecties omtrent de niet-naleving van bepaalde wettelijke of reglementaire bepalingen, met name op het vlak van informatieverstrekking aan klanten en gedragsregels. Verder maande de FSMA de vennootschap S. aan om die inbreuken binnen een termijn van 30 dagen te verhelpen.

Nog voor het einde van die termijn gaf de vennootschap S. te kennen afstand te willen doen van haar inschrijving in het register van verzekeringstussenpersonen en nevenverzekeringstussenpersonen. De FSMA nam akte van die afstand die inging op 25 maart 2022.

Dat de vennootschap S. niet meer was ingeschreven, betekende dat zij geen verzekeringen meer mocht aanbieden in België.

Intussen had de FSMA ook inspecties uitgevoerd bij een andere entiteit uit dezelfde groep. Net als de vennootschap S. deed ook die entiteit kort na de inspecties door de FSMA afstand van haar inschrijving. De FSMA nam akte van die afstand die inging op 3 maart 2022.

De FSMA stond erop snel en daadkrachtig te reageren op de ontvangen klachten. Ze voerde meteen verschillende inspecties uit en nam, in het licht van de verzamelde informatie en de gedane vaststellingen, passende maatregelen met het oog op de bescherming van de consumenten.

De vaststellingen en de ontvangen consumentenklachten waren voor de FSMA aanleiding om op lange termijn én voor de hele multimediasector te handelen. Consumenten krijgen, bij de aankoop van een multimedia-apparaat, immers vaak een verzekeringspolis aangeboden om de slechte werking, het verlies of de diefstal van dat apparaat, of de eventuele schade eraan te dekken. De premie van die polissen moet meestal in maandelijkse termijnen worden betaald. Sommige verzekeringspolissen boden de eerste maand gratis dekking of trokken de maandelijkse termijnen geleidelijk op tijdens de looptijd van de overeenkomst. Om de klanten ervan te overtuigen een verzekeringsovereenkomst te sluiten, benadrukten de verkopers vooral dat de eerste maand dekking gratis was, en dat de klant de overeenkomst in die periode kon opzeggen.

Die verkooptechniek is onverenigbaar met de verplichting voor verkopers om te controleren of de door hen aangeboden verzekeringsovereenkomsten aansluiten bij de verlangens en behoeften van de klant, en om de klant alleen verzekeringsovereenkomsten aan te bieden die dat ook effectief doen. Omdat de maandelijkse termijnen geleidelijk stijgen, hebben de klanten, op het moment dat ze de overeenkomst sluiten, totaal geen zicht op het bedrag dat ze uiteindelijk voor die dekking zullen moeten betalen.

Daarom besliste de FSMA om de commercialisering van dergelijke overeenkomsten bij consumenten bij reglement te verbieden. Dat FSMA-reglement werd bij koninklijk besluit goedgekeurd en trad op 13 november 2022 in werking.

VINCENT DE BOCK OVER HET VERBOD

OP BEPAALDE MULTIMEDIAOVEREENKOMSTEN

“Er werd een loopje genomen met de gedragsregels”

De FSMA verbiedt per reglement verzekeringsovereenkomsten met variabele premies bij de verkoop van multimediatoestellen. “Dit verbod moet consumenten beschermen tegen wanpraktijken bij de verkoop van gsm’s”, zegt adjunct-directeur *Vincent De Bock*.

De FSMA verbiedt bepaalde verzekeringscontracten bij aankoop van multimediatoestellen.

Waarom?

“We willen een halt toeroepen aan een oneerlijke praktijk die de kop opstak bij de verkoop van verzekeringen voor multimediatoestellen zoals een gsm, een iPad of een computer. De FSMA ontving hierover klachten van consumenten.”

Wat liep er mis?

“Er werd een loopje genomen met de gedragsregels. Verkopers mogen enkel verzekeringscontracten voorstellen die aansluiten bij de verlangens en behoeften van hun klanten. Dat was hier niet het geval.”

Welke klachten hadden de consumenten?

“Ze zeggen dat er nooit gepeild werd naar hun verlangens en behoeften en dat er bijgevolg geen rekening werd gehouden met hun wensen. De voorgestelde verzekeringsformule was bijvoorbeeld niet op maat. Zo kregen consumenten steevast de duurste verzekeringsformule aangeboden. Sommige consumenten kloegen dat ze niet eens wisten dat ze een verzekering hadden gesloten.”

Wie een verzekering sluit, kan die altijd opzeggen. Of niet?

“In principe konden de consumenten de verzekering opzeggen in de eerste maand van het contract. Maar het opzeggen van een contract bleek moeilijker dan verwacht. Het callcenter dat daarvoor was ingeschakeld, was zeer moeilijk bereikbaar. Consumenten hadden ook moeite om een bevestiging van de opzegging van hun contract te verkrijgen. Dat was heel problematisch.”

Deden de problemen zich voor bij alle verzekeringscontracten?

“Neen. Het gaat enkel om verzekeringscontracten met variabele premie. Ze bieden een gratis dekking in de eerste maand of laten de maandelijkse premies geleidelijk stijgen voor de duur van het contract. Van daar dat de FSMA deze contracten verbiedt. Enkel contracten met een vaste maandelijkse premie zijn nog toegelaten.”

“Enkel contracten met een vaste maandelijkse premie zijn nog toegelaten”

Zijn de problemen met het reglement van de FSMA van de baan?

“Daar gaan we van uit. De FSMA staat in voor de bescherming van de consument en zal streng optreden tegen mogelijke inbreuken op haar reglement.”

De FSMA schrapt 248 tussenpersonen uit de registers

In 2022 schrapte de FSMA de inschrijving van 248 tussenpersonen uit de registers omdat zij niet langer voldeden aan de inschrijvingsvereisten. Daarnaast besliste de FSMA om de inschrijving van zes tussenpersonen tijdelijk te schorsen. Tabel 11 geeft een overzicht van de redenen van deze maatregelen.

Wanneer een kandidaat-tussenpersoon niet aantoont dat hij of zij aan de inschrijvingsvoorwaarden voldoet, dan weigert de FSMA de aanvraag. In 2022 gebeurde dat 21 keer.

Tabel 11: Schrappingen, schorsingen en weigeringen in 2022

	Schrappingen	Schorsingen	Weigeringen
Inschrijvingsdossier niet in orde	57		13
Passende deskundigheid of professionele betrouwbaarheid niet vervuld	11	6	8
Beroepsaansprakelijkheidsverzekering niet in orde	62		
Bijdrage in werkingskosten niet betaald	98		
Samenwerking met ombudsdiensten ontoereikend	1		
Tussenpersonen failliet	19		
Totaal	248	6	21

Gebruik van valse diploma's door kandidaat-tussenpersonen

De FSMA is bevoegd om de toegang tot het beroep van de financiële tussenpersonen te controleren.

Daarbij controleert ze de naleving van de wettelijk vereiste beroepskennis voor die tussenpersonen en voor de personen die gereguleerde functies bij hen uitoefenen. Ter zake wordt met name bepaald dat de betrokken verantwoordelijke personen minstens een diploma hoger middelbaar onderwijs moeten hebben. De aanvrager moet de FSMA een kopie van dat diploma bezorgen.

Buitenlandse diploma's kunnen op basis van een wet gelijkwaardig zijn aan een Belgisch diploma. Diploma's kunnen daarnaast ook gelijkwaardig worden verklaard. Daarvoor moet de kandidaat-tussenpersoon een bepaalde procedure volgen.

In 2022 stelde de FSMA vast dat verschillende kandidaat-tussenpersonen valse diploma's en valse gelijkwaardigheidsattesten voor diploma's gebruikten om hun beroepskennis aan te tonen.

Naar aanleiding van die vaststellingen is de inschrijving van die kandidaat-tussenpersonen geweigerd. Parallel daarmee deed de FSMA aangifte van die praktijken bij het gerecht.

Als een vals document aan de FSMA wordt voorgelegd, heeft dat overigens een negatieve impact op de beoordeling door de FSMA als de overlegger van dat valse document later zou vragen om voor een gereguleerde functie te worden aangesteld. Om voor zo'n functie te kunnen worden aangesteld, moet de betrokkene immers aan de voorwaarden inzake passende deskundigheid en professionele betrouwbaarheid (*fit & proper*) voldoen.

Geen *fit & proper* zonder transparantie

Het financieel systeem draait op vertrouwen tussen de verschillende actoren. Om dit vertrouwen te verdienen en te bestendigen is transparantie essentieel. Als toezichthouder verwacht de FSMA duidelijke, actieve en spontane communicatie. Iedere persoon in een gereguleerde functie bij een tussenpersoon moet beschikken over passende deskundigheid en professionele betrouwbaarheid; hij moet met andere woorden *fit & proper* zijn. De gereguleerde functies waarvoor de FSMA een *fit & proper*-beoordeling doet, hangen af van het statuut. Het kan gaan om de verantwoordelijke voor de distributie, de effectief leider, de tussenpersoon-natuurlijke persoon en de bestuurder¹⁰⁹.

De FSMA verwacht transparante communicatie over alle informatie waarvan men redelijkerwijze kan aannemen dat ze relevant zou kunnen zijn voor de *fit & proper*-beoordeling. Kandidaten voor een gereguleerde functie vullen bij hun inschrijving of aanstelling een vragenlijst in. Als de antwoorden na verloop van tijd niet meer correct zijn, verwacht de FSMA dat de betrokkene haar spontaan op de hoogte brengt.

Wordt bijvoorbeeld een effectief leider bij een verzekeringstussenpersoon als verdachte onderzocht door het gerecht in kader van een strafonderzoek, dan moet hij dat melden aan de FSMA, al dan niet via de verzekeringstussenpersoon waarvoor hij werkt. Wie twijfelt of bepaalde informatie relevant is, doet er goed aan ze toch te vermelden, eventueel met een toelichting. Een dergelijke transparante melding betekent niet automatisch dat de persoon niet langer *fit & proper* is. Als de FSMA daarentegen vaststelt dat een persoon informatie voor haar heeft achtergehouden, dan heeft dit een negatieve impact op haar beoordeling. De FSMA beoordeelt elk dossier weloverwogen. Ze bekijkt de situatie aan de hand van alle gegevens waarover ze beschikt en houdt rekening met de middelen die de betrokkenen laten gelden.

109 Enkel voor bemiddelaars in hypothecair krediet.

Harmonisatie van de kennisvereisten voor de verschillende categorieën van de tussenpersonen

De wetgever heeft met het KB Harmonisatie¹¹⁰ de categorieën van kredietbemiddelaars en tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten meer in overeenstemming willen brengen met de bestaande regels voor (her)verzekeringstussenpersonen. Door deze harmonisatie zijn er meer uniforme regels voor deze verschillende categorieën onder toezicht van de FSMA¹¹¹. Dit speelt vooral in het voordeel van de tussenpersoon die meer dan één inschrijving kent in een register dat bijgehouden wordt door de FSMA.

Deze harmonisatie heeft in het bijzonder de regels voor de beroepskennis gelijkgetrokken op verschillende vlakken.

- Zo geldt nu in alle betrokken categorieën het vermoeden dat de houder van een master-diploma de nodige theoretische kennis bezit die nodig is voor de uitoefening van zijn functie, ongeacht binnen welke categorie. Dit wettelijk vermoeden geldt ook voor de titularis van een bachelorsdiploma maar dan op voorwaarde dat het diplomasupplement aantoont dat er minstens 11 studiepunten behaald worden in vakken die aansluiten bij de betrokken categorie.
- Ook de bijscholingsplicht werd geharmoniseerd. De tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten moeten jaarlijks 15 uur opleiding volgen, net zoals de (her)verzekeringstussenpersonen. Voor de kredietbemiddelaars volstaat jaarlijks drie uur opleiding, hetgeen reeds voor de nevenverzekeringstussenpersonen bestond.
- Verder wordt verduidelijkt dat de duurtijd van de praktische ervaring wordt geteld op basis van een vol uurrooster. Wanneer voor een bepaalde functie minstens zes maanden relevante praktische ervaring vereist is, leidt een halftijds werkregime tot een minimum vereiste praktische ervaring van 12 maanden.

De FSMA stelt een stappenplan¹¹² en checklists¹¹³ ter beschikking van de sector. Deze documenten bieden een concreet overzicht van de (gewijzigde) vereisten inzake de beroepskennis per categorie en per gereguleerde functie. Daarnaast verwijst de FSMA naar haar *Frequently Asked Questions* op de website¹¹⁴ en naar haar nieuwsbrieven waarmee zij de sector geïnformeerd heeft over het KB Harmonisatie¹¹⁵.

Het KB Harmonisatie brengt ook vernieuwingen. In iedere categorie bestaat voortaan de figuur van ‘persoon in contact met het publiek in opleiding’¹¹⁶. Een verzekeringssubagent kan zich reeds inschrijven wanneer hij beschikt over de volledige theoretische kennis maar nog geen zes maanden relevante praktische ervaring - berekend op basis van een voltijds regime - heeft. Hij is in dat geval ‘verzekeringssubagent in opleiding’ die zijn praktische ervaring (verder) kan opdoen op het terrein. Dit moet evenwel gebeuren onder strikte begeleiding van de makelaar of agent onder wiens verantwoordelijkheid de subagent werkt¹¹⁷.

110 Het ‘KB Harmonisatie’ is het koninklijk besluit van 12 december 2021 tot harmonisatie van verschillende koninklijke besluiten over de bemiddeling in de financiële en verzekeringssector, zoals gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 24 december 2021. Dit KB Harmonisatie is in werking getreden op 1 januari 2022.

111 Met de nieuwsbrief van 7 januari 2022 heeft de FSMA de sector geïnformeerd over de voornaamste wijzigingen die het KB Harmonisatie inhoudt.

112 Zie de website van de FSMA.

113 Zie de website van de FSMA.

114 Zie de website van de FSMA.

115 Niet alleen de reeds vermelde nieuwsbrief van 7 januari 2022 maar ook de nieuwsbrief van 7 juli 2022 over de subagent in opleiding (zie verder) en de nieuwsbrief van 24 november 2022 over de bijscholing.

116 Een ‘PCP in opleiding’ is voortaan ook toegelaten bij tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en bij kredietbemiddelaars.

117 De nieuwsbrief van 7 juli 2022 informeert de sector over de figuur van de subagent in opleiding.

Beroepskennis van tussenpersonen: online-examens definitief erkend

Erkende examencentra organiseren op gezette tijdstippen examens voor (kandidaat)-tussenpersonen om hun beroepskennis te toetsen. Door corona was het bijna onmogelijk om die examens fysiek te organiseren. Online-examens kregen hierdoor fikse wind in de zeilen.

Om digitale examens op hetzelfde niveau te brengen als fysieke examens, heeft de FSMA in mei 2021 het systeem van online-examens voorlopig erkend, mits het naleven van voorwaarden inzake veiligheid en betrouwbaarheid. Na een testperiode van 12 maand heeft de FSMA de online-examens geëvalueerd en op 3 mei 2022 besloten om de voorlopige erkenning van diverse examencentra om te zetten in een definitieve erkenning.

Collectieve inschrijvingen beëindigd

Tussenpersonen moeten beschikken over een inschrijving bij de FSMA om te werken in de financiële sector. Een aanvraag hiervoor kan enkel op individuele basis. Collectieve inschrijvingen bestaan niet langer.

Tussenpersonen konden in het verleden hun inschrijving bij de FSMA toevertrouwen aan een centrale instelling. Deze entiteit diende voor rekening van meerdere tussenpersonen een gezamenlijke inschrijvingsaanvraag in. De centrale instelling hield in eerste lijn toezicht op de naleving van de inschrijvingsvoorwaarden door de betrokken tussenpersonen. Zij hield de dossiers ter beschikking van de FSMA.

Door wetgevende evoluties¹¹⁸ zijn zulke collectieve inschrijvingsaanvragen niet meer mogelijk. Bovendien voorziet de wetgeving ook in de overdracht van alle bestaande collectieve dossiers door de centrale instellingen aan de FSMA.

Deze overdracht vond plaats in de eerste helft van 2022. De centrale instellingen droegen in totaal 5.919 dossiers van collectief ingeschreven verzekeringstussenpersonen, tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en kredietbemiddelaars over aan de FSMA.

Op 8 juni 2022 vond de technische overdracht plaats van deze dossiers. Vanaf die dag zijn alle tussenpersonen zelf verantwoordelijk voor het beheer van hun inschrijvingsdossier. Ze zijn wettelijk verplicht om elke wijziging in het inschrijvingsdossier onmiddellijk aan de FSMA mee te delen in de applicatie Cabrio¹¹⁹. De FSMA heeft alle betrokken tussenpersonen hieromtrent persoonlijk geïnformeerd.

Eind juni 2022 werd de fysieke overdracht van de collectieve dossiers aan de FSMA afgerond. Hiermee kwam een einde aan het concept van de centrale instelling en de collectieve inschrijving.

118 Artikel 20 van de wet van 6 december 2018 tot omzetting van Richtlijn (EU) 2016/97; Artikelen. 142, 188, 2^e en 189, 2^e van de wet van 2 mei 2019 houdende diverse financiële bepalingen.

119 Cabrio is de onlineapplicatie waarmee kredietgevers en tussenpersonen hun aanvraagdossier elektronisch kunnen indienen bij de FSMA. Ook iedere wijziging in het vergunnings- of inschrijvingsdossier moet via deze applicatie aan de FSMA worden meegedeeld.

PCP in kredietbemiddeling: uitbreiding definitie

In 2022 publiceerde de FSMA op haar website een FAQ over de uitbreiding van de wettelijke definitie van *persoon in contact met het publiek* (PCP) inzake kredieten.

Een PCP is een persoon die bij een kredietgever of een kredietbemiddelaar actief is in de kredietbemiddeling. De PCP stelt kredietovereenkomsten voor of verstrekt hierover informatie. Deze persoon staat in rechtstreeks contact met het publiek. Sinds 1 augustus 2022 vallen ook de personen die niet rechtstreeks in contact staan met het publiek onder dit statuut. Het gaat dan over personen die in de backoffice werkzaamheden uitoefenen zonder daarbij in contact te staan met de klanten.

Kredietbemiddeling slaat volgens de wettelijke definitie op werkzaamheden die gaan van de precontractuele fase tot en met het sluiten van een kredietovereenkomst.

Een aantal werkzaamheden is geen kredietbemiddeling. Dat geldt bijvoorbeeld voor het beheer en de uitvoering van kredietovereenkomsten of het verlenen van assistentie daarbij. Wie op deze terreinen actief is, valt dus niet onder de uitgebreide definitie van PCP.

Deze definitie slaat evenmin op personen in ondersteunende functies die geen verband houden met het aanbieden of het sluiten van kredietovereenkomsten of er zijdelings bij betrokken zijn. Het gaat dan over bijvoorbeeld medewerkers van de personeels- en informaticadienst. Hetzelfde geldt voor personen die commerciële en juridische documenten zoals folders en templates voorbereiden die in het kader van een kredietaanbod worden gebruikt.

De FSMA geeft in haar nieuwe FAQ¹²⁰ concrete voorbeelden van activiteiten die al dan niet vallen onder de definitie van PCP. De concrete activiteit die een persoon uitoefent, is daarbij bepalend. Niet zijn taakomschrijving.

De FSMA zet in op administratieve vereenvoudiging

In 2022 heeft de FSMA sterk ingezet op administratieve vereenvoudiging voor de tussenpersonen onder haar toezicht.

Tussenpersonen moeten verschillende documenten en informatie bezorgen aan de FSMA, bijvoorbeeld opdat de FSMA kan nagaan dat de kandidaat beschikt over een passende deskundigheid en professionele betrouwbaarheid. Hiervoor stelt de FSMA verschillende vragenlijsten en modeldocumenten ter beschikking.

¹²⁰ Zie FAQ 342 *Wie kwalificeert als PCP in kredietbemiddeling of is hiermee gelijkgesteld?*

De FSMA paste de verschillende vragenlijsten en modeldocumenten aan. Tevens werd de rapportering over de bijscholingsplicht vereenvoudigd. Voortaan volstaat één jaarlijkse verklaring op erewoord per tussenpersoon. Met deze verklaring bevestigt de tussenpersoon dat alle personen die onder de bijscholingsplicht onderworpen zijn en die in zijn onderneming werken, de nodige bijscholing gevolgd hebben in het afgelopen jaar. Deze verklaring geldt voor alle statuten van de tussenpersoon¹²¹.

De FSMA bracht verschillende verbeteringen aan in de applicatie Cabrio. Door deze aanpassingen kunnen tussenpersonen hun dossier gemakkelijker up-to-date houden. Hun aanvragen met zeer beperkte wijzigingen, waarvoor ze geen documenten meer moeten bezorgen, worden veel sneller behandeld.

FOCUS 2023

Het KB Harmonisatie dat in werking is getreden op 1 januari 2022 heeft de regels inzake bijscholing gelijkgetrokken voor de verschillende types van tussenpersonen. Ook in 2023 zullen er nieuwe ontwikkelingen zijn op het vlak van bijscholing. Zo zit er een reglement van de FSMA in de pijplijn en plant ze de publicatie van een nieuwe reeks FAQ's.

2023 is het eerste jaar dat een tussenpersoon een jaarlijkse verklaring op erewoord moet afleveren over het vervullen van de bijscholingsplicht. Tegen uiterlijk 31 maart 2023 moet de tussenpersoon deze verklaring opladen in de onlineapplicatie Cabrio.

Zoals de voorgaande jaren zal de FSMA ook in 2023 nieuwsbrieven sturen over het thema bijscholing, dat in volle ontwikkeling is.

121 Deze ingevulde en ondertekende verklaring maakt de tussenpersoon over aan de FSMA door middel van de applicatie Cabrio (zoals toegelicht in de nieuwsbrief van 24 november 2022).

Toezicht op kredietgevers, crowdfunding en andere dienstverleners

De FSMA controleert de toegang tot het beroep van een diverse reeks dienstverleners en de wijze waarop zij hun vergunningsvoorwaarden of andere vereisten naleven. Het gaat om kredietgevers in hypothecair krediet en in consumentenkrediet, crowdfundingplatformen, onafhankelijke financieel planners, wisselkantoren en dienstverleners voor virtuele munten.

Op 31 december 2022 waren er bij de FSMA 177 kredietgevers, acht crowdfundingplatformen en acht onafhankelijk financieel planners met vergunning. Negen wisselkantoren beschikten over een registratie bij de FSMA.

Verplichte inschrijving van bepaalde aanbieders van diensten met virtuele valuta

Sinds 1 mei 2022 moet een inschrijving gevraagd worden voor de activiteiten van de aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en van de aanbieders van een bewaarportemonnee (VASP's), als gevolg van de omzetting van de vijfde antiwitwasrichtlijn.

Rechtspersonen die deze activiteiten op 1 mei 2022 als gewone professionele activiteiten uitoefenden waren wettelijk toegelaten om hun activiteiten voorlopig voort te zetten, op de dubbele voorwaarde om dit voor 30 juni 2022 te melden aan de FSMA en om voor 1 september een aanvraag tot inschrijving in te dienen, en dit tot de FSMA zich had uitgesproken over hun aanvraag tot inschrijving. Op 31 december 2022 was geen enkele VASP in het FSMA-register ingeschreven.

Behandeling van vergunningsdossiers van crowdfundingplatformen

Sinds 10 november 2021 is de Europese verordening tot invoering van het eenheidsstatuut van Europees crowdfundingdienstverlener voor bedrijven van toepassing. Dat betekent dat, sinds die datum, een Europese vergunning vereist is om in de Europese Unie crowdfundingdiensten te mogen verlenen als die onder de toepassing van de verordening vallen. Het gaat dan over crowdfunding in de vorm van leningen of effecten, waarvoor de projecteigenaren geen consumenten mogen zijn.

De verordening voorziet in een overgangsperiode die de crowdfundingplatformen die eerder volgens de regeling van de wet 18 december 2016 waren vergund, de mogelijkheid biedt om hun 'Belgische' vergunning in een 'Europese' vergunning om te zetten.

Die overgangsperiode liep aanvankelijk tot 10 november 2022. De Europese Commissie besliste ze tot 10 november 2023 te verlengen. Zo hebben de bestaande platformen extra tijd om hun vergunningsdossier voor te bereiden, met dien verstande dat ze hun vergunning uiterlijk bij het verstrijken van de overgangsperiode verkregen moeten hebben om hun diensten verder te mogen blijven aanbieden.

De verordening voorziet in een strikte omkadering van de procedure rond de vergunningsaanvraag, zowel qua termijnen als qua inhoud van het vergunningsdossier. Bovendien vult een gedelegeerde verordening van de Europese Commissie¹²² de verordening aan met onder meer een standaardformulier voor de vergunningsaanvraag.

In 2022 vergunde de FSMA een eerste Europese crowdfundingdienstverlener. Vier andere vergunningsaanvragen worden thans nog onderzocht. Van de acht platformen¹²³ op de door de FSMA bijgehouden lijsten hebben er drie aangegeven hun vergunningsaanvraag bij een autoriteit van een andere Europese lidstaat te willen indienen. In voorkomend geval en eens die platformen in die andere lidstaat zijn vergund, zullen ze hun diensten in België mogen aanbieden op basis van hun Europees paspoort.

Nieuwe crowdfundingdienstverleners moeten sowieso de Europese vergunning aanvragen om met hun crowdfundingactiviteit te mogen starten.

Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme

Voor bepaalde financiële dienstverleners onder toezicht van de FSMA gelden strenge regels en verplichtingen in het voorkomen van witwassen van geld en financiering van terrorisme. Ze moeten de risico's waaraan ze bloot staan, identificeren, beoordelen en begrijpen en vervolgens maatregelen nemen om die risico's te verkleinen en te beheren. Voor het toezicht van de FSMA is dit een belangrijk actiepoint.

Centralisatie van de bevoegdheden bij de FSMA

Sinds maart 2022 zijn alle bevoegdheden van de FSMA op het vlak van de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (SWG/FT) binnen eenzelfde dienst gecentraliseerd, en dit zowel voor de aspecten gerelateerd aan het operationeel toezicht als voor de ontwikkeling van het SWG/FT-beleid.

122 Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/2112 van de Commissie van 13 juli 2022 tot aanvulling van Verordening (EU) 2020/1503 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot technische reguleringsnormen tot vaststelling van de vereisten en de regelingen voor de aanvraag van een vergunning als crowdfundingdienstverlener.

123 Er is trouwens een gereglementeerde onderneming die haar voornemen heeft bekendgemaakt om in België crowdfundingdiensten te verlenen, en die, conform de Europese verordening, ook een vergunningsaanvraag moet indienen.

Die organisatie verhoogt de efficiëntie van die toezichtspijler, omdat ze de interacties tussen de praktijkkennis over de gecontroleerde sectoren en de gedachtewisselingen over de evolutie van het wettelijke en reglementaire kader optimaliseert. De synthese tussen, enerzijds, de lessen die uit de uitgevoerde controles zijn getrokken, en, anderzijds, de principiële discussies over het wettelijk SWG/FT-kader, maakt dat het optreden beter onderbouwd en nauwkeuriger is op alle niveaus, zowel voor de toepassing van de wettelijke en reglementaire bepalingen als voor de interpretatie van die bepalingen en de noodzaak om ze te doen evolueren.

Bovendien ontstaat door die centralisatie een enkel aanspreekpunt voor alle entiteiten die aan de SWG/FT-wetgeving zijn onderworpen, als ze zich – om welke reden ook – tot de FSMA willen richten. Dat centrale aanspreekpunt is er niet alleen voor de onderworpen entiteiten, maar ook voor alle bevoegde autoriteiten inzake SWG/FT, en dit zowel nationaal (Nationale Bank van België, Cel voor Financiële Informatieverwerking, Thesaurie, FOD Economie, ...) als internationaal (Europese Bankautoriteit, Europese Commissie, Financial Action Task Force, ...).

Organisatie van de eerste editie van de AMLCO DAY

Op 3 oktober 2022 organiseerde de FSMA de eerste editie van de AMLCO DAY. Dit evenement richtte zich in hoofdzaak tot de *anti-money laundering compliance officers* (AMLCO's) van de onderworpen entiteiten die onder de toezichtsbevoegdheden van de FSMA vallen.

Doelstelling is essentiële en actuele informatie over de SWG/FT-wetgeving te delen met de AMLCO's, vanuit zowel nationaal als Europees oogpunt. Verder biedt dit evenement de AMLCO's de gelegenheid om feedback te krijgen over de SWG/FT-controles die de FSMA het voorbije jaar heeft uitgevoerd.

Deze eerste virtuele editie bracht meer dan 2.300 personen samen, zowel Nederlandstaligen als Franstaligen. Centraal stonden de vragen van de AMLCO's over hun rol en over de rol van de hooggeplaatste leidinggevende en de effectieve leiding van de aan de SWG/FT-wetgeving onderworpen entiteiten.

De FSMA is voornemens om dit evenement regelmatig te organiseren. Deze eerste editie van het evenement stond open voor een breed publiek afkomstig uit alle sectoren onder toezicht. In functie van de toezichtsprioriteiten of de specifieke evoluties binnen een of meer sectoren, zal de AMLCO DAY er anders kunnen gaan uitzien, en meer specifiek de AMLCO's van bepaalde sectoren onder toezicht kunnen viseren.

Diversiteit van de controles en informatieverstrekking aan de onderworpen entiteiten

De SWG/FT-procedures van verschillende beleggingsondernemingen en beheervenootschappen werden onder de loep genomen in het kader van hun vergunningsaanvraag of aanvraag tot uitbreiding van hun vergunning. De FSMA voerde verschillende inspecties ter plaatse uit bij een wisselkantoor en bij vennootschappen met activiteiten in de assetmanagementsector.

De FSMA zette haar inspanningen op het vlak van de informatieverstrekking aan de sectoren onder toezicht voort met de publicatie van twee nieuwsbrieven over actuele SWG/FT-thema's. In maart 2022 publiceerde ze een mededeling over de aan Rusland en Wit-Rusland opgelegde sancties als reactie op hun militaire agressie tegen Oekraïne. Ze herinnerde de onderworpen entiteiten eraan dat de naleving van die sancties inhield dat ze er eerst kennis van moesten nemen en dan moesten bepalen welke maatregelen nodig waren om zich aan die sancties te conformeren ten aanzien van, onder meer, hun klanten, de tegenpartijen van transacties of financiële producten, en de verstrekte financiële diensten. Ook herhaalde de FSMA de verplichting om de Thesaurie (FOD Financiën) in kennis stellen van alle informatie over de uitvoering van de financiële sancties, zoals informatie over bevroren tegoeden of eventueel vastgestelde inbreuken. Tot slot onderstreepte ze dat de AMLCO's van de onderworpen entiteiten ook rekening moeten houden met de financiële sancties bij de implementatie van hun risicogebaseerde SWG/FT-aanpak, onder meer bij de toepassing van de waakzaamheidsmaatregelen ten aanzien van hun klanten en de verrichtingen die een link hebben met landen waaraan sancties zijn opgelegd.

Toezicht op beheerverenootschappen van beleggingsfondsen en venootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

Beheerverenootschappen van beleggingsfondsen

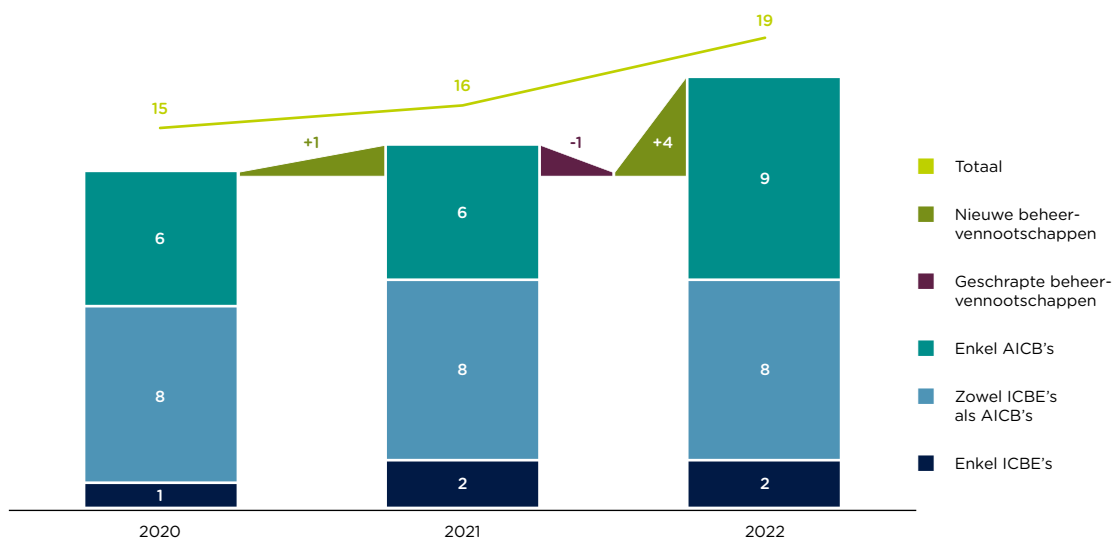
Aantal beheerverenootschappen neemt toe

De FSMA ziet toe op de organisatie en werking van de Belgische vergunde beheerverenootschappen. Beheerverenootschappen hebben als hoofdactiviteit het beheer van beleggingsfondsen. Er bestaan twee soorten vergunningen voor beheerverenootschappen, afhankelijk van het type beleggingsfondsen dat zij op grond van hun statuut kunnen beheren: de instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) en de alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's). Beheerverenootschappen kunnen ook beide vergunningen hebben.

ICBE's zijn ICB's die voldoen aan de voorwaarden van de UCITS-richtlijn. Zij beschikken over een Europees paspoort, waardoor ze vrij verhandeld kunnen worden binnen de EER. AICB's kunnen een breed scala van beleggingsstrategieën nastreven. AICB's kunnen bijvoorbeeld private-equity-fondsen, vastgoedfondsen of hefboomfondsen zijn. Maar ook aandelenfondsen, obligatiefondsen, geldmarktfondsen of gemengde fondsen die niet vergund zijn overeenkomstig de UCITS-richtlijn, zijn AICB's. Voor AICB's bestaat er geen geharmoniseerd Europees toezichtsregime, maar de vergunde beheerders van AICB's zijn, net zoals de beheerverenootschappen van ICBE's, wel onderworpen aan Europees geharmoniseerde regelgeving.

In 2022 groeide het totale aantal beheervennootschappen van 16 naar 19 (zie grafiek 18). Deze groei is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van het aantal beheervennootschappen dat enkel een vergunning heeft om AICB's te beheren. Drie beheervennootschappen van AICB's werden vergund. Het aantal beheervennootschappen met een vergunning om ICBE's te beheren bleef stabiel. Eén beheervennootschap met de dubbele vergunning werd omgevormd tot een bijkantoor van een buitenlandse beheervennootschap, terwijl één nieuwe beheervennootschap een dubbele vergunning verkreeg. Einde 2022 hadden tien beheervennootschappen een vergunning om ICBE's te beheren en zeventien beheervennootschappen een vergunning om AICB's te beheren.

Grafiek 18: Evolutie van het aantal Belgische vergunde beheervennootschappen van (A)ICB's (per 31 december)

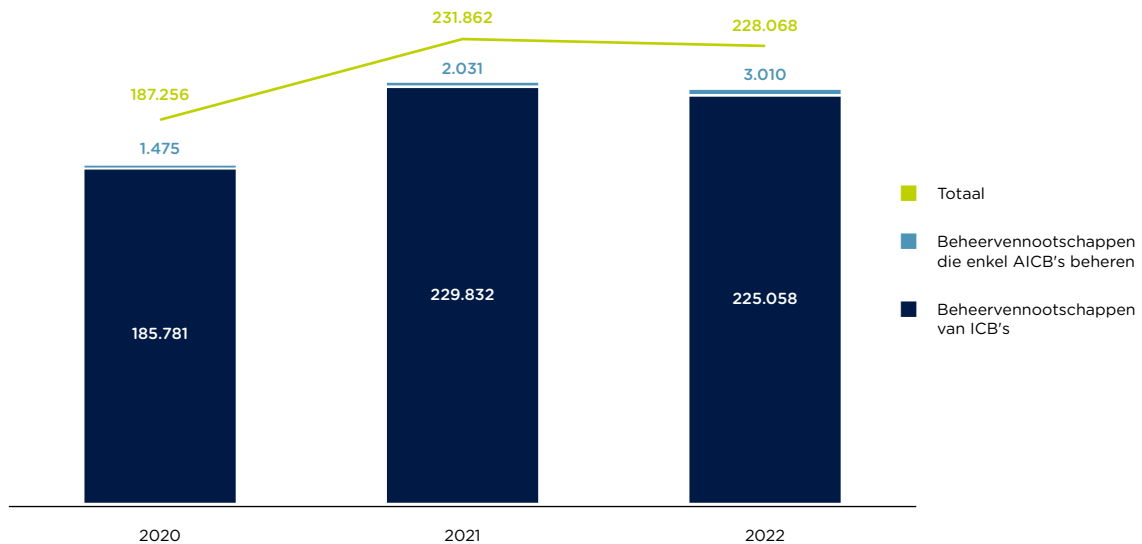
Beperkte daling van de activa onder beheer

De activa onder beheer van de Belgische vergunde beheervennootschappen daalden licht tijdens 2022 (zie grafiek 19)¹²⁴. Deze beperkte daling vond plaats in uitdagende marktomstandigheden en ondanks het feit dat een belangrijke speler niet langer als een Belgische beheervennootschap is vergund.

De beheervennootschappen die een vergunning hebben om ICBE's te beheren, hebben globaal gezien aanzienlijk meer activa onder beheer dan de beheervennootschappen die enkel AICB's mogen beheren. Einde 2022 hebben de tien beheervennootschappen die een vergunning hebben om ICBE's te beheren 225 miljard euro onder beheer, verdeeld over zowel AICB's als, voor de grote meerderheid, ICBE's. Daartegenover staat een beperkt bedrag van drie miljard euro onder beheer voor de negen beheervennootschappen die enkel een vergunning hebben om AICB's te beheren.

124 De statistieken over de beheervennootschappen kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een beheervennootschap aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

Grafiek 19: Evolutie van de activa onder beheer van de Belgische vergunde beheervenootschappen (in miljoen euro, per 31 december)

Kleinschalige beheerders

Kleinschalige beheerders van niet-openbare AICB's zijn entiteiten die slechts een beperkt bedrag aan activa onder beheer mogen aanhouden. Afhankelijk van hun beleggingsbeleid is dat 100 miljoen euro of 500 miljoen euro. Voor zover zij deze drempel respecteren en de rechten van deelneming van de door hen beheerde AICB's niet openbaar aanbieden, zijn zij enkel onderworpen aan een voorafgaandelijke registratieplicht, een jaarlijkse rapporteringsverplichting en de naleving van de regels ter bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme SWG/FT.

	31/12/2020	31/12/2021	31/12/2022
Kleinschalige beheerders	140	176	197

Tijdens de verslagperiode heeft de FSMA 36 registraties en 15 schrappingen behandeld. Dit betekent dat de sector netto is aangegroeid met 21 kleinschalige beheerders.

Eind 2021 had de sector een bedrag aan activa onder beheer van 7,3 miljard euro¹²⁵.

¹²⁵ Cijfers over de grootte van de sector naar activa onder beheer per einde 2022 zijn op deze datum nog niet definitief. Op basis van de laatste stand van rapportering is het bedrag van activa onder beheer per einde 2022 8,14 miljard euro.

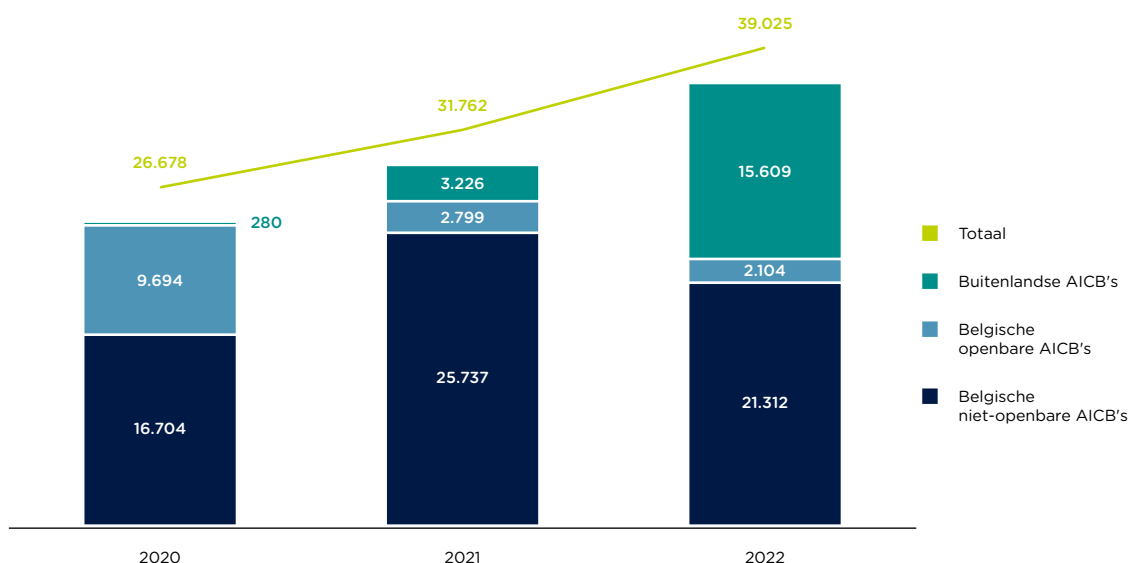
Toegenomen belang van niet-openbare AICB's en buitenlandse AICB's

De totale nettoactiva van de AICB's onder beheer van de Belgische vergunde beheerverenootschappen groeiden tijdens 2022 met 25 procent tot bijna 40 miljard euro¹²⁶. Tijdens de verslagperiode wijzigde de samenstelling van de populatie AICB's onder beheer van de Belgische beheerverenootschappen.

Terwijl de Belgische openbare AICB's einde 2020 nog goed waren voor 36 procent van deze sector daalde hun belang tot vijf procent eind 2022. Het belang van de buitenlandse AICB's nam tegelijkertijd toe tot 40 procent. Hoewel hun nettoactiva in 2022 krompen, blijven de Belgische niet-openbare AICB's met 55 procent goed voor de meerderheid van de totale nettoactiva. De wijzigingen in de samenstelling van de sector worden mede verklaard door de wijzigingen in de populatie van de vergunde beheerverenootschappen van AICB's (zie grafiek 20).

De meerderheid van de nettoactiva wordt beheerd via dakfondsen. Daarnaast zijn er 'andere fondsen', voornamelijk obligatiefondsen, aandelenfondsen en gemengde fondsen¹²⁷. Het globale belang van private-equityfondsen en vastgoedfondsen groeit, maar blijft beperkt.

Grafiek 20: Evolutie van de totale nettoactiva van de AICB's beheerd door Belgische vergunde beheerverenootschappen (per type en in miljoen euro, per 31 december)

¹²⁶ Totale nettoactiva van de AICB's gerapporteerd door de Belgische vergunde beheerverenootschappen van AICB's, met uitzondering van de gerapporteerde masterfondsen.

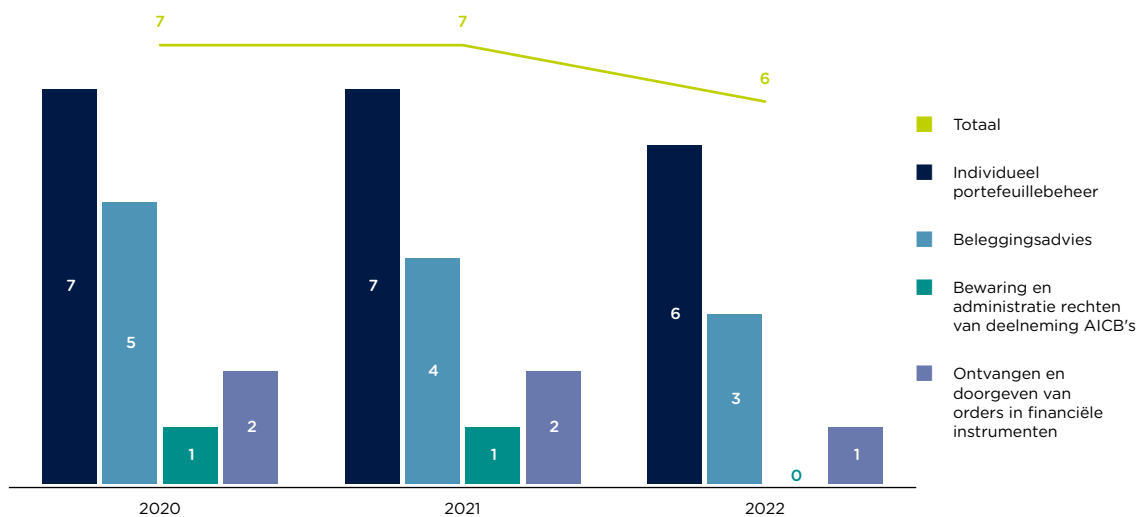
¹²⁷ Volgens de typologie die wordt vooropgesteld in het schema van de rapportering over de AICB's ten aanzien van de FSMA.

Beleggingsdiensten aangeboden door beheervenootschappen

Beheervenootschappen kunnen naast hun hoofdactiviteiten ook beleggingsdiensten aanbieden. De beleggingsdiensten die de beheervenootschappen kunnen aanbieden, bestaan uit individueel portefeuillebeheer en het geven van beleggingsadvies. Beheervenootschappen van AICB's kunnen bijkomend ook de bewaring en administratie van rechten van deelneming in AICB's en het ontvangen en doorgeven van orders met betrekking tot financiële instrumenten aanbieden als beleggingsdienst.

Zes beheervenootschappen zijn vergund om beleggingsdiensten aan te bieden (zie grafiek 21). De zes vennootschappen hebben alle een vergunning om aan individueel portefeuillebeheer te doen. Drie vennootschappen hebben tevens een vergunning om beleggingsadvies te verlenen, terwijl één vennootschap ook orders voor financiële instrumenten kan ontvangen en doorgeven.

Grafiek 21: Evolutie van het aantal Belgische vergunde beheervenootschappen van (A)ICB's met een vergunning om beleggingsdiensten aan te bieden (per 31 december)

Het klein aantal vennootschappen met een vergunning om beleggingsadvies te verlenen leidt ertoe dat de activa onder advies beperkt blijven tot bijna zeven miljard euro (zie grafiek 22).

Beheervenootschappen besteden een deel van de beheertaken uit

Het beheer van beleggingsfondsen omvat onder meer het beheer van de beleggingsportefeuille, de administratie, de verhandeling van de rechten van deelneming en het risicobeheer. De beheervenootschappen kunnen deze beheertaken, voor elk van de ICB's waarvoor zij de beheervenootschap zijn, zelf waarnemen of onder bepaalde voorwaarden uitbesteden aan andere entiteiten.

Daarbij moeten de vennootschappen alle risico's identificeren en beheren die uit de uitbestedingsovereenkomsten voortvloeien. Ook moeten zij follow-up- en rapporteringsmethodes gebruiken die zijn aangepast aan de aard van de uitbestede functies en aan de bijbehorende risico's. Verder moeten zij intern verantwoordelijkheden toewijzen voor de implementatie en follow-up van de uitbestedingsregeling.

De uitbesteding kan gebeuren voor één of meerdere van deze taken en kan het geheel van de beheertaak omvatten of een welomlijnd deel van de taak. De vennootschappen moeten echter steeds voldoende taken zelf blijven uitvoeren en mogen dus geen 'lege schelp' of 'postbusvennootschap' worden.

In 2022 voerde de FSMA een onderzoek naar de uitbestedingspraktijken van de beheervenootschappen over hun gereguleerde functies, waaronder de collectieve beheertaken. Dit onderzoek resulteerde onder meer in een gedetailleerd overzicht van de uitbestedingen door deze vennootschappen. Het onderzoek heeft de FSMA ook toegestaan om risico's met betrekking tot de uitbestedingspraktijken te beoordelen, alsook het vermogen van de beheervenootschappen om deze risico's op passende wijze te beheren.

Uit het onderzoek van de FSMA blijkt dat het voornamelijk de beheervenootschappen van openbare ICB's zijn die hun gereguleerde functies geheel of gedeeltelijk uitbesteden. Bij de beheervenootschappen die enkel een vergunning hebben om niet-openbare AICB's te beheren, zijn de uitbestedingen beperkt.

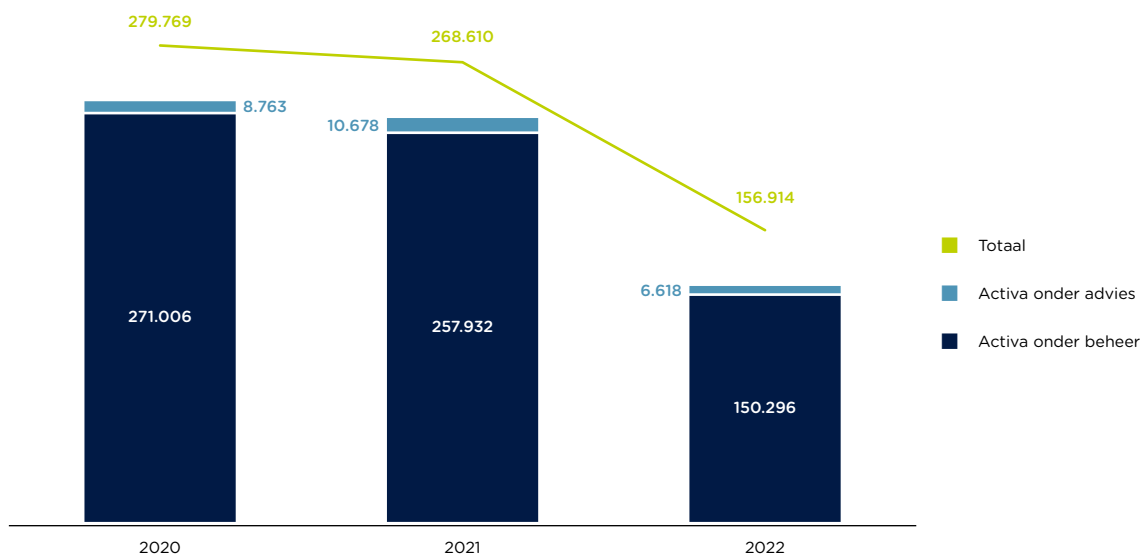
Het beheer van de beleggingsportefeuille wordt door 37 procent van de beheervenootschappen uitbesteed (zie grafiek 23, paneel A). Slechts een beperkt deel van de beheervenootschappen besteedt het portefeuillebeheer voor een aanzienlijk deel van de ICB's uit. Voor de meeste beheervenootschappen die het portefeuillebeheer uitbesteden, is de uitbesteding beperkt tot minder dan de helft van de activa onder beheer.

Eind 2022 beheerden de Belgische beheervenootschappen portefeuilles ter waarde van 157 miljard euro (zie grafiek 22). Dit bedrag is kleiner dan het bedrag van 228 miljard euro voor de totale activa onder beheer (zie grafiek 19). Dit verschil valt deels te verklaren door de gedeeltelijke uitbesteding van het portefeuillebeheer.

De portefeuilles die de Belgische vergunde beheervenootschappen beheren zijn de portefeuilles van de ICB's waarvoor zij als beheervenootschap zijn aangesteld en waarvan zij het beheer niet uitbesteden, portefeuilles van ICB's waarvoor zij niet als beheervenootschap zijn aangesteld, maar waarvoor zij wel werden aangesteld als portefeuillebeheerder en portefeuilles van andere klanten. Het gaat dan om andere vormen van collectief beheer¹²⁸ of portefeuilles van individuele klanten.

Eind 2021 was het bedrag van de werkelijk beheerde portefeuilles nog groter dan het bedrag van de totale activa onder beheer. De daling van het bedrag van de werkelijk beheerde portefeuilles wordt voor een groot deel verklaard door de wijzigingen in de populatie van de vergunde beheervenootschappen tijdens de verslagperiode (zie grafiek 18).

Grafiek 22: Evolutie van de totale activa onder beheer en onder advies van de Belgische beheervenootschappen van (A)ICB's (in miljoen euro, per 31 december)

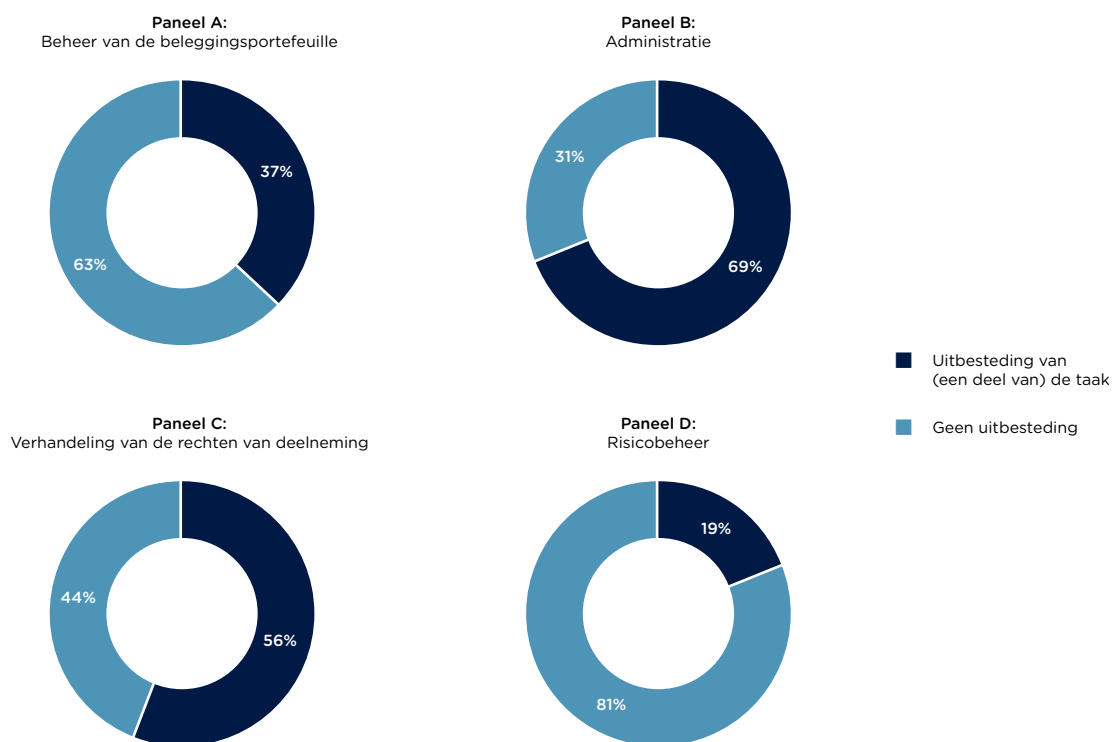
¹²⁸ Het beheer van de portefeuille van een instelling voor bedrijfspensioenvoorzieningen (IBP) is een voorbeeld van een vorm van collectief beheer.

Bijna 70 procent van de beheervenootschappen besteedt minstens een deel van de administratie van de ICB's uit aan andere entiteiten (zie grafiek 23, paneel B). Deze uitbesteding kan onder meer betrekking hebben op de waardering van de portefeuille en de bepaling van de waarde van de rechten van deelneming of het toezicht op de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen. De beheervenootschappen doen echter voornamelijk voor de uitgifte en de inkoop van rechten van deelneming en de registratie van de verrichtingen en de bewaring van de stukken een beroep op andere entiteiten.

Iets meer dan de helft van de beheervenootschappen besteedt de verhandeling van de rechten van deelneming, al dan niet gedeeltelijk, uit (zie grafiek 23, paneel C). De meerderheid van de beheervenootschappen besteedt deze taak uit aan één distributeur. Een aantal vennootschappen besteedt deze taak uit aan meerdere distributeurs.

Slechts een beperkt aantal beheervenootschappen besteedt de risicobeheerfunctie uit (zie grafiek 23, paneel D).

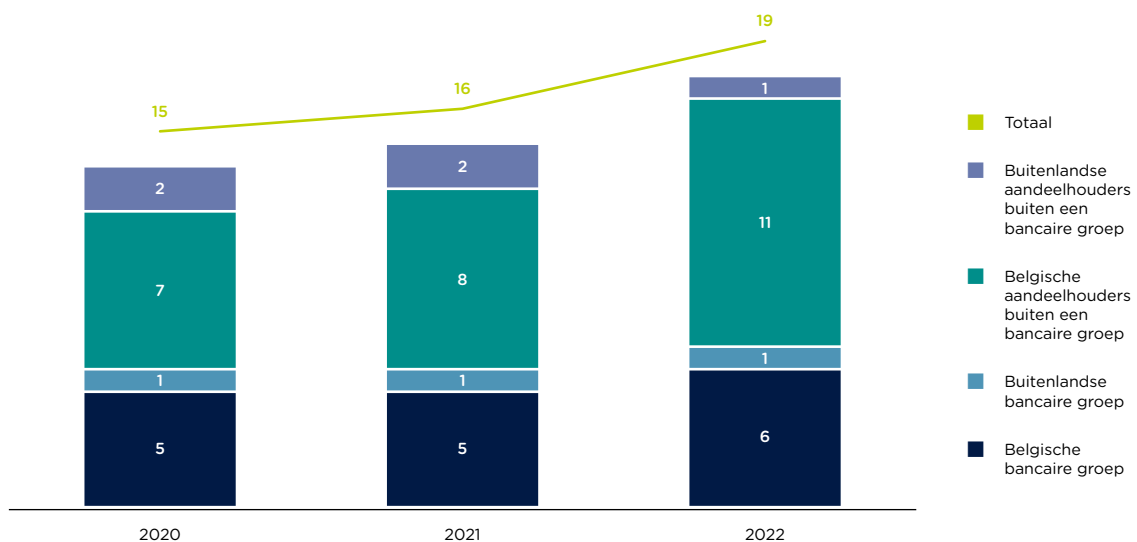
Grafiek 23: Aantal Belgische vergunde beheervenootschappen waarvoor (een deel van) de beheertaken werden uitbested (in %, 2022)

Belgisch aandeelhouderschap blijft belangrijk

De FSMA ziet toe op de geschiktheid van de aandeelhouders van de beheervenootschappen. Eind 2022 hebben zo goed als alle Belgische beheervenootschappen een aandeelhouderskring met een Belgische meerderheidsaandeelhouder. Bij de meerderheid van de beheervenootschappen behoort de meerderheidsaandeelhouder niet tot een bancaire groep (zie grafiek 24). Op basis van de totale activa onder beheer is het beheer van een meerderheid van de activa in handen van beheervenootschappen die behoren tot een Belgische bancaire groep.

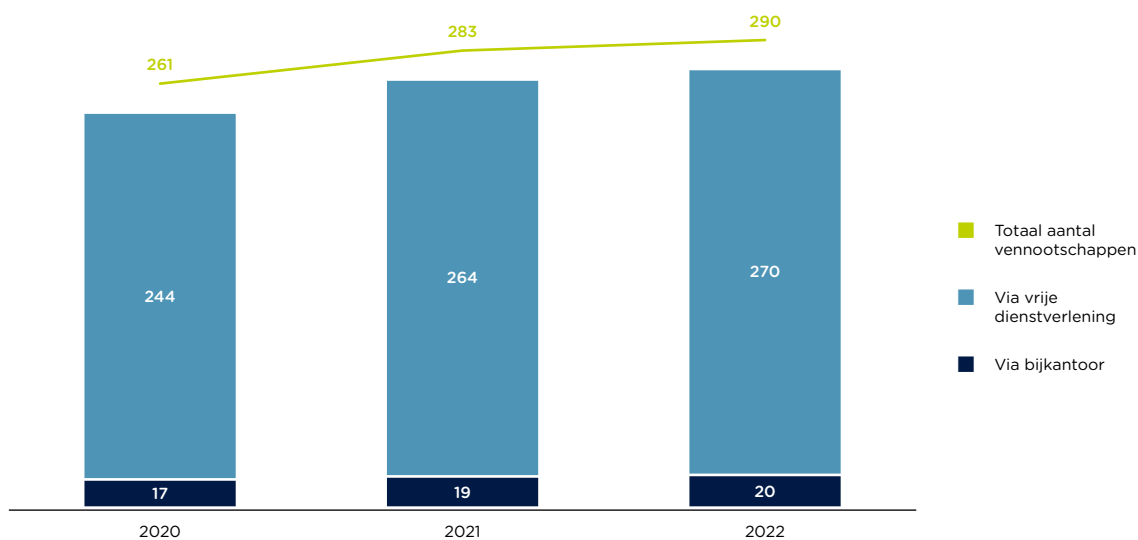
Grafiek 24: Evolutie van het aantal Belgische vergunde beheervenootschappen van (A)ICB's per type aandeelhouders op basis van de meerderheidsaandeelhouder(s) (per 31 december)

Aantal buitenlandse beheervenootschappen groeit

Beheervenootschappen uit andere landen van de Europese Economische Ruimte kunnen actief zijn in België via bijkantoren of vrije dienstverlening. Het aantal buitenlandse beheervenootschappen dat actief kan zijn in België nam tijdens de verslagperiode toe. Eind 2022 waren er 19 bijkantoren van buitenlandse beheervenootschappen geregistreerd in België. Daarnaast ontving de FSMA voor 270 buitenlandse beheervenootschappen een kennisgeving over het voornemen om via vrije dienstverlening werkzaamheden in België te verrichten (zie grafiek 25).

Grafiek 25: Evolutie van het aantal buitenlandse beheervennootschappen van (A)ICB's geregistreerd in België (per 31 december)

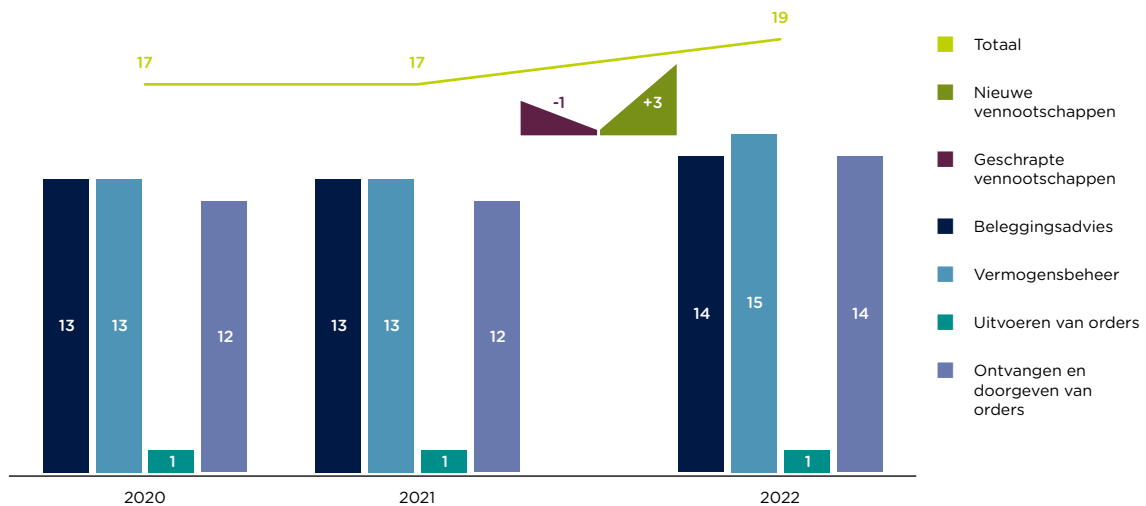
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

Toename van het aantal vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (VVB's) hebben als hoofdactiviteit het verstrekken van beleggingsdiensten aan individuele klanten. In 2022 groeide het totale aantal VVB's van 17 naar 19. Tijdens de verslagperiode werden drie vennootschappen vergund als VVB, terwijl één vennootschap haar activiteiten als VVB stopzette.

De beleggingsdiensten die de VVB's kunnen aanbieden bestaan uit vermogensbeheer, beleggingsadvies, het ontvangen en doorgeven van orders met betrekking tot één of meer financiële instrumenten, het uitvoeren van orders voor rekening van klanten of een combinatie van de voorgaande diensten. De VVB's hebben zo goed als alle een vergunning om hun klanten vermogensbeheer of beleggingsadvies, of een combinatie van beide, aan te bieden (zie grafiek 26). 11 van de 19 VVB's bieden beide beleggingsdiensten aan, terwijl zeven VVB's één van deze beide diensten aanbieden. Veertien van de VVB's hebben ook een vergunning om orders voor één of meer financiële instrumenten te ontvangen en door te geven. Voor één van de VVB's is dit de enige beleggingsdienst die zij aanbiedt. Eén VVB heeft een vergunning om orders voor rekening van klanten uit te voeren.

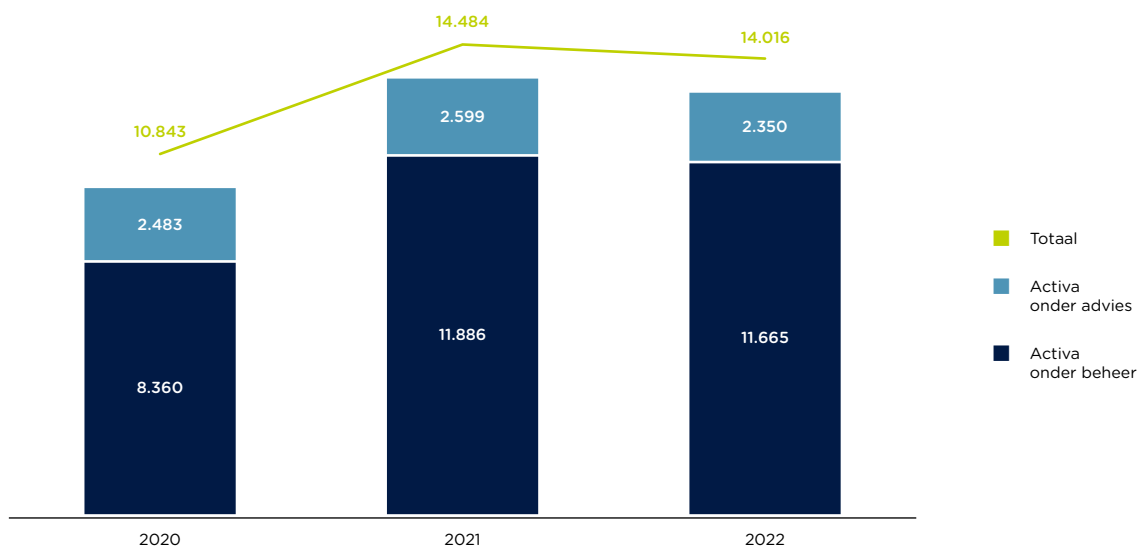
Grafiek 26: Evolutie van het aantal Belgische vergunde vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en de beleggingsdiensten voor dewelke zij vergund zijn (per 31 december)

Activa onder beheer en advies dalen licht

Ondanks het toegenomen aantal VVB's, daalden de activa onder beheer en de activa onder advies licht in 2022 (zie grafiek 27)¹²⁹. Deze daling vond plaats in moeilijke marktomstandigheden, waarin de rendementen op de financiële markten vaak negatief waren.

Grafiek 27: Evolutie van de totale activa onder beheer en advies van de Belgische vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (in miljoenen euro, per 31 december)

¹²⁹ De statistieken over de VVB's kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een VVB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

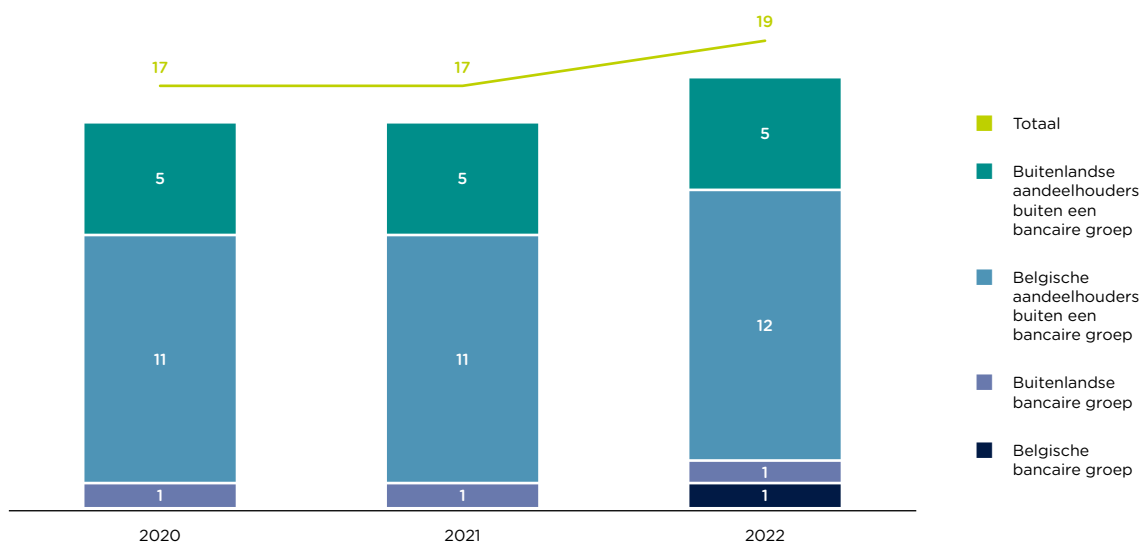

De VVB's kunnen de beleggingsdiensten zowel aan retailklanten als aan professionele klanten aanbieden. Zij kunnen deze diensten ook aanbieden door vormen van collectief beheer¹³⁰. Bij het vermogensbeheer wordt de meerderheid van de activa beheerd middels collectieve beleggingsproducten. Een meerderheid van de activa onder advies behoort toe aan retailklanten.

Belgisch aandeelhouderschap blijft belangrijk

De FSMA ziet toe op de geschiktheid van de aandeelhouders van de VVB's. Eind 2022 heeft een ruime meerderheid van de Belgische VVB's een aandeelhouderskring met een Belgische meerderheidsaandeelhouder. Bij de meerderheid van de VVB's behoort de meerderheidsaandeelhouder niet tot een bancaire groep (zie grafiek 28).

Grafiek 28: Evolutie van het aantal Belgische vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies per type aandeelhouders op basis van de meerderheidsaandeelhouder(s) (per 31 december)

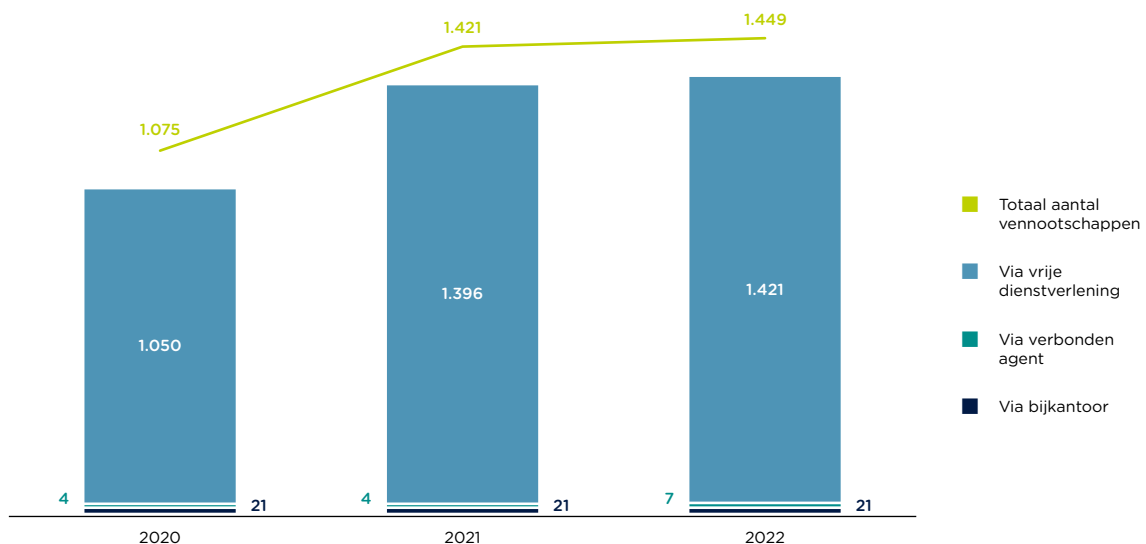

¹³⁰ Bijvoorbeeld een instelling voor collectieve belegging (ICB) of een instelling voor bedrijfspensioenvoorzieningen (IBP).

Aantal buitenlandse beleggingsondernemingen neemt toe

Beleggingsondernemingen uit andere landen van de Europese Economische Ruimte kunnen actief zijn in België via bijkantoren, via verbonden agenten of via vrije dienstverlening. Het aantal buitenlandse beleggingsondernemingen dat in België beleggingsdiensten of beleggingsactiviteiten kan verrichten nam tijdens de verslagperiode toe. Eind 2022 waren er 21 bijkantoren van buitenlandse beleggingsondernemingen geregistreerd in België. Daarnaast werd voor zeven buitenlandse beleggingsondernemingen een kennisgeving ontvangen over het voornemen om via een verbonden agent beleggingsdiensten aan te bieden. Voor 1.421 beleggingsondernemingen ontving de FSMA een kennisgeving dat zij in België werkzaamheden wensen te verrichten via vrije dienstverlening (zie grafiek 29).

Grafiek 29: Evolutie van het aantal buitenlandse beleggingsondernemingen geregistreerd in België (per 31 december)

Geschiktheid aandeelhouders van vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

In het kader van haar prudentieel toezicht oordeelt de FSMA over de geschiktheid van personen die een gekwalificeerde deelneming in een vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies naar Belgisch recht willen verwerven of hun gekwalificeerde deelneming als aandeelhouder willen vergroten.

De FSMA gaat na of deze personen geschikt zijn om een gezond en voorzichtig beleid van de vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies te waarborgen. Indien de FSMA niet overtuigd is van de geschiktheid van deze personen kan ze zich verzetten tegen hun voornemen om een gekwalificeerde deelneming te verwerven of te vergroten. Ze beschikt hiervoor over een beoordelingsperiode van 60 dagen.

De FSMA laat zich bij haar analyse leiden door de Belgische wetgeving¹³¹ en richtsnoeren van de Europese toezichthoudende autoriteiten¹³². Deze richtsnoeren schrijven onder meer voor dat de FSMA dient rekening te houden met de financiële gezondheid van de kandidaat-verwerver en de naleving van prudentiële eisen door de doelonderneming.

De FSMA heeft in de verslagperiode twee dossiers - uitgaande van één vennootschap - behandeld waarbij een wijziging in het aandeelhouderschap werd voorgesteld die onder het toepassingsgebied van deze wettelijke regeling viel.

In een eerste scenario zou een nieuw op te richten vennootschap alle bestaande aandelen van een vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies verwerven. In een tweede scenario zou de nieuw op te richten vennootschap slechts een minderheidsparticipatie in de doelvennootschap verwerven.

In beide scenario's zou een belangrijk deel van de aankoopprijs worden gefinancierd door middel van een banklening. De kandidaat-verwerver zou deze banklening integraal terugbetalen via dividenden van de doelonderneming. Deze dividenden - zijnde niet-gegarandeerde toekomstige inkomsten - maakten de enige bron van inkomsten uit voor de kandidaat-verwerver.

Op basis van deze scenario's zou de kandidaat-verwerver de doelonderneming niet financieel kunnen ondersteunen indien dat nodig zou zijn. Bovendien zou de noodzaak om de bankfinanciering terug te betalen via dividenden duidelijk een negatieve impact hebben op de financiële situatie van de doelonderneming en zou dit kunnen leiden tot belangenconflicten tussen de kandidaat-verwerver en de doelonderneming.

De financiële soliditeit van de kandidaat-verwerver was bijgevolg niet gegarandeerd. In het eerste dossier bleek ook dat hij over onvoldoende eigen vermogen beschikte om aan de wettelijke vereisten te voldoen. De FSMA maakte haar bezorgdheden over aan de kandidaat-verwerver, die het dossier voor beide scenario's introk.

De controle van de financiële soliditeit van de gereguleerde ondernemingen, waar de financiële draagkracht van de aandeelhouders een belangrijke rol speelt, is een hoeksteen van de prudentiële controle van de FSMA. De FSMA zal dergelijke dossiers van dichtbij opvolgen en nagaan of te allen tijde is voldaan aan de vereisten met betrekking tot de geschiktheid van aandeelhouders die een gekwalificeerde deelneming willen verwerven.

131 Wet van 25 oktober 2016 over de toegang tot het beleggingsdienstenbedrijf en over het statuut van en het toezicht op de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies, artikel 31.

132 Gemeenschappelijke richtsnoeren van 5 mei 2017 inzake de prudentiële beoordeling van verwervingen en vergrotingen van gekwalificeerde deelnemingen in de financiële sector.

Uitbesteding clouddiensten beter monitoren

Beheervenootschappen en vermogensbeheerders doen voor bepaalde taken een beroep op aanbieders van clouddiensten.

Om zulke uitbestedingen beter te omkaderen, publiceerde de Europese autoriteit ESMA richtsnoeren die ondernemingen en bevoegde autoriteiten moeten helpen de risico's in kaart te brengen en uitdagingen van uitbestedingsovereenkomsten voor clouddiensten te monitoren. Deze aanpak geldt van de beslissing tot uitbesteding, het selecteren van een cloud service provider, het monitoren van uitbestede taken tot het ontwikkelen van exitstrategieën.

De richtsnoeren zijn van toepassing op alle uitbestedingscontracten die worden gesloten vanaf 31 juli 2021. Bestaande overeenkomsten moesten voor 31 december 2022 worden herzien in functie van deze richtsnoeren.

De FSMA publiceerde in 2022 de richtsnoeren op haar website en verstreekte meer toelichting erbij. Ze bevroeg de beheervenootschappen en vermogensbeheerders op dat moment naar de uitbesteding van kritieke of belangrijke taken aan cloud service providers.

Uit deze bevraging blijkt dat twee derde van de ondernemingen een beroep doet op een externe clouddienstverlener voor de (gedeeltelijke) uitvoering van kritieke of belangrijke taken. De ondernemingen doen meestal beroep op dergelijke dienstverleners voor drie categorieën van taken: gegevensopslag, netwerkinfrastructuur en software voor order- of portefeuillebeheer. Dergelijke uitbesteding vond vooral plaats aan een aantal gevestigde spelers.

De FSMA zal de gegevens van de bevraging gebruiken voor de beoordeling van de risico's die voortvloeien uit uitbestedingsovereenkomsten over clouddiensten en voor de identificatie en monitoring van mogelijke concentratierisico's. De FSMA zal eventuele gevolgen van dergelijke risico's voor andere ondernemingen waarop zij toezicht uitoefent en voor de stabiliteit van de financiële markt evalueren.

Uitbestedingen vereisen de juiste omkadering met het oog op het behoud van een passende organisatie

Als onderdeel van hun inspanningen om hun organisatie te rationaliseren, kan het voor vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (VVB's) en beheervenootschappen nodig zijn om enkele functies uit te besteden. Die uitbesteding zou hun bedrijfsvoering en goede werking – op verschillende niveaus – ten goede kunnen komen.

Ondanks de uitbesteding moeten die vennootschappen gezonde beheerpraktijken in acht blijven nemen bij hun bedrijfsvoering, met het oog op het behoud van een passende organisatie.

Over een solide en passende organisatie beschikken, is een essentiële vergunningsvoorwaarde voor VVB's en beheervenootschappen¹³³. De FSMA controleert of elk van die vennootschappen passend is georganiseerd om de activiteiten waarvoor ze is vergund, ook haar eventueel uitbestede activiteiten, conform de toepasselijke wetgeving uit te voeren.

De reglementeringen die voor VVB's en beheervenootschappen gelden, omkaderen de uitbesteding van bepaalde specifieke functies, zoals het beheer van de beleggingsportefeuille van de ICB en het discretionair portefeuillebeheer¹³⁴.

De Europese Bankautoriteit (EBA) heeft richtsnoeren gepubliceerd¹³⁵ die soortgelijke wettelijke vereisten verduidelijken voor andere ondernemingen uit de financiële sector, zoals kredietinstellingen, en die gelden bij elke uitbesteding van functies, ongeacht of daarvoor al dan niet specifieke wettelijke regels gelden. In die richtsnoeren specificeert EBA de regelingen voor interne governance, waaronder een solide risicobeheer, die deze ondernemingen moeten implementeren als ze functies uitbesteden, met name als het om kritieke of belangrijke functies gaat.

Op basis van onder meer de wettelijke uitbestedingsbepalingen en die EBA-richtsnoeren publiceert de FSMA een praktijkgids met gedetailleerde toelichting bij de beginselen van gezond beheer die gelden bij de uitbesteding van elke functie¹³⁶.

Doel van die praktijkgids is de VVB's en de beheervenootschappen die functies uitbesteden, onder meer te helpen bij het identificeren en beheren van de betrokken risico's. De praktijkgids wil die vennootschappen niet enkel bijstand verlenen vanaf het moment waarop ze tot uitbesteding beslissen, tot op het moment waarop ze exitstrategieën implementeren, maar ook bij de keuze van een dienstverlener en de follow-up van de uitbestede activiteiten.

133 Art. 25 van de wet 25 oktober 2016 betreffende de toegang tot het beleggingsdienstenbedrijf en betreffende het statuut van en het toezicht op de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (hierna 'de VVB-wet'); art. 26 van de AICB-wet; art. 201 van de ICBE-wet en het koninklijk besluit van 12 november 2012 met betrekking tot de instellingen voor collectieve belegging die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG.

134 Voor de beheervenootschappen, zie de art. 29 tot 32 en 320 van de AICB-wet, art. 202 van de ICBE-wet en art. 75 e.v. van de Gedelegeerde Verordening nr. 231/2013 van de Commissie van 19 december 2012 tot aanvulling van Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van vrijstellingen, algemene voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening, bewaarders, hefboomfinanciering, transparantie en toezicht (hierna 'de AIFM-verordening').

Voor de VVB's, zie art. 25 van de VVB-wet en art. 30 e.v. van de Gedelegeerde Verordening 2017/565 van de Commissie van 25 april 2016 houdende aanvulling van Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de door beleggingsondernemingen in acht te nemen organisatorische eisen en voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening en wat betreft de definitie van begrippen voor de toepassing van genoemde richtlijn (hierna 'de MiFID II-verordening').

135 Richtsnoeren inzake uitbesteding (EBA/GL/2019/02) van 25 februari 2019.

136 Deze praktijkgids vervangt circulaire PPB 2004/5 van de CBFA van 22 juni 2004 over gezonde beheerspraktijken bij uitbesteding door kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, die wordt opgeheven.

Overigens zal die praktijkgids van toepassing zijn onverminderd de specifieke vereisten die gelden inzake uitbesteding aan aanbieders van clouddiensten. Deze komen aan bod in circulaire FSMA_2022_19 van 8 juni 2022, getiteld 'Tenuitvoerlegging van de ESMA-richtsnoeren inzake uitbesteding aan aanbieders van clouddiensten'.

De FSMA beoordeelt hefboomfinanciering bij AICB's

Hefboomfinanciering of *leverage* bij het beheer van beleggingsfondsen kan risico's inhouden op het vlak van financiële stabiliteit. De Europese regelgeving voorziet daarom dat de bevoegde autoriteiten het systemische risico beoordelen¹³⁷ dat voortvloeit uit het gebruik van hefboomfinanciering door beheerders van alternatieve beleggingsfondsen (AICB's).

Op basis van deze beoordeling, kunnen de bevoegde autoriteiten limieten opleggen voor het gebruik van hefboomfinanciering, dan wel andere beperkingen opleggen met betrekking tot het beheer van de AICB's.

ESMA heeft hierover richtsnoeren gepubliceerd die onder meer tot doel hebben om een coherente aanpak bij deze beoordeling te bekomen¹³⁸. De richtsnoeren voorzien erin dat de bevoegde autoriteiten het risico elk kwartaal beoordelen, overeenkomstig de frequentie van de rapportering die de basis vormt voor deze beoordeling.

De FSMA voerde in het verslagjaar onderzoek naar het gebruik van hefboomfinanciering door Belgische beheerders van AICB's. Ze selecteerde 25 AICB's die omwille van het niveau van hun hefboomfinanciering of omwille van hun omvang in aanmerking kwamen voor het onderzoek. Het gaat zowel om Belgische als buitenlandse AICB's, voornamelijk dakfondsen, aandelenfondsen, obligatiefondsen, gemengde fondsen en gestructureerde fondsen.

De FSMA stelde geen onmiddellijke systemische risico's vast die het opleggen van leverage-gereleerde maatregelen, zoals het opleggen van limieten voor het gebruik van hefboomfinanciering, vereisen.

Bij de beoordeling rezen evenwel een aantal vragen over de onderliggende gegevens en de kwaliteit van de rapportering. De FSMA stelde hierover bijkomende vragen aan de beheerverenootschappen. Op die manier kon ze zich ervan vergewissen dat zij een goed begrip heeft van de wijze waarop de beheerverenootschappen de rapportering invullen en hoe ze de datakwaliteit kan verbeteren. Indien nodig zal ze bijkomende maatregelen treffen om de datakwaliteit te verbeteren.

¹³⁷ Artikel 25 van Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010, omgezet in Belgisch recht door artikel 75, § 1 van de wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders.

¹³⁸ Richtsnoeren inzake artikel 25 van Richtlijn 2011/61/EU.

Hefboomfinanciering houdt systemische risico's in

Beleggers die hun blootstelling willen vergroten kunnen dit doen door gebruik te maken van hefboomfinanciering of *leverage*. Zij kunnen dit bijvoorbeeld doen door contanten of effecten te ontlenen of door het afsluiten van derivatentransacties. Door gebruik te maken van deze technieken kunnen beleggers hun potentieel rendement vergroten, maar ook het mogelijk verlies wordt groter. Het gebruik van hefboomfinanciering houdt dan ook risico's in voor de beleggers die er gebruik van maken.

Het gebruik van hefboomfinanciering kan ook leiden tot risico's voor andere marktdeelnemers en voor de financiële stabiliteit. Zo kan het toegenomen risico op verlies bij de beleggers die gebruik maken van deze technieken leiden tot financiële moeilijkheden bij deze beleggers, waardoor er ook een risico ontstaat voor de tegenpartijen van deze beleggers en voor de partijen die rechtstreeks of onrechtstreeks belangen hebben of verbonden zijn aan deze beleggers. De verwevenheid van beleggers met het financiële systeem kan er daardoor toe leiden dat het gebruik van hefboomfinanciering systemische implicaties heeft.

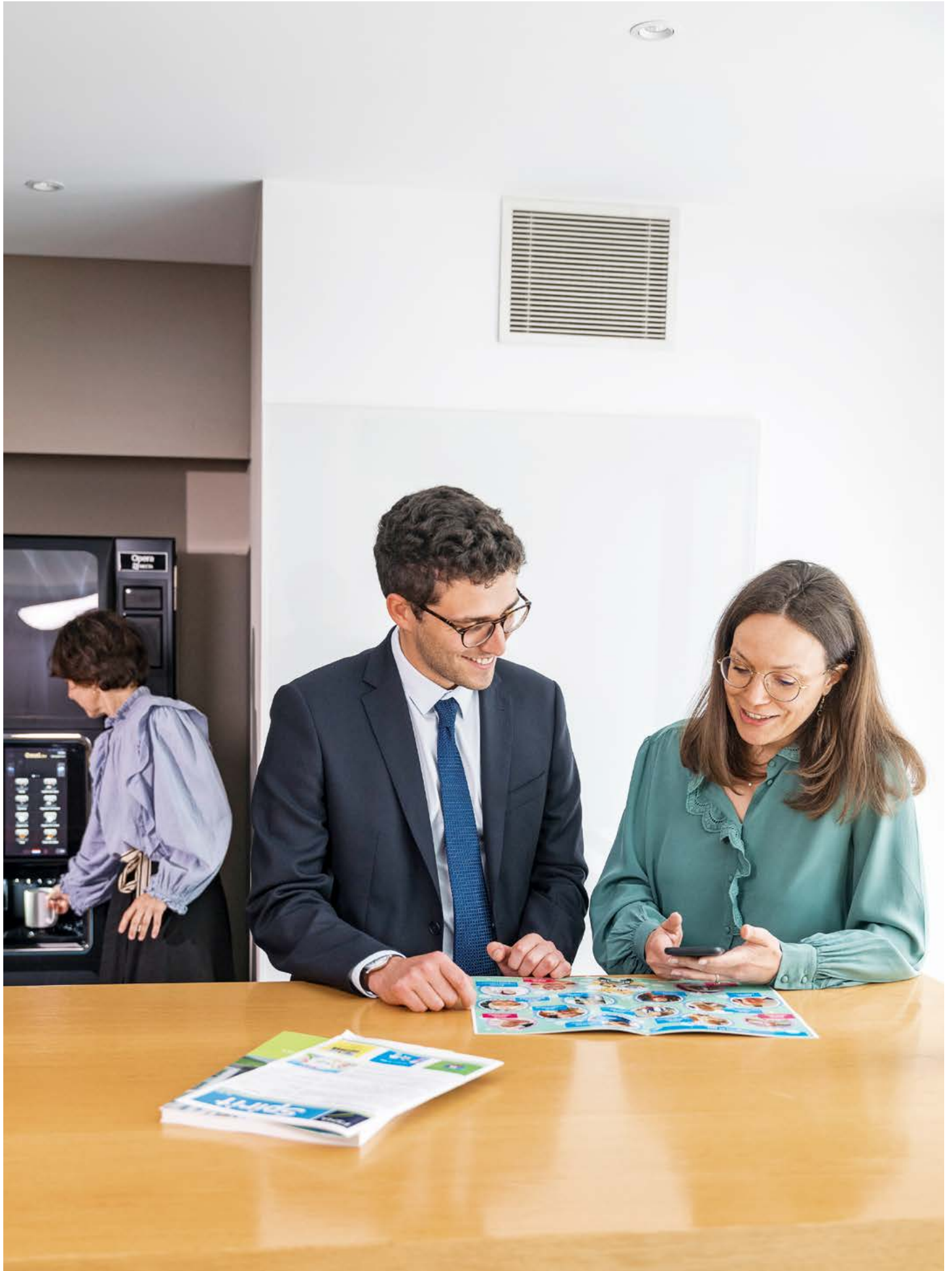
Beleggers die gebruik maken van hefboomfinanciering kunnen door plotse koersschommelingen ook onderworpen zijn aan de verplichting om bijkomende zekerheden te verschaffen aan tegenpartijen in een financiële transactie (*margin calls* of *collateral calls*). Daardoor moeten zij mogelijk activa verkopen om liquiditeiten te bekomen.

Als deze verkopen plaatsvinden in gespannen marktomstandigheden, dan kan dit leiden tot verder dalende activaprijzen en een bijkomende liquiditeitsdruk, wat ook een impact kan hebben op andere beleggers die blootgesteld zijn aan dezelfde activa. Indien deze andere beleggers eveneens gebruik maken van hefboomfinanciering, zullen ook zij mogelijk bijkomende zekerheden moeten verschaffen en activa moeten verkopen, met mogelijk een negatieve spiraal tot gevolg. Ook de gemeenschappelijke blootstellingen van beleggers die gebruik maken van hefboomfinanciering kunnen dus leiden tot systemische implicaties.

Afwijking van regels voor prudentiële consolidatie van beleggingsondernemingsgroepen

De FSMA heeft aan verscheidene Belgische vennootschappen die actief zijn op het vlak van vermogensbeheer en beleggingsadvies een afwijking toegestaan op de Europese vereiste¹³⁹ inzake prudentiële consolidatie voor beleggingsondernemingsgroepen. De afwijking zorgt voor minder administratieve lasten voor deze vennootschappen. Om in aanmerking te komen voor dit regime moeten de vennootschappen beantwoorden aan bepaalde criteria. Hun groepsstructuur moet voldoende eenvoudig zijn en geen significante risico's voor klanten of de markt inhouden. Bij het verlenen van de afwijking heeft de FSMA er ook op toegezien dat de FSMA kan blijven beschikken over de essentiële informatie voor het uitoefenen van haar toezicht. De afwijking geldt voor een periode van een jaar. De FSMA kan de afwijking na evaluatie verlengen.

139 Verordening (EU) 2019/2033 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende prudentiële vereisten voor beleggingsondernemingen.

BESCHERMING VAN HET AANVULLEND PENSIOEN

De FSMA staat in voor het toezicht op de aanvullende pensioenen die werknemers en zelfstandigen kunnen opbouwen in het kader van hun beroepsactiviteiten. Het beheer van deze pensioenen van de tweede pijler gebeurt via verzekeringsondernemingen of pensioenfondsen. De FSMA controleert of deze pensioeninstellingen en hun inrichters de sociale wetgeving van de tweede pensioenpijler naleven. Naast dit sociaal toezicht oefent de FSMA ook een prudentieel toezicht uit op de pensioenfondsen. Dit betekent dat de FSMA waakt over de financiële gezondheid en de passende organisatie van deze instellingen.

Sociaal toezicht	144
Aanvullende pensioenreserves nemen kaap van 100 miljard euro	144
Controles, onderzoek en consumentenbevraging	148
Klachtenbehandeling, informeren, reguleren en adviezen	155
Prudentieel toezicht	158
Overzicht, resultaten en herstelmaatregelen	158
Stresstest, onderzoek, advies en inspectie	163

Sociaal toezicht

De sociale wetgeving met betrekking tot de aanvullende pensioenen stelt de regels vast over de toekenning, verwerving en uitbetaling van aanvullende pensioenrechten. De bescherming van deze rechten staat in deze wetgeving voorop. Dit gebeurt in eerste instantie door werkgevers, bedrijfssectoren en zelfstandigen te verplichten het beheer van de toegekende pensioenrechten toe te vertrouwen aan een pensioeninstelling. Dit kan een pensioenfonds of een verzekeringsonderneming zijn. De sociale aanvullende pensioenwetgeving beoogt ook te waarborgen dat aangeslotenen accurate informatie krijgen over hun opgebouwde rechten en in bepaalde gevallen ook inspraak hebben over hun aanvullend pensioen.

De FSMA is belast met het toezicht op de naleving van deze sociale wetgeving. Dit toezicht richt zich zowel op de inrichters van het aanvullend pensioen als op de pensioeninstellingen. Binnen het sociaal toezicht ligt de nadruk op controles waarbij een bepaald thema voor de hele sector wordt onderzocht. Bij het bepalen van haar prioriteiten en van het te onderzoeken thema kiest de FSMA voor een risicogebaseerde benadering: de belangrijkste risico's worden eerst behandeld.

Controles kunnen leiden tot individuele handhavingstrajecten voor de pensioeninstellingen of de inrichters van aanvullende pensioenplannen die de wetgeving miskennen. De inrichters zijn in de meeste gevallen de werkgevers die een aanvullend pensioen voorzien voor hun werknemers.

Controles resulteren vaak in leidraden die de pensioeninstellingen hulp bieden voor de correcte naleving van de wetgeving. Dat gebeurt onder meer aan de hand van de goede praktijken die tijdens een controle zijn vastgesteld. Controles monden soms ook uit in beleidsmatige aanbevelingen aan de betrokken overheidsinstanties.

Aanvullende pensioenreserves nemen kaap van 100 miljard euro

De FSMA publiceert jaarlijks een overzicht van het aanvullend pensioen dat werknemers en zelfstandigen opbouwen in de tweede pensioenpijler. Het overzicht bevat een reeks gegevens uit de pensioendatabank DB2P. Deze gegevens geven een beeld van de toestand op 1 januari 2022.

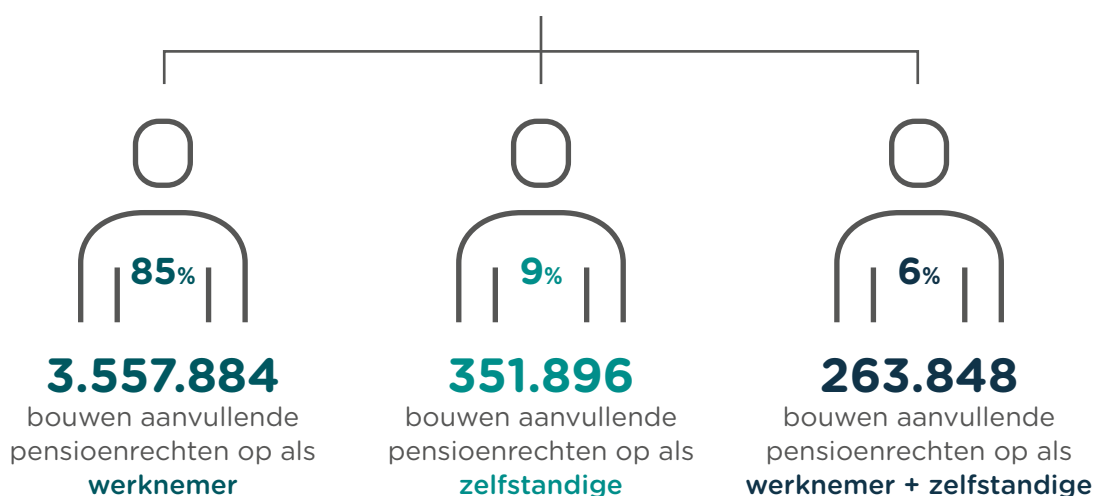
In totaal zijn er 4,17 miljoen mensen die een aanvullend pensioen opbouwen. Dit is een stijging van drie procent ten opzichte van 2021. Dit aantal stemt overeen met ongeveer 83 procent van de beroepsbevolking.

De opgebouwde pensioenrechten vertegenwoordigen een totaalbedrag van 101 miljard euro. Dat is vijf procent meer dan in 2021.

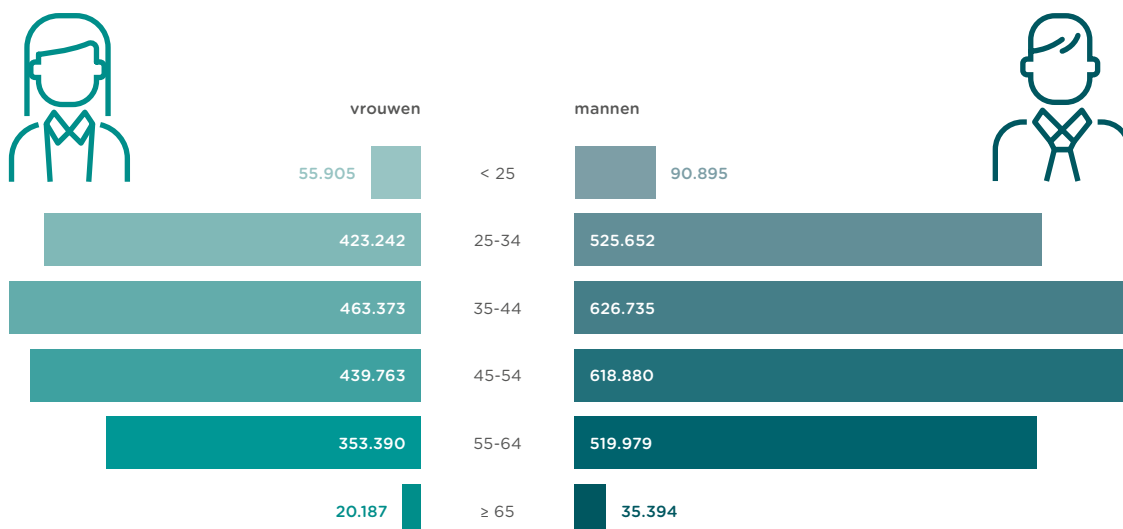

4.173.628

personen zijn aangesloten bij een aanvullend pensioenplan

Grafiek 30: Aangesloten en per leeftijdscategorie en per geslacht

verworven pensioenreserves

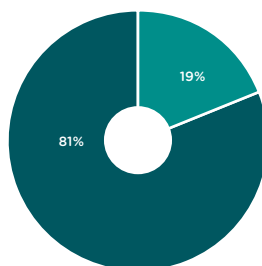
De **verworven reserve** is het bedrag aan pensioenreserve dat een aangeslotene op een bepaald ogenblik tijdens zijn loopbaan al heeft opgebouwd en dat verworven is. Wanneer de aangeslotene uit dienst treedt, kan hij dit bedrag overdragen naar een andere pensioeninstelling.

18,1	Pensioenfonds	1,0
51,5	Groepsverzekering	30,4
69,6	Totaal	31,4

Verworven reserves (in miljard euro)

25 verzekeringsondernemingen beheren samen **81,9 miljard euro** aan pensioenreserves.

144 pensioenfonds (IBP's) beheren samen **19,1 miljard euro** aan pensioenreserves.

Pensioenplannen voor werknemers¹⁴⁰

Het initiatief voor de opbouw van een pensioenplan voor werknemers gaat meestal uit van de werkgever. Heel wat werkgevers hebben een pensioenplan voor alle of een deel van de werknemers van hun onderneming. In dat geval spreekt men van een **ondernemingsplan**. Het initiatief kan ook uitgaan van een bedrijfssector. In dat geval geldt het pensioenplan voor de werknemers van een hele sector. Dit heet een **sectorplan**. Wie geen of een heel laag aanvullend pensioen opbouwt bij zijn werkgever of sector kan een **vrij aanvullend pensioen voor werknemers (VAPW)** opbouwen. Daarnaast bestaat nog een reeks **andere plannen** zoals de onthaalstructuur voor het beheer van pensioenreserves van werknemers die uit dienst zijn getreden en die hun pensioenreserves hebben overgedragen naar een andere pensioeninstelling dan die van hun ex-werkgever.

Pensioenplannen voor zelfstandigen¹⁴¹

Een zelfstandige kan op individuele basis een aanvullend pensioen opbouwen via het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ). Als een zelfstandige het statuut heeft van een zelfstandig bedrijfsleider, bijvoorbeeld als zaakvoerder of bestuurder in een vennootschap, kan de onderneming voor hem een aanvullend pensioen opbouwen. Zelfstandigen die hun professionele activiteit niet in een vennootschap uitoefenen hebben de mogelijkheid om ook via het Vrij Aanvullend Pensioen voor de Zelfstandigen actief als Natuurlijk Persoon (VAPZNP) een aanvullend pensioen bijeen te sparen.

140 Werknemers kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij ondernemingsplannen en sectorplannen. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

141 Zelfstandigen kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij het VAPZ en als zelfstandig bedrijfsleider. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

Controles, onderzoek en consumentenbevraging

De FSMA doet op regelmatige basis controles op de naleving van de sociale wetgeving door de pensioeninstellingen. In het verslagjaar publiceerde ze onder meer resultaten van een controle op de uitbetaling van aanvullende pensioenen en de verstrekking van informatie over kosten en rendementen. Ze onderzocht of werkgevers voldoen aan de verplichting om het beheer van het aanvullend pensioen onder te brengen bij een pensioeninstelling. Ze voerde controle op de naleving van de wetgeving inzake individuele pensioentoezeggingen door werkgevers en vervolgde haar onderzoek naar risico's bij de financiering van groepsverzekeringen. De FSMA startte in 2022 een grondig onderzoek naar de verschuiving in het beheer van aanvullende pensioenen naar tak 23-producten. Ze zet dit onderzoek verder in 2023.

Het belang van de jaarlijkse DB2P-aangiften

De databank voor aanvullende pensioenen DB2P, beheerd door de vzw Sigedis, is een belangrijke informatiebron voor de burgers die er gegevens over hun aanvullend pensioen kunnen vinden. DB2P bundelt de gegevens over de aanvullende pensioenen die werknemers en zelfstandigen in België hebben opgebouwd. De databank is voor de burgers toegankelijk via de beveiligde app Mypension.be. Op die manier kan iedereen op elk moment de evolutie van zijn aanvullende pensioenrechten volgen.

Tijdens de controles die ze de voorbije jaren uitvoerde, is de FSMA zeer streng opgetreden tegen pensioeninstellingen die hun rapporteringsverplichtingen aan DB2P niet correct nakwamen. Deze zijn zich daardoor bewuster geworden van het belang van kwalitatieve en stipte DB2P-aangiften. De positieve trend die ter zake al enkele jaren werd opgetekend, zette zich ook tussen 2021 en 2022 voort, vooral qua naleving van de aangiftetermijnen. Omdat een correcte DB2P-rapportering belangrijk is, zal de FSMA de aangiften van de pensioeninstellingen van nabij blijven volgen. Zo kan zij er immers op toezien dat de tot dusver geleverde inspanningen onverminderd worden voortgezet.

Vertraging bij uitbetaling van aanvullende pensioenen door gebruik van oude adressen

De vlotte en correcte uitbetaling van het aanvullend pensioen was de voorbije jaren een belangrijk aandachtspunt voor de FSMA. Ook in 2022 stond dit thema hoog op de agenda.

De uitbetaling van het aanvullend pensioen moet in principe gebeuren op het moment van de wettelijke pensionering. Op dat moment moet de pensioeninstelling de aangeslotene bij het aanvullend pensioenplan contacteren om de uitbetaling af te handelen. Het is cruciaal dat de pensioeninstelling hierbij beschikt over recente adresgegevens van de begunstigde.

De pensioeninstellingen hebben toegang tot de gegevens in het Rijksregister om deze verplichting op een effectieve manier in te vullen. Het is de overheidsorganisatie Sigedis die, via een elektronische gegevensstroom vanuit DB2P, de pensioeninstellingen periodiek op de hoogte brengt van wijzigingen in het Rijksregister, en dit sinds juni 2017.

De FSMA stelde een onderzoek in naar de deugdelijkheid van de uitbetalingsprocedure van een pensioeninstelling. Dat deed ze naar aanleiding van klachten van gepensioneerde aangeslotenen die hun aanvullend pensioen niet hadden ontvangen.

Dit onderzoek wees uit dat de pensioeninstelling aangeslotenen contacteerde op basis van soms verouderde gegevens uit een intern beheersysteem. Ze hield geen rekening met adreswijzigingen in het Rijksregister en dat reeds gedurende een aantal jaren. De FSMA legde de pensioeninstelling een regularisatie op met als resultaat dat de pensioeninstelling verschillende aanvullende pensioenen alsnog kon uitkeren en dat voor een gezamenlijk bedrag van ongeveer 800.000 euro.

In de loop van 2022 breidde de FSMA haar onderzoek uit naar andere pensioeninstellingen. Ze stelde vast dat bij een beperkt aantal pensioeninstellingen het risico bestaat op niet-uitbetaling van het aanvullend pensioen door het gebruik van verouderde adresgegevens.

De FSMA wees de pensioeninstellingen op de verplichting het aanvullend pensioen effectief uit te betalen bij de pensionering. Ze waarschuwde dat het gebruik van verouderde adresgegevens met zich mee kan brengen dat gevoelige informatie in verkeerde handen terecht komt. Waar nodig heeft de FSMA een regularisatie opgelegd en geëist dat de uitbetalingsprocedures werden bijgestuurd.

In 2023 zal de FSMA het gebruik van actuele adresgegevens door de pensioeninstellingen bij de uitbetaling van het aanvullend pensioen verder controleren.

Informatieverstrekking over kosten en rendementen moet beter

De zoektocht naar transparantie binnen de vaak complexe wereld van het aanvullend pensioen staat sinds geruime tijd centraal in de controles van de FSMA. Gezien de lange looptijd van de opbouw van een aanvullend pensioen is het immers wenselijk om te weten hoe een pensioeninstelling de pensioenbijdragen die aan haar zijn toevertrouwd, beheert.

Een belangrijk document hierbij is het zogenaamde transparantieverlag. Het betreft een jaarlijks op te stellen document waarmee de pensioeninstelling inzicht biedt in de machinekamer van het aanvullend pensioen. Punten die in dit verslag moeten worden opgenomen, betreffen onder meer de kosten en rendementen, maar ook de gehanteerde beleggingsstrategie en informatie over de duurzaamheid van de beleggingen.

De pensioeninstelling moet dit verslag bezorgen aan de werkgever, die de pensioentoezegging heeft gedaan aan zijn werknemers. De werknemers, de aangeslotenen bij het aanvullend pensioenplan, kunnen dit verslag ook opvragen.

In het verleden controleerde de FSMA de kwaliteit van deze verslagen een eerste maal. Ze formuleerde toen heel wat opmerkingen over onder meer vaag taalgebruik en een overdaad aan jargon. Bepaalde elementen die nochtans verplicht zijn, ontbraken volkomen in sommige verslagen. De FSMA vroeg de pensioeninstellingen om inspanningen te leveren om de kwaliteit van deze documenten op te krikken.

In het voorjaar van 2022 beëindigde de FSMA een tweede controleronde. Ditmaal lag de focus op de informatie die het transparantieverlag moet bevatten over de kosten en rendementen, ingegeven door de toegenomen aandacht voor *value for money*.

De algemene vaststelling is dat er heel wat vooruitgang is geboekt. Zo goed als alle pensioeninstellingen hebben aan hun transparantieverlag gesleuteld en deden daarbij inspanningen om een begrijpelijk en volledig document op te stellen.

Niettemin zijn er opnieuw problemen vastgesteld. Een beperkt aantal instellingen informeert bijvoorbeeld nog altijd niet of niet toereikend over de kostenstructuur. Daarnaast informeert een aantal pensioeninstellingen onvoldoende over de reële beleggingsrendementen die bij het beheer van het aanvullend pensioen worden gerealiseerd. De pensioeninstellingen moeten deze inbreuken wegwerken.

Uitbetaling aanvullend pensioen aan niet-gepensioneerde aangeslotenen

In 2020 voerde de FSMA een controleactie uit naar de uitbetaling van het aanvullend pensioen. De resultaten daarvan zijn in 2021 gepubliceerd¹⁴². Tijdens de controleactie zijn situaties aan het licht gekomen die erop leken te wijzen dat betalingen aan niet-gepensioneerde aangeslotenen waren verricht, terwijl het aanvullend pensioen sinds 2016 wettelijk pas bij de wettelijke pensioenering mag worden uitbetaald.

Naar aanleiding van die vaststellingen voerde de FSMA in 2022 een gerichte controleactie uit. Daarbij ging ze na of de pensioeninstellingen de wettelijke regels naleefden in verband met het moment waarop het aanvullend pensioen mag worden uitbetaald.

Die controleactie was in de eerste plaats gebaseerd op een analyse van de DB2P-aangiften. Daarbij zijn verschillende aanwijzingen aan het licht gekomen dat, tussen 2018 en 2020, aangeslotenen van 20 tot 59 jaar hun aanvullend pensioen uitbetaald kregen, dus vóór hun mogelijke wettelijke pensioenering, wat indruist tegen voornoemde uitbetalingsregel.

Individuele controletrajecten wezen daarna echter uit dat die aanwijzingen in de meeste gevallen – op twee uitzonderingen na – te wijten waren aan fouten in de DB2P-rapportering. De betrokken pensioeninstellingen zijn er dan ook toe aangemaand de foute gegevens in DB2P te verbeteren.

Niet-naleving van de verplichte uitbesteding van het beheer van aanvullende pensioenen

Het beheer van een aanvullend pensioen moet in principe worden toevertrouwd aan een pensioeninstelling. Dat kan een verzekeringsonderneming of een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP) zijn. Dat principe wordt de ‘externaliseringsverplichting’ genoemd. Dat betekent dat de pensioeninstelling instaat voor de belegging van de ontvangen bijdragen, de correcte berekening van de pensioenrechten en de uitbetaling van het aanvullend pensioen.

In 2022 heeft de FSMA een controleactie op het getouw gezet om de naleving van de externaliseringsverplichting na te gaan. Voor deze controle baseerde de FSMA zich op geanonimiseerde gegevens uit het Pensioenkadaster.

Het Pensioenkadaster is een databank die onder andere uitbetalingen van allerlei soorten aanvullende pensioenvoordelen registreert. Op basis van de gegevens van 2020 stelde de FSMA vast dat het Pensioenkadaster aangiftes over aanvullende pensioenvoordelen ontving van instanties die geen pensioeninstelling zijn.

142 Mededeling FSMA_2021_14 van 8 juni 2021: De uitbetaling van het aanvullend pensioen - Overzicht onderzoeksbevindingen. Zie ook het jaarverslag 2021 van de FSMA, p. 116-117.

Om te bepalen of er in deze gevallen sprake was van niet-naleving van de externaliseringsverplichting onderzocht de FSMA of deze pensioenvoordelen aanvullende pensioenen waren, zoals gedefinieerd in de sociale wetgeving op de aanvullende pensioenen.

Voor de pensioenvoordelen die onder de toepassing van de sociale wetgeving op de aanvullende pensioenen vallen, ging de FSMA na of er een wettelijke uitzondering gold op de externaliseringsverplichting. Deze controle vergde een analyse op maat. Zo moest onder meer het specifieke statuut en de eventuele reglementaire en institutionele omkadering van de betrokken 'sponsor' van de pensioenvoordelen worden onderzocht.

De FSMA onderwierp 45 'sponsors' van pensioenvoordelen aan een controle. Voor 30 instanties gold een wettelijke uitzondering op de externaliseringsverplichting. Voor de 15 andere instanties voorziet de FSMA in 2023 een individueel opvolgtraject.

De FSMA controleert de toekenning van individuele pensioentoezeggingen

Een werkgever kan een aanvullend pensioen beloven aan één welbepaalde werknemer. Dan is er sprake van een individuele pensioentoezegging.

Om met name te voorkomen dat zo'n pensioentoezegging als eindeloopbaanregeling zou worden gebruikt, heeft de wetgever strikte voorwaarden verbonden aan de toekenning van een individuele pensioentoezegging. Een voorwaarde is het verbod om een werknemer een pensioentoezegging toe te kennen binnen de laatste 36 maanden vóór zijn pensionering. Sinds enkele jaren controleert de FSMA jaarlijks of die voorwaarde wordt nageleefd.

De controle die de FSMA in 2021 uitvoerde, betrof de aangeslotenen die in 2020 met pensioen gingen en een individuele pensioentoezegging ontvingen. Uit die controle bleek dat er bij 15 individuele pensioentoezeggingen ernstige aanwijzingen waren dat die voorwaarde niet was nageleefd.

Zo'n inbreuk kan worden bestraft met de oplegging - aan de betrokken inrichters - van een administratieve geldboete ten belope van 35 procent van het kapitaal of van het vestigingskapitaal, ongeacht het betrokken bedrag.

Van die individuele toezeggingen waren er drie toegekend binnen de laatste 36 maanden vóór de wettelijke pensioenleeftijd (65 jaar) en 12 binnen de laatste 36 maanden vóór de vervroegde pensioenleeftijd van de betrokken aangeslotenen.

Gelet op die elementen gelastte het directiecomité van de FSMA de auditeur om elk van de betrokken dossiers te onderzoeken¹⁴³.

143 Zie ook dit verslag, p. 172.

Opvolgonderzoek naar financiering van groepsverzekeringen

Bij een pensioentoezegging van het type vaste prestatie wordt op voorhand vastgelegd hoeveel aanvullend pensioen werknemers bij hun pensionering ontvangen. In de meeste gevallen hangt het bedrag af van het aantal gewerkte jaren en de hoogte van het loon. Voor de opbouw van dit type van aanvullend pensioen worden bijdragen gestort aan een pensioeninstelling. Die belegt de bijdragen. Als op het einde van de rit blijkt dat de opgebouwde bedragen niet voldoende zijn om het beloofde aanvullend pensioen uit te betalen, moet de werkgever bijpassen.

Bij onderzoek in 2019 stelde de FSMA vast dat bepaalde groepsverzekeringen een verhoogd risico liepen op tekorten. Bij het verdwijnen van de werkgever zou de opgebouwde financiering niet volstaan om de beloofde verworven prestatie integraal uit te betalen. De verworven prestatie is het bedrag waarop een aangeslotene bij pensionering recht heeft.

De FSMA publiceerde deze onderzoeksbevindingen begin 2020 en riep groepsverzekeringen toen op om af te zien van berekeningsmethodes die slechts een minimaal niveau van financiering nastreven.

De minister van Pensioenen heeft de FSMA gevraagd om te onderzoeken of deze oproep een concrete impact heeft gehad op de sector. Om deze reden startte de FSMA in 2021 voor de eerste keer een opvolgonderzoek op waarbij ze aan verzekeraars vroeg enkele kwantitatieve gegevens over de regelingen met een minimale financieringsmethode in hun beheer over te maken.

Uit de ontvangen rapportering viel af te leiden dat de oproep van de FSMA niet tot een koerswijziging heeft geleid. Een meer prudente invulling van de financieringswijze van minimaal gefinancierde pensioenregelingen bleef uit. De kwantitatieve gegevens dateren echter van de coronaperiode, wat mogelijk verklaart waarom er niks veranderde. De economische onzekerheid als gevolg van corona kan immers een rem zijn geweest op initiatieven tot een verbetering van de financiering van het aanvullend pensioen.

Hiertegenover staat dat het aantal regelingen met een minimale financiering niet is toegenomen, wat op zich een positieve vaststelling is. Bovendien wijst de daling van zowel het aantal aangeslotenen als het bedrag aan verworven reserves op het uitdovende karakter van zulke regelingen. De verworven reserves zijn de pensioenrechten die een aangesloten werknemer kan overdragen naar een ander pensioenplan bij het verlaten van een werkgever.

Beheer van aanvullende pensioenen verschuift naar tak 23-producten

Kenmerkend bij tak 23-verzekeringsproducten is dat de waarde van de gestorte bijdragen fluctueert in functie van één of meerdere beleggingsfondsen. De verzekeringsonderneming waarborgt zelf geen rendement zoals dat bij een tak 21-verzekeringsproduct wel het geval is. In 2022 heeft de FSMA voor de eerste maal de verspreiding van tak 23 als beheersvorm voor aanvullende pensioenen gekwantificeerd en dit met behulp van informatie uit DB2P, aangeleverd door Sigedis.

Hoewel de historische voorkeur voor een beheer in tak 21 vooralsnog resulteert in een eerdere geringe aanwezigheid van reserves in tak 23, in absolute termen bekeken, doet een aantal vaststellingen een prille omslag naar een bredere ingang van tak 23-beheer in de tweede pijler vermoeden. Zo verloopt de aangroei van reserves binnen tak 23 gevoelig sneller dan de groei van reserves in tak 21. In een bestek van vijf jaar (2016 – 2021) zijn de reserves binnen tak 23 bijna vervijfvoudigd (een toename van 470 procent), dit terwijl de reserves in tak 21 een eerder bescheiden groei van 26 procent optekenden.

De verspreiding van tak 23 verloopt bovendien niet gelijkmatig binnen de gehele tweede pijler, maar wordt ook beïnvloed door het type van aanvullend pensioen. Zo wordt het hoogste aandeel aan reserves in tak 23 opgetekend binnen de pensioenregimes waar er geen sprake is van wettelijke rendementsgaranties. Dat is voornamelijk zo bij het aanvullend pensioen voor de zelfstandige bedrijfsleiders (WAPBL) en bij de meer recente vormen van individuele pensioenopbouw (VAPW en VAPZNP). Bij het aanvullend pensioen waar er wél sprake is van wettelijke rendementsgaranties, met name bij werknemers (WAP) en het Vrij aanvullend pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ), is de aanwezigheid van reserves in tak 23 heel wat bescheidener. Vooral binnen het VAPZ, waar de rendementsgarantie op de pensioeninstelling zelf rust, valt op dat reserves die uitsluitend binnen tak 23 beheerd worden, nauwelijks voorkomen.

Klachtenbehandeling, informeren, reguleren en adviezen

De FSMA behandelt jaarlijks vragen en klachten van consumenten en professionelen. Ze stelt brochures met algemene informatie over aanvullende pensioenen ter beschikking. Als toezicht-houder werkt ze mee aan nieuwe wetgeving en geeft ze adviezen over onderwerpen die onder haar bevoegdheid vallen.

De FSMA is een aanspreekpunt voor consumenten en professionelen

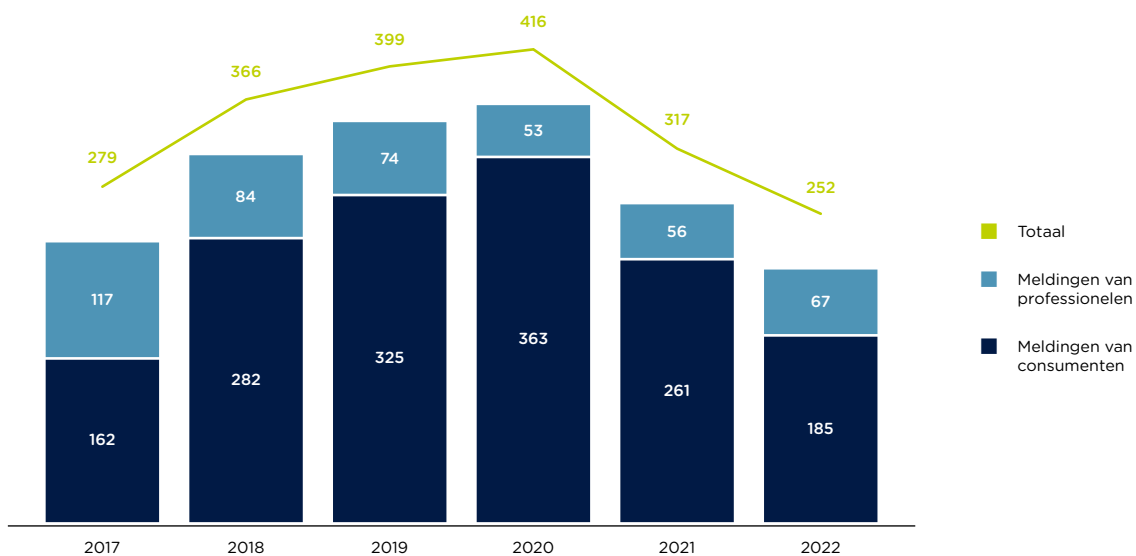
Indien een consument met een vraag of een klacht over een aanvullend pensioen geen soelaas vindt bij zijn werkgever of pensioeninstelling, dan kan hij terecht bij de FSMA. In 2022 ontving de FSMA 185 meldingen van consumenten.

Ongeveer de helft van de meldingen had betrekking op de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering. Dat is een jaarlijks weerkerende vaststelling. Consumenten richten zich vooral tot de FSMA voor informatie over de uitbetalingsprocedure en het belastingtarief dat van toepassing is bij uitbetaling.

De meeste vragen of klachten over aanvullende pensioenen kwamen van werknemers (92 procent). Slechts acht procent was van zelfstandigen.

De FSMA is ook een aanspreekpunt voor professionelen. Zij stellen vragen over kwesties die in de pensioenpraktijk rijzen. De FSMA geeft in die context haar interpretatie van de wetgeving waarop ze toezicht houdt. In 2022 ontving de FSMA 67 professionele meldingen.

Grafiek 31: Aantal meldingen van consumenten en professionelen

Pensioenbrochures voor werknemers en zelfstandigen

De FSMA heeft brochures uitgewerkt die werknemers en zelfstandigen informeren over hun mogelijkheden om een aanvullend pensioen op te bouwen. Deze brochures komen tegemoet aan de grote vraag naar duidelijke informatie over aanvullende pensioenen voor het grote publiek. Ze zijn in de loop van 2023 beschikbaar.

De brochures leggen op een korte en eenvoudige wijze de drie pensioenpijlers uit, beschrijven de plaats van de aanvullende pensioenen hierin en bieden een overzicht van de verschillende stelsels voor werknemers en zelfstandigen.

Om de pensioenconsument zo gericht mogelijk door de brochure te loodsen, zijn de brochures opgedeeld tussen werknemers en zelfstandigen en gestructureerd volgens sociaal pensioenstelsel (WAP, WAPW, WAPZ, WAPZNP en WAPBL). Alle informatie die nodig is om een bepaald stelsel te begrijpen, is gebundeld in één hoofdstuk.

De verschillende onderwerpen komen zo kort en eenvoudig mogelijk aan bod om de brochures niet te overladen. Lezers die bijkomende informatie wensen, worden doorverwezen naar Wikifin, de FAQ over aanvullende pensioenen op de website van de FSMA en www.MyPension.be.

De FSMA werkt mee aan nieuwe transparantiewetgeving

Op vraag van de ministers van Pensioenen en van Zelfstandigen heeft de FSMA ontwerp teksten opgesteld voor een wet¹⁴⁴ die de sociale wetgeving over de aanvullende pensioenen aanvult met nieuwe transparantieregels uit de Europese pensioenfondsenrichtlijn IORP II.

De informatieverplichtingen die de Europese pensioenfondsenrichtlijn IORP II invoerde, golden tot voor kort enkel voor pensioenfondsen¹⁴⁵. Ze worden nu uitgebreid naar alle pensioeninstellingen. Voortaan gelden ze dus ook voor verzekeringsondernemingen. De nieuwe informatieverplichtingen zullen gefaseerd in werking treden.

144 Wet van 26 december 2022 tot wijziging van verscheidene bepalingen ter versterking van de transparantie in het kader van de tweede pensioenpijler, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 2 februari 2023.

145 De IORP II Richtlijn werd omgezet door de wet van 11 januari 2019 tot omzetting van de richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV) en tot wijziging van de wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

Hoewel er reeds tal van informatievoorschriften bestaan, is het voor aangeslotenen vaak niet eenvoudig om een duidelijk inzicht te krijgen in hun aanvullend pensioen. Uit verschillende onderzoeken van de FSMA is gebleken dat de informatie over het aanvullend pensioen te kampen heeft met een gebrek aan uniformiteit en een gebrekkige begrijpelijkheid. Om deze reden was de FSMA bereid om haar schouders te zetten onder een hervorming van de informatieverplichtingen.

Bij de totstandkoming van de teksten pleegde de FSMA nauw overleg met de sectororganisaties PensioPlus, Assuralia, de vakbonden en de werkgeversorganisatie VBO. Ze hield ook rekening met de adviezen van de Commissie voor Aanvullende Pensioenen¹⁴⁶, de Commissie voor de Aanvullende Pensioenen voor Zelfstandigen¹⁴⁷ en de Nationale Arbeidsraad¹⁴⁸.

Het is immers de bedoeling dat de nieuwe transparantiewet ruim gedragen wordt. Ook de verdere praktische uitwerking van de nieuwe bepalingen over de aangiftes aan DB2P en de voorstellingswijze op www.mypension.be gebeurt in nauw overleg met de sociale partners en de pensioeninstellingen.

Adviezen over kleine pensioenen en fictieve rente

De FSMA heeft in 2022 adviezen verleend aan de Nationale Arbeidsraad (NAR). Een eerste advies betrof de uitbetalingsprocedure voor kleine aanvullende pensioenprestaties van lager dan 150 euro. Een tweede advies ging over de parameters voor de berekening van de coëfficiënt tot omzetting van een kapitaal in een 'fictieve rente'.

Update van de online beschikbare informatie over aanvullende pensioenen

De FSMA stelt informatie over aanvullende pensioenen ter beschikking op haar website - onder meer in de FAQ's over aanvullende pensioenen - en op wikifin.be. Ze hecht daarbij een groot belang aan het up-to-date houden van deze informatie. Ze actualiseerde een aantal bedragen die voortvloeien uit de sociale wetgeving, onder meer als gevolg van de automatische indexering van de inkomstenbelastingen en de overschrijdingen van de spilindex. Ze verfijnde de informatie over de wettelijke rendementsgarantie van aanvullende pensioenen. Ze verstreekte informatie over de verlenging van de coronamaatregelen en de bijzondere maatregelen in het kader van de energiecrisis en de gevolgen ervan voor het aanvullende pensioenplan voor werknemers en werkgevers.

146 Advies nr. 41 van de Commissie voor Aanvullende Pensioenen met betrekking tot de administratieve vereenvoudiging binnen de tweede pensioenpijler voor werknemers, 30 mei 2022.

147 Advies nr. 15 van de Commissie voor de Aanvullende Pensioenen voor Zelfstandigen inzake de mogelijkheden tot automatisering met het oog op reductie van administratieve beheerskosten en kosten ten laste van de aangeslotenen, 27 april 2022.

148 Advies nr. 2282 van de Nationale Arbeidsraad inzake een vereenvoudigde uitbetalingsprocedure voor zeer kleine pensioenprestaties, kleiner dan 150 euro, 29 maart 2022.

Prudentieel toezicht

De FSMA oefent prudentieel toezicht uit op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's), doorgaans pensioenfondsen genoemd, die actief zijn in België. Ze beschermt de rechten van de aangeslotenen en rentegenieters en waakt over een gezonde organisatie en de financiële stabiliteit en soliditeit van de IBP's. Pensioenfondsen moeten zorgen voor een passende financiering van hun pensioenverplichtingen. Ze waarderen hun pensioenverplichtingen op voorzichtige wijze en zorgen voor prudente en voldoende gespreide beleggingen. Ze brengen alle relevante risico's in kaart. Ze dragen zorg voor hun organisatie en zijn transparant over hun beleid ten aanzien van hun stakeholders.

Overzicht, resultaten en herstelmaatregelen

Hier volgt een overzicht van de sector van de Belgische pensioenfondsen, zijn resultaten in het verslagjaar en informatie over pensioenfondsen die herstelmaatregelen nemen om tekorten weg te werken.

Kleine pensioenfondsen dragen activiteiten over naar andere fondsen

Eind 2022 telde België 153 IBP's naar Belgisch recht ten aanzien van 160 pensioenfondsen in 2021. De consolidatiebeweging die sinds enkele jaren bezig is, zet zich voort.

Kleine pensioenfondsen besloten ook tijdens dit verslagjaar hun activiteiten stop te zetten. Ze droegen hun activiteiten voornamelijk over naar andere pensioenfondsen, enerzijds naar multi-werkgeversfondsen, maar ook aan bestaande pensioenfondsen van dezelfde economische groep. Eén pensioenfonds droeg zijn activiteiten over naar een groepsverzekeraar. Bij een ander werd het kapitaal bij pensionering uitgekeerd aan de enige aangeslotene.

De consolidatiebeweging in de sector van de pensioenfondsen werd in gang gezet door de toegenomen verplichtingen op het vlak van governance. Die vloeien voort uit de inwerkingtreding van de IORP II-richtlijn¹⁴⁹. Ook de bijkomende rapporteringsvereisten van de Europese Centrale Bank en de Europese autoriteit EIOPA en oplopende kosten van het beheer hebben mogelijk daartoe bijgedragen.

Eind 2022 beheerde één pensioenfonds uit een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte (EER) een pensioenplan dat onderworpen is aan de Belgische sociale wetgeving en arbeidswetgeving.

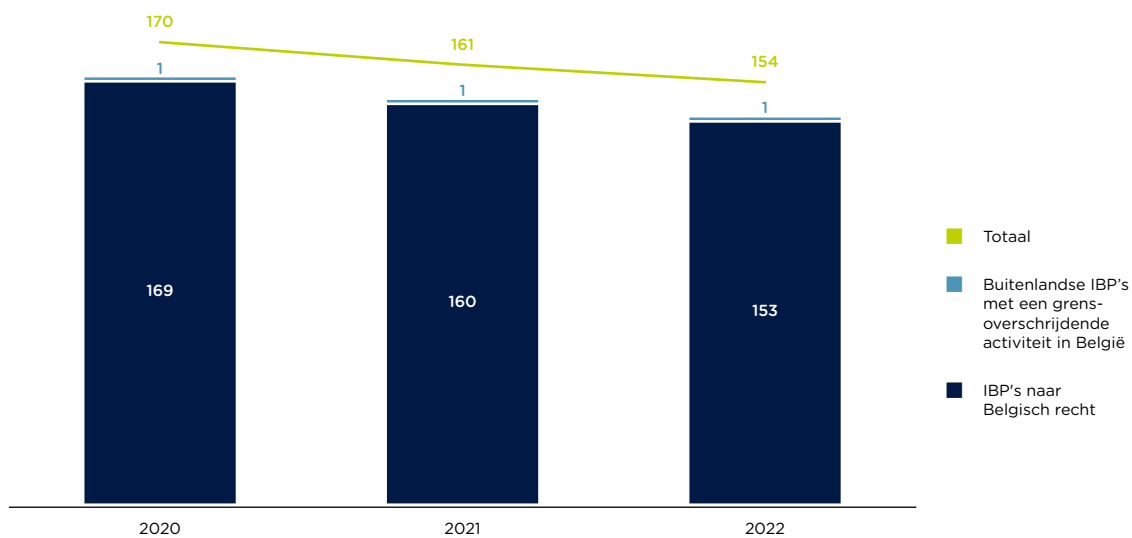
Veertien pensioenfondsen onder toezicht van de FSMA ontplooiën activiteiten in het buitenland. In het verslagjaar ontving de FSMA drie kennisgevingen voor de uitoefening van nieuwe grensoverschrijdende activiteiten. Daarenboven waren er acht kennisgevingen voor de wijziging of uitbreiding van een reeds uitgevoerde activiteit.

¹⁴⁹ Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBPV's).

De volgende grafieken bevatten een aantal kerncijfers over de pensioenfondsensector. Meer statistische gegevens over de sector zijn terug te vinden op de website van de FSMA¹⁵⁰.

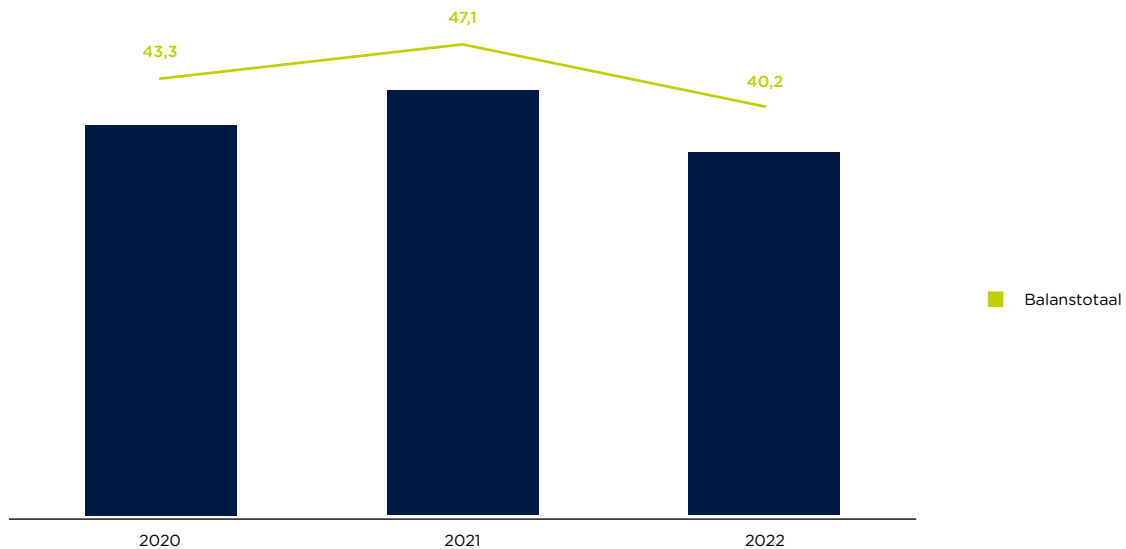
Grafiek 32: Aantal IBP's

Grafiek 33: Aantal IBP's naar Belgisch recht (in 2022)

150 Zie het sectoroverzicht.

Grafiek 34: Balanstotaal van de IBP's naar Belgisch recht (in miljard euro)

Negatieve impact gebeurtenissen in Oekraïne

De pensioenfondsen behaalden in 2021 een sterk positief rendement van meer dan acht procent. De gebeurtenissen in Oekraïne, de daaropvolgende energiecrisis en de inflatie die daarmee samenhang, zorgden echter voor een forse ommekeer. Onder meer door de slechte resultaten van de beurzen zakte het balanstotaal in 2022 van 47,1 tot 40,2 miljard euro. Dit is een daling van bijna 15 procent.

De inflatie nam in 2022 aanzienlijk toe, nadat ze al in 2021, nog vóór de oorlog in Oekraïne, was opgelopen. Om de inflatie te temperen heeft de ECB in 2022 verschillende keren haar beleidsrente opgetrokken, waardoor de rentecurve opwaarts bewoog.

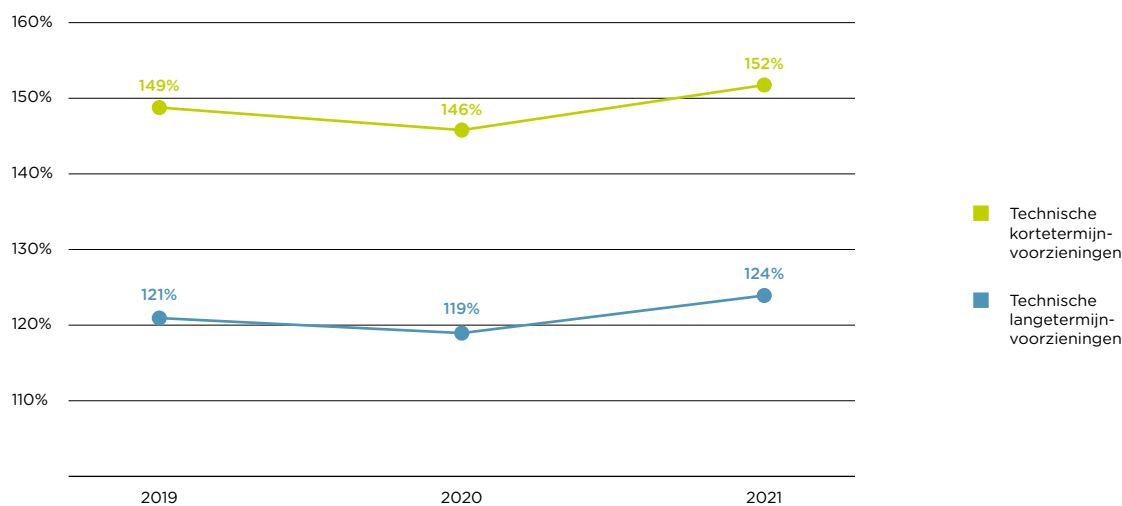
De stijgende rentes leidden tot een daling van de marktwaarde van de obligaties in de portefeuille van pensioenfondsen. Door de inflatie namen de pensioenverplichtingen van sommige pensioenfondsen toe. Deze combinatie droeg bij tot de verslechtering van de financiële positie van pensioenfondsen.

De FSMA maande de pensioenfondsen aan tot voorzichtigheid. Ze verzocht hen een afwachtende houding aan te nemen en de verdere evolutie van de rentes af te wachten alvorens over te gaan tot een herziening van hun financieringsplannen.

Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen

De dekkingsgraad geeft aan over hoeveel middelen een pensioenfonds beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. De technische kortetermijnvoorzieningen stemmen overeen met de verworven reserves. Dit zijn de pensioenrechten die een aangeslotene naar een andere pensioeninstelling kan overdragen wanneer hij zijn werkgever verlaat. De technische langetermijnvoorzieningen worden gevormd op basis van een voorzichtige inschatting van de beheerde pensioenverplichtingen. Eind 2021 bedroegen de korte- en langetermijnverplichtingen van de sector respectievelijk 152 en 124 procent, een lichte stijging ten opzichte van de percentages eind 2020.

Grafiek 35: Evolutie van de dekkingsgraad

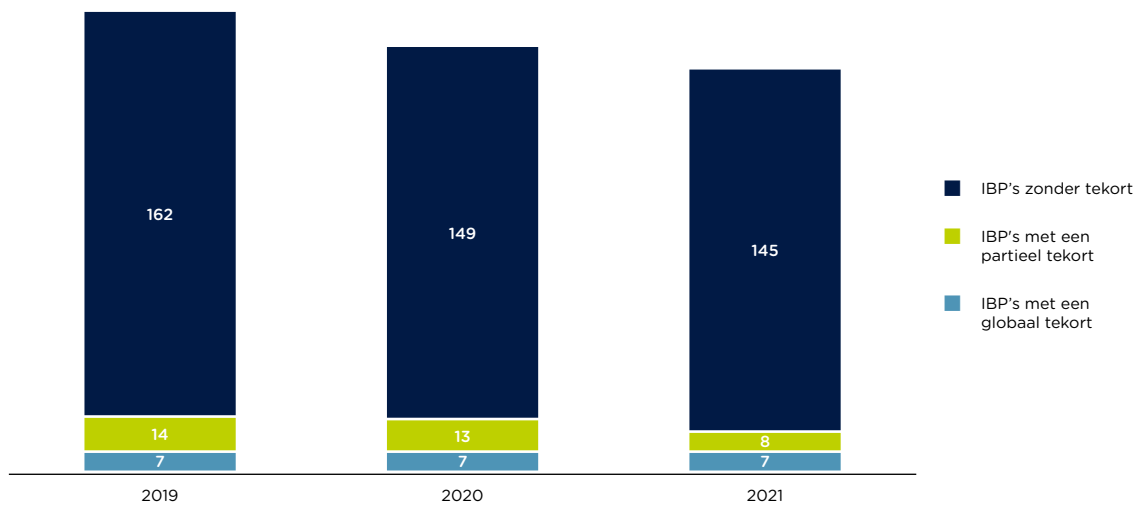
De pensioenfondsen met een dekkingsgraad van minder dan 100 procent, die dus een financieringstekort hebben, moeten herstelmaatregelen nemen om dat tekort weg te werken. Zo'n tekort kan zich voordoen op het niveau van het fonds als geheel – een 'globaal tekort' – of op het niveau van het pensioenplan van een of meer bijdragende ondernemingen – een 'partieel tekort'.

Zeven pensioenfondsen hadden eind 2021 een globaal tekort. Dat aantal is hetzelfde gebleven in 2020 en 2021. Het aantal pensioenfondsen met een partieel tekort is licht gedaald (acht eind 2021 tegenover 13 eind 2020).

Financieringstekorten deden zich vooral voor op het vlak van de langetermijnpensioenverplichtingen. Eind 2021 vertoonden slechts drie IBP's een tekort op korte termijn.

Omwille van de geopolitieke context en de daarmee verbonden socio-economische onzekerheden en volatiliteit op de financiële markten volgde de FSMA de financiële situatie van de pensioenfondsen tijdens de tweede helft van het verslagjaar op de voet. Ze maakte op geregelde tijdstippen een eigen inschatting van hun dekkingsgraad. Aan de IBP's waarvan de dekkingsgraad als ontoereikend werd ingeschat, heeft ze gevraagd om hun financiële situatie nauw op te volgen en desgevallend herstelmaatregelen voor te bereiden en de FSMA hiervan in te lichten.

Grafiek 36: Aantal IBP's met of zonder tekort

FOCUS 2023

De FSMA maakt op recurrente basis een eigen inschatting van de dekkingsgraad van de IBP's. Op grond hiervan verwacht zij dat het aantal IBP's met een financieringstekort per einde 2022 fors zal zijn toegenomen en dat in 2023 dus een groot aantal nieuwe herstelmaatregelen op de plank zullen liggen.

Anderzijds bestaat de kans dat pensioenfondsen de stijging van de rentes aangrijpen om de actualisatievoet die ze hanteren voor de berekening van de technische voorzieningen¹⁵¹ te verhogen en zo een financieringstekort te vermijden. De volatiliteit op de financiële markten noopt echter tot voorzichtigheid. De evaluatie van het structureel karakter van de stijging van de rentes is hierbij een zeer belangrijk aandachtspunt. Om die reden zal de FSMA in 2023 niet alleen een bijzondere aandacht schenken aan de IBP's met een financieringstekort, maar zal ze ook de pensioenfondsen die de actualisatievoet verhogen aan een specifieke screening onderwerpen.

151 De technische voorzieningen weerspiegelen de pensioenverplichtingen die een IBP beheert. Ze zijn de huidige waarde van de pensioenuitkeringen op lange termijn. Die huidige waarde wordt berekend met toepassing van een actualisatievoet op de toekomstige pensioenprestatie.

Stresstest, onderzoek, advies en inspectie

De FSMA werkte in het verslagjaar mee aan een Europese stresstest voor pensioenfondsen. Ze ging na of personen met sleutelfuncties bij pensioenfondsen over voldoende tijd en middelen beschikken om hun functies naar behoren te vervullen. Ze verleende een advies over investeringen in fossiele brandstoffen door pensioenfondsen. Ze controleerde de eigen risicobeoordeling van pensioenfondsen en inspecteerde hun databeheer.

Negatieve marktontwikkeling: stresstest meet temperatuur bij pensioenfondsen

De Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (EIOPA) organiseert sinds 2015 periodiek stresstesten voor pensioenfondsen. Die hebben als doel om te zien hoe ze reageren op ongunstige marktomstandigheden en te kijken naar mogelijke gevolgen voor de financiële stabiliteit.

Voor het meten van de impact van een ongunstig scenario neemt een stresstest de financiële positie van pensioenfondsen in een gesimuleerde stresssituatie onder de loep. Meer bepaald wordt de dekkingsgraad van hun pensioenverplichtingen en eventuele financieringstekorten in dat stressscenario onderzocht.

Voor het meten van de impact op de financiële stabiliteit wordt gekeken naar de zogenaamde transmissie-effecten of *second round effects* van een ongunstig scenario. Pensioenfondsen kunnen de financiële markten rechtstreeks verstoren indien ze bepaalde activa massaal van de hand doen door een wijziging in hun beleggingsbeleid naar aanleiding van ongunstige marktomstandigheden.

Een ongunstig scenario kan ook indirect een impact hebben op de economische stabiliteit. Zo kunnen de bedrijfsinkomsten en investeringscapaciteiten van bedrijven aangetast worden indien ze genoopt worden tot het aanzuiveren van financieringstekorten van hun pensioenverplichtingen.

Van voorbereiding tot publicatie van de resultaten neemt een stresstest ongeveer vijf kwartalen in beslag. Hoe gaat dat in zijn werk?

Hoe verloopt een stresstest?

1. Thema's

EIOPA stelt een *roadmap* op.

Die bevat de thema's van de stresstest, zoals het ongunstig scenario waaraan pensioenfondsen worden onderworpen, hoe pensioenfondsen de impact van het ongunstig scenario moeten meten, het deelnamepercentage, enzovoort.

2. Uitwerking

EIOPA werkt de technische specificaties van de stresstest in detail uit.

Het Europees Comité voor Systeemrisico's (ESRB) ontwikkelt in nauwe samenwerking met de Europese Centrale Bank (ECB) het ongunstige scenario. De definitieve kalibratie van het scenario gebeurt vlak voor de lancering van de stresstest zodat deze gebaseerd is op de meest recent beschikbare economische en financiële data.

3. Selectie

Het uitvoeren van een stresstest is een zware en dure oefening. Om proportionaliteitsredenen moeten niet alle pensioenfondsen deelnemen.

EIOPA legt wel minimale criteria op voor deelname aan de stress-test. Dat doet ze vooreerst op grond van de omvang van de globale sector van elke lidstaat. De deelname aan de stresstest is verplicht voor alle lidstaten waarvan de nationale sector van de tweedepijlerpensioenfondsen groter is dan 500 miljoen euro. Dit is het geval voor België.

Verder legt EIOPA de deelnemende lidstaten minimale deelnamepercentages op in termen van beheerde activa. In 2022 bedroeg dat percentage 60 procent.

4. Uitvoering

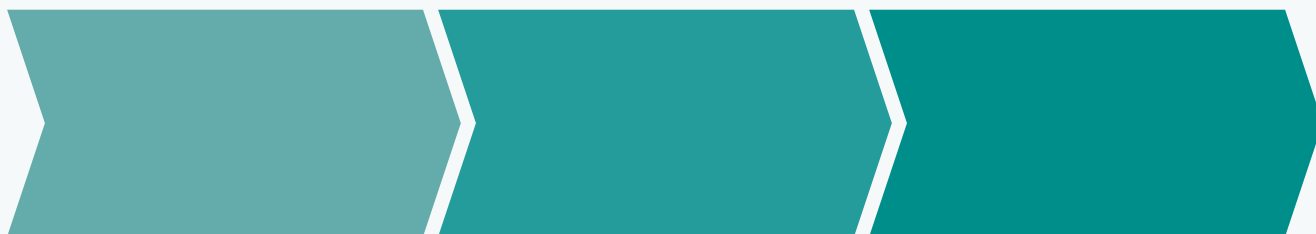
De geselecteerde pensioenfondsen voeren de stresstest uit en onderzoeken het effect op hun financiële positie. Ze volgen daarbij enerzijds de nationale waarderingsregels en anderzijds de door EIOPA ontwikkelde *Common Balance Sheet*, die op een geharmoniseerde methodologie steunt en daardoor vergelijkingen tussen lidstaten enigszins mogelijk maakt.

In functie van de doelstellingen kan EIOPA bijkomende oefeningen opleggen (cashflowanalyse, pensioenprojecties, ...).

5. Geldigverklaring

Nationale toezichthouders kijken de resultaten na en valideren die. Hierbij controleren ze bijvoorbeeld of de pensioenfondsen de stresstrapportering volledig hebben ingevuld, of de data coherent zijn met de rapporteringsgegevens waarover ze beschikken en of de resultaten in lijn liggen met de verwachtingen.

Vervolgens voert EIOPA, met ondersteuning van de nationale toezichthouders, een centrale validatie uit. Hierbij schenkt ze vooral aandacht aan ontbrekende of incoherente gegevens en aan *outliers*. Dit zijn pensioenfondsen met sterk afwijkende gegevens.

6. Analyse en publicatie

EIOPA analyseert de resultaten en vat ze samen in een rapport. Het rapport wordt meestal half december gepubliceerd.

TOBIAS DE VOLDER OVER DE STRESSTEST VAN EIOPA

“De resultaten van Belgische pensioenfondsen behoren tot de Europese top”

EIOPA heeft in 2022 voor de eerste keer een klimaatstresstest georganiseerd om meer inzicht te krijgen in de effecten van milieurisico's op de pensioenfondsensector. “Belgische pensioenfondsen zijn in staat om een negatieve klimaatschok op te vangen”, zegt pensioenspecialist *Tobias De Volder*.

Een klimaatstresstest? Wat houdt dat in?

“Een klimaatstresstest kan verschillende invullingen krijgen. Bij de EIOPA-test in 2022 werd gekeken hoe pensioenfondsen reageren op een abrupte wijziging van het klimaatbeleid.

Hiervoor heeft EIOPA in samenwerking met de ECB een stressscenario ontwikkeld dat uitgaat van een plotselinge en onordelijke overgang naar een groene economie met een sterke stijging van de koolstofprijs tot gevolg. De stijging van de koolstofprijs heeft gevolgen voor de hele economie, met onder meer een daling van de koersen van de aandelen en een stijging van de rente.

In dit scenario werd dus geen rekening gehouden met fysieke gevolgen van klimaatverandering zoals extreme droogte of overstromingen.”

Welke pensioenfondsen namen deel aan deze oefening?

“In totaal namen 187 pensioenfondsen uit 18 lidstaten deel aan deze stresstest oefening. Hiervan waren er 15 Belgische pensioenfondsen. Zij vertegenwoordigen ongeveer 60 procent van de activa van de Belgische sector van aanvullende pensioenfondsen en vormen een representatief staal van de sector.”

Wat is de algemene impact van het toegepaste klimaatscenario op de deelnemende pensioenfondsen?

“Dit scenario heeft een materiële impact op de marktwaarde van de activa van de globale Europese pensioenfondsensector. Deze daalt met 13 procent.

De impact varieert naargelang het type van aanvullend pensioenregime. Er zijn DB-plannen, die aangesloten recht geven op een vaste pensioenuitkering, en er zijn DC-plannen, waarbij het rendement van het pensioenfonds bepalend is voor de pensioenuitkering. Pensioenfondsen met DB-plannen waren over het algemeen in staat om de schok op de activa goed te absorberen. Werkgevers moeten dan geen bijko-

mende stortingen uitvoeren om de beloofde pensioenuitkeringen te financieren.

Aangesloten bij DC-plannen daarentegen dragen zelf volledig of deels het financieel risico. Hun pensioenrechten worden dus aangetast.”

Hoe presteerden de Belgische pensioenfondsen?

“Onder het stressscenario vertonen Belgische pensioenfondsen, op de Scandinavische pensioenfondsen na, de hoogste financieringsgraad van DB-pensioenverplichtingen. Dankzij hun ruime financiële buffers waren de Belgische pensioenfondsen in staat om het klimaatscenario goed te absorberen.

Voor DC-plannen voorziet de Belgische aanvullende pensioenwetgeving in een beschermingsmechanisme onder de vorm van een wettelijke rendementsgarantie. Indien het pensioenfonds dit minimumrendement niet haalt op het moment van overdracht of uitkering van de pensioenrechten moet de werkgever het tekort aanzuiveren. Hierdoor blijft het neerwaarts risico voor de aangesloten beperkt.”

“Voor EIOPA zijn de resultaten een belangrijk instrument voor het toezicht op de financiële stabiliteit”

Wat gebeurt er met de resultaten van de stresstest?

“Voor EIOPA zijn de resultaten een belangrijk instrument voor het toezicht op de financiële stabiliteit en voor het uitwerken van haar beleid. Aangezien niet alle Belgische pensioenfondsen deelnemen aan de stresstest voorziet de FSMA geen individuele opvolgacties. Uit de resultaten van deze stresstest kunnen geen conclusies worden getrokken over de huidige macro-economische situatie. Een vergelijking van de resultaten met die van vorige stresstests gaat niet, want die hebben een ander uitgangspunt.”

Systeem voor de beoordeling van het aantal mandaten van een verantwoordelijke voor een sleutelfunctie

De wet over het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (WIBP) bepaalt dat de IBP's verantwoordelijken moeten hebben voor vier sleutelfuncties: de compliancefunctie, de interneauditfunctie, de risicofunctie en de actuariële functie. Die verantwoordelijken moeten, vóór hun indiensttreding, het voorwerp uitmaken van een 'fit & proper'-toets door de FSMA. Ook moeten zij over de nodige middelen beschikken, met name de beschikbare tijd die nodig is voor de uitoefening van hun functie.

Bij het onderzoek van de kandidaatstellingen stelde de FSMA vast dat bepaalde natuurlijke personen een groot aantal mandaten van verantwoordelijke voor een sleutelfunctie uitoefenden, en dat rechtstreeks of onrechtstreeks als permanente vertegenwoordigers van rechtspersonen.

Naar aanleiding van die vaststelling onderzocht de FSMA of de betrokkenen over de nodige tijd en middelen beschikten om hun opdracht correct uit te oefenen.

Dat onderzoek maakte het mogelijk een methode te ontwikkelen om te bepalen of een nieuw mandaat aanvaardbaar is in het licht van het geldende beschikbaarheidsvereiste voor een verantwoordelijke voor een sleutelfunctie. De belangrijkste parameters van die methode zijn het soort sleutelfunctie en de complexiteit van de IBP waarbij het mandaat wordt uitgeoefend.

Wanneer een persoon het voorwerp uitmaakt van een onderzoek in het kader van een nieuwe benoeming of een hernieuwing van een benoeming, onderzoekt de FSMA zijn beschikbaarheid voortaan in het licht van die methode. In voorkomend geval, contacteert de FSMA de betrokkene om hem bijkomende informatie te vragen of hem te vragen om van een of meer mandaten of een of meer kandidaatstellingen af te zien.

Advies over investeringen in fossiele brandstoffen

In het kader van het energieakkoord van 18 maart 2022 besliste de federale regering om een consultatie met de financiële sector te organiseren met het oog op de geleidelijke afbouw van investeringen in fossiele brandstoffen in de tweede en derde pensioenpijler. De federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, die in die context is geraadpleegd, adviseerde een uitsluitingsbeleid uit te werken voor investeringen in ondernemingen die actief zijn in fossiele brandstoffen. Op 15 juli 2022 vroegen de minister van Pensioenen en de minister van Financiën de FSMA een advies te verstrekken over die aanbeveling van de overheidsdienst. Op 20 september 2022 bezorgde de FSMA haar advies aan de ministers.

Richtsnoeren over de identificatiecode voor juridische entiteiten

Op 1 juli 2022 traden de nieuwe richtsnoeren van EIOPA over de identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI) in werking. De FSMA publiceerde een mededeling¹⁵² over de tenuitvoerlegging van deze richtsnoeren met betrekking tot de instellingen die tot haar bevoegdheid behoren.

Voor wat betreft de pensioenfondsen verlangt de FSMA op basis van deze richtsnoeren dat minstens de IBP's met een balanstotaal van 1 miljard euro of meer over een LEI-code beschikken en deze voor hun identificatie aanwenden. Op die manier kan de FSMA aan de verplichting voldoen om deze LEI-codes te gebruiken in de informatie die zij over de pensioenfondsen aan EIOPA moet overmaken.

Pensioenfondsen beoordelen eigen risico's

Een belangrijke doelstelling van de IORP II-richtlijn is om pensioenfondsen aan te zetten tot het voeren van een actief risicobeheer. Zo moeten ze een verantwoordelijke voor de risicobeheerfunctie aanstellen, een risicobeheersysteem opzetten en minstens om de drie jaar een eigen risicobeoordeling of *own risk assessment* (ORA) uitvoeren.

Een ORA beoogt een globale beoordeling van alle risico's waaraan de IBP is blootgesteld en van het gevoerde risicobeheer. Een ORA moet zo worden opgezet dat de IBP een holistisch beeld krijgt van haar risicoprofiel en dat ze begrijpt hoe risico's haar goede werking en het nakomen van haar verbintenissen kunnen beïnvloeden. De FSMA heeft haar verwachtingen in verband met de ORA uiteengezet in haar Praktijkgids over de implementatie van IORP II¹⁵³. Deze leunen aan bij de Opinions van EIOPA inzake governance en risicobeheer.

Alle pensioenfondsen moesten een eerste ORA uitvoeren tegen 13 januari 2022 en hierover verslag uitbrengen bij de FSMA. De FSMA onderwierp in het verslagjaar een representatieve steekproef van pensioenfondsen aan een controle om de kwaliteit van de ORA-verslagen te beoordelen. Ze stelde vast dat pensioenfondsen een grote inspanning leverden om hun eerste ORA terdege uit te voeren en hierover een kwalitatief ORA-verslag op te stellen. Dit belet echter niet dat de FSMA een grote heterogeniteit in aanpak vaststelde en dat sommige aspecten van de verslaggeving voor verbetering vatbaar zijn. In de loop van 2023 zal de FSMA hierover feedback geven aan de sector.

152 Zie mededeling FSMA_2022_17 van 24 mei 2022 : Gebruik van de identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): tenuitvoerlegging door de FSMA.

153 Zie de praktijkgids FSMA_2022_01 van 14 december 2021: 'Implementatie van IORP II en de 'Opinions' van Eiopa inzake governance en risicobeheer'.

Inspectiecampagne databeheer legt tekortkomingen bloot

De FSMA heeft in 2022 haar in 2021 opgestarte inspectiecampagne over databeheer verdergezet. Correcte identificatie-, salaris- en loopbaangegevens van de aangeslotenen zijn essentieel en vormen de basis voor een accurate berekening van pensioenrechten.

Het beheer van deze gegevens is van cruciaal belang voor een goed beheer van de pensioenverbintenissen en het waarborgen van de pensioenrechten van de aangeslotenen. De inspecties onderzochten de kwaliteit van het databeheerproces. Daarbij ging bijzondere aandacht naar risico's op het vlak van bedrijfscontinuïteit, fraude, cybercriminaliteit en regelgeving. Voor dat laatste risico ging de FSMA na of IBP's in hun databeheer rekening hielden met de nieuwigheden in de sociale wetgeving.

De FSMA heeft de campagne eind 2022 afgerond. De algemene vaststellingen van de inspecties tonen een positieve evolutie op het vlak van de automatisering van het databeheerproces en van de versterking van de controleprocedures om het fraude- en cyberrisico aan te pakken. Ook hebben de IBP's over het algemeen de nieuwigheden in de sociale wetgeving goed geïmplementeerd in hun databeheerproces.

De vaststellingen van de FSMA legden ook een aantal verbeterpunten bloot. Zo konden het procedureel kader en de interne controlemaatregelen vaak beter. De FSMA stelde op basis van een data-analyse immers geregeld fouten in de gegevens vast. Daarnaast ontbrak soms controle op de data en de berekeningen of was die controle onvoldoende.

Ook de kwaliteitsbewaking van het aanleveringsproces van de gegevens liet soms te wensen over. Het betreft de gegevensstroom van de werkgever naar de IBP of haar dienstverlener. In bepaalde gevallen nam de FSMA ook verschillen waar tussen de gegevens in DB2P en de databank van de IBP. Pensioenfondsen maakten voorts onvoldoende gebruik van bepaalde gegevens die Sigedis automatisch aanlevert.

Verder identificeerde de FSMA een aantal gebeurtenissen met een verhoogd risico. Deze situaties hadden vooral betrekking op veranderingen van pensioeninstelling, dienstverlener en databeheersysteem.

De FSMA stelde ten slotte vast dat de verantwoordelijken voor de interneauditfunctie vaak tekort schieten in de controle van het databeheerproces.

De FSMA heeft met individuele *feedback statements* teruggekoppeld naar de pensioenfondsen die betrokken waren bij de inspectiecampagne.

BESTRIJDING VAN FINANCIËLE INBREUKEN

Een inbreuk op de financiële wetgeving kan door de FSMA worden bestraft met een administratieve sanctie in de vorm van een geldboete, opgelegd door een onafhankelijke sanctiecommissie, of kan leiden tot een minnelijke schikking.

Onderzoek van de dossiers en rol van de auditeur	172
Opening van 26 nieuwe onderzoeksdossiers in 2022	172
Mogelijkheid tot minnelijke schikking	173
Enkele minnelijke schikkingen afgesloten in 2022	173
Gerechtelijke procedures	176
De internationale dimensie van de bestrijding van financiële inbreuken	177

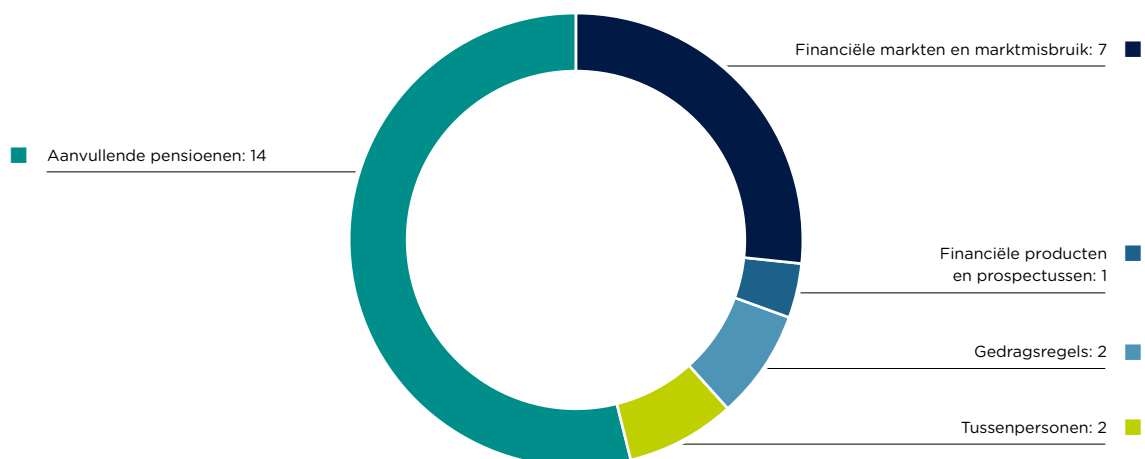
Onderzoek van de dossiers en rol van de auditeur

Als het directiecomité van de FSMA ernstige aanwijzingen vaststelt van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve geldboete, gelast het de auditeur het dossier te onderzoeken. Aan de auditeur en zijn teams zijn bepaalde onderzoeksbevoegdheden toegekend. Zo kunnen zij schriftelijke informatie of telecommunicatiegegevens opvragen, personen verhoren en bepaalde gegevens in beslag nemen. Na het onderzoek bezorgt de auditeur zijn schriftelijk verslag aan het directiecomité. Het directiecomité kan vervolgens bijkomende onderzoeksdaeden vragen, het dossier aan de sanctiecommissie overmaken, een minnelijke schikking aanvaarden of het dossier seponeren.

Opening van 26 nieuwe onderzoeksdossiers in 2022

In 2022 heeft het directiecomité 26 nieuwe onderzoeksdossiers geopend¹⁵⁴.

Grafiek 37: Thematisch overzicht van de in 2022 geopende onderzoeksdossiers

¹⁵⁴ Dit cijfer houdt geen rekening met de onderzoeksdossiers die de FSMA heeft geopend in het kader van samenwerkingsverzoeken van buitenlandse toezichthouders. Voor meer informatie over hoe dergelijke verzoeken worden behandeld, zie dit verslag, p. 177.

Mogelijkheid tot minnelijke schikking

De mogelijkheid bestaat om een dossier af te sluiten met een minnelijke schikking. Het is het directiecomité van de FSMA dat kan beslissen om een minnelijke schikking te aanvaarden. Hiervoor moet weliswaar aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Zo moet de betrokken persoon zijn medewerking hebben verleend aan het onderzoek en vooraf met het voorstel tot minnelijke schikking hebben ingestemd.

In 2022 heeft het directiecomité 24 minnelijke schikkingen aanvaard, op voorstel van de auditeur, voor een totaalbedrag van 1.573.160,97 euro.

Op de website van de FSMA staan alle teksten van de in 2022 afgesloten minnelijke schikkingen. Ter illustratie lichten wij hierna enkele van die minnelijke schikkingen toe.

Enkele minnelijke schikkingen afgesloten in 2022

Minnelijke schikking in verband met marktmanipulatie

Op 5 april 2022 heeft de FSMA een minnelijke schikking in verband met marktmanipulatie afgesloten met een op Euronext Brussel genoteerde vennootschap en de toenmalige CEO en CFO van die vennootschap, alsook met een beursvennootschap en verschillende medewerkers van die beursvennootschap. Die minnelijke schikking bestond uit de betaling van een totaalbedrag van 397.500 euro en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA gedurende zes maanden.

De FSMA had inbreuken op het verbod op marktmanipulatie vastgesteld in het kader van een inkoopprogramma van eigen aandelen van een vennootschap die op de continumarkt van Euronext Brussel was genoteerd. Daarop heeft zij een onderzoek geopend naar mogelijke inbreuken bij de uitvoering van dat inkoopprogramma dat liep van 1 juni 2017 tot eind maart 2018. In het kader daarvan heeft zij de transacties geanalyseerd die gedurende 23 beursdagen kort voor beurssluiting werden uitgevoerd. Op basis van die analyse heeft de FSMA geoordeeld dat die transacties tot doel hadden de slotkoers van het aandeel van de vennootschap omhoog te duwen.

De FSMA heeft vastgesteld dat contactpersonen van de genoteerde vennootschap en van de beursvennootschap hadden besproken hoe zij de koers van het aandeel vlak voor beursluiting konden doen stijgen.

Onderzoek door de FSMA heeft uitgewezen dat de transacties die op elk van de onderzochte dagen werden uitgevoerd, effectief voor een – vaak weliswaar beperkte – stijging van de slotkoers van het aandeel hadden gezorgd. Volgens de FSMA waren op die manier onjuiste of misleidende signalen afgegeven aan de markt, en waren de beleggers die op basis van de genoteerde koersen handelden, dus misleid. De vaststellingen van de FSMA tonen dat er inbreuken op het verbod op marktmanipulatie zijn gepleegd.

Minnelijke schikking voor de niet-naleving van bepaalde MiFID-gedragsregels

Op 31 mei 2022 heeft de FSMA een minnelijke schikking aanvaard met een kredietinstelling naar Belgisch recht die bepaalde MiFID-gedragsregels en daarmee gerelateerde organisatieregels in verband met de geschiktheid en passendheid van de verstrekte diensten (zorgplicht) niet had nageleefd. De minnelijke schikking bestond uit de betaling van een bedrag van 500.000 euro en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA.

Ten tijde van de onderzochte feiten verleende de betrokken kredietinstelling beleggingsdiensten, waaronder beleggingsadvies, aan niet-professionele beleggers. Daarbij moest die kredietinstelling de destijds geldende MiFID-reglementering (*Markets in Financial Instruments Directive*) naleven.

Die reglementering bepaalt onder meer dat, als beleggingsadvies wordt verstrekt aan een klant, informatie moet worden ingewonnen over zijn beleggingsdoelstellingen, zijn financiële situatie en zijn kennis en ervaring. Zo kan worden bepaald of sommige transacties geschikt voor hem zijn. Ook bevat de MiFID-reglementering regels over de passende organisatie van de onderneming, de interne-controleprocedure en de bewaring van bepaalde gegevens.

De FSMA heeft de naleving van die MiFID-regels onderzocht. Daarbij bleek onder meer dat in de vragenlijst die de kredietinstelling gebruikte om de kennis en ervaring van de klanten te testen, verschillende belangrijke beleggingsrisico's niet aan bod kwamen. Ook werd geen onderscheid gemaakt tussen bepaalde categorieën van beleggingsproducten. Verder heeft zij tekortkomingen vastgesteld bij de beoordeling van de ervaring van de klant en de geschiktheid van de transacties, alsook bij de interne controles van het systeem en de gegevensbewaring.

Op basis van haar onderzoek concludeerde de FSMA dat de kredietinstelling verschillende MiFID-regels had overtreden, onder meer die over het inwinnen van informatie over de kennis en ervaring van de klant, de beoordeling van de geschiktheid van de transacties, de uitgevoerde interne controles van het systeem en de gegevensbewaring. Sindsdien heeft de onderneming haar regelingen, systemen en procedures op die punten bijgesteld en versterkt.

Minnelijke schikkingen in verband met misbruik van voorwetenschap

In 2022 heeft de FSMA twee minnelijke schikkingen afgesloten, ten belope van respectievelijk 25.831 euro en 34.149 euro, voor inbreuken op de bepalingen over misbruik van voorwetenschap. Die minnelijke schikkingen, die gedurende drie maanden nominatief werden bekendgemaakt, hadden als gemeenschappelijk kenmerk dat zij kaderden in een kapitaalverhoging via een private plaatsing.

De marktmisbruikverordening verbiedt iedereen met voorwetenschap te handelen of trachten te handelen. Handelen met voorwetenschap houdt in dat een persoon die over voorwetenschap beschikt, die voorwetenschap gebruikt door onder meer voor eigen rekening financiële instrumenten te verkopen waarop die voorwetenschap betrekking heeft.

Op 26 april 2022 heeft de FSMA een minnelijke schikking van 25.831 euro afgesloten. Op 18 februari 2021 had een op Euronext Brussel genoteerde vennootschap naar Brits recht haar voornemen aangekondigd om 20 miljoen euro op te halen via een private plaatsing van nieuwe gewone aandelen. Bij die private plaatsing trad een kredietinstelling als enige *bookrunner* op.

De betrokken natuurlijke persoon was op dat moment *Senior Private Banker* bij het Belgische bijkantoor van een Europese bank die een van de potentiële investeerders was die de *bookrunner* benaderde bij de marktpeiling voorafgaand aan de private plaatsing. Hij was de contactpersoon van de *bookrunner* bij de betrokken bank.

In die context plaatste die persoon op maandag 15 februari 2021, zes minuten nadat hij de informatie over de geplande private plaatsing had ontvangen, voor eigen rekening een verkooporder van 1.980 aandelen van de betrokken vennootschap tegen marktcoers. Volgens de FSMA vormde de verkoop van 1.980 aandelen door die persoon op maandag 15 februari 2021, terwijl hij op de hoogte was van de geplande private plaatsing, die op donderdag 18 februari 2021 werd aangekondigd, handel met voorwetenschap die verboden is door de marktmisbruikverordening.

De tweede minnelijke schikking die op 20 december 2022 werd afgesloten voor een bedrag van 34.149 euro, betrof een natuurlijk persoon die tussen 2007 en 2018 financieel directeur was van een Belgisch genoteerd biotechbedrijf, en daarna, tussen juli en september 2019, directeur bij een bank.

Op 10 september 2019 kondigde de genoteerde vennootschap een kapitaalverhoging via een private plaatsing van nieuwe aandelen aan. Die aankondiging deed de koers van het aandeel – met 26,19 procent – fors dalen.

Op 29 augustus 2019 verkocht de betrokken persoon 1.653 aandelen van de vennootschap en probeerde hij 10.000 andere aandelen te verkopen in het kader van een overdracht in discretio-nair beheer. Had hij die 1.653 aandelen na de aankondiging van de kapitaalverhoging verkocht, dan zou hij een verlies van 4.149 euro hebben geleden. In de week voorafgaand aan de betwiste orders had de betrokkene, met name in het kader van zijn beroepswerkzaamheden, contact met ingewijden van de geplande kapitaalverhoging van de genoteerde vennootschap.

De FSMA heeft geoordeeld dat de betrokken persoon voorwetenschap over de kapitaalverhoging van de genoteerde vennootschap had gebruikt toen hij zijn aandelen verkocht en probeerde te verkopen, wat kan worden gekwalificeerd als handel met voorwetenschap, die verboden is door de marktmisbruikverordening.

Minnelijke schikkingen in verband met de melding van transacties door leidinggevenden

Personen met een leidinggevende verantwoordelijkheid bij een vennootschap die op een gereglementeerde markt of een multilaterale handelsfaciliteit is genoteerd, moeten, krachtens artikel 19 van de marktmisbruikverordening, boven een bepaalde drempel de uitgevende instelling en de FSMA binnen drie werkdagen op de hoogte stellen van hun transacties in de financiële instrumenten van die uitgevende instelling¹⁵⁵.

In de loop van 2022 heeft de FSMA vier minnelijke schikkingen afgesloten, op respectievelijk 1 februari, 5 juli, 30 augustus en 6 september 2022, met personen die deze meldingsplicht niet hadden nageleefd. Deze minnelijke schikkingen bedroegen 7.500 euro, 40.000 euro, 30.000 euro en 100.000 euro en werden ook nominatief bekendgemaakt op de website van de FSMA gedurende een periode van drie of zes maanden, naargelang het geval.

Gerechtelijke procedures

Bij beslissing van 6 oktober 2020 heeft de sanctiecommissie een inbreuk vastgesteld op het verbod op marktmanipulatie en een boete opgelegd¹⁵⁶. Tegen die beslissing werd beroep ingesteld bij het Marktenhof. Bij arrest van 23 maart 2022 heeft het Marktenhof de beslissing van de sanctiecommissie vernietigd en bevolen dat de publicatie van de beslissing op de website van de FSMA wordt verwijderd. De FSMA heeft cassatieberoep aangetekend tegen dit arrest. Bij arrest van 10 februari 2023 heeft het Hof van Cassatie het cassatieberoep van de FSMA tegen het arrest van het Marktenhof van 23 maart 2022 gegrond bevonden. Het Hof van Cassatie heeft het arrest van het Marktenhof vernietigd en heeft de zaak verwezen naar het Marktenhof, anders samengesteld.

¹⁵⁵ Zie ook dit jaarverslag, p. 104.

¹⁵⁶ Zie het jaarverslag 2020 van de FSMA, p. 176.

De internationale dimensie van de bestrijding van financiële inbreuken

In 2022 heeft de FSMA 25 verzoeken om internationale samenwerking ontvangen van bevoegde buitenlandse toezichthouders, tegenover 15 in 2021. Zij heeft aan al die verzoeken gevolg gegeven binnen een termijn van gemiddeld 32 dagen, afhankelijk van de aard en omvang van de te verrichten onderzoeksdaden. Vaak wordt in dat verband gevraagd om de begunstigen van een verrichting te identificeren.

Soms wordt gevraagd om informatie in te zamelen bij een emittent of een operator van een elektronische-communicatienetwerk, of om een hoorzitting te organiseren van personen die ervan worden verdacht een inbreuk te hebben gepleegd, of van getuigen.

Daarnaast heeft de FSMA in 2022 zelf 17 samenwerkingsverzoeken gericht aan bevoegde buitenlandse autoriteiten tegenover 21 in 2021.

10 JAAR ANS DE wikifin

To be continued

2023
 Spel basis-onderwijs
 Jeu pour l'enseignement primaire
EuroKid

2022
 Wikifin Lab:
 Bezoek ministers van Onderwijs
 Visite des ministres de l'enseignement

2021
 Wikifin.be 2.0
Web

2020
 Opening / Inauguration Wikifin Lab
Lab

2019
 Schoolcampagne
 Campagne enseignement

2018
 Spaarcampagne
 Campagne Epargner

2017
 Erfenisimulator
 Simulateur héritage

2016
 De Week van het Geld
 1e editie
 La Semaine de l'Argent

2015
 Conferentie financiële educatie
 Conférence sur l'éducation financière

2014
 IMMOsimulator
 Simulateur Immobilier

2013
 Lancering / Lancement Wikifin
wikifin.be

FSMA
 Une mission de l'Institut des services et marchés financiers
 Cet portail est de nature non contractuelle et non engageante.

wikifin

www.pxis.be

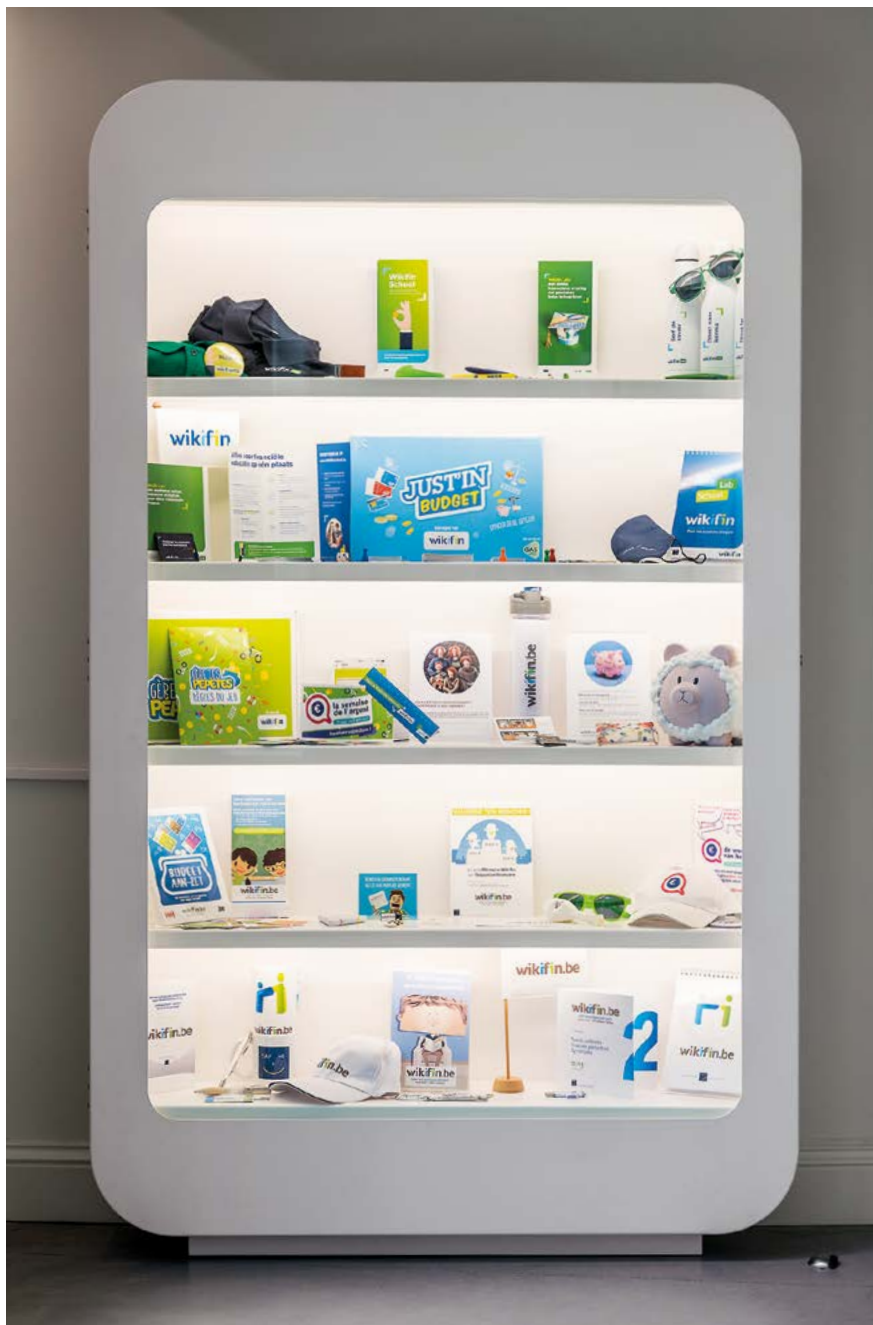
FINANCIËLE EDUCATIE

De FSMA heeft de opdracht bij te dragen tot de financiële educatie in België. In 2013 zette ze hiervoor Wikifin op, een programma dat initiatieven ontwikkelt om de financiële geletterdheid van de bevolking te verbeteren. Dit programma evolueert voortdurend en steunt op drie pijlers:

- een aanbod voor het grote publiek, onder meer via de website Wikifin.be;
- het platform Wikifin School dat gratis pedagogische ondersteuning biedt voor leerkrachten;
- het Wikifin Lab, het interactief belevingscentrum voor financiële educatie, waar leerlingen uit het secundair onderwijs kunnen experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijks leven.

De website Wikifin.be, communicatiecampagnes en de Wikifin-nieuwsbrief	181
Wikifin.be: onafhankelijke, betrouwbare en praktische financiële informatie voor consumenten	181
Campagnes zetten de Wikifin-website in de kijker	181
Maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief informeert over geldzaken	183
Wikifin behandelt vragen van consumenten en leerkrachten	183
Wikifin School biedt ondersteuning aan leerkrachten	183
Onderwijsmateriaal kent groot succes	184
De Week van het Geld	184
Het Wikifin Lab	186
Een uniek belevingscentrum voor financiële educatie	186
Actuele maatschappelijke thema's	187
Ervaringsleren	187
De keuze voor een interactief digitaal parcours	187
De Kennismuur	188
Het Wikifin Lab is snel volgeboekt	189
Nationale en internationale belangstelling	189

Begin 2023 vierde de FSMA de tiende verjaardag van de lancering van het Wikifin-programma. Naar aanleiding daarvan werd er in het Wikifin Lab een vitrinekast geplaatst met voorwerpen, speldozen en foto's ter illustratie van de verschillende FSMA-initiatieven van de voorbije tien jaar rond financiële educatie. Tijdens De Week van het Geld heeft de FSMA een evenement georganiseerd met verschillende organisaties die actief zijn rond financiële educatie. Tijdens dat evenement konden de deelnemers hun initiatieven met elkaar delen, en van gedachten wisselen over de goede praktijken inzake financiële educatie.

De website Wikifin.be, communicatiecampagnes en de Wikifin-nieuwsbrief

Wikifin.be: onafhankelijke, betrouwbare en praktische financiële informatie voor consumenten

De afgelopen tien jaar kende de website www.wikifin.be een groot succes met jaarlijks meer dan vier miljoen bezoeken. Het doel van de website is consumenten onafhankelijke, betrouwbare en praktische financiële informatie te verstrekken over geldkwesties.

De FSMA breidde het aanbod op de website de voorbije jaren verder uit. In 2022 werd zo onder andere informatie over de zorgvolmacht, de voorlopige bewindvoering en de universele bankdienst toegevoegd. Bovenop de informatie over dagelijkse geldzaken bevat de website tal van rekentools, onder andere de populaire Erfenissimulator (790.000 keer geraadpleegd) en Vergelijkingstool zichtrekeningen (650.000 keer geraadpleegd). De Erfenissimulator geeft consumenten een idee van hoe een nalatenschap wordt verdeeld en hoeveel successierechten de erfgenamen zullen moeten betalen. Met de Vergelijkingstool zichtrekeningen komen consumenten te weten welke zichtrekeningen het beste bij hun behoeften passen.

Campagnes zetten de Wikifin-website in de kijker

Om de positionering van Wikifin als dé onafhankelijke en betrouwbare bron voor alle vragen over geld te versterken, zet de FSMA permanente en ad-hoccampagnes op zodat consumenten met hun vragen over geldzaken eenvoudig de weg blijven vinden naar de Wikifin-website. De permanente campagnes verlopen via kleine advertenties op Google en regelmatige berichten op sociale media.

In 2022 werd de Wikifin-website in de kijker geplaatst via online advertenties en radiospots. De consument kreeg tijdens deze campagne de geruststellende boodschap 'Je kan niet overal expert in zijn. Gelukkig is er Wikifin voor al je vragen over geld.'

Deze campagne kende een groot succes: In totaal werden de advertenties meer dan 19 miljoen keer getoond en het aantal bezoeken aan de website steeg met 35 procent.

YASEMIN VOLDERS OVER DE COMMUNICATIECAMPAGNES VAN WIKIFIN

“Wikifin is dé onafhankelijke en betrouwbare bron voor alle vragen over geld”

De Wikifin-website is sinds de lancering in 2013 heel succesvol. Het aantal bezoeken aan de website neemt jaarlijks toe. “Met permanente en ad hoc-campagnes promoten we de Wikifin-website zodat deze dé referentie blijft voor alle vragen over geld”, zegt *Yasemin Volders*, project manager communicatie voor Wikifin, het programma voor financiële educatie van de FSMA.

Wat maakt van Wikifin.be een referentie voor alle vragen over geld. Leg uit.

“Consumenten worden heel vaak geconfronteerd met vragen rond geldzaken waarop ze niet meteen het antwoord weten. Met de Wikifin-website wil de FSMA de consument helpen bij deze vragen. De website bevat praktische informatie over heel uiteenlopende thema’s zoals budgetbeheer, verzekeringen, erfenis, belastingaangifte, beleggen, pensioenen, hypothecaire leningen, enzovoort. De FSMA, als autonome openbare instelling, stelt deze informatie gratis ter beschikking, onafhankelijk van private financiële spelers. Op die manier is Wikifin dé onafhankelijke en betrouwbare bron voor alle vragen over geld.”

Hoe promoot Wikifin haar website bij het grote publiek?

“Met permanente en ad hoc-campagnes promoten we de Wikifin-website zodat deze dé referentie blijft voor alle vragen over geld. We adverteren permanent op Google wanneer gebruikers naar concrete informatie zoeken, maar voeren ook gerichte sensibiliseringsacties in de media om de naamsbekendheid van Wikifin bij het grote publiek te verhogen. In 2022 besteedden we bijzondere aandacht aan radio en sociale media. Zo creëerden we niet alleen een hele reeks aan humoristische radiospots, maar ook video’s en advertenties voor Spotify, Facebook, Instagram en YouTube. Daarnaast versturen we ook onze maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief.”

Wat was de boodschap van de campagne in het najaar 2022?

“De najaarscampagne kreeg de titel ‘Je kan niet overal expert in zijn. Gelukkig is er Wikifin voor jouw vragen over geld.’ Deze humoristische en geruststellende

campagne leende zich erg goed om een zo groot mogelijk publiek te bereiken en een brede waaier aan thema’s te behandelen. De campagne benadrukte ook het betrouwbare en onafhankelijke karakter van Wikifin.”

Heeft deze campagne zijn doel bereikt?

“Ja. We voerden een erg performante campagne op de Belgische radio. De radiospots werden gedurende vier weken dagelijks op alle grote radiozenders in beide landsdelen uitgezonden. De online advertenties werden bovendien in totaal meer dan 19 miljoen keer getoond. Dat vertaalde zich in een duidelijke stijging in interesse voor Wikifin. Zo stegen zoekopdrachten via Google naar Wikifin met 86 procent en steeg het aantal gemeten bezoeken aan de website met 35 procent. De campagne heeft dus zeker zijn effect niet gemist.”

“De campagne zorgde voor een duidelijke stijging in interesse voor Wikifin.”

Wat spreekt u het meest aan in uw job als project manager communicatie voor Wikifin?

“Als project manager communicatie werk ik samen met verschillende collega’s, diensten, externe partners en leveranciers om alle aspecten van onze communicatiestrategie te coördineren en onze projecten tot een goed einde te brengen. Dat maakt het werk erg afwisselend! Ik vind het vooral leuk om in teamverband te werken, want ik leer veel door samen te werken met de collega’s. Het is superfijn om te weten dat we met Wikifin een positieve maatschappelijke impact nastreven!”

Maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief informeert over geldzaken

Bijna 20.000 abonnees ontvingen in 2022 de maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief. Die bevat informatie over nieuwe ontwikkelingen op het vlak van geld en handige tips voor dagelijkse geldzaken. In deze nieuwsbrief komen heel diverse thema's aan bod, zoals de belastingaangifte, pensioen-sparen, budget voor studenten, inflatie, ...

Wikifin behandelt vragen van consumenten en leerkrachten

Consumenten, maar ook leerkrachten, hebben de mogelijkheid om via het contactformulier van de Wikifin-website contact te nemen met de FSMA. In 2021 steeg het aantal vragen via deze weg fors. Ook in 2022 bleef het aantal vragen op dat hoge niveau.

Het grootste aantal vragen komt van consumenten en leerkrachten. De vragen van consumenten (510) gaan over diverse onderwerpen: fiscaliteit, erfenis, beleggen, aanvullend pensioen, verzekeren, lenen ... Leerkrachten (1.000) stellen vooral vragen over het onderwijsmateriaal van Wikifin School en over het Wikifin Lab.

Wikifin School biedt ondersteuning aan leerkrachten

Sinds de lancering van het Wikifin-programma vormen jongeren een heel belangrijke doelgroep. Experts zijn het erover eens dat jongeren best vanaf jonge leeftijd leren omgaan met geld. Via het onderwijs kunnen ze op grote schaal worden bereikt. Daarom zet de FSMA sterk in op de ondersteuning van leerkrachten. Dat gebeurt via Wikifin School door het aanbieden van onderwijsmateriaal en opleidingen en via het Wikifin Lab. De jaarlijkse themaweek De Week van het Geld creëert een belangrijk momentum om rond geldzaken te werken in de klas.

Om het belang van financiële educatie in het onderwijs te onderstrepen brachten in 2022 zowel de Vlaamse minister van Onderwijs, Ben Weyts, als de Franstalige minister van Onderwijs van de Federatie Wallonië-Brussel, Caroline Désir, een bezoek aan het Wikifin Lab. Tijdens dit bezoek, samen met vertegenwoordigers van de verschillende onderwijsnetten, kregen ze een overzicht van de initiatieven van de FSMA voor het onderwijs en spraken ze hun appreciatie hiervoor uit.

Onderwijsmateriaal kent groot succes

Via het Wikifin School-platform van de Wikifin-website hebben leerkrachten gratis toegang tot heel gevarieerd en divers lesmateriaal. Leerkrachten kunnen gebruikmaken van materiaal in verschillende vormen: meer dan 250 lesfiches, educatieve spellen, interactieve tools, video's en achtergrondinformatie voor de leerkrachten. Dit materiaal wordt permanent uitgebreid. Zo werd in 2022 onder meer een nieuwe fiche rond het actuele onderwerp inflatie aangeboden aan de leerkrachten.

Dit materiaal is afgestemd op de eindtermen voor het secundair onderwijs in het Vlaams onderwijs en houdt rekening met de zogenaamde *tronc commun* van het *Pacte d'excellence* in het Franstalig onderwijs. Zo is er materiaal beschikbaar voor alle jaren van het secundair. Het materiaal behandelt onder meer volgende onderwerpen: betaalmiddelen, budget en budgetbeheer, geld en maatschappij, lenen, sparen en beleggen en verantwoord consumeren. Het aantal leerkrachten dat gebruikmaakt van dit materiaal kende een sterke stijging tot meer dan 16.000. De lesfiches werden in totaal al meer dan 147.000 keer gedownload. Leerkrachten worden meerdere keren per jaar op de hoogte gehouden van nieuwigheden over het aanbod via de Wikifin School-nieuwsbrief.

De Week van het Geld

In 2022 was het doel van De Week van het Geld het belang van financiële educatie in de kijker zetten en geldzaken bespreekbaar maken. Met De Week van het Geld creëert de FSMA een momentum voor leerkrachten om rond geldzaken te werken in de klas. Tijdens deze week namen 75.000 leerlingen van het lager en middelbaar onderwijs deel aan verschillende activiteiten.

Online lessen van financiële experts over sparen en beleggen

Waarom is sparen nuttig? De beurs, wat is dat? Hoe start je met beleggen? Hoe laat je je niet bedotten wanneer je belegt? Meer dan 6.000 leerlingen uit het secundair onderwijs ontdekten het antwoord op deze vragen live tijdens een van de online lessen. Michaël Van Droogenbroeck (VRT) en Ewald Pironet (Knack) legden alles klaar en duidelijk uit voor de leerlingen van het Nederlandstalig onderwijs. Bruno Colmant, een bekende econoom en universiteitsprofessor heeft les gegeven aan de leerlingen van het Franstalige onderwijs. De lessen werden tijdens De Week van het Geld uitgezonden vanuit het Wikifin Lab. De leerlingen konden live hun vragen stellen via de chat.

Ruim 50.000 leerlingen speelden budg€tpret en Just'in Budget

Met de gratis spellen budg€tPRET en Just'in Budget ondersteunt Wikifin leerkrachten van het derde tot zesde leerjaar uit het lager onderwijs om financiële educatie op een leuke en leerrijke manier aan bod te laten komen in de klas. De leerlingen leerden zo spelenderwijs een budget beheren. Tijdens De Week van het Geld 2022 gingen meer dan 50.000 leerlingen aan de slag met deze spellen.

Meer dan 800 klassen doen mee aan De Wikifin Quiz

Meer dan 800 klassen uit het secundair onderwijs scherpten hun kennis over geldzaken aan via de Wikifin Quiz. In de quiz kwamen thema's als budgetbeheer, sparen, betaalmiddelen en fraude aan bod.

Onderzoek 'Jongeren op de beurs'

Hield de grotere interesse voor de beurs stand? Hoe beleggen jongeren op de beurs? Waarin investeren ze? Bij de start van De Week van het Geld stelde de FSMA tijdens een webinar de resultaten voor van het onderzoek 'Jongeren op de beurs'. Meer dan 750 geïnteresseerden schreven zich in voor dit webinar.

Het Wikifin Lab

Een uniek belevingscentrum voor financiële educatie

Het Wikifin Lab is een interactief belevingscentrum voor financiële educatie. Het opende de deuren in september 2020. Het is gevestigd in Brussel en beslaat meer dan 1.000 vierkante meter. Op dit ogenblik is het bestemd voor leerlingen van het secundair onderwijs die er een ludiek opgevat parcours volgen dat hen onderdompelt in de wereld van het geld. Ze worden er geconfronteerd met verschillende financiële situaties uit het dagelijkse leven. Zo verbeteren ze hun inzicht in een aantal financiële basismechanismen.

Tijdens het twee uur durende parcours komen de volgende thema's aan bod:

- wat beïnvloedt mijn consumptiegedrag?
- welke spaaropties heb ik?
- welke impact hebben mijn keuzes op maatschappij en milieu? en
- hoe beheer ik mijn budget op een evenwichtige manier?

Tijdens het parcours wordt afgewisseld tussen:

- spelopdrachten in groepjes van 3 tot 5 spelers;
- individuele opdrachten; en
- pedagogische debriefings met de hele klas, gegeven door een animator, die aanzetten tot groepsinteractie.

Elke leerling krijgt een eigen tablet die het te volgen parcours aangeeft. Die tablet wordt ook voor een aantal spelopdrachten gebruikt.

Een team van vaste animatoren begeleidt de leerlingen tijdens hun bezoek. Daarnaast nemen ook andere FSMA-medewerkers de taak van animator op zich. Ook deze 'occasionele' animatoren zijn opgeleid om leerlingen doorheen het educatieve parcours te loodsen en hebben technieken geleerd om een groep aan te sturen.

Elke groep leerlingen wordt dus vergezeld door een animator die pedagogische momenten inlast om hun kritische geest aan te wakkeren en de opgedane kennis te verankeren.

Het bezoek wordt afgerond met een film waarin jongeren getuigen over geldkwesties. Dit moet de leerlingen ertoe aanzetten hun geldzaken in het dagelijkse leven zelf in handen te nemen.

Actuele maatschappelijke thema's

De vier thema's die aan bod komen in het Wikifin Lab, zijn niet toevallig gekozen. Het zijn de pijlers van financiële educatie, zoals specialisten die hebben vastgelegd. Ze weerspiegelen de huidige maatschappelijke uitdagingen. Tot slot behandelen ze ook een aantal aspecten die aan beide kanten van de taalgrens aan bod komen in de scholen.

Getuigenis van een leerling:

“We hebben zeer nuttige onderwerpen besproken, zoals de marketingtechnieken die in reclamespotjes en smartphonespelletjes worden gebruikt. Ook de grote budgetposten kwamen aan bod. Sommige daarvan heb ik correct geraden, voor andere zat ik er helemaal naast. 😊”

Ervaringsleren

Om zijn doelstellingen te bereiken, heeft het Wikifin Lab gekozen voor een ervaringsgerichte aanpak, veeleer dan voor kennisaccumulatie. De leerlingen observeren niet enkel, maar nemen actief deel aan de spelopdrachten. Daarna volgt er een denkoefening over hun ervaringen waarbij ze duidelijk verwoorden wat ze hebben geleerd. Dat laat hen toe hun nieuw verworven kennis en vaardigheden te gebruiken voor toekomstige beslissingen en handelingen.

Getuigenis van een leraar:

“Een bezoek aan het Wikifin Lab is ideaal om verschillende punten van de leerstof op een ludieke en concrete manier te duiden. Dit maakt het voor mij veel gemakkelijker als ik die onderwerpen achteraf in de klas bespreek. De leerlingen kunnen immers terugvallen op de ervaringen die ze tijdens hun bezoek aan het Lab hebben opgedaan. Dat maakt alles veel concreter voor hen!”

De keuze voor een interactief digitaal parcours

De keuze voor een interactief en digitaal parcours (tablets, touchscreens, ...) moet de leerlingen motiveren. Het zijn tools waarmee ze graag werken, en die een pedagogische benadering mogelijk maken. De afwisseling tussen interactieve digitale instrumenten en debriefingmomenten in de vorm van groepsgesprekken zorgt voor een grotere motivatie van de leerlingen en een duurzamere verwerking van de nieuwe kennis. Onderwijsonderzoek heeft aangetoond dat digitale technologieën bevorderlijk zijn voor het leerproces van leerlingen, en de andere leermethoden aanvullen. De leerlingen blijken sterker geëngageerd en meer gemotiveerd te zijn.

Getuigenis van een leerling:

“Wat ik echt leuk vond, was het verschil met andere musea waar je alleen maar moet luisteren. Hier konden we experimenteren met verschillende situaties uit het dagelijkse leven en spelletjes doen, alleen of in team, met een tablet of een interactief scherm, of tijdens gesprekken met de hele klas. Het was supertof, omdat je altijd actief bezig bent en de activiteiten zeer gevarieerd zijn.”

De Kennismuur

Het Wikifin Lab heeft ook een ‘Kennismuur’ die is opgebouwd rond drie thema's: persoonlijke financiën, de financiële sector, en economische en financiële concepten. In de vitrinekasten in de muur staan vreemde voorwerpen die de nieuwsgierigheid van de bezoekers prikkelen.

Zo illustreert een bloempot met een tulp bijvoorbeeld de allereerste beurscrisis van het moderne tijdperk en het ontstaan van het begrip ‘marktbubbel’. Een koffer vol tarwekorrels verwijst dan weer naar het zaaigoed dat de boeren voor hun velden leenden, zelfs nog voor er geld bestond. Dit vormt de aanzet voor de toelichting bij de verschillende kredietsoorten.

De Kennismuur vormt een aanvulling op het parcours in het Wikifin Lab. Hij kan vrij bezocht worden, vóór of na het bezoek aan het Lab.

Getuigenis van een leraar:

“De Kennismuur behandelt vele thema's die aan bod komen in het lesprogramma, en bevat een schat aan nuttige informatie. De leerlingen willen echt ontdekken wat er achter elk voorwerp schuilgaat. In dat opzicht vormt de Kennismuur een ideale aanvulling op de verschillende thema's die tijdens het bezoek worden behandeld.”

Het Wikifin Lab is snel volgeboekt

Het Wikifin Lab is snel volgeboekt als een inschrijvingsperiode wordt opengesteld. Sinds de opening is het bezocht door meer dan 11.000 leerlingen uit meer dan 400 klassen uit heel België. Sommige leerkrachten zijn zelfs al meermaals teruggekomen met een andere klas.

Nationale en internationale belangstelling

Het Wikifin Lab ontving ook andere bezoekers, waaronder:

- Febelfin, de organisatie die de financiële sector vertegenwoordigt;
- Assuralia, de organisatie die de verzekeringsondernemingen vertegenwoordigt;
- verschillende beroepsverenigingen uit de verzekeringssector, zoals Fepabel, FVF, BVVM en BZB-Fedafin;
- de NBB;
- het kabinet van de federale minister van Pensioenen en Maatschappelijke Integratie, belast met Personen met een handicap, Armoedebestrijding en Beliris;
- BelExpo;
- de Commissie voor Aanvullende Pensioenen en de Commissie voor de Aanvullende Pensioenen voor Zelfstandigen;
- het Observatorium Krediet en Schuldenlast;
- ...

De belangstelling voor het Wikifin Lab reikt tot ver buiten onze landsgrenzen. Daarom is in 2022 een deel van het parcours in het Engels vertaald. Het Lab werd onder meer bezocht door:

- een delegatie van IOSCO (de wereldwijde organisatie van toezichthouders op de financiële markten), die sinds 2022 wordt voorgezeten door de FSMA-voorzitter, en de Audit Monitoring Group (dit orgaan groepeert verschillende internationale instellingen en financiële regelgevers die het algemeen belang vooropstellen bij de opstelling van internationale auditstandaarden);
- een delegatie van het IFREFI (het Franstalig instituut voor financiële regelgeving);
- de Chief Executive van de FCA (Financial Conduct Authority) van Groot-Brittannië;
- vertegenwoordigers van de FMA (Financial Market Authority) van Oostenrijk;
- een vertegenwoordiging van de AFM (Autoriteit Financiële Markten) van Nederland;
- een vertegenwoordiger van het FLIP (het Oostenrijks centrum voor financiële educatie).

FOCUS 2023 EN 2024

In 2023 zal de FSMA vele activiteiten organiseren tijdens de achtste editie van De Week van het Geld. Eens te meer zal het onderwijs een van de grote aandachtspunten zijn. Enkele nieuwigheden in 2023:

- de leerlingen van het eerste en tweede jaar van het lager onderwijs zullen met muntstukken en biljetten kunnen leren rekenen dankzij het nieuwe activiteitsspel EuroKid;
- de leerlingen van 10-12 jaar zullen geldvragen aan bod zien komen in het 'Doe-krantje' met daarin spelletjes rond het thema geld;
- drie evenementen in het Wikifin Lab in aanwezigheid van vice-eersteministers Vincent Van Peteghem en David Clarinval, staatssecretaris Alexia Bertrand en klassen uit het middelbaar onderwijs. Die evenementen zullen telkens beginnen met korte educatieve video's over cryptomunten, beleggingen, leningen en belastingen. De video's zullen die thema's op een ludieke en amusante manier benaderen en tegelijkertijd theoretische basisinformatie verstrekken. Die video's zullen ook beschikbaar worden gesteld op de Wikifin-website.

Net als in het verleden zal de FSMA de Wikifin-website permanent optimaliseren zodat die blijft voldoen aan de veranderende consumentenbehoeften. Zowel de functionaliteiten als de inhoud zullen worden uitgebreid. Zo zal in 2023 een nieuwe tool beschikbaar zijn waarmee de kenmerken en de prijs van familiale verzekeringen kunnen worden vergeleken.

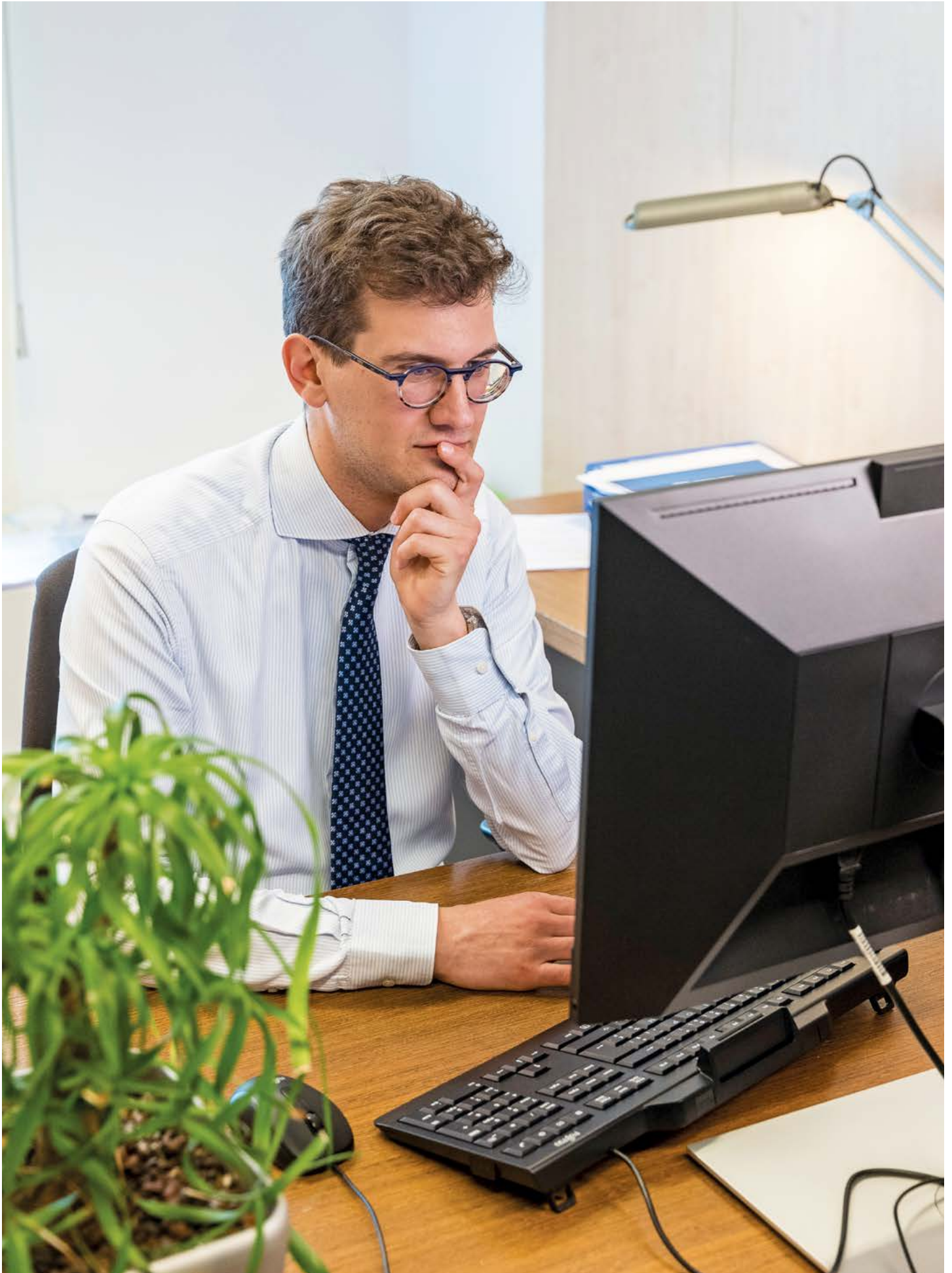
De FSMA zal de komende jaren bovendien sterk inzetten op de ontwikkeling van digitaal lesmateriaal om leerkrachten nog beter te ondersteunen bij hun lessen rond geldzaken. Digitalisering in het onderwijs speelt daarbij een centrale rol. In 2023 zullen nieuwe educatieve video's, quizzen en een verklarende woordenlijst ter beschikking worden gesteld van de leerkrachten via Wikifin School.

In het Wikifin Lab zal de aandacht worden toegespitst op het inhoudelijk updaten van de aangeboden informatie. Sommige wijzigingen zullen worden aangebracht om rekening te houden met de feedback van de leerlingen en leerkrachten, andere om in te spelen op nieuwe actuele thema's voor jongeren. In het licht daarvan zal het huidige educatieve parcours worden aangepast, en zullen nieuwe modules worden ontwikkeld over onderwerpen waarmee jongeren in aanraking kunnen komen, zoals cryptomunten of phishing. Aan de ontwikkeling van die modules wordt volop gewerkt. Een quiz over de inhoud van de Kennismuur bevindt zich thans in de testfase.

Om het aanbod inzake financiële educatie voor de bevolking nog uit te breiden en het niveau ervan verder te verbeteren, is de FSMA een denkoefening gestart om financiële educatie nog 'dichter bij de burger te brengen'. De aandacht gaat daarbij uit naar de verschillende doelgroepen (adolescenten, jonge werknemers, gepensioneerden, ...), hun behoeften en de middelen waarmee de zichtbaarheid van het Wikifin-programma verder zou kunnen worden vergroot en nieuwe inhoud ontwikkeld.

INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Financiële regelgeving wordt als gevolg van de internationalisering van de financiële markten steeds vaker op Europees en internationaal vlak bepaald. Internationale samenwerking en coördinatie tussen toezicht-houders winnen hierdoor aan belang. De FSMA is lid van verschillende internationale en Europese organisaties die aan de basis liggen van nieuwe regels en standaarden opstellen voor de financiële sector. Sinds oktober 2022 zit de FSMA de wereldwijde organisatie IOSCO voor.

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA	194
De FSMA wordt voorzitter van de wereldwijde organisatie IOSCO	196
Duurzame financiering is het centrale aandachtspunt van de regelgevers	197

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA

Internationaal

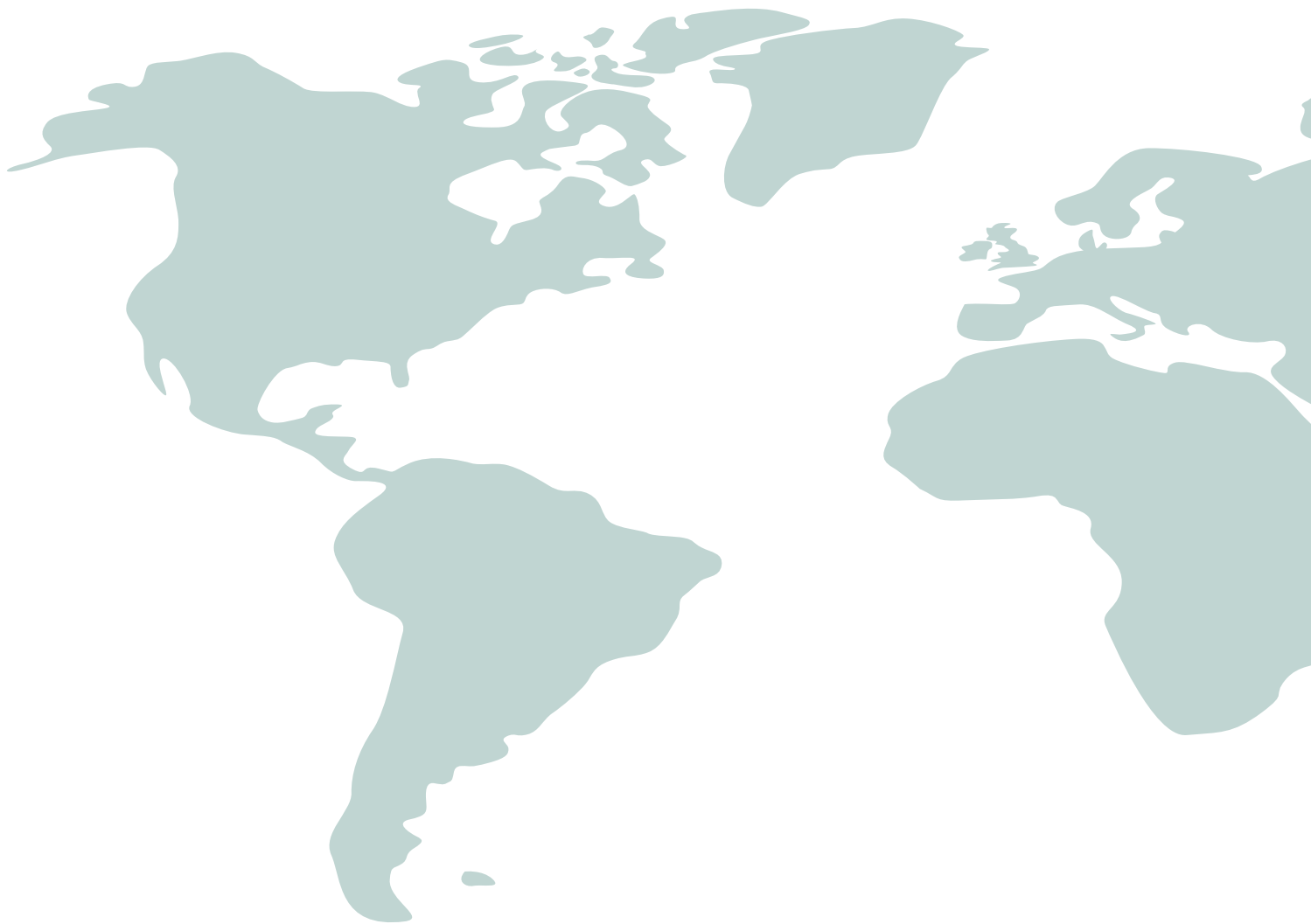
De FSMA is op internationaal vlak lid van:

de internationale organisatie van toezichhouders op de financiële markten en producten

de Internationale Vereniging van Verzekeringstoezichhouders

de Internationale Organisatie van Pensioentoezichhouders

De FSMA is betrokken bij de werkzaamheden van de Raad voor Financiële Stabiliteit

Europa

De FSMA is op Europees vlak betrokken bij de opstelling en omzetting van nieuwe financiële regelgeving. Ze is lid van:

de Europese Autoriteit voor Effecten en Markten

de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen

De FSMA neemt deel aan de werkzaamheden van het Europees Comité voor Systemrisico's

De FSMA is zich altijd bewust geweest van het belang van het Europese en internationale kader bij het uitwerken van reglementeringen die relevant zijn voor het bereiken van haar doelstellingen en het vervullen van haar toezichtsoverdracht. Vele regelgevende initiatieven met een impact op de Belgische marktactoren vinden hun oorsprong buiten de landsgrenzen. Het is dan ook belangrijk dat de FSMA haar stem kan laten horen in het debat daarover.

De FSMA is een actief lid van verschillende internationale en Europese organisaties, en haar voorzitter, Jean-Paul Servais, oefent diverse belangrijke internationale mandaten uit.

Op Europees niveau heeft de FSMA zitting in de raad van toezichthouders van ESMA en EIOPA, en is ze lid van de algemene raad van de ESRB. In 2022 keurde de FSMA de ESMA- en EIOPA-strategie voor de periode 2023-2028 goed. In haar strategie omschrijft ESMA gedetailleerd haar langetermijnprioriteiten en hoe ze haar bevoegdheden en toolbox zal gebruiken om in te spelen op de toekomstige uitdagingen en ontwikkelingen. ESMA zal zich in die periode concentreren op de versterking van het toezicht, de verbetering van de bescherming van retailbeleggers, de promotie van efficiënte markten en financiële stabiliteit, de invoering van een duurzame financiering, alsook het vergemakkelijken van technologische vernieuwing en het efficiënte gebruik van gegevens. De EIOPA-strategie wil de veerkracht en duurzaamheid van de verzekerings- en de pensioensector verstevigen, en een sterke en coherente bescherming van de consumentenbelangen in de hele Europese Unie garanderen.

De FSMA wordt voorzitter van de wereldwijde organisatie IOSCO¹⁵⁷

De benoeming van de FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais tot voorzitter van de internationale organisatie van effectentoezichthouders IOSCO in oktober 2022 was een historische mijlpaal. Deze benoeming voor een hernieuwbaar mandaat van twee jaar is het resultaat van vele jaren hard werken, waarin de FSMA haar grote geloofwaardigheid bevestigde en een invloedrijk internationaal netwerk uitbouwde. Het IOSCO-voorzitterschap zet de FSMA wereldwijd in de schijnwerpers op het vlak van financiële reglementering. Dankzij deze bevoorrechte positie zal zij haar invloed op strategisch belangrijke onderwerpen zoals duurzame financiering, digitale financiering en niet-bancaire financiële intermediaat verder kunnen uitbouwen.

Het IOSCO-voorzitterschap van de FSMA en de IOSCO-werkzaamheden komen uitgebreid aan bod aan het begin van dit jaarverslag¹⁵⁸.

¹⁵⁷ Zie dit verslag, p. 22.

¹⁵⁸ Zie dit verslag, p. 22.

Duurzame financiering is het centrale aandachtspunt van de regelgevers

De FSMA zet zich intensief in voor een duurzamere financiering

In 2022 ging alle aandacht opnieuw uit naar duurzaamheid en duurzame financiering. Zo werd tijdens de COP 27 in Sharm-El-Sheikh in Egypte nogmaals herhaald dat dringend alles in het werk moet worden gesteld om de klimaatverandering en de bijbehorende financiële risico's een halt toe te roepen.

De FSMA ijvert ter zake voor een hoog niveau van consumentenbescherming, ook met het oog op een passende transparantie over de milieu-, maatschappelijke en governanceaspecten van een belegging. De voorbije jaren wordt steeds meer belang gehecht aan duurzaamheidsinformatie, die bovenop de financiële informatie komt en de belegger nieuwe keuzeopties biedt. Het is dan ook de taak van de regelgevers om na te gaan of alle actoren van de financiële markten eenvoudige, betrouwbare en nauwkeurige indicatoren ter beschikking stellen, om zo elke vorm van greenwashing te vermijden. Het is deze boodschap die de FSMA toegewijd uitdraagt op internationaal niveau.

De FSMA engageert zich ten volle in haar coördinerende rol op internationaal niveau

Onder impuls van de FSMA-voorzitter die haar nieuwe voorzitter is, legt IOSCO de nadruk op drie structurerende thema's inzake duurzame financiering: de strijd tegen greenwashing, de koolstofmarkten en de standaarden voor de door vennootschappen te publiceren duurzaamheidsinformatie.

De strijd tegen greenwashing is voor de FSMA altijd een prioritair aandachtspunt geweest. Ze heeft haar boodschap daarover met succes uitgedragen tijdens de COP 27 en bij buitenlandse regelgevers. Deze problematiek is onderwerp van discussie als gevolg van de grote ambitiever verschillen ter zake bij de vennootschappen en de producenten van financiële producten. Als forum voor die discussie maken de internationale werkgroepen van IOSCO het mogelijk om duidelijk af te bakenen wat in 2022 precies als greenwashing wordt beschouwd. Dankzij een volledige transparantie en een duidelijke voorstelling van de informatie in de precontractuele en periodieke documenten over de financiële producten en effecten van de vennootschappen kan greenwashing worden bestreden en kan het door de belegger gekozen product beter op zijn milieu-, maatschappelijke en governancevoorkeuren (ESG) worden afgestemd. De koolstofmarkten, of meer specifiek de commercialisering van effecten die broeikasgassen vertegenwoordigen, zijn een erg belangrijk discussiepunt bij de onderlinge afstemming van de klimaatdoelstellingen, enerzijds, en in het budget van de ondernemingen, anderzijds. De regulatoren moeten nagaan of de transacties billijk en met passende transparantie worden uitgevoerd. De koolstofmarkten zijn een wereldwijd fenomeen, en de coördinatie van de regelgevende initiatieven op internationaal vlak kan een efficiëntere reactie op eventuele misstanden mogelijk maken. Tot slot heeft de FSMA in 2022 bijgedragen aan de totstandbrenging van ambitieuze standaarden voor de informatieverstrekking over duurzaamheid door de ondernemingen. Zowel op Europees niveau als op het niveau van de ISSB is de noodzaak om over volledige informatie van de ondernemingen te beschikken, dringend geworden. Die informatie is immers de hoeksteen van de informatieverstrekking over duurzaamheid. De FSMA onderstreepte hoe belangrijk de uitbouw van een wereldwijd systeem is dat een sterke convergentie tussen de verschillende initiatieven garandeert, en dat uit betrouwbare en gemakkelijk te vergelijken indicatoren bestaat.

De toekomstige *Sustainability-related Disclosure Standards* die door de *International Sustainability Standards Board* worden ontwikkeld, strekken ertoe die doelstellingen te verwezenlijken door internationaal georiënteerde standaarden voor te stellen die essentiële indicatoren voor de beleggers bevatten, en tegelijkertijd zowel risico's als opportuniteiten belichten. De FSMA is bij die werkzaamheden betrokken, vooral als voorzitter van het comité dat toeziet op de voortgang van dat proces met het oog op het openbaar belang (*IFRS Foundation Monitoring Board*). De toekomstige standaarden bieden een antwoord op de dringende wereldwijde vraag van de beleggers.

Verbetering en verduidelijking van het Europese kader

In de discussies van de werkgroepen binnen de Europese agentschappen stonden verschillende thema's centraal. De focus lag in 2022 meer specifiek op twee thema's: de informatie verduidelijken die, met toepassing van de SFDR-verordening en de taxonomieverordening, moet worden opgenomen in de documentatie over de financiële producten, en deelnemers van de financiële markten en de financieel adviseurs aanwijzingen geven over de manier waarop ze rekening moeten houden met de duurzaamheidsvoorkeuren van de beleggers.

De SFDR-verordening is twee jaar van toepassing, maar – door de opeenvolgende goedkeuringen van nieuwe gedelegeerde handelingen van de taxonomieverordening – diende een herziening van de gedelegeerde verordeningen zich aan, ook van de modellen voor de precontractuele en periodieke documentatie voor financiële producten. Door die aanpassingen krijgt de belegger een beter zicht op welk deel van zijn belegging zal worden gebruikt voor activiteiten die, vanuit milieuoogpunt, als duurzaam worden beschouwd, en welke kapitalen zullen worden aangewend voor activiteiten rond aardgas en nucleaire energie. De FSMA is steeds voorstander geweest van eenvoudige, informatieve en visuele documentmodellen. De indicatoren zijn bijvoorbeeld herzien om ze af te stemmen op de maatregelen die de taxonomieverordening en de Europese milieureggeving vooropstellen.

Sinds augustus 2022 moeten de ondernemingen en de betrokken tussenpersonen – bij het uitvoeren van de geschiktheidstest met toepassing van de MiFID II- of de IDD-richtlijn, i.e. respectievelijk bij het verlenen van een vermogensbeheer- of beleggingsadviesdienst aan een klant, of het verstrekken van advies over een verzekering met een beleggingscomponent – bij de klanten informeren naar hun duurzaamheidsvoorkeuren om zo een zicht te krijgen op hun beleggingsdoelstellingen. Dan is het de taak van de beroepsbeoefenaar om zijn klant een product te adviseren dat aansluit bij de duurzaamheidsvoorkeuren van die klant, of om zo'n product in de portefeuille van zijn klant op te nemen. De FSMA heeft actief deelgenomen aan de ontwikkeling van Europese guidance die de praktische tenuitvoerlegging van die nieuwe vereisten verduidelijkt. Zo keurde EIOPA in juli 2022 richtsnoeren goed over de integratie van de duurzaamheidsvoorkeuren in de geschiktheidstest als bedoeld in de IDD-richtlijn¹⁵⁹. ESMA actualiseerde op haar beurt haar bestaande richtsnoeren over bepaalde aspecten van de MiFID II-geschiktheidseisen, om die nieuwe regels daarin te verduidelijken¹⁶⁰. In het kader van die werkzaamheden heeft de FSMA, in de mate van het mogelijke, toegezien op de convergentie van de benaderingen van de verschillende betrokken sectoren. Op nationaal vlak bracht de FSMA die nieuwe verduidelijkingen over de geschiktheidstest onder de aandacht van de bank- en de verzekeringssector.

159 Zie EIOPA, *Guidance on the integration of the customer's sustainability preferences in the suitability assessment under the Insurance Distribution Directive (IDD)*, 20 juli 2022, beschikbaar op de website www.eiopa.europa.eu.

160 Zie ESMA, *Guidelines on certain aspects of the MiFID II suitability requirements*, 23 september 2022, beschikbaar op de website www.esma.europa.eu.

Tot slot wordt, nog steeds op het niveau van de Europese agenticapen, een beroep gedaan op de expertise van de FSMA om een beter inzicht te verwerven in de praktijken die als greenwashing kunnen worden bestempeld. Bedoeling is tot een geüniformiseerde definitie te komen van het fenomeen dat erin bestaat een product duurzamer voor te stellen dan het in werkelijkheid is – een praktijk die dan wordt uitgebreid tot alle duurzaamheidsaspecten – en na te denken over de beste regelgevende antwoorden die op zowel Europees als Belgisch niveau moeten worden uitgewerkt. Deze studie, die vergelijkbaar is met de research op IOSCO-niveau, kan voor de Commissie als leidraad fungeren bij de verschillende lopende initiatieven.

In 2022 werkte de Europese Commissie verder aan de ontwikkeling van een regelgevend kader voor duurzame financiering. De richtlijn tot hervorming van de niet-financiële informatie is op 14 december 2022¹⁶¹ goedgekeurd, wat het pad effende voor gestandaardiseerde informatie voor de vennootschappen. Dat kader is echter nog niet compleet: het rapporteringsmodel moet nog worden afgewerkt en in technische regels omgezet. Die taak neemt de FSMA steeds op zich tijdens de besprekingen over dat thema waaraan ze deelneemt op ESMA-niveau. Die nieuwe richtlijn over de duurzaamheidsrapportering door ondernemingen legt de publicatie van vollediger informatie over de milieu-, maatschappelijke en governance-impact van de ondernemingen op, en zal – volgens een ambitieus tijdschema – op steeds meer ondernemingen van toepassing zijn, op verplichte basis voor grote ondernemingen en genoteerde kmo's en op vrijwillige basis voor niet-genoteerde kmo's. Daarna zullen de producenten al deze informatie gebruiken om de impact van de beleggingen in het kader van hun financiële producten te beoordelen. Tegelijkertijd zal die informatie de beurzen de mogelijkheid bieden om de inspanningen van de ondernemingen te valoriseren die steeds sterker op duurzaamheid inzetten. Dit initiatief loopt parallel met een ander wetgevend voorstel¹⁶², dat tot doel heeft procedures uit te werken die de ondernemingen moeten toepassen om al die gegevens op een betrouwbare manier in te zamelen. Die gegevens zullen als basis fungeren voor de meting van de duurzaamheidsinspanningen van de Europese economie. Doel van de *Corporate Sustainability Due Diligence Directive* (CSDDD) is bij bepaalde grote ondernemingen een verplichting tot passende zorgvuldigheid inzake milieu en mensenrechten in te voeren. De Europese interventie strekt er onder meer toe verduidelijking te verschaffen over de te verzamelen informatie en de in te voeren procedures om de negatieve gevolgen voor de waardeketen van de betrokken onderneming te vermijden of te beperken.

Ook bij de besprekingen – binnen de Raad – over de ontwikkeling van een Europees model van een groene obligatie is een beroep gedaan op de expertise van de FSMA. Die regelgevende ontwerpzetk tekst definieert hoeveel minimaal moet worden belegd in economische activiteiten die de taxonomieverordening als duurzaam beschouwt. Daarnaast wil ze bepaalde garanties bieden omtrent de omvang van de maatschappelijke en governanceaspecten die nodig zouden zijn om als Europese groene obligatie (*EU Green Bond standard*) te kwalificeren. Dit initiatief, dat een optionele standaard blijft, zal de belegger de garantie geven dat de beleggingen die met zijn kapitaal worden verricht, een bepaald kwalitatief niveau hebben.

Alle Europese initiatieven strekken ertoe elke maatschappelijke actor in staat te stellen informatie in te winnen over de impact van zijn beleggingen, over de duurzaamheid van de activiteiten waaraan hij persoonlijk of financieel bijdraagt, en over de milieu-, maatschappelijke en governanceprestaties van alle economische actoren. In het kader van haar bevoegdheden zal de FSMA toezien op de naleving van die verplichtingen en op de begeleiding van de marktactoren bij die transitie.

161 Richtlijn (EU) 2022/2462 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen, PBEU, L322 van 16 december 2022.

162 Europese Commissie, Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937, COM(2022)71 van 23 februari 2022.

WETGEVING EN REGELGEVING

De FSMA is nauw betrokken bij het omzetten van nieuwe wetgeving en het opstellen van nieuwe regels voor de financiële sector. In dit hoofdstuk staat een overzicht van de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen in 2022.

Een nieuw reglement omkadert de commercialisering van multimedieverzekeringsovereenkomsten	202
Wijziging van de regels over reclame voor ICBE's	203
Integratie van duurzaamheidsfactoren in de productgovernanceverplichtingen	204
Wijziging van de wet betreffende de toegang tot het beleggingsdienstenbedrijf en betreffende het statuut van en het toezicht op de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	206

Een nieuw reglement omkadert de commercialisering van multimedieverzekeringsovereenkomsten

Begin 2022 verschenen er in de pers berichten over wanpraktijken op de verzekeringsmarkt met polissen die risico's van multimedia-apparaten dekken, zoals smartphones.

Bij de aankoop van een multimedia-apparaat, krijgen consumenten soms een verzekeringsovereenkomst aangeboden die schade, defect, verlies of diefstal dekt. In die sector zijn gespreide maandelijkse betalingen van de premie gebruikelijk. Bij sommige polissen hoeft de klant de eerste maandelijkse termijn evenwel niet te betalen ('gratis dekkingsperiode') en/of worden de maandelijkse betalingen geleidelijk hoger naarmate de polis langer loopt.

Volgens de wet van 4 april 2014 kunnen verzekeringsnemers een overeenkomst, als die via een vooraf ondertekende polis of een verzekeringsaanvraag is afgesloten, opzeggen binnen de 14 dagen na inwerkingtreding. De betrokken verzekeringsovereenkomsten kennen vaak een langere opzegtermijn toe (bijvoorbeeld. 30 dagen), die meestal overeenstemt met de gratis dekkingsperiode.

Talrijke klachten van consumenten alsook inspecties van de FSMA in het kader van haar toezichtsactiviteiten hebben deze bijzonder problematische praktijken aan het licht gebracht. Ze leiden tot een onherstelbare vertekening bij de analyse van de verlangens en behoeften van de klant op verzekeringsvlak. De aandacht van de consument wordt gevestigd op een eerste gratis dekkingsperiode (*teaser*) en op de mogelijkheid om de polis in die periode op te zeggen, en dus niet op de kenmerken van het product dat hem wordt voorgesteld, zelfs al sluit dat totaal niet aan bij zijn verlangens en behoeften. Ook de stapsgewijze verhoging van de betalingen maakt dat de klant geen zicht krijgt op het totaalbedrag van de premie.

Deze praktijk is intrinsiek onverenigbaar met de wettelijke verplichting om na te gaan welke de verlangens en behoeften zijn van een klant en hem een verzekeringsovereenkomst voor te stellen die daarbij aansluit. Ze brengt de consumentenbescherming ernstig in het gedrang omdat ze verhindert dat de wettelijke beschermingsmechanismen voluit functioneren (informatieverstrekking, analyse van de verlangens en behoeften, en verplichting om een verzekeringsovereenkomst voor te stellen die daarbij aansluit).

Op 4 oktober 2022 heeft de FSMA dan ook een reglement uitgevaardigd waarmee ze het verbod oplegt om voor consumenten multimedieverzekeringpolissen te commercialiseren waarbij de premie gespreid wordt betaald (bijvoorbeeld maandelijks) en niet is opgesplitst in gelijke delen die regelmatig gespreid over de volledige looptijd van de polis worden betaald. Het verbod geldt dus voor praktijken waarbij de periodiek verschuldigde bedragen in de loop van de tijd veranderen volgens een contractueel vastgelegd schema (bijvoorbeeld een eerste gratis dekkingsperiode of maandelijkse premies die stapsgewijs verhogen), los van bijvoorbeeld een wijziging van het verzekerde risico.

Dit reglement werd goedgekeurd bij koninklijk besluit van 20 oktober 2022 en is op 13 november 2022 in werking getreden.

Wijziging van de regels over reclame voor ICBE's

Het koninklijk besluit van 5 december 2022¹⁶³ wijzigt de geldende regeling voor reclame die naar niet-professionele beleggers toe wordt verspreid wanneer rechten van deelneming in instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming worden gecommmercialiseerd, al dan niet in het kader van een openbaar aanbod.

Het doel van de wijzigingen is de huidige juridische regeling voor deze reclame inhoudelijk af te stemmen op de CBDF-verordening¹⁶⁴ en op de 'Richtsnoeren betreffende de publicitaire mededelingen uit hoofde van de verordening inzake de grensoverschrijdende distributie van fondsen' die op 2 augustus 2021 zijn gepubliceerd door ESMA¹⁶⁵.

Het koninklijk besluit stelt dat alle publicitaire mededelingen voor niet-professionele beleggers moeten worden opgesteld conform de bepalingen van de CBDF-verordening, als nader toegelicht in de ESMA-richtsnoeren. De reclamevereisten van de CBDF-verordening en de ESMA-richtsnoeren zijn dus van toepassing ongeacht het distributiekanaal, en niet enkel als een ICB-beheerder voor de commercialisering zorgt. Daarnaast wordt een beperkt aantal bijkomende vereisten gehandhaafd.

De geldende bepalingen voor publicitaire mededelingen die verspreid worden bij een openbaar aanbod van rechten van deelneming in ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, worden voortaan gegroepeerd in het koninklijk besluit van 12 november 2012¹⁶⁶ (voor UCITS) en in het koninklijk besluit van 25 februari 2017¹⁶⁷ (voor openbare ICB's in financiële instrumenten en liquide middelen). De bepalingen van het koninklijk besluit van 25 april 2014¹⁶⁸ gelden dus niet langer voor deze publicitaire mededelingen.

Publicitaire mededelingen voor niet-professionele beleggers zonder dat er sprake is van een openbaar aanbod, moeten hoe dan ook worden opgesteld conform de bepalingen van de CBDF-verordening, als nader toegelicht in de ESMA-richtsnoeren. Er gelden in dat geval geen specifieke bijkomende vereisten voor België. Die reclame is dus niet langer onderworpen aan de inhoudelijke regels van het koninklijk besluit van 25 april 2014.

163 Koninklijk besluit van 5 december 2022 tot omzetting van de gedelegeerde richtlijn (EU) 2021/1270 van de Commissie van 21 april 2021 tot wijziging van richtlijn 2010/43/EU wat betreft voor instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) in aanmerking te nemen duurzaamheidsrisico's en duurzaamheidsfactoren, tot aanpassing van de regels over de publicitaire mededelingen van de instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, en houdende diverse bepalingen.

164 Verordening (EU) 2019/1156 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het faciliteren van de grensoverschrijdende distributie van instellingen voor collectieve belegging en houdende wijziging van de verordeningen (EU) nr. 345/2013, (EU) nr. 346/2013 en (EU) nr. 1286/2014.

165 Zie ESMA, Richtsnoeren betreffende de publicitaire mededelingen uit hoofde van de verordening inzake de grensoverschrijdende distributie van fondsen, 2 augustus 2021, beschikbaar op de website www.esma.europa.eu.

166 Koninklijk besluit van 12 november 2012 met betrekking tot de instellingen voor collectieve belegging die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG.

167 Koninklijk besluit van 25 februari 2017 met betrekking tot bepaalde openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerverenootschappen, en houdende diverse bepalingen.

168 Koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

Publicitaire mededelingen die uitsluitend verspreid worden bij professionele beleggers, vallen onder de regeling van de CBDF-verordening en de voormelde ESMA-richtsnoeren, voor zover ze verspreid worden door een ICB-beheerder. Hier geldt dan ook de benadering die op Europees niveau wordt gehanteerd.

Zoals tot dusver de regel was, geldt de verplichting om publicitaire mededelingen te laten goedkeuren door de FSMA vóór ze worden verspreid enkel bij een openbaar aanbod. Net als voor het prospectus, bevat het koninklijk besluit een aantal uitzonderingen op deze verplichting. Zo zullen bepaalde wijzigingen in bestaande publicitaire mededelingen niet langer a priori moeten worden goedgekeurd.

Integratie van duurzaamheidsfactoren in de productgovernanceverplichtingen

De voorbije jaren zijn op Europees niveau diverse regelgevende maatregelen genomen rond duurzame financiering. Hoewel die maatregelen betrekking hebben op de financiële sector in zijn geheel, viseren sommige ervan meer specifiek de beleggingsdienstensector. In 2021 is onder meer een Europese richtlijn goedgekeurd die ervoor moet zorgen dat de beleggingsondernemingen en kredietinstellingen die financiële instrumenten ontwikkelen en distribueren, duurzaamheidsfactoren in aanmerking nemen in het productgoedkeuringsproces en in de overige regelingen inzake productgovernance en -toezicht¹⁶⁹.

Bij de omzetting van die richtlijn in Belgisch recht moest het koninklijk besluit van 19 december 2017 tot bepaling van nadere regels tot omzetting van de richtlijn betreffende markten voor financiële instrumenten (hierna 'het MiFID II-uitvoeringsbesluit') worden gewijzigd. Die wijzigingen zijn doorgevoerd bij koninklijk besluit van 5 december 2022¹⁷⁰.

¹⁶⁹ Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2021/1269 van de Commissie van 21 april 2021 tot wijziging van Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2017/593 wat betreft de integratie van duurzaamheidsfactoren in de productgovernanceverplichtingen.

¹⁷⁰ Koninklijk besluit van 5 december 2022 tot omzetting van de gedelegeerde richtlijn (EU) 2021/1269 van de Commissie van 21 april 2021 tot wijziging van gedelegeerde richtlijn (EU) 2017/593 wat betreft de integratie van duurzaamheidsfactoren in de productgovernanceverplichtingen, en houdende diverse bepalingen, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 12 december 2022.

De wijzigingsbepalingen betreffen in de eerste plaats de verplichting voor beleggingsondernemingen en kredietinstellingen die financiële instrumenten ontwikkelen¹⁷¹, om de doelmarkt van die instrumenten te identificeren. Die ondernemingen moeten de potentiële doelmarkt vaststellen voor elk financieel instrument dat ze ontwikkelen, door het (de) type(s) van klanten te verduidelijken van wie de behoeften, kenmerken en doelstellingen aansluiten bij het financieel instrument. Ze moeten ook de ‘negatieve’ doelmarkt identificeren, met name de groep(en) van klanten van wie de behoeften, kenmerken en doelstellingen niet bij datzelfde financieel instrument aansluiten.

Er wordt nu bepaald dat, bij de definitie van de potentiële doelmarkt van elk financieel instrument, in voorkomend geval, de duurzaamheidsdoelstellingen in aanmerking worden genomen. Omgekeerd, wanneer de beleggingsondernemingen en kredietinstellingen de eventuele groep(en) van klanten identificeren van wie de behoeften, kenmerken en doelstellingen niet bij het financieel instrument aansluiten, hoeven ze de eventuele duurzaamheidsfactoren niet in aanmerking te nemen. Met die regel wil de Europese wetgever ervoor zorgen dat de financiële instrumenten met duurzaamheidsfactoren gemakkelijk beschikbaar blijven, ook voor klanten zonder duurzaamheidsvoorkeuren.

De eventuele duurzaamheidsdoelstellingen van de financiële instrumenten worden ook in aanmerking genomen bij de evaluatie van de doelmarkt die de beleggingsondernemingen en kredietinstellingen, conform artikel 22, § 14, van het MiFID II-uitvoeringsbesluit, moeten uitvoeren.

Verder wordt nu gesteld dat, wanneer de beleggingsondernemingen en kredietinstellingen bepalen of een financieel instrument aan de vastgestelde behoeften, kenmerken en doelstellingen van de doelmarkt voldoet, ze onder meer onderzoeken of de duurzaamheidsfactoren van het financieel instrument, in voorkomend geval, overeenstemmen met de doelmarkt.

De duurzaamheidsfactoren van het financieel instrument vormen ook essentiële informatie die aan de distributeurs van financiële instrumenten moet worden verstrekt. Zo wordt van de beleggingsondernemingen en kredietinstellingen die een beroep doen op derden voor de distributie van de financiële instrumenten die ze ontwikkelen, geëist dat ze de duurzaamheidsfactoren van het financieel instrument transparant presenteren, en dat ze de distributeurs alle nodige informatie verschaffen om de duurzaamheidsdoelstellingen van de klant of potentiële klant afdoende in aanmerking te kunnen nemen.

Soortgelijke wijzigingen worden aangebracht in artikel 23 van het MiFID II-uitvoeringsbesluit over de geldende productgovernanceverplichtingen voor de beleggingsondernemingen en kredietinstellingen die financiële instrumenten aanbieden of aanbevelen die ze niet noodzakelijk zelf hebben ontwikkeld. Opnieuw is het de bedoeling ervoor te zorgen dat de duurzaamheidsfactoren van die financiële instrumenten in aanmerking worden genomen bij de definitie en evaluatie van de doelmarkt.

171 Dit omvat de creatie, de ontwikkeling, de uitgifte en/of het ontwerp van financiële instrumenten.

Wijziging van de wet betreffende de toegang tot het beleggingsdienstenbedrijf en betreffende het statuut van en het toezicht op de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

Op 5 september 2022 is in het Belgisch Staatsblad een wet gepubliceerd tot wijziging van de wet van 25 oktober 2016 betreffende de toegang tot het beleggingsdienstenbedrijf en betreffende het statuut van en het toezicht op de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (hierna 'de wet van 25 oktober 2016'). Deze wet zet de nieuwe Europese richtlijn betreffende het prudentiële toezicht op beleggingsondernemingen, de zogenaamde 'IFD-richtlijn' (*Investment Firms Directive*)¹⁷², gedeeltelijk om in Belgisch recht.

Deze richtlijn geldt in België voor twee soorten vennootschappen: de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies, en de beursvennootschappen. Beide soorten ondernemingen voldoen, in het Belgisch recht, aan het Europese concept van 'beleggingsonderneming'. Beursvennootschappen mogen alle beleggingsdiensten en -activiteiten verrichten¹⁷³. Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies mogen slechts een beperkter aantal beleggingsdiensten en -activiteiten verrichten, namelijk enkel de activiteiten waarbij ze geen klantentegoeden aanhouden.

Enkel de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies vallen onder het prudentieel toezicht van de FSMA. De beursvennootschappen vallen onder het prudentieel toezicht van de Nationale Bank van België.

De bepalingen van de IFD-richtlijn worden aangevuld met de bepalingen van de 'IFR-verordening'¹⁷⁴. Deze Europese verordening, waarvan de bepalingen rechtstreeks van toepassing zijn in Belgisch recht, bepaalt de geldende kwantitatieve prudentiële vereisten voor beleggingsondernemingen en de berekeningswijze ervan.

172 Richtlijn (EU) 2019/2034 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende het prudentiële toezicht op beleggingsondernemingen.

173 Het gaat daarbij om de beleggingsdiensten en -activiteiten die worden opgesomd in deel A van Bijlage I bij Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten, de zogenaamde 'MiFID II-richtlijn'.

174 Verordening (EU) 2019/2033 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende prudentiële vereisten voor beleggingsondernemingen.

Al die bepalingen worden aangevuld met verschillende reguleringsnormen die zijn uitgewerkt door de Europese toezichthoudende autoriteiten. Voor deze materie zijn dat meer bepaald de Europese Bankautoriteit (EBA) en de Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (ESMA). Doelstelling is te zorgen voor de geharmoniseerde toepassing van de bepalingen van de richtlijn in de Europese Unie, en voor een convergentie van de toezichtspraktijken.

Tot de inwerkingtreding van voornoemde Europese verordeningen was het geldende prudentiële kader voor de kredietinstellingen¹⁷⁵, mits bepaalde aanpassingen, van toepassing op bepaalde beleggingsondernemingen¹⁷⁶.

Zo'n prudentiële regeling, die in ruime mate gebaseerd is op de internationale bankstandaarden, bleek weinig geschikt voor de specifieke kwetsbaarheden en risico's die eigen zijn aan de activiteiten van de beleggingsondernemingen. In het licht van die vaststelling wilde de Europese wetgever een nieuw specifiek prudentieel kader uitwerken voor de beleggingsondernemingen, dat tegelijkertijd ook proportioneler is. Bovendien streeft dat kader naar het behoud van de soliditeit van die ondernemingen in het belang van hun klanten, en tegelijkertijd naar de beperking van de administratieve lasten en de kosten die de leefbaarheid van die ondernemingen in het gedrang kunnen brengen.

De Europese wetgever heeft de beleggingsondernemingen daartoe onderverdeeld op basis van de aard van hun activiteiten en het bedrag van hun activa. De IFR-verordening onderscheidt zo vier verschillende klassen van beleggingsondernemingen, doorgaans 'klasse 1', 'klasse 1 *minus*', 'klasse 2' en 'klasse 3' genoemd. Voor elke klasse van beleggingsondernemingen geldt een passende en proportionele prudentiële regeling.

De meeste vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies vallen onder klasse 3 van de beleggingsondernemingen. Die groepeerde de 'kleine en niet-verweven beleggingsondernemingen'¹⁷⁷. Dit zijn beleggingsondernemingen die, volgens hun eigen waardering, voldoen aan bepaalde, door de IFR-verordening gedefinieerde kwantitatieve criteria, en die, na kennisgeving aan de bevoegde autoriteit¹⁷⁸, in aanmerking kunnen komen voor een soepelere prudentiële regeling. Vennootschappen die gelden van klanten aanhouden, die activa voor hun klanten bewaren en beheren, en/of die voor eigen rekening handelen, zijn uitgesloten uit deze categorie. Beursvennootschappen zijn zo uit deze categorie uitgesloten.

175 De voor hen geldende vergunningsvoorwaarden, andere organisatorische vereisten en gedragsregels werden (en worden nog steeds) gedefinieerd in de MiFID II-richtlijn.

176 Het ging daarbij in essentie om de beleggingsondernemingen die beleggingsdiensten mogen verlenen en/of beleggingsactiviteiten mogen verrichten waarbij gelden of financiële instrumenten worden aangehouden die aan hun klanten toebehoren. In Belgisch recht stemde dat overeen met de categorie van de beursvennootschappen.

177 Artikel 12 van de IFR-verordening.

178 Procedure die in artikel 25 van de IFR-richtlijn is gedefinieerd, en in Belgisch recht is omgezet in artikel 2/2 van de wet van 25 oktober 2016.

Bepaalde vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies vallen echter onder klasse 2 van de beleggingsondernemingen. Het betreft de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies die niet voldoen aan de kwantitatieve criteria op grond waarvan ze als 'kleine en niet-verweven beleggingsondernemingen' kunnen worden gekwalificeerd, en zo onder klasse 3 kunnen vallen. Deze vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies zijn bijgevolg onderworpen aan strengere prudentiële vereisten, die vergelijkbaar zijn met de prudentiële vereisten voor beursvennootschappen.

De belangrijkste wijzigingen die de IFD-richtlijn in de regeling voor de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies aanbrengt, kunnen als volgt worden samengevat¹⁷⁹:

- Het minimumbedrag van het aanvangskapitaal van een beleggingsonderneming wordt verder vastgesteld in functie van het soort activiteiten dat die onderneming uitoefent, maar is voortaan onderworpen aan een maximale harmonisatiebepaling. Die bepaling beperkt de bewegingsruimte van de nationale wetgever bij de omzetting. Het minimumbedrag van het aanvangskapitaal van een vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies is voortaan vastgesteld op 75.000 euro¹⁸⁰. Dat is het vereiste minimumkapitaalbedrag voor beleggingsondernemingen die geen gelden of effecten van hun klanten mogen aanhouden.
- De IFD-richtlijn bevat ook nieuwe normen voor de interne governance van de beleggingsondernemingen.

Ze eist onder meer dat beleggingsondernemingen een risicocomité en een remuneratiecomité oprichten binnen hun wettelijk bestuursorgaan. Dat vereiste geldt niet voor kleine en niet-verweven vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies. Het geldt evenmin voor bepaalde beleggingsondernemingen waarvan de waarde van de activa binnen en buiten de balanstelling gemiddeld 100 miljoen euro of minder, dan wel 300 miljoen euro of minder, bedraagt, wanneer de bevoegde autoriteit hen van die verplichting vrijstelt, vooral gelet op de aard en omvang van hun activiteiten, hun interne organisatie en, in voorkomend geval, de kenmerken van de groep waartoe ze behoren¹⁸¹.

De IFD-richtlijn bevat ook de criteria waaraan de beleggingsondernemingen moeten voldoen in het kader van hun beloningsbeleid¹⁸². Daarbij gaat bijzondere aandacht uit naar genderneutrale beloningsregels, naar de beloning van grootverdieners, naar de verhouding tussen de vaste basisbeloning en de variabele beloning, en naar de componenten van de variabele beloning.

179 Bij de omzetting van de IFD-richtlijn in Belgisch recht zijn de verworvenheden van de regeling voor de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies grotendeels behouden. In de wet van 25 oktober 2016 zijn slechts enkele correcties aangebracht en enkele aanvullende bepalingen opgenomen, omwille van de coherentie en om te komen tot een *level playing field* met de regeling voor de beursvennootschappen, en tegelijkertijd rekening houdend met de beperktere activiteiten van de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies.

180 Artikel 21 van de wet van 25 oktober 2016.

181 Artikel 25/2, § 6, van de wet van 25 oktober 2016.

182 Artikel 37/1 van de wet van 25 oktober 2016.

- Inzake risicobeheer geldt voor de beleggingsondernemingen een specifieke regeling die uitgaat van de risico's die de klanten, de markt en de vennootschap zelf lopen, naast het liquiditeitsrisico¹⁸³. De IFD-richtlijn houdt voor de beleggingsondernemingen onder meer de verplichting in om de toereikendheid van hun kapitaal en interne risico's te beoordelen. Ze staat ter zake toe dat de bevoegde autoriteiten rekening houden met de afsluiting van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering bij hun beoordeling van de risicobeheerprocessen en -systemen die de beleggingsondernemingen onder hun toezicht invoeren.

Het beleid inzake het prospectieve beheer van de eigenvermogensbehoefte en van de liquiditeit moet ook rekening houden met de risico's die een beleggingsonderneming op derden doet rusten, wat nieuw is ten opzichte van de bestaande regeling. Dit vereiste weerspiegelt de wens van de Europese wetgever om bijzondere aandacht te besteden aan de plaats en de rol van de beleggingsondernemingen op de markt, en aan de gevolgen van hun activiteiten voor de andere actoren.

- Een afdeling van de IFD-richtlijn handelt over de bevoegdheden inzake toetsing en evaluatie door de prudentiële autoriteiten. De nadruk ligt daarbij op de beoordeling van de naleving van de kwalitatieve elementen, vooral inzake governance, interne controles en risicobeheerprocedures.

De Europese wetgever erkent ter zake de toepassing van het evenredigheidsbeginsel, en biedt de bevoegde autoriteiten de mogelijkheid om de frequentie en intensiteit van hun toetsing vast te stellen, rekening houdend met de omvang, de aard, het volume, de complexiteit en, in voorkomend geval, de systeemrelevantie van de activiteiten van de beleggingsondernemingen. Ook worden de bevoegde autoriteiten verzocht om regelmatig en minstens om de drie jaar te onderzoeken of de interne benaderingen voor de berekening van de reglementaire eigenvermogensvereisten in overeenstemming zijn met de IFR-verordening. Ze moeten in het bijzonder rekening houden met de evolutie van de activiteiten van de beleggingsonderneming en met de toepassing van deze benaderingen op nieuwe producten¹⁸⁴.

- De IFD-richtlijn besteedt verder bijzondere aandacht aan het toezicht op beleggingsondernemingsgroepen. Ze legt onder meer de regels vast voor de bepaling van de autoriteit die bevoegd is voor het geconsolideerde groepstoezicht, voor de oprichting van een college van toezicht en voor de samenwerking tussen autoriteiten. Bovendien wenste de wetgever, bij de omzetting van de richtlijn in Belgisch recht, de continuïteit en het huidige niveau van rechtsbescherming te handhaven door, voor zover mogelijk, de inhoud van de bepalingen van de bestaande regeling over te nemen¹⁸⁵.

183 Artikel 26/3 van de wet van 25 oktober 2016.

184 Artikelen 58/1 tot 58/11 van de wet van 25 oktober 2016.

185 Artikelen 59 en 60 van de wet van 25 oktober 2016.

DE ORGANISATIE VAN DE FSMA

Structuur en organen van de FSMA	212
Directiecomité	212
Organogram van de departementen en diensten	213
Raad van toezicht	214
De interne-auditfunctie bij de FSMA	218
Bedrijfsrevisor	218
Sanctiecommissie	218
Organisatie in de praktijk	220
Personeelsbeheer	220
Sociaal overleg	224
Ontwikkelingen op informaticagebied	224
Duurzaamheid	225

Structuur en organen van de FSMA

Directiecomité

Jean-Paul **Servais**,
Voorzitter

Annemie **Rombouts**,
Ondervoorzitter

Henk **Becquaert**,
Lid van het directiecomité

Sébastien **Yerna**¹⁸⁶,
Lid van het directiecomité

¹⁸⁶ Bij koninklijk besluit van 29 juni 2022 werd de heer Sébastien Yerna met ingang van 1 september 2022 benoemd als lid van het directiecomité van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, ter vervanging van de heer Gregory Demal wiens mandaat hij voleindigt.

Organogram van de departementen en diensten

Directiecomité		
Juridische dienst, dienst 'economische studies en vooruitzichten', cel 'markten en post-trade' en 'beheer van multidisciplinaire teams', Internationale relaties en Sustainability Policy, Strategie en organisatie, Communicatie en financiële educatie		
 Jean-Paul SERVAIS, Voorzitter	Juridische dienst, dienst 'economische studies en vooruitzichten', cel 'markten en post-trade' en 'beheer van multidisciplinaire teams' Jean-Michel VAN COTTEM	Internationale relaties en Sustainability Policy Antoine VAN CAUWENBERGE
	Communicatie en financiële educatie Jim LANNOO	
Operationeel toezicht op de markten, asset management en de bancaire spaar- en beleggingsproducten		
 Annemie ROMBOUTS, Ondervoorzitter	Toezicht op de informatie van vennootschappen, Toezicht op de financiële rapportering van de emittenten en Toezicht op de financiële markten Thierry LHOEST	Toezicht op asset management en op bancaire spaar- en beleggingsproducten Veerle DE SCHRYVER
		Personeelsbeheer Hilde DAEMS
Expertisecentrum data analytics en Operationeel toezicht op de verzekeringen en de pensioenen		
 Henk BECQUAERT, Lid	Expertisecentrum data analytics en Toezicht op de verzekeringen Karel DE BONDT	Toezicht op de pensioenen Greet T'JONCK
		Informatiedienst Infrastructuur Dominique MICHAUX
Centraal inspectieteam, Operationeel toezicht op de gedragsregels, de tussenpersonen en de financiële dienstverleners en het antiwitwasbeleid, Boekhouding en beheercontrole		
 Sébastien YERNA, Lid	Toezicht op de tussenpersonen en de financiële dienstverleners en het antiwitwasbeleid Vincent DE BOCK	Centraal inspectieteam en toezicht op de gedragsregels Els DE KEYSER

 ENFORCEMENT PERIMERTOEZICHT Michaël ANDRÉ, Auditeur
--

 INTERNE AUDIT Marie-Pierre VANRUMBEKE, Interne auditor
--

Raad van toezicht

Samenstelling

Jean Eylembosch,
voorzitter

Selien De Schryder

Roland Gillet

François Koulisher

Pierre Nicaise

Kristien Smedts

Reinhard Steennot

Luk Van Biesen

Jan Verhoeye

Maud Watelet

Verslag over de uitoefening door de raad van toezicht van zijn wettelijke opdrachten

Algemeen toezicht op de FSMA

De wet van 2 augustus 2002 vertrouwt het algemeen toezicht op de werking van de FSMA toe aan de raad van toezicht.

In de loop van 2022 hebben de leden van de raad van toezicht acht keer vergaderd en één keer gebruik gemaakt van de schriftelijke besluitvormingsprocedure. Ze hebben ook geregeld presentaties gekregen van de diensten van de FSMA over de evolutie van de risico's voor de financiële markten en de marktdeelnemers.

Overzicht van de behandelde thema's

De leden wisselden herhaaldelijk van gedachten over actuele thema's zoals de evolutie van de markt van de cryptoactiva en de initiatieven van de FSMA in dit verband. Zo gaven ze een positief advies over een reglement van de FSMA dat beperkende voorwaarden oplegt bij de commercialisering van virtuele munten bij consumenten. De raad heeft het directiecomité gefeliciteerd met dit initiatief dat beleggersbescherming prioritair stelt in de periode tot nieuwe Europese regelgeving over cryptoactiva in werking zal treden. Het is hierbij van belang dat de consumenten duidelijk op de risico's van cryptoactiva worden gewezen. De leden hebben ook de communicatie van de FSMA verwelkomd die bijkomende duidelijkheid aan de marktdeelnemers verschaft over de kwalificatie van cryptoactiva als effecten, beleggingsinstrumenten of financiële instrumenten.

Zoals in vorige jaren gaven de diensten van de FSMA tijdens de vergaderingen van de raad herhaaldelijk toelichting bij nieuwe toezichtsontwikkelingen. Zo hebben de leden onder meer aandacht besteed aan de uitdagingen om toezicht te houden op de golf van nieuwe regelgeving betreffende duurzame financiële dienstverlening teneinde greenwashing te voorkomen.

Op grond van zijn wettelijke opdracht vervat in artikel 49, § 3, van de wet van 2 augustus 2002 heeft de raad van toezicht het directiecomité ook geadviseerd over een aantal ontwerpreglementen zoals het reglement dat beperkende voorwaarden oplegt bij de commercialisering, bij de consumenten, van bepaalde verzekeringsovereenkomsten over multimedia-apparaten.

De leden kregen ook geregeld updates over belangrijke ontwikkelingen in verband met de bevoegdheden van de FSMA die zich afspelen op Europees en internationaal vlak.

De noodzaak aan samenwerking tussen toezichthouders zodat zij hun opdrachten effectief kunnen vervullen blijft actueler dan ooit. De raad hecht in dit verband groot belang aan de invloed die de FSMA kan uitoefenen door haar vooraanstaande rol in Europese en internationale organisaties. De raad heeft zich in het bijzonder verheugd over de verkiezing van de voorzitter van de FSMA tot voorzitter van de wereldwijde organisatie van toezichthouders op de financiële markten (IOSCO). Deze verkiezing draagt bij tot de uitstraling van de FSMA en het Belgische financiële centrum.

De raad volgde ook de initiatieven van de FSMA inzake financiële educatie van nabij op en de leden waren herhaaldelijk aanwezig bij evenementen georganiseerd in het kader van Wikifin. De leden verwelkomen in het bijzonder het succes van het in 2020 geopende Wikifin Lab, dat op een grote erkenning bij buitenlandse toezichthouders kan rekenen.

De leden kregen ook toelichting bij de voorstelling door de FSMA van twintig toekomstprojecten naar aanleiding van de twintigste verjaardag van de organieke wet van de FSMA.

Werking van de FSMA

Gevolggevend aan het verzoek van de bevoegde ministers heeft de raad overeenkomstig zijn wettelijke opdracht advies verleend over het voorstel tot benoeming binnen de hoogste leiding van de FSMA van een nieuw lid van het directiecomité.

De leden wisselden tevens geregeld van gedachten over tal van onderwerpen die betrekking hebben op de organisatie en het personeelsbeleid van de FSMA. Zo hield het auditcomité de raad op de hoogte van de wijzigingen op het vlak van interne audit¹⁸⁷. De leden hebben voorts aandacht besteed aan de herschikkingen in de organisatie om het datagedreven toezicht verder uit te bouwen en aan de uitbouw van een dienst belast met de internationale betrekkingen van de FSMA. Ze bespraken ook de initiatieven van de FSMA inzake externe communicatie zoals de organisatie van digitale evenementen (webinars). Ze moedigen de FSMA aan om hierop verder in te zetten om op die manier haar toezichtsverwachtingen nader toe te lichten.

In het kader van zijn wettelijke opdrachten keurde de raad op 13 december 2022 de begroting van de FSMA voor 2023 goed. De raad heeft de jaarrekening voor het jaar 2021 goedgekeurd op 25 april 2022 en de jaarrekening voor 2022 op 25 april 2023.

De raad van toezicht keurde onderhavig verslag, wat de bevoegdheden van de raad van toezicht betreft, op 25 april 2023 goed.

¹⁸⁷ Zie dit verslag, p. 218.

Verslag over de uitoefening door het auditcomité van zijn wettelijke opdrachten

Het auditcomité kwam in 2022 vijf keer bijeen en heeft één keer via schriftelijke procedure beraadslaagd.

Met toepassing van artikel 48, § 1ter, eerste lid, 3°, van de wet van 2 augustus 2002 heeft het auditcomité de door de interne auditor voorbereide interne-auditverslagen behandeld, waaronder het auditverslag waarbij het inhoudelijke beheer van de website www.wikifin.be werd doorgelicht. Het auditcomité heeft ook de opvolging van de aanbevelingen uit eerdere auditverslagen besproken.

Met toepassing van artikel 48, § 1ter, eerste lid, 3°, van de wet van 2 augustus 2002 heeft het auditcomité de werkzaamheden van de interne audit opgevolgd. Eind 2022 werd een interim interne auditor aangeduid, die in januari 2023 definitief werd aangesteld.

Tijdens zijn vergaderingen heeft het auditcomité, op voorstel van het directiecomité, het jaarverslag 2022, de rekeningen voor 2022 en de begroting voor 2023 onderzocht en de raad van toezicht geadviseerd deze goed te keuren.

De interne-auditfunctie bij de FSMA

De interne audit is een onafhankelijke en objectieve functie die de FSMA zekerheid verschaft over de mate waarin ze haar werking beheerst, die haar advies verleent om haar werking te verbeteren en die bijdraagt tot het creëren van meerwaarde. De interne audit helpt de FSMA om haar doelstellingen te bereiken door haar processen voor risicobeheer, toezicht en governance op systematische en methodische wijze te beoordelen en voorstellen te formuleren om hun doeltreffendheid te verbeteren.

Het auditcomité van de FSMA houdt toezicht op de werkzaamheden van de interne-auditdienst.

De verantwoordelijke voor de interne audit legt alle auditverslagen voor aan het directiecomité. Vervolgens worden ze, samen met de maatregelen die het directiecomité voorstelt om de audit-aanbevelingen op te volgen, ter beraadslaging overgemaakt aan het auditcomité en toegelicht.

In 2022 heeft de interne-auditdienst verschillende verslagen opgesteld, onder meer over de audit waarbij het inhoudelijke beheer van de website www.wikifin.be onder de loep werd genomen.

Net als de vorige jaren heeft de interne-auditdienst actief meegewerkt aan de verwezenlijking van het meerjarige transversale project voor de realisatie en controle van een uitvoerige *matrix mapping* van de toezichtsstrategieën en -beleidslijnen voor de reglementeringen die onder de bevoegdheid van de FSMA vallen. Om die opdracht uit te voeren, kreeg de interne-auditdienst tot eind april 2022 een bijkomende medewerker toegewezen (1 VTE) via interne detachering.

Naast deze verschillende opdrachten, zorgt de interne-auditdienst voor de halfjaarlijkse follow-up van de auditaanbevelingen. Daarbij wordt nagegaan of de maatregelen voor het opvolgen van de auditaanbevelingen zijn uitgevoerd.

Bedrijfsrevisor

Volgens artikel 57, tweede lid van de wet van 2 augustus 2002, wordt de controle op de rekeningen van de FSMA uitgeoefend door een of meer bedrijfsrevisoren. Zij worden door de raad van toezicht benoemd voor een hernieuwbare termijn van drie jaar, op voorwaarde dat zij niet zijn ingeschreven op de lijst van de door de FSMA erkende revisoren en dat zij geen functie uitoefenen bij een onderneming die aan haar toezicht is onderworpen. De revisoren controleren en certificeren elk gegeven waarvan sprake in de reglementering over de dekking van de werkingskosten van de FSMA zoals bedoeld in artikel 56 van voornoemde wet. BDO, vertegenwoordigd door de heer Alexandre Streel, werd door de raad van toezicht benoemd tot bedrijfsrevisor.

Sanctiecommissie

Samenstelling

De samenstelling van de sanctiecommissie en de duur van de mandaten van de leden zijn als volgt:

Michel Rozie, voorzitter
Ere-eerste voorzitter van het
hof van beroep te Antwerpen,
lid van de sanctiecommissie
in de hoedanigheid van
magistraat die geen raadsheer
is bij het Hof van Cassatie of bij
het hof van beroep te Brussel

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Martine Castin
Lid van de sanctiecommissie
met passende deskundigheid
op het vlak van de wettelijke
controle van de jaarrekening

Einde van het mandaat:
17 september 2023

Sofie Cools
Lid van de sanctiecommissie

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Erwin Francis
Raadsheer in het Hof
van Cassatie, lid van de
sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van het Hof van
Cassatie

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Guy Keutgen
Lid van de sanctiecommissie

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Jean-Philippe Lebeau
Voorzitter van de ondernemings-
rechtbank van Henegouwen, lid
van de sanctiecommissie in de
hoedanigheid van magistraat
die geen raadsheer is bij het
Hof van Cassatie of bij het hof
van beroep te Brussel

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Christine Matray
Ere-raadsheer in het
Hof van Cassatie, lid van
de sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van het
Hof van Cassatie

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Pierre Nicaise
Lid van de sanctiecommissie

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Philippe Quertainmont
Ere-raadsheer in de
Raad van State, lid van
de sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van de Raad
van State

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Reinhard Steennot
Lid van de sanctiecommissie

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Kristof Stouthuysen
Lid van de sanctiecommissie
met passende deskundigheid
op het vlak van de wettelijke
controle van de jaarrekening

Einde van het mandaat:
15 september 2027

Marnix Van Damme
Kamervoorzitter in de
Raad van State, lid van
de sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van de Raad
van State

Einde van het mandaat:
16 december 2024

Werking

In de loop van 2022 is de sanctiecommissie meermaals samengekomen, soms in voltallige zitting, dan weer in kleinere werkgroepen, om een mogelijke hervorming van de sanctieprocedure te bespreken, daarbij steunend op haar werking van de voorbije tien jaar en rekening houdend met de evolutie van de nationale en Europese rechtspraak.

De sanctiecommissie heeft zich ook uitgesproken over verschillende dossiers waarvoor zij was gevat met het oog op het opleggen van administratieve maatregelen en geldboetes voor inbreuken op de geldende wettelijke, reglementaire en normatieve bepalingen voor bedrijfsrevisoren (artikel 59 van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren). De werkzaamheden van de sanctiecommissie met betrekking tot deze dossiers, worden nader toegelicht in het jaarverslag van het College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren.

Organisatie in de praktijk

Personeelsbeheer

Personeelsbestand daalt lichtjes

In 2022 verwelkomde de FSMA 19 nieuwe medewerkers. Rekening houdend met de oppensoenstelling of uitdiensttreding van een aantal medewerkers, eindigde de personeelsteller op 31 december 2022 op 369 medewerkers.

Tabel 11: Het personeelsbestand

	31/12/2021	31/12/2022
Personeelsbestand volgens het register (in aantal)	374	369
Personeelsbestand volgens het register (in VTE)	355,19	347,45
Operationeel personeelsbestand (in VTE)	342,50	333,45
Maximaal personeelsbestand ¹⁸⁸ (in VTE)	399	399

De gemiddelde leeftijd van de FSMA-medewerkers is met zes maanden gestegen sinds 2021 en bedraagt 44 jaar.

In 2022 was er een licht overwicht aan vrouwelijke medewerkers, zowel bij de medewerkers met een universitaire opleiding als bij de medewerkers met een bacheloropleiding. Er waren bij de afsluiting van het verslagjaar iets meer vrouwelijke dan mannelijke coördinatoren. De mannelijke directeuren en adjunct-directeuren zijn sinds 2022 meer vertegenwoordigd dan de vrouwelijke.

¹⁸⁸ Zie koninklijk besluit van 17 mei 2012 over de werkingskosten van de FSMA zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 28 maart 2014.

Eind 2022 telde de FSMA 63 procent medewerkers met een universitaire opleiding en 27 procent met een bacheloropleiding.

De kwalificaties van de universitaire medewerkers zijn de volgende:

Tabel 12: De opleidingen van de universitaire medewerkers

Juridische opleiding	49,5 %	Economische opleiding	35,5 %
Wiskundige opleiding	3 %	Andere ¹⁸⁹	12 %

Het aantal medewerkers met een juridische opleiding daalde licht, terwijl het aantal medewerkers met wiskundige, economische en andere opleidingen licht steeg.

In 2022 had 32 procent van de medewerkers een deeltijds arbeidsregime. In tegenstelling tot 2021, observeerde de FSMA in 2022 een stijging van een ruime drie procent in het aantal deeltijdse regimes. De daling van 2021 werd dus gecompenseerd. Het meest voorkomende deeltijdse regime is 80 procent. De regimes van 90 procent en 95 procent bleven ook populair, zowel bij vrouwelijke als bij mannelijke medewerkers.

Het aantal statutaire en contractuele personeelsleden van de ex-CDV is gedaald van 12 naar 11 medewerkers. De gemiddelde leeftijd van deze groep van medewerkers is 54 jaar, waarvan de jongste medewerker 47 jaar oud is.

Toepassing van de taalkaders

Als publiekrechtelijke instelling is de FSMA onderworpen aan de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken. Twee koninklijke besluiten leggen de taalkaders van de FSMA vast per trap van de hiërarchie¹⁹⁰. De taalverhoudingen zijn vastgesteld op 43,85 procent Franstalige en 56,15 procent Nederlandstalige medewerkers. Eind 2022 telde de FSMA 43 procent Franstalige medewerkers en 57 procent Nederlandstalige medewerkers.

Rekrutering: de FSMA zet in op *employer branding* en sociale media

In 2022 heeft de FSMA voluit ingezet op *employer branding*. De deelname aan het certificeringstraject 'Baanbrekende Werkgever', was het belangrijkste initiatief.

De FSMA heeft ook actief campagne gevoerd bij haar eigen medewerkers om ook hun netwerk aan te spreken, bijvoorbeeld via sociale media zoals LinkedIn. De medewerkers van de FSMA zijn uitstekende ambassadeurs die ook bij rekrutering van nieuwe medewerkers zeer waardevol zijn.

¹⁸⁹ Dit betreft voornamelijk medewerkers van de ondersteunende diensten en de dienst financiële educatie.

¹⁹⁰ Koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de taalkaders van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018 en koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de trappen van de hiërarchie van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018.

LAETITIA CHRISTIAENS OVER DE FSMA

ALS BAANBREKENDE WERKGEVER

“Ook als werkgever wil de FSMA een voortrekker zijn”

De FSMA legde in 2022 met succes een leertraject af en ontving hiervoor het certificaat van Baanbrekende Werkgever 2023. “Niet alleen als toezichthouder wil de FSMA een voortrekker zijn, ook als werkgever”, zegt HR-specialiste *Laetitia Christiaens*.

Wat hield het leertraject van Baanbrekende Werkgever precies in?

“We kregen inzicht in onze maturiteit op het vlak van het hybride werken, de combinatie van kantoor- en thuiswerk. Het programma van Baanbrekende Werkgever zet werkgevers aan om de uitdagingen van het hybride werken aan te pakken door het voeren van een mensgericht beleid en het verminderen en vergroenen van verplaatsingen van en naar het werk. We wisselden uitdagingen, ervaringen en *best practices* uit met andere organisaties over deze actuele thema's. Deze kruisbestuiving was erg verrijkend en gaf ons nieuwe inzichten en ideeën.”

Een mensgericht beleid: hoe pakt de FSMA dit aan?

“Wij investeren sterk in onze medewerkers. Zij staan centraal in onze organisatie. We zetten in op een volwaardige omkadering van de medewerkers gedurende hun volledige loopbaan. Van een integratietraject voor nieuwkomers tot levenslang leren. We bieden onze medewerkers alle ondersteuning om optimaal te functioneren. Want de sector evolueert razendsnel: we moeten onze voelhorens uitsteken, de evoluties begrijpen, nieuwe wetgeving implementeren en nieuwe toezichtsinstrumenten bedenken.”

Een mensgericht beleid impliceert ook aandacht voor de fysieke en mentale gezondheid.

“De FSMA draagt het welzijn van haar medewerkers, zowel fysiek als mentaal, hoog in het vaandel. We hechten belang aan een goede *work-life balance* en respecteren het recht op deconnectie. Er is aandacht voor flexibiliteit, werkbaar werk, interne mobiliteit, en talrijke teambuilding-initiatieven zoals een Kubb-tornooi over de middag, sport- en culturele activitei-

ten, ... We investeren ook in opleidingen rond mentale veerkracht en individuele coaching. Wij bieden goede verzekeringen voor medische kosten aan.”

Zijn de medewerkers van de FSMA door het hybride werken ook minder onderweg dan vroeger?

“Sinds 2021 werken we in hybride modus. Dankzij telewerk waren medewerkers in 2022 ongeveer 40 procent minder onderweg dan voorheen. We simuleren het comfort van de kantooromgeving op de plaats van het telewerk. De medewerkers ontvangen een budget om bijkomend kantooormateriaal te kopen voor thuiswerk. Bijvoorbeeld voor een bureaustoel, een extra beeldscherm of een koptelefoon en een maandelijkse thuiswerkvergoeding om andere kosten te dekken, zoals die voor stroom.”

“Onze medewerkers staan centraal in onze organisatie”

Wat doet de FSMA voor een ‘groener’ woon-werkverkeer?

“Onze kantoren zijn gelegen in het centrum van Brussel en perfect met het openbaar vervoer en de fiets bereikbaar. De FSMA neemt de volledige kostprijs van abonnementen voor trein, tram, metro en bus ten laste en komt tussen in een parkeerabonnement nabij het station of de halte. Daarnaast sensibiliseert en motiveert de FSMA de medewerkers om de fiets te gebruiken voor hun woon-werkverkeer. Er staat een ingerichte en beveiligde fietsenstalling ter beschikking en er wordt een maximale fietsvergoeding uitgekeerd.”

Interactief integratietraject voor nieuwe medewerkers

De FSMA organiseerde in 2022 een interactief integratietraject voor de nieuwkomers. Het integratietraject bestond al langer maar de werkwijze werd volledig vernieuwd. De nieuwe interactieve format van dit traject bleek een groot succes. Het integratietraject bestond uit 12 sessies van telkens meer dan een halve dag die doorheen het jaar werden gespreid. Tijdens elke sessie gaven één of twee medewerkers een interactieve uiteenzetting over de werking en taken van hun dienst. De uiteenzetting werd gevolgd door een intensieve workshop. De nieuwkomers werden daarbij in kleine groepjes verdeeld en moesten concrete dossiers oplossen: ze kregen cases, oefeningen en vragen voorgelegd. Het traject werd als bijzonder verrijkend en leerrijk bevonden en zal in de toekomst zeker worden vervolgd.

Resultaten werkbelevingsbevraging leiden tot nieuwe initiatieven

In 2021 organiseerde de FSMA een onderzoek waarin ze haar medewerkers ondervroeg over de manier waarop zij hun werk beleven. De resultaten van de werkbelevingsbevraging in 2021 waren zeer positief. In 2022 werden de medewerkers op dienstniveau ingelicht over de resultaten, alsook globaal via het sociaal overleg. De FSMA en haar medewerkers mogen trots zijn op de resultaten.

De FSMA berust evenwel niet zomaar in deze goede resultaten. Zo konden alle medewerkers onder meer via de jaarlijkse samenwerkingsgesprekken eventuele verbetervoorstellen formuleren, zowel algemeen wat de FSMA betreft, als wat hun eigen dienst betreft. Verschillende nieuwe initiatieven kwamen reeds tegemoet aan de verbetervoorstellen, zoals de debriefings van de beslissingen van het directiecomité, die voor alle medewerkers gezamenlijk worden georganiseerd. Tijdens een debriefing krijgen medewerkers enkele minuten de tijd om belangrijke dossiers toe te lichten aan hun collega's. Deze debriefings bevorderen de gelijke informatiedoorstroming en de verbondenheid tussen collega's over de departementen heen.

Interne werking HR onder de loep

De dienst HR heeft in 2022 haar werkprocessen onder de loep genomen en de interne werking geoptimaliseerd. Deze oefening wordt voortgezet in 2023.

Waakzaam over deontologie

Zowel de personeelsleden als de leden van het directiecomité van de FSMA moeten een deontologische code naleven die is goedgekeurd door de raad van toezicht. Deze code legt in het bijzonder het verbod op om verrichtingen uit te voeren in financiële instrumenten van vennootschappen die onder permanent toezicht van de FSMA staan. Daarnaast is hij erop gericht alle belangenconflicten of mogelijke schijn van belangenconflicten te vermijden. Om die reden mogen de personeelsleden geen relatiegeschenken aanvaarden van een onderneming onder toezicht.

Tijdens het verslagjaar behandelde de FSMA de gebruikelijke vragen van medewerkers in verband met financiële verrichtingen of de uitoefening van bijkomende functies die al dan niet in het verlengde liggen van haar bevoegdheden. Het directiecomité heeft in dit verband het beleid van de voorgaande jaren voortgezet.

Sociaal overleg

Samen met de Nationale Bank van België en Credendo valt de FSMA onder het paritair comité 325 voor de openbare kredietinstellingen. Binnen dit paritair comité hielden de werknemersvertegenwoordigers in 2022 de vinger aan de pols betreffende de uitvoering van het sectorakkoord 2021-2022, waarin zoals gebruikelijk afspraken werden gemaakt over onder meer werkzekerheid, arbeidsvoorwaarden en koopkracht.

Op ondernemingsvlak pleegden de directie en vertegenwoordigers van de werknemers maandelijks sociaal overleg tijdens de vergaderingen van de ondernemingsraad, de syndicale afvaardiging en het comité voor preventie en bescherming op het werk. Veelvoorkomende onderwerpen waren het verloop van de loopbaan (bijvoorbeeld de evaluatiecampagne en een nieuwe procedure tot benoeming voor adviseurs), wijzigingen in de organisatiestructuur, de werkbelevingsbevraging, telewerk en permanenties alsook daaraan gerelateerde vergoedingen, en het beheer van de gebouwen. De sociale partners namen ook kennis van het driejaarlijkse bedrijfsvervoerplan.

Ontwikkelingen op informaticagebied

Naast de gebruikelijke tools die ze ontwikkelt, heeft de FSMA in 2022 sterk ingezet op de ontwikkeling van een nieuwe tool voor dossierbeheer. Ze heeft daarbij een nieuw platform opgezet dat de ruggengraat zal vormen van de uitwisseling en opslag van informatie binnen de FSMA. Op dat platform zullen ook dossiers met zowel gestructureerde als niet-gestructureerde informatie kunnen worden beheerd. Verder zullen via dat platform nieuwe workflows kunnen worden ontwikkeld waarmee op de toekomstige behoeften zal kunnen worden ingespeeld. Het platform wordt in het eerste halfjaar van 2023 in gebruik genomen.

Voor de genoteerde vennootschappen is een nieuw computersysteem uitgewerkt voor de inzameling van complexe informatie. In het kader daarvan is bijstand verleend aan de genoteerde vennootschappen, meer bepaald bij hun eerste gebruik van het XBRL-bestandsformaat.

In 2022 is een eerste project gelanceerd dat gebruikmaakt van de technologieën van webscraping, semantische opzoekingen en artificiële intelligentie. Dankzij dit project kunnen onder meer frauduleuze websites worden opgespoord die valse of illegale kredieten aanbieden. Voor 2023 staan drie andere, soortgelijke projecten met een identieke architectuur op het programma.

Wat de IT-infrastructuur, -activiteiten en -beveiliging betreft, heeft de FSMA een nieuw bestek opgemaakt voor de servers en de hosting ervan, inclusief de bestanden en databanken, de websites, de bureauticadiensten, de individuele computers en andere mobiele apparaten, alsook voor de leveranciers van IT-beveiligingsdiensten.

Tot slot zijn, inzake beveiliging, niet alleen de 12 technische projecten verwezenlijkt die gepland stonden voor 2022, maar zijn ook verdere inspanningen geleverd om de medewerkers te sensibiliseren, onder meer via een e-learningplatform. Hoe het precies stond met die sensibilisering, werd gecontroleerd via een reeks oefeningen gericht op de voorkoming van phishing.

Duurzaamheid

De FSMA hecht in haar interne bedrijfsvoering veel belang aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en aan duurzaamheid. Al jaren zet ze steeds sterker in op de verwezenlijking van duurzaamheidsdoelstellingen. Het voorbije jaar was daarop geen uitzondering.

Derde ster in het kader van het Ecodynamisch Label

Dankzij al haar eigen inspanningen en die van haar medewerkers heeft de FSMA in 2022 een derde ster gekregen van Leefmilieu Brussel in het kader van het 'Ecodynamisch Label'. Dat label is een officiële erkenning voor Brusselse instellingen die grote inspanningen leveren om de impact van hun bedrijfsactiviteit op het leefmilieu te verkleinen. Het valoriseert hun initiatieven op het vlak van ecobeheer en beloont hun milieuprestaties in het licht van hun context en die van het Brussels Gewest. Het label beloont onder meer hun initiatieven op het vlak van afvalbeheer en -preventie, rationeel energiegebruik, mobiliteitsbeheer voor de werknemers, enzovoort. De derde ster is de hoogste onderscheiding die in het kader van het Ecodynamisch Label wordt toegekend.

Fair trade krijgt prioriteit

Eveneens in 2022 heeft Fairtrade Belgium, een organisatie die ijvert voor fair trade, de FSMA het 'FairTrade@Work-label' toegekend. Dat label beloont ondernemingen die beslissen om op een maatschappelijk verantwoorde en milieuvriendelijke manier te ondernemen, en zo bij te dragen aan de verwezenlijking van de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen' van de Verenigde Naties. Een duurzaam aankoopbeleid is een belangrijk instrument om deze doelstellingen te helpen realiseren.

Zo wordt bij de FSMA enkel fruitsap met het fairtradelabel of biologisch fruitsap aangeboden. Hetzelfde gebeurt met de koffie, de chocolade, de koekjes en de suiker.

Dalend energieverbruik in de gebouwen

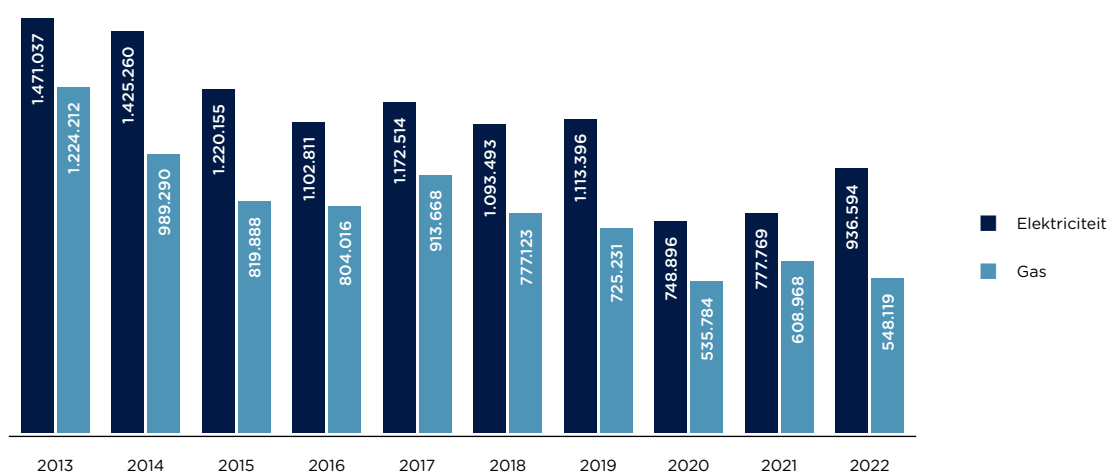
Ondanks de onderscheidingen die ze al heeft ontvangen, is de FSMA niet van plan op haar laurelen te rusten. Daarom, en rekening houdend met de exploderende energieprijzen, heeft ze in 2022 een nieuw plan uitgewerkt om nog energiezuiniger te worden. Zo heeft ze onder meer de aanbevelingen van het Federaal Overlegcomité gevolgd en in de winter de verwarming in haar gebouwen op maximaal 19° gezet. Verder heeft ze beslist om verschillende liften, printers en vergaderzalen niet meer te gebruiken, om ook zo flink op haar energie-uitgaven te besparen.

Niet alleen is ledverlichting geïnstalleerd in de FSMA-kantoren, maar ook is onderzocht of nog op andere vlakken elektriciteitsbesparingen mogelijk zijn. Naast kleine aanpassingen aan de verwarmings- en koelingsinstallaties zijn nog andere maatregelen genomen: een aantal multifunctionele printers worden niet meer gebruikt, het aantal koelkasten en boilers in de keukens is teruggeschroefd, bepaalde verlichtingselementen zijn buiten dienst gesteld, tijdschakelaars zijn bijgesteld, ... Met naleving van de ventilatiebeginselen die gelden sinds de corona-epidemie, zijn nieuwe koelings- en verwarmingsnormen uitgewerkt die aansluiten bij de aanbevelingen van de federale autoriteiten.

De FSMA koopt groene elektriciteit en laat haar fotovoltaïsche zonnepanelen renderen. In 2022 produceerden die 30.400 KWh, het equivalent van het jaarlijks stroomverbruik van negen gezinnen.

Zoals blijkt uit grafiek 38, daalt het totaal jaarlijks elektriciteits- en gasverbruik van de FSMA sterk ten opzichte van de jaren voor 2020 (de 'covidjaren' 2020 en 2021 zijn niet representatief door de lagere bezettingsgraad van de kantoren). Die consumptiedaling is des te opmerkelijker omdat de te verlichten en te verwarmen oppervlakte groter is geworden na de opening van het Wikifin Lab, het centrum voor financiële educatie van de FSMA.

Grafiek 38: Evolutie van het elektriciteits- en gasverbruik (in KWh)

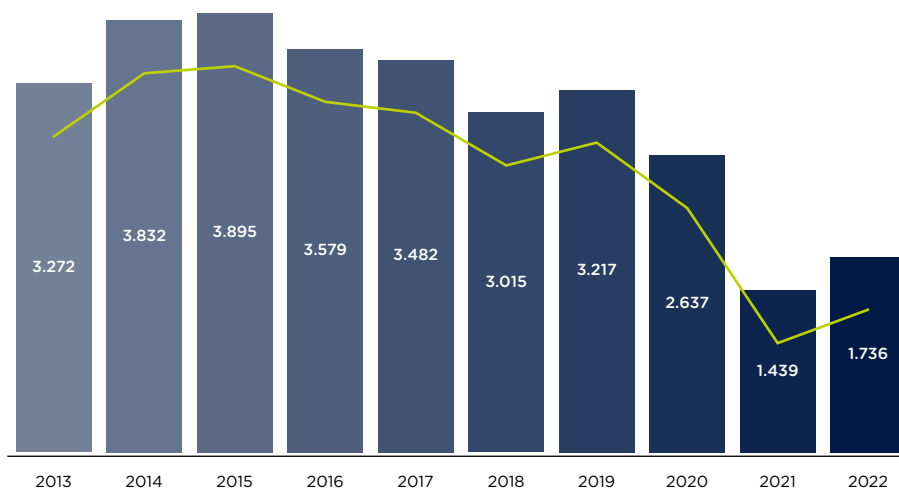
Met het oog op de beperking van haar CO₂-uitstoot, heeft de FSMA, bij de lancering van een nieuwe overheidsopdracht voor de organisatie van zakenreizen, beslist om de CO₂-uitstoot van de uitgevoerde vluchten - via de organisatie *Climate Neutral Group* - te compenseren door bijvoorbeeld herbebossingsinitiatieven te steunen. Bovendien worden steeds meer internationale vergaderingen virtueel georganiseerd.

Behoud van natuurlijke hulpbronnen

De FSMA heeft haar beleid rond het behoud van natuurlijke hulpbronnen voortgezet door die efficiënter te beheren¹⁹¹. Verder heeft ze geopteerd voor een gescheiden inzameling en ophaling van biologisch afbreekbaar afval. De individuele vuilnisbakjes zijn weggehaald uit de kantoren. Daardoor worden niet alleen minder plastic afvalzakjes gebruikt, maar kan het afval op kantoor ook beter worden gesorteerd dankzij de sorteereilanden die op elke verdieping zijn geplaatst.

Zoals blijkt uit grafiek 39, is het totale waterverbruik van de FSMA fors gedaald ten opzichte van enkele jaren geleden.

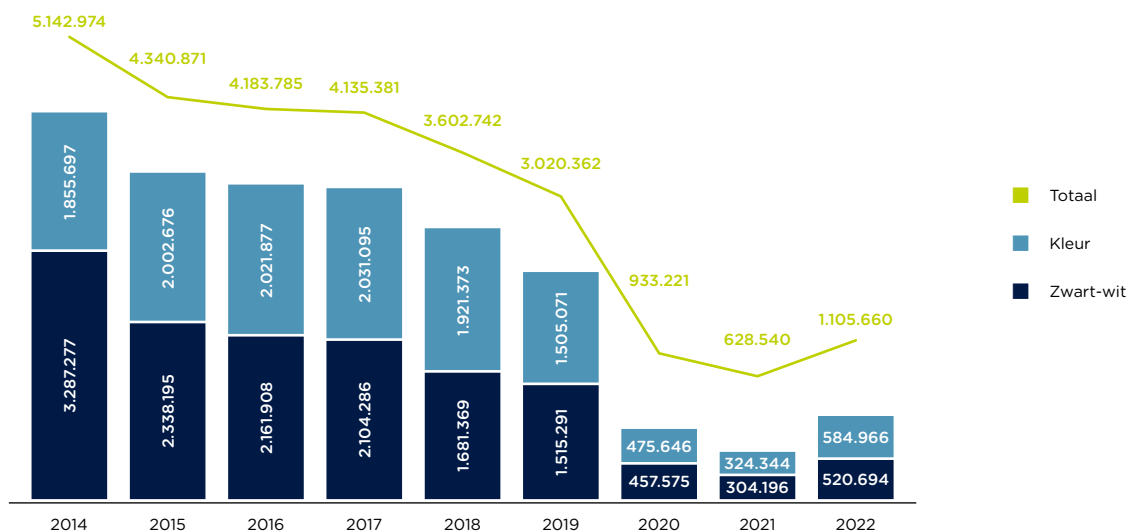
¹⁹¹ Zie het jaarverslag 2021 van de FSMA, p. 181.

Grafiek 39: Evolutie van het waterverbruik (in m³)

Om het papierverbruik verder te drukken, zijn de dossiers verder gedigitaliseerd. Ook maatregelen zoals de vervanging van papieren door digitale cheques (bijvoorbeeld ecocheques) maken deel uit van de uitvoering van de digitaliseringsstrategie van de FSMA.

Zoals blijkt uit onderstaande grafiek met de evolutie van het totale aantal fotokopieën en prints, is het aantal prints en fotokopieën de voorbije jaren steeds verder gedaald (met de 'covidjaren' is geen rekening gehouden omdat de meeste medewerkers toen telewerkten).

Grafiek 40: Evolutie van het aantal fotokopieën en prints

Een groener aankoopbeleid

Bij de lancering van de nieuwe overheidsopdracht voor het schoonmaken van de gebouwen is beslist om voor een duurzame schoonmaakmethode te opteren. Dat betekent dat niet meer wordt geïet met water en chemische producten, maar met een mengsel van goede bacteriën. Dat project zal verder worden uitgerold in 2023, wat ook de luchtkwaliteit bij de FSMA positief zou moeten beïnvloeden.

Ook de aankoopstrategie van de FSMA moet duurzaam zijn. Waar mogelijk, worden fairtrade-producten gekocht. Ook in de keuken wordt prioritair gewerkt met bio-ingrediënten en bij aankopen gaat de voorkeur uit naar ecologische alternatieven. Bij het afsluiten van overheidsopdrachten worden de duurzaamheidsaspecten systematisch geanalyseerd bij de vergelijking van de offertes.

Bovendien heeft de FSMA haar samenwerking voortgezet met de vereniging Close The Gap, waaraan ze IT-materiaal schenkt dat aan vervanging toe is, en met de kringwinkels Télivil. Daarnaast heeft ze materiaal geschonken aan de Brusselse coöperatieve RotorDC, die actief is op het vlak van het hergebruik en de wederverkoop van bouw materiaal.

Voorkeur voor zachte en duurzame mobiliteit

Steeds meer medewerkers opteren voor duurzame mobiliteit door hun fiets te gebruiken voor hun woon-werkverkeer. Ze ontvangen dan steun van de FSMA, die hun onder meer een beveiligde fietsenstalling, hangsloten en douches ter beschikking stelt. Bovendien kunnen de fietsers gebruikmaken van een reparatiekit en ontvangen ze een goodiebag tijdens de jaarlijkse week van de mobiliteit. Verder zorgt de FSMA voor een platform waarop de fietsers ideeën en ervaringen kunnen uitwisselen. In 2022 konden ze ook een gratis opleidingssessie 'fietsherstelling' volgen.

JAAARREKENING VAN HET BOEKJAAR 2022

Dit hoofdstuk behandelt de jaarrekening van het boekjaar 2022 van de FSMA, inclusief uitleg over de resultaat- en balansposten, de resultaatbepaling en een beschrijving van de grondslagen van waardering. De raad van toezicht keurde de jaarrekening 2022 goed op 25 april 2023, conform artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 over het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Juridisch kader	232
Balans	233
Resultatenrekening	234
Bijlagen	235
Balans	235
Resultatenrekening	236
Toelichting	237
Toelichting bij de balans	237
Toelichting bij de resultatenrekening	238
Waarderingsregels	239
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	241
Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2022	242

Juridisch kader

De FSMA stelt haar jaarrekening op volgens de bepalingen van artikel 57 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, en van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003, dat het schema van de jaarrekening bevat¹⁹². Zowel het balansschema als het schema van de resultatenrekening zijn aangepast aan de specifieke aard van de activiteiten en de bevoegdheden van de FSMA.

De **werkingskosten**¹⁹³ van de FSMA worden gefinancierd door de ondernemingen en de personen die onder haar toezicht staan of waarvan de verrichtingen of de producten onder haar toezicht staan. Indien de geïnde bijdragen de reële uitgaven en lasten overschrijden, wordt het overschot terugbetaald¹⁹⁴. In het omgekeerde geval worden bijkomende bijdragen opgevraagd¹⁹⁵.

Voor 2022, bedraagt het budget voor de werkingskosten van de FSMA 92.744 k€, in overeenstemming met het financieringsbesluit. Hierin is de financiering van de zetel, ten belope van 3.122 k€, niet meegerekend¹⁹⁶.

Het financieringsbesluit voorziet binnen dit budgettair kader in een maximumbedrag van 11.000 k€¹⁹⁷ aan **uitgaven en lasten**. Dit maximumbedrag wordt aan het einde van het boekjaar aangepast in functie van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen en de verhoudingsgewijze toename van het aantal personeelsleden¹⁹⁸. Deze aanpassing wordt door de bedrijfsrevisor van de FSMA gecertificeerd.

De kosten zoals bedoeld in artikel 2, 2° van het financieringsbesluit¹⁹⁹ vallen niet onder dit geïndexeerde maximumbedrag, alsook de kosten met betrekking tot de organen en het personeel van de instelling.

Voor 2022 bedroeg het maximum aantal operationele personeelsleden dat de FSMA mocht tewerkstellen, 399 voltijdse equivalenten (VTE's)²⁰⁰, bepaalde categorieën²⁰¹ buiten beschouwing gelaten. Dit getal houdt geen rekening met de nieuwe bevoegdheden die aan de FSMA toegekend werden na 2014 zoals de praktische uitvoering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren. Eind 2022 waren er 333 VTE's tewerkgesteld, in vergelijking met het maximum van 399 VTE's, volgens bovenstaande parameters. Het totaal aantal personeelsleden ingeschreven bij de FSMA bedroeg 347 VTE's.

De financiering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren werd vastgelegd in het koninklijk besluit van 25 december 2016. De kosten en bijdragen van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren worden opgenomen in de jaarrekening van de FSMA.

192 Koninklijk besluit van 12 augustus 2003 tot uitvoering van artikel 57, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, BS 15 oktober 2003, p. 50050.

193 Koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna 'financieringsbesluit' genoemd), BS 21 juni 2012, p. 33859, artikel 2.

194 Financieringsbesluit, artikel 23.

195 Financieringsbesluit, artikel 24.

196 De som van beide bedragen betreft 95.866 k€, zijnde de gebudgetteerde bijdragen voor de werkingskosten in 2022.

197 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°; voor boekjaar 2022 betreft dit een maximumbedrag van 20.174 k€.

198 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°.

199 Dit betreffen o.a. de bijdragen aan Europese toezichtautoriteiten, uitzendkrachten, erelonen advocaten, belastingen, toezicht op de bedrijfsrevisoren etc.

200 Financieringsbesluit, artikelen 2, 1° en 36, § 1.

201 De categorieën die zijn opgesomd in artikel 2, 1° van het financieringsbesluit.

Balans²⁰²

ACTIVA	31/12/2022		31/12/2021	
VASTE ACTIVA		32.396		35.727
II. Materiële en immateriële vaste activa		32.396		35.727
1. Materiële vaste activa	26.721		30.348	
A. Terreinen en gebouwen	26.075		29.073	
B. Installaties, machines en uitrusting	127		224	
C. Meubilair en rollend materieel	519		1.051	
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	0		0	
2. Immateriële vaste activa	5.675		5.379	
VLOTTENDE ACTIVA		44.785		42.616
IV. Vorderingen op ten hoogste één jaar		6.835		6.551
A. Vorderingen i.v.m. de werking	5.706		5.437	
B. Overige vorderingen	1.129		1.114	
V. Beleggingen		20.003		19.981
VI. Liquide middelen		16.501		15.195
VII. Overlopende rekeningen		1.446		889
TOTAAL VAN DE ACTIVA		77.181		78.343

PASSIVA	31/12/2022		31/12/2021	
EIGEN VERMOGEN		16.500		16.500
II. Reserves		16.500		16.500
FINANCIERINGSFONDS		8.908		10.187
VOORZIENINGEN		10.784		10.806
SCHULDEN		40.989		40.850
IV. Schulden op meer dan één jaar		15.963		18.215
A. Financiële schulden	15.963		18.215	
2. Kredietinstellingen	15.963		18.215	
V. Schulden op ten hoogste één jaar		24.373		21.905
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	2.252		2.149	
C. Schulden i.v.m. de werking	6.697		6.760	
1. Leveranciers	4.965		3.378	
2. Overige schulden	1.732		3.382	
D. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	14.269		11.419	
1. Belastingen	2.594		2.406	
2. Bezoldigingen en sociale lasten	11.675		9.013	
E. Overige schulden	1.155		1.577	
VI. Overlopende rekeningen		653		730
TOTAAL VAN DE PASSIVA		77.181		78.343

Resultatenrekening

	Boekjaar 2022	Boekjaar 2021
I. OPBRENGSTEN	96.817	91.467
A. Bijdragen in de werkingskosten	96.641	91.351
B. Andere opbrengsten	176	116
II. WERKINGSKOSTEN	94.729	87.366
A. Diensten en diverse goederen	19.052	17.509
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	69.988	64.439
C. Waardeverminderingen op vorderingen i.v.m de werking	181	167
D. Voorzieningen voor risico's en kosten	-1.302	-1.268
E. Afschrijvingen op vaste activa	6.810	6.519
III. WERKINGSOVERSCHOT	2.088	4.101
IV. FINANCIËEL RESULTAAT	-933	-1.024
V. GEWOON WERKINGSOVERSCHOT	1.155	3.077
VI. UITZONDERLIJKE RESULTATEN	0	0
VII. WERKINGSOVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	1.155	3.077

Verwerking van het werkingsaldo van het boekjaar	Boekjaar 2022	Boekjaar 2021
A. Te bestemmen werkingsoverschot (werkingstekort) van het boekjaar	1.155	3.077
B. Onttrekking aan de onbeschikbare reserves		
C. Toevoeging aan de onbeschikbare reserves		1.500
D. Terugbetalingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (*)	1.155	1.577
E. Bijkomende opvragingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (**)		

(*) Artikel 23 van het koninklijk besluit.

(**) Artikel 24 van het koninklijk besluit.

Bijlagen

Balans

	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrusting	Meubilair en rollend materieel	Activa in aanbouw	Totaal materiële vaste activa	Software	Ontwikkelingskosten
II. STAAT VAN DE VASTE ACTIVA 2022							
a) Aanschaffingswaarde							
Per einde van het vorige boekjaar	67.455	1.090	2.301	0	70.846	1.164	20.816
Mutaties tijdens het boekjaar							
Aanschaffingen	425	7	0	0	432	0	3.047
Andere	0	-6	-122	0	-128	0	0
Per einde van het boekjaar	67.880	1.091	2.179	0	71.150	1.164	23.863
b) Afschrijvingen en waardeverminderingen							
Per einde van het vorige boekjaar	38.382	866	1.250	0	40.498	1.164	15.437
Mutaties tijdens het boekjaar							
Geboekt	3.423	104	532	0	4.059	0	2.751
Andere	0	-6	-122	0	-128	0	0
Per einde van het boekjaar	41.805	964	1.660	0	44.429	1.164	18.188
c) Nettoboekwaarde per einde van het boekjaar	26.075	127	519	0	26.721	0	5.675

Resultatenrekening

	Boekjaar 2022	Boekjaar 2021
I.A. Brutobijdragen		
1 Kredietinstellingen	10.163	9.544
2 Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners	2.194	2.061
3 Tussenpersonen	18.051	16.943
4 Uitgiftedossiers	978	771
5 Beleggingsinstellingen	22.123	20.785
6 Noteringen op een Belgische markt	8.585	8.062
7 Verzekerings- en pensioenondernemingen	23.067	21.663
8 College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'	3.324	3.182
9 Varia	5.033	5.218
10 Financiering van het gebouw	3.123	3.122
Totaal	96.641	91.351

	Boekjaar 2022	Boekjaar 2021
II.B.1. Werknemers ingeschreven in het personeelsregister		
a) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar	370	375
b) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar in voltijdse equivalenten	345	356
c) Gemiddeld personeelsbestand in voltijdse equivalenten	344	356
d) Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	480.051	495.167
II.B.2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		
a) Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen	41.385	38.509
b) Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen	10.836	10.148
c) Werkgeverspremies voor bovenwettelijke verzekeringen	13.273	12.642
d) Andere personeelskosten	3.217	2.699
e) Pensioenen	1.277	441
Totaal	69.988	64.439

	Boekjaar 2022	Boekjaar 2021
II.D. Voorzieningen voor risico's en lasten		
Terugneming diverse voorzieningen	-23	-17
Varia	0	0
Aanwending financieringsfonds	-1.279	-1.251
Totaal	-1.302	-1.268

Toelichting

Toelichting bij de balans

Vaste activa

In 2022 werden er slechts een beperkt aantal investeringen uitgevoerd onder de rubriek 'materiële vaste activa'.

Wat de immateriële vaste activa betreft, valt de toename van de investeringen in 2022 te verklaren door de ontwikkeling van informaticatoepassingen.

Vlottende activa

De evolutie in de rubriek 'vorderingen in verband met de werking' ten opzichte van 2021 is beperkt en hangt af van de periode van opvraging van de bijdrages.

De FSMA besliste vanaf 2016 om maandelijks een belegging aan te gaan op een termijnrekening van korte duur (32 dagen). Op jaareinde 2022 werd een bedrag van 20.003.000 euro geplaatst.

Reserves

In 2021 heeft de FSMA beslist om zijn liquiditeitsreserves²⁰³ op te trekken tot 16.500.000 euro zodat de liquiditeitsreserve, de continuïteit van de werking van de FSMA waarborgt gedurende een periode van 2 à 3 maanden. Deze reserve werd als voldoende beoordeeld gedurende 2022.

Financieringsfonds

Het 'financieringsfonds' financiert mee de FSMA-eigendommen.

Schulden

De rubriek 'schulden op meer dan één jaar' (15.963.000 euro) omvat het nog verschuldigde saldo van de leningen die zijn aangegaan voor de financiering van het gebouw van de FSMA. Het bedrag van de annuïteit dat in 2023 vervalt (2.252.000 euro), wordt opgenomen onder de rubriek 'schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen'.

De schulden tegenover leveranciers (4.965.000 euro) betreffen de facturen die per 31 december 2022 nog moesten worden voldaan, alsook de nog te ontvangen facturen voor de diensten en goederen die tijdens het boekjaar 2022 geleverd werden. Er zijn geen bemerkingsen betreffende deze schulden.

²⁰³ Financieringsbesluit, artikelen 32 en 3, § 2.

De 'overige schulden in verband met de werking' (1.732.000 euro) omvatten hoofdzakelijk het saldo van de werkingsoverschotten die volgens het financieringsbesluit in de volgende jaren moeten worden terugbetaald. Het werkingsoverschot (exclusief het overschot betreffende het toezicht op de revisoren) van het boekjaar 2021 (1.316.000 euro), dat in 2023 dient te worden terugbetaald, ligt 1.820.000 euro lager dan datgene van 2020 dat in 2022 werd terugbetaald (3.136.000 euro).

De rubriek 'schulden met betrekking tot belastingen en bezoldigingen' stijgt ten opzichte van het vorige boekjaar. Deze rubriek bestaat voornamelijk uit de schulden met betrekking tot de bezoldigingen en de sociale lasten (11.675.000 euro). Deze omvatten op 31 december 2022 het in 2023 te betalen vakantiegeld (6.992.000 euro), de premies verschuldigd in het kader van de groepsverzekering (3.157.000 euro), verdienstepremies (545.000 euro) en de RSZ en andere sociale lasten (981.000 euro). Geen van deze schulden zijn vervallen op het einde van het jaar.

Toelichting bij de resultatenrekening

De opbrengsten

De rubriek 'opbrengsten' bevat in hoofdzaak de bijdragen die verschuldigd zijn door de ondernemingen en personen onder het toezicht van de FSMA voor de dekking van haar werkingskosten. Voor de berekening van deze bijdragen wordt, volgens de modaliteiten van het financieringsbesluit, uitgegaan van een vast bedrag per gecontroleerde sector, of van een tarifiering van de verrichtingen, of nog van een activiteitsvolume.

De financiering van het 'college van toezicht op de bedrijfsrevisoren' (3.324.000 euro) is vastgelegd in het koninklijk besluit van 25 december 2016. De FSMA dient voor deze bevoegdheid als een ondersteuning van het college.

De werkingskosten

RESULTATENREKENING	Boekjaar 2022		Boekjaar 2021	
II. WERKINGSKOSTEN	94.729		87.366	
A. Diensten en diverse goederen	19.052	20%	17.509	20%
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	69.988	74%	64.439	74%
C. Waardeverminderingen, voorzieningen en afschrijvingen	5.689	6%	5.418	6%

De werkingskosten van de FSMA bestaan voornamelijk uit personeelskosten (74 procent). De personeelskosten ten opzichte van het boekjaar 2021 zijn fundamenteel gestegen door de sterke inflatie.

Het inflatie-effect is tevens een reden voor de stijgende evolutie van de rubriek 'diverse goederen en diensten'.

Financiële resultaten

De financiële kosten omvatten hoofdzakelijk de interesten met betrekking tot de leningen die zijn aangegaan om het gebouw te financieren. Deze interestkosten dalen elk jaar.

Werkingsoverschot

Het boekjaar 2022 werd afgesloten met een werkingsoverschot van 1.155.000 euro en zal worden terugbetaald aan de financiële sector.

Waarderingsregels

Oprichtingskosten

De herstructureringskosten worden integraal ten laste gebracht van het boekjaar waarin zij werden besteed.

Vaste activa

De rubriek 'materiële vaste activa' is opgesplitst in:

- terreinen en gebouwen;
- installaties, machines en uitrusting;
- meubilair en rollend materieel;
- overige materiële vaste activa.

De aanschaffingswaarde van de maatschappelijke zetel van de FSMA wordt progressief afgeschreven over een periode van 25 jaar. Het bedrag van de jaarlijkse afschrijving evolueert evenredig met de kapitaalaflossing die wordt verricht in het kader van het krediet dat is aangegaan voor de financiering van het gebouw.

Naast de maatschappelijke zetel worden aankopen van goederen waarvan wordt verwacht dat ze meerdere jaren zullen worden gebruikt en die een minimale aankoop prijs van 1.000 euro per eenheid hebben, beschouwd als materiële vaste activa.

Die materiële vaste activa worden tegen aanschaffingsprijs geboekt en lineair afgeschreven over een periode van vier jaar, met uitzondering van de hardware die op drie jaar wordt afgeschreven.

De rubriek 'immateriële vaste activa' betreft aan derden betaalde ontwikkelingskosten voor informatietoepassingen. Voor zover die kosten meer dan 100.000 euro per toepassing bedragen, worden zij lineair afgeschreven over een periode van vijf jaar.

Computerlicenties worden volledig afgeschreven in het jaar waarin zij worden aangeschaft.

Vorderingen

De rubriek 'vorderingen' betreft in hoofdzaak bijdragen in de werkingskosten van de FSMA die verschuldigd zijn door de ondernemingen onder haar toezicht. Vorderingen worden geboekt voor het openstaande bedrag. Voor de waardering wordt een onderscheid gemaakt tussen de vorderingen op belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn, en de vorderingen op tussenpersonen.

Vorderingen op belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn

Vorderingen op belgische debiteuren worden als dubieus beschouwd en als dusdanig geboekt als zij, drie maanden nadat zij voor invordering zijn overgemaakt aan de administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen van de FOD Financiën, alsnog onbetaald zijn. Op dat ogenblik wordt op deze vorderingen een waardevermindering van 50 procent toegepast. Als er na een nieuwe periode van drie maanden nog steeds geen betaling is ontvangen, wordt er een bijkomende waardevermindering van 50 procent geboekt.

Vorderingen op buitenlandse debiteuren worden als dubieus geboekt en er wordt een waardevermindering van 50 procent op toegepast als zij drie maanden na het versturen van een aangezekende brief nog steeds niet zijn betaald. Na een nieuwe periode van drie maanden wordt het saldo van de vordering uit de balans afgeboekt en aan het resultaat toegerekend.

In geval van faillissement wordt de vordering onmiddellijk als dubieus geboekt en wordt tegelijkertijd een waardevermindering geboekt voor het volledige bedrag van de vordering.

Vorderingen op tussenpersonen

Niet-betaalde bijdragen van geschrapte tussenpersonen worden overgeboekt naar de 'dubieuze debiteuren' na definitieve schrapping. Tegelijkertijd wordt een waardevermindering geboekt voor het openstaande bedrag.

Liquide middelen

Kastegoeden, tegoeden op zichtrekeningen en termijnbeleggingen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangelegd voor het dekken van verliezen of kosten van duidelijk omschreven aard die op de balansdatum als waarschijnlijk moeten worden beschouwd of vaststaan, maar waarvan de omvang slechts kan worden geraamd.

De 'voorzieningen voor risico's en kosten' worden geïndividualiseerd in functie van de risico's en kosten die ze moeten dekken.

Schulden

De schulden worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde op de balansdatum van het boekjaar.

Vorderingen en verplichtingen in vreemde munten

De vreemde valuta's worden naar euro omgerekend tegen de slotkoers per einde boekjaar die is opgenomen in de gespecialiseerde dagbladen. Bij verplichtingen in vreemde munten kunnen zich omrekeningsverschillen voordoen. In voorkomend geval worden die als wisselkoersverschillen verwerkt.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Tegen de FSMA lopen een aantal vorderingen tot schadeloosstelling wegens vermeende tekortkomingen in het toezicht op de verzekeringsondernemingen en de pensioeninstellingen. Gezien de bijzondere omstandigheden van elk van die vorderingen is de FSMA van oordeel dat die vorderingen onontvankelijk of ongegrond zijn. Op dit ogenblik zijn er nog een aantal procedures hangende die zijn ingesteld tegen beslissingen tot schrapping van de inschrijving van verzekeringstussenpersonen of tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, maar die houden op dit moment geen materiële of significante vermogensrechtelijk risico in voor de FSMA.

Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2022

Overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen brengen wij U verslag uit over de uitvoering van de controle-opdracht die ons werd toevertrouwd.

Wij werden benoemd door de Raad van toezicht van 22 april 2021, overeenkomstig het voorstel van het Directiecomité, uitgebracht op aanbeveling van het Auditcomité en op voordracht van de Ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de Raad van toezicht die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2023.

Verslag over de jaarrekening – oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2022, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 77.181 (000) EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een overschot van 1.155 (000) EUR. Wij hebben eveneens de bijkomende specifieke controles uitgevoerd die door de wet van 2 augustus 2002 en het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 zijn vereist.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het Directiecomité. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen. Deze controlenormen vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controlenormen hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de FSMA, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het Directiecomité van de FSMA de voor onze controles vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van onze beoordeling de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de gegrondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de FSMA, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel, rekening houdend met de toepasselijke wettelijke en bestuurrechtelijke voorschriften, geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2022 een getrouw beeld van het vermogen, van de financiële toestand en van de werkingskosten van de FSMA en de in de toelichting vermelde gegevens stemmen met de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 overeen.

Brussel, 25 april 2023
Alexandre STREEL
Bedrijfsrevisor

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

Voor de leesbaarheid worden in het jaarverslag afkortingen gebruikt, waarvan de volledige benaming hieronder wordt weergegeven:

AICB	Alternatieve instelling voor collectieve belegging
AML	Anti-money laundering
AMLCO	Anti-money laundering compliance officer
APM	Alternatieve prestatie maatstaven
ATM	Automated teller machine
Bevek	Beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal
CBDF	Cross Border Distribution of Funds
CDV	Controledienst voor de Verzekeringen
CFD	Contract for difference
COP27	Conference of the Parties to the UNFCCC (27th session)
CSA	Common Supervisory Action
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DB	Defined benefit
DB2P	Databank Aanvullende Pensioenen
DC	Defined contribution
EBA	European Banking Authority - Europese Bankautoriteit
ECB	Europese Centrale Bank
EER	Europese Economische Ruimte
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority - Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen
ESEF	European single electronic format
ESG	Environmental, social and governance
ESMA	European Securities and Markets Authority - Europese Autoriteit voor Effecten en Markten
ESRB	European Systemic Risk Board
ESRS	European Sustainability Reporting Standards
EU	Europese Unie
FAQ	Frequently asked questions
FOD	Federale overheidsdienst
FSB	Financial Stability Board
FSMA	Financial Services and Markets Authority - Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
GVV	Gereguleerde vastgoedvennootschappen
HR	Human resources
IBIP	Insurance Based Investment Product
IBP	Instelling voor bedrijfspensioenvoorziening
ICB	Instelling voor collectieve belegging
ICBE	Instelling voor collectieve belegging in effecten
IDD	Insurance Distribution Directive
IFD	Investments Firm Directive

IFR	Investments Firm Regulation
IFRS	International Financial Reporting Standards
IORP	Institutions for Occupational Retirement Provision
IOSCO	International Organization of Securities Commissions – Internationale Organisatie van Effectentoezichthouders
IPO	Initial Public Offering
ISSB	International Sustainability Standards Board
KID	Key Information Document
KMO	Kleine en middelgrote ondernemingen
KPIs	Key Performance Indicators
LEI	Legal entity identifier
MAR	Market Abuse Regulation
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
NFRD	Non-Financial Reporting Directive
NAR	Nationale Arbeidsraad
NBB	Nationale Bank van België
ORA	Own risk assessment
PCP	Persoon in contact met het publiek
POG	Product oversight and governance
PRIIP	Packaged Retail and Insurance-based Investment Product
Q&A	Questions & answers
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SWG/FT	Strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme
UCITS	Undertaking for Collective Investments in Transferable Securities
VAPW	Vrij aanvullend pensioen voor werknemers
VAPZ	Vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen
VAPZNP	Vrij Aanvullend Pensioen voor de Zelfstandigen actief als Natuurlijk Persoon
VASP	Virtual asset service provider
VTE	Voltijdsequivalent
VVB	Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies
WAP	Wet aanvullende pensioenen
WAPBL	Wet op het aanvullend pensioen voor zelfstandige bedrijfsleiders
WAPW	Wet op het vrij aanvullend pensioen voor werknemers
WIBP	Wet over het toezicht op IBP's
WVV	Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen
XBRL	eXtensive Business Reporting Language

Verantwoordelijk uitgever

J.-P. Servais, Congresstraat 12-14, 1000 Brussel

Fotografie

Christophe Vander Eecken

Vormgeving

Gamma nv

Druk

Bredero Graphics

www.fsma.be